

ჩვენი მწერლობა

გამოდის თვეში ორჯერ პარასკეობით

ფასი 1,50 ლარი

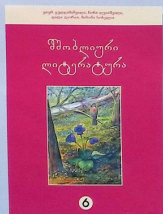
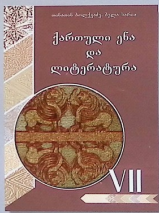
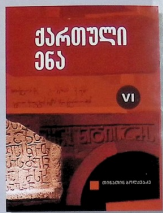
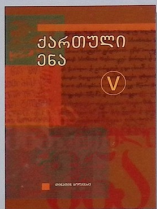
4 სექტემბერი 2009

№18(96)

1516
2009

აღმოჩენა ქართულ არქეოლოგიაში
უილიამ ბატლერ ივიტსის შედგერი
ნადიმები — ბერძნული და დევური
გურამ მეგრელიშვილის მოთხრობა
ზაზა გოგია ვახტანგ ჯავახიძეზე
ნინო ქუთათელაძის ლექსები
დათა ფირცხალავას დებიუტი
გი დე მოპასანის ყელსაბამი

„არტანუჯი“ გთავაზობთ

ღარიბთაი. აპლდაზვი. მონიარვი	2	მნიშვნელოვანი სინაღა ქართულ არქოლოგიაში (ციცინო მუშლაძეს ესაუბრება ომარ ლანჩავა)
წითაი და წღაი	4	როსტომ ჩხეიძე აბჰისტოს მწუხრი (ბიოგრაფიული რომანიდან „მგზავრი თიბათვის მზეში“)
მისარს-ნიარაივი	9	ანი კოპალიანი ყველას თაჰისი სიმაართელ აქვს (მოამზადა ნატა ვარადაშ)
აროა	10	გურამ მგერელიშვილი ყოსტის ყუთი (ლიტერატურული ვერსია)
აოზი	23	ნინო ქუთათელაძე აღსარება და სხვა ლექსები
უსრითის სსრავიდა	26	ნანა კვაჩარავა „მთარგმნეთ ქართულად!“ (თურქი ნობელიანტი)
ამონაგარა	29	ნინო ვახანია სიცოცხლის გახანგრძლივების სანიშნო (ლუიჯი პირანდელოს ნოველა „მხარზე შემომჯდარი სიკვდილი“)
თარი და განა	31	ნოშრევან არაბული ნაღიმაი — გარესული და დევრი ანუ ჩამოილი ქორნილაი (ოუმორისტული ასოციაცია)
კაჰასი ბაშო. დღეს. სვალ	34	პაელე ჭავჭავაძე ნინანდლიდან ვედენოსკან
რარარაი	42	თამარ შიიშელაშვილი ტბის სქოლის პოეტიკაი და ლორდ გირონი
ახალგარდაი. აწ კი თჰვე	46	დათა ფირცხალავა კადრს მიღმა და სხვა ლექსები
კრიბიკა	50	ზაზა გოგია პოეტი და ენოგრივი ცნოგირება (ვახტანგ ჯავახიძის მინიპორტრეტი)
აოზის ართი დღისი	54	უილიამ ბატლერ იეიტის მიყუ გოლის მემოილოგა
ახალი წიგნი	56	ნატა ვარადა პირ იძით, სამყარავის სასღი — აღმოსავლეთი (ნათია ნაცვლიშვილის პოეტური კრებული)
უსრური წევა	58	გი დე მოჰსანი ყალსაგამი
არაიის მარდიანვი	61	ფაჰრი აიდოსი გადენიარება
მოჰიკა	63	ხელმანის გადი საგოეთო

ორკვირული ჟურნალი
დამფუძნებელი „ილიონი“
მისამართი თბილისი,
ჩუბინაშვილის №41
რედაქცია - (995 32) 96-20-62
რეკლამა - (995 93) 65-93-68
გაერცელება - (995 77) 11-24-30
ფაქსი: (995 32) 96-20-62
E-mail: info@mtserloba.ge

მთავარი რედაქტორი - როსტომ ჩხეიძე
პროზის რედაქტორი - ივანე ამირხანაშვილი
პოეზიის რედაქტორი - შაკა ჯოხაძე
კრიტიკისა და თარგმანის რედაქტორი - თამარ ნატროშვილი
მხატვრული რედაქტორი - კარლო ფაჩულია დინაინერი - მალხაზ იაშვილი
სტილისტ-კორექტორი - ნინო დეკანოიძე დაკაბადონება - თენგიზ რობიჭაშვილი
ოპერატორი - თამარ ჩიხლაძე სარეკლამო მენეჯერი - ეკა ზუჯიაშვილი
გაერცელების სამსახური - ლევან კიკნაძე

გარეკანზე: ფუძარის დედაღვთისმშობლის ეკლესია, XIII საუკუნე
ზაბუა ალუდაურის ფოტოგრაფი

ბაგრატიის ტაძრის ინტერიერში, ცენტრალურ შესასვლელთან, ქუთაისელი არქეოლოგების მიერ აღმოჩენილია მასალა, რომელიც საზოგადოების დიდი ინტერესს გამოიწვია. აღნიშნულ ფაქტთან დაკავშირებით საქართველოს პრესასა და ტელევიზიაში ურთიერთგამომრიცხავი განცხადებები გაკეთდა. კომპეტენტური განმარტებისათვის ჩვენ შეგხვდით ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიული მუზეუმის, არქეოლოგიური კვლევის ცენტრისა და აკაკი წერეთლის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ერთობლივ არქეოლოგიურ ექსპედიციის ხელმძღვანელს, პროფესორ ომარ ლანჩავას.

მნიშვნელოვანი სიასხლე ქართულ არქეოლოგიაში

საუბარი ომარ ლანჩავასთან

— ბატონო ომარ, «ჩვენი მწერლობის» მკითხველებს, რა თქმა უნდა აინტერესებთ უშუალოდ არქეოლოგიური ექსპედიციის ხელმძღვანელის კომპეტენტური აზრი ახალ აღმოჩენასთან დაკავშირებით. მაგრამ ინტერესს მოკლებული არ იქნება, უპირველესად გვიახლოს საერთოდ ბაგრატის ტაძარსა და მის მიმდებარე ტერიტორიაზე ჩატარებული არქეოლოგიური საქმიანობის შესახებ.

— უპირველეს ყოვლისა «ჩვენი მწერლობის» მკითხველებს მინდა ვაუწყო, რომ ქუთაისის არქეოლოგიურ ექსპედიციას წელს არსებობის 25 წელი შეუსრულდა. ექსპედიციის ჩამოყალიბებასა და დაკავალიანებაში დიდი წვლილი მიუძღვის ქართული არქეოლოგიის მამამთავარს, ბატონ ოთარ ლორთქიფანიძეს. ექსპედიციის სახელთანა დაკავშირებული წინარეანტიკური, ანტიკური და საშუალო საუკუნეების ქუთაისის ისტორიისა და კულტურის შესწავლა; გვლათის მეცნიერებათა აკადემიის გათხრები; უპიკერიონის (დღევანდელი მონამეთა) ციხე-სიმაგრის სადაზვერვო-არქეოლოგიური კვლევა და, რაც მთავარია, ბაგრატის ტაძრის ინტერიერ-ექსტერიერის გათხრები, სადაც «ბაგრატამდელი» ერთმანეთზე დამუხრებული ოთხი დიდი ტაძარი აღმოჩნდა:

1. წინარე ანტიკური ხანის (ძვ.წ. VIIIს.) სამლოცველო კომპლექსი;
2. ადრეკრისტიანული ხანის (ახ.წ. IVს.) დიდი ბაზილიკა;
3. ახ.წ. VIII ს. «ქუთათისის საყდარი»;
4. ახ.წ. VIII—IXს. განახლებული ტაძარი და ახალი საკულტო ნაგებობანი.

სრულიად გადაუჭარბებლად შეიძლება ითქვას, რომ ეს იყო საუკუნის აღმოჩენა, სრულიად ახალი ფურცლები ქუთაისისა და საქართველოს ისტორიაში, ქართულ კულტურაში, არქიტექტურაში, განსაკუთრებით ქრისტიანულ ხუროთმოძღვრებაში. ყოველივე ეს დავეკრავინა ბაგრატის ტაძრის ინტერიერში მდებარეული სამარხის გათხრებით, რომელსაც ასევე ფსადაუდებელი მნიშვნელობა აქვს ე.წ. «პნელი პერიოდის» (ახ.წ. VII—VIIIს.) გაბრწყინებისათვის. წყაროების უჭირლობის გამო, ეს მონაკვეთი საქართველოს ისტორიისა ფაქტობრივად

შეუსწავლელი იყო. ახლა კი ჩვენ შეგვიძლია ვილაპარაკოთ ახ.წ. VII—VIIIს. შესანიშნავ ქართულ ხუროთმოძღვრებაზე, ქართულ ოქრომჭედლობაზე და ზოგადად ქართულ ხელოვნებაზე, ურთიერთობებზე გარე სამყაროსთან და ა.შ.

— რა გაცდებულა აზრი, თითქოს ამ სამარხის გათხრას ადრეც აპირებდით?

— დიახ, ეს იყო 2003 წელს. ბაგრატის ტაძრის შესასვლელში, ბატრიონკის ქვეშ, დაინიშნა იატაკის ქვემოთ არსებული ძველი კედლების გამოძილება და მაშინ გამოჩნდა კირხსნარის შრე, რომლითაც სამარხი იყო დაფარული. ეკლესიასთან შექმნილი პრობლემების გამო, რა თქმა უნდა, სამწუხაროდ, გათხრები შეწყვეტიდა. სამარხიცა და გამოძიებული კედლებიც მთითვე ამოვსვეს. ამჟამად — ბაგრატის ტაძრის აღდგენით სამუშაოებთან დაკავშირებით — გათხრებიც განახლდა და შედგმაც არ დააყოვნა.

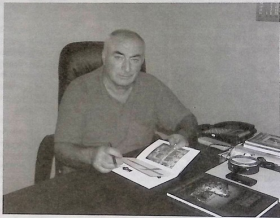
— რა პრობლემა მოხდა სამარხის გახსნა და ექსპედიციის ნეკროტაგან თქვენთან ერთად ვინ იმყოფებოდა იქ?

— თუ დეტალები ასე აუცილებელია, გეტყვით, რომ ექსპედიცია იქვე დაკავებული იყო სხვადასხვა საქმიანობით, ხოლო სამარხთან იმ დროს მე და დოქტორანტი მ. ბუაძე ვიმყოფებოდით. ოქროს სასაფლაოებს გამოჩენისთანავე ჩვენი ზიქუბუც — დ. ბერძენიშვილი, თ. შალაბერიძე, რ. არმილაჯი, ზ. კალმახელიძე — და სხვებიც — როლანდ ისაკაძის ხელმძღვანელობით — ჩაერთნენ ან «პრობლემატულ» საქმიანობაში. მალე საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს აღმასრულებელი დირექტორი — ბატონი ნიკა ვაჩიშვილიც შემოგვიერთდა. რამდენიმე საათის განმავლობაში საიდუმლო შევინახეთ, მაგრამ შუადღისას ინფორმაციამ მაინც «გაიჟინა» და გავრცელდა ჭორი — თითქოს თამარ მეფის სამარხი ეპოვებოდა. ბაგრატის ტაძართან დაბინძურებულ ადამიანთა უზარმაზარი მასა შეგროვდა, მოვიდნენ ფოტორეპორტიორები... მადლობა მინდა გადავუხადო იმერეთის მხარის გუბერნატორს, ბატონ მიხეილ ჩოგვაძეს, და ქალაქის პოლიციის სამმართველოს ოპერატული დახმარებისათვის.

— ცნობილია, რომ ახალდამოწმებული მასალები — ძირითადად ოქროს სამკაულები: სასაფეთქლები, ძვირფასი თვლები შემკული ბეჭდები და სამაჯურები სათანადო დაცვით თანხლებით ქუთაისის სახელმწიფო ისტორიულ მუზეუმის საცავში გადაიტანეთ. ამგვარად მუზეუმის დირექტორი თქვენ მამანდებო. არის მუზეუმის პირობები, რაც ასეთი მასალების სრულყოფილად დაცვას უზრუნველყოფს?

— როგორც თქვენთვის ცნობილია, ქუთაისის მუზეუმში 200 000-მდე ნივთიერი და დოკუმენტური მასალაა დაცული. მათ შორის: ქართული ოქრომჭედლობის ნიმუშები — ძვირფასი ბატები, ჯვრები და სამკაულები, უნიკალური ხელნაწერები და პირველნაბეჭდი ნივნები, არქეოლოგიური, ეთნოგრაფიული და უმდიდრესი ნუმიზმატიკური კოლექციები. მათთან ერთად ახალდამოწმებული მასალების დაცვლობაც უზრუნველყოფილია (ელ. სიგნალიზაცია, შეიარაღებული დაცვა), მაგრამ დღეს საერთაშორისო სტანდარტები სხვა მოთხოვნებს აყენებს მუზეუმებში დაცვის პირობების გაუმჯობესებისათვის. ეს მოთხოვნები გათვალისწინებული იქნება ქუთაისის მუზეუმისათვის ახალი შენობის აგებისას. პროექტი უკვე დასრულდა. დღე-ღამე ველოდებით მშენებლობის დაწყებას...

ომარ ლანჩავა

— ახალდამოწმებული მასალების შესახებ ბევრმა ცნობილმა მეცნიერმა გამოთქვა თავისი მოსაზრება. თქვენ როგორ ფიქრობთ, საქართველოს ისტორიის პრობლემურიდან უნდა განკუთვნილებოდეს ეს სამკაულები?

— აღმოჩენილი სამკაულები, ჩემი აზრით, ადრესა-შუალო საუკუნეებს განეკუთვნება (VI—VIII ს.). კონკრეტული თარიღი კვლევის შედეგად დადგინდება. სამარხში დაკრძალული პირის დენემის გასარკვევად მასალები აშშ გადაიგზავნება. რაც შეეხება სამარხთან აღებულ ძელოვან მასალას და პალიოლითიკური მონაცემებს, ისინი აღებული იქნა თბილისელი სპეციალისტების (ანთროპოლოგიის ინსტიტუტი და ეროვნული მუზეუმი) მიერ.

ამ ეტაპზე, ჩვენ გვაქვს ქრონოლოგიის ქვედა და ზედა ზღვარი, რომლის ამპლიტუდა სულ მცირე ორსაუკუნოვანი პერიოდაა. თბილისელ, ბათუმელ და უცხოელ სპეციალისტებს, რომლებსაც ვიზუალური შეხება ჰქონდათ აღმოჩენილ მასალებთან, ჯერჯერობით განსხვავებული მოსაზრება არ გამოთქვამთ.

— ბუნებრივია, აღმოჩენილი ოქროს სამკაულები სპეციალურ ლაბორატორიულ დამამუშავებას საჭიროებს. ნივთები თბილისში გაიგზავნება თუ მუზეუმს აქვს შესაძლებლობა თვითონ ჩაატაროს ამ ტიპის სამუშაოები?

— ქუთაისის სახელმწიფო მუზეუმში მხოლოდ საუკუნის 80-ანი წლებიდან მოქმედებს სარესტავრაციო ლაბორატორია, რომელიც აღჭურვილია საჭირო ინვენტარითა და პრეპარატებით. ლაბორატორიას ყავას კვალიფიკაციური რესტავრატორები, რომლებიც მომსახურებას უწევენ არა მხოლოდ ქუთაისის მუზეუმს, არამედ დასავლეთ საქართველოს მხარეთმცოდნეობის პროფილის მუზეუმებსაც. მიუხედავად აღნიშნულისა, ჩვენ სამოქმედო მი-

ვიღეთ ჩვენი პარტნიორი ორგანიზაციის, საქართველოს ეროვნული მუზეუმის გენერალური დირექტორის, ბატონ დავით ლორთქიფანიძის შემოთავაზება — მუზეუმში კონსულტაციისათვის, კოლექციების მართვისა და რესტავრაცია-კონსერვაციის დეპარტამენტის უფროსის, ქალბატონ ნინო კალანაძის მოვლინების თაობაზე. დღეისათვის ქუთაისის მუზეუმის რესტავრატორებმა სამარხში აღმოჩენილ ყველა სამკაულს თავისი პირვანდელი ბრწყინვალეობა დაუბრუნეს.

— ახალდამოწმებული მასალები საცავში დარჩება თუ საზოგადოებას ექნება საშუალება გამოეხედათ ისინი?

— ეს მასალები შემოდგომისათვის, ქართული ოქრომჭედლობის სხვა ნიმუშებთან ერთად, გამოფენილი იქნება განახლებულ ექსპოზიციაში.

— როგორც ცნობილია, აღმოჩენის ადგილზე გათხრები გრძელდება. რას გვარანახობს გუშანი, უნდა ველოდოთ თუ არა ახალი აღმოჩენებსაც?

— დიახ. ბაგრატიის ტაძრის ტერიტორიაზე და ზოგადად არქიტექციის გორაზე 3000 წელიწადი საზოგადოების აქტიური ცხოვრება არ შეწყვეტილა.

მნახს, რომ მისი წიაღი ჯერაც ბევრ საიდუმლოს ინახავს. გპირდებით, მომავალ ახალი აღმოჩენების შესახებ უპირველესად „ჩვენი მწერლობის“ მკითხველები გაიგებენ.

— ნარმატებებს გისურვებთ. დიდი მადლობა მრავალმხრივ საინტერესო საუბრისათვის.

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ესაუბრა
ციმინო მუშაძე

რისტომ ჩხეიძე

აგვისტოს მწუსრი

განა რა მოხდა ისეთით? — გულუბრყვილო იერით იკითხავდა ნოე ჟორდანიას, აგვისტო-სექტემბრის შემდარწუნებელი ამბები უმაღლეს რომ ჩააღწევდა პარიზში.

ვითომდა: თავისუფლების მოსაპოვებლად აუცილებელია სისხლის გაღებოა.

მის ამ მიაზტობით აღბეჭდილ, სინამდვილეში კი ცინიკურ კითხვას მიხაჟო წერილელი გაიხსენებდა, ოღონდ სახელდებით არ მოიხსენიებდა და მხოლოდ გამჭვირვალედ მიანიშნებდა, ეს ისევე ის დიდი მწმევიკია, ვინც წინამართის ტრაგედიის შემდეგ შესძახა: ტუეს რომ ქრანა, ნაჟოტები ცვივაო.

„განა რა მოხდა ისეთით“ მაშინ მხოლოდ იგულისხმებოდა, ახლა კი მეტაფორების გარეშეც გამოითქმუნდა, მოთუქტეს, იმ „დიდ ნაჟოტთან“ შედარებით ეს „პატარა-პატარა ნაჟოტები“ გამოსაჩენიც არ იყო.

არადა: — ტუეს მოუწდომეს მთლად ერთიანად გაკაფვა, აი, რა მოხდაო ბუქეთა „მასსა“ სურთ დარჩეს, — „მასსა“ მწმევიკისათვისაც ისევე საყვარელი, როგორც ბოლშევიკისათვის, ბოლშევიკი მწმევიკის საქმეს აკეთებს ისევე, როგორც წინად მწმევიკმა ბოლშევიკის საქმე გააკეთა, ოღეს საქართველოს კარები გაუღო და შემოეშუა.

განაყოფი ძმებო... — საერთო საქმე კეთდება და იმედს აქვსთ, რომ ძმები ისევე შერიგდებიან და ერთად იბატონებენ არეოლუციის ციცილებს“ განწმენილად საქართველოში, ან ბოლშევიკი წავა და მწმევიკი დაჯდება ბოლშევიკის მიერ მომზადებულ ადგილად საბატონო ტახტზედ „მასსათა“ საქართველოსია.

მაშ მწმევიკისათვის დიდი უზედურება არ მომხდარა აგვისტოს აჯანყების ჩახშობით სისხლიში. არც მომხდარაო, — სულ იოლად გვარწმუნებს მიხაკო წერილელი მოვლენათა მსვლელობის ფსიქოლოგიური სარწმუნოს გახსნა-ნარწმუნების შემდეგო.

ასე შერკოდა მჯერი ნაკადი შეფიცულითა რაზმის თავგანწირულ მცდელობას — გადარდნილიყო წინააღმდეგობის მორაობა საერთო-საბაღო აჯანყებაში, და კონსტანტინე გამსახურდია ამიტომაც გამოაჟურებდა დარდიანი და მკაცრი მზერით და ვერა და ვერ მოერწუნებინა გული ამბოხების შორეულ ნაშქრებლებზე, უხეშად რომ ჩატანტრეს ხელი მის სამზადისში.

მაინც სად და როდის გამოუთქვამს ეს შეხედულება? რომაში „დიდოსტატის მარჯვენა“ ისე კანითელად გამოიკითხის მისი ეს განწყობილება, შეუძლებელია, რომ ამოუცნობი დაგვარწმუნოდა.

* ფრანგენტი ბიოგრაფიული რომანიდან „მეზაერი თიბათის მშუში [მიხაკო წერილის ცხოვრების ქრონიკა]“

ისტორიული რომანის სიუჟეტს რა საერთო შეიძლება ჰქონდეს 1924 წლის ამბოხებასა და მისი მზადების გარემოებებთან? სად XI საუკუნე და სად XX საუკუნის 20-იანი წლები?

ვასილ ბარნოვი კიდევ უფრო ადრეულ ეპოქას მიუძღვნია რომანს — IV საუკუნის 30-იან წლებს, მაგრამ სიუჟეტს სულაც 1924 წლის აგვისტო-სექტემბრის სისხლისღვრის ირგვლივ ამოახვევდა, და რა მოხდა, რომ კონსტანტინე გამსახურდიას ვითომდა ისტორიულ რომანში ემიზოდად გაუღვებულიყო.

შენ რომ კარგად მყავდე, შენი ცხოვრება დაწყობილი მეგულეობდეს, ალბათ მეყოფოდა სულგრძელობა და ამასაც შეეჯერდებოდი, მე თვითონ მიყვარდეს, მაგრამ სამაგიეროს ვერ ვეღარო ვერასოდეს, მაგრამ შენ საერთოში გიგვას ვფხვი და ამიტომაც მომძალა შენდამი სიყვარულიო, — კონსტანტინე არსაკიძე რომ მიმართავს შორენას, მსხვერპლად შეწირვისათვის მზად-მყოფი ამასაც დაძმენს: შენმა სიცოცხლემ რომ მოითხოვოს, საკუთარს იოლად დაეთმოო.

მაგრამ უმთავრესად მინც სხვა რამ მიაჩნია, და თუმცა წინასწარვე გრწმობს, რომ მისთვის უფერფასესი ქალი არაფრისდინდით არ გაიზიარებს მის შეგონებას, საკუთარ მოვალეობას ვერ უღალატებს და დაუფარავად გააშუშვებო იმ უმთავრესს:

— ადამიანებს ასე ჰგონიათ, როცა ერთ უსამართლობას მეორეთი ცვლიან, მდგომარეობის შეცვლა მოუხადდეს თითქოს მათ შეგებას. მე არც გიორგი მტკიცე მეზობელ ვარ და არც მელიქსედე კათალიკოსის მაგალითი, მაგრამ არა მგონია, შეიძლოს ხევისბერმა უფრო მართლმადიკანობი შექმნას ამჟამად, ვიდრე თუნდაც ერთმა გულბორბტმა მცემდ. ჩემდა თვით მე ვემორჩილები იმ ნყობილებს, რომელთა წინად ერგა ჩემს ხალხს და არცერთი ერთ მის უკეთესის ღირსი არაა, რაც მას დაუმყარებია თავათ. ამიტომაც ხვალ რომ ბერძენი ან სარკინოზები შემოეწყონ საქართველოს ციხეებს, მოქანდაკის საქურთელს განზე გადადევნებ და ხმლით შეეებრძოლები მტერს. ყოველი კაცისთვის სანატრელი ნყობილება ჯერაც არსად დამყარებულა, ჩემო. თქვენს ხევისბერებს ჯერაც ცხვრის სურნი უდით და შენ ზომ იცი, ფარას თუ ყოჩი არ ნარუძღვანე, კბოდეზე გადაცვივა სულელი ცვაჩარი.

შეთქვამთა დარღულ თათბირი უზებურად მოესმინა სექტიკოვლის ამშენებელს, შორენას გარეგას შეთქმულთა შორის ძალიან დაეზაფრა და ახლა მის გამორიდებასაც ლამობს შეხეობითაგან და მომავალი აჯანყებისათვისაც გამოაქვს მორალური განაჩენი.

ჩემთვისთანა თუნდაც თასიც წამოგვმზარონ და ვეაოთოთი კიდევ ზვიადის ლაშქარს, მეორე დღესაც იგივე დატრიალდება ფხვში, რაც კვეტარის ციხეში მოხდა იმ ღამესო, — წინასწარვე სკოლად თვალის გახსნერება მკაცრი რეალობისათვის, ვიდრე კიდევ შეიძლებოდა უზედურების არიდება, — ხევისბერები და ხევისთავები ერთმანეთს დაეჩვენვიან, ამასობაში გზებუც გაიხსნება, ზვიადის ლაშქარი მოვა ხელახლა და დიდხა და მცირეს გაუფუფვინი.

შორესათვის უშქია ეს შეგონება და მიზეზაც უხსნიან, თუ რატომ ურჩენია აჯანყებულთა შორის ყოფნა:

— ხანდახან გონება დაბნული, ხანაც გულის კარია ლია. გული ნათევამი სწორი იყოს ეგების, მაგრამ მათთვის ჩემი შენიღბვა დაბურულია.

განა ვერ მიმხვდარა, დიდ საფრთხეში რომ უდგას ფხვი, ბრძამდ სულაც არ ასდევს გულისთქმას და მეტრფის მსჯელობაში ქეშმარიტების მარცვლებსაც ხედავს, მაგრამ ამ მარცვლებს მინც გადაფარავს უფრო ფსაუელ ქეშმარიტება, რომ ასე აღარ შეიძლება გაგრძელდეს ცხოვრება — უდრტივივლად და მორჩილად. თავის განირვა სჯობს ასეთ სიცოცხლეს..

არსაკიძისათვის სწორედ ესაა ქეშმარიტების მარცვლები, რასაც გადაფარავს უფრო ფსაუელი ქეშმარიტება, რომ აჯანყების გამარჯვების შემთხვევაშიც ვერ შეიქმნება უფრო მართებელი კანონები და ვერც უკეთესი ნყობილება დაშარდება, ვიდრე ამჟამადაა. ამიტომაც შეჩვეულ ქორთან შეგუება სჯობს ხალხის გამეტებას ხოცვა-ჟლეტისათვის. ორი განსხვავებული პოლიტიკური და მორალური მრწამსი.

და მწელი მისახვედრი არაა, საით იხრება მწერლის გულისთქმა, ენის სიტყვები ამტვინებს მის განწყობილებას.

ბოლოსდაბოლოს, კონსტანტინე არსაკიძის პროტოტიპი თვითონვეა.

მოგვხსენებათ — რომანის ისტორიულობა ისედაც პირობითია და მისი ფონის გარეგნულ იერს უფრო გულისხმობს, რადგანაც მწერალი ყოველთვის — ხან მკვეთრდაც და ხან ნაკლები სიმკვეთრით — თავის თანამედროვეობას წარმოსახავს, იმ პრობლემატიკას, იმ ტკივილებს ებმარება, რომლის მუავლშიც უშუალოდ ტრიალებს.. ამ მხრივ ადიდოსტატის მარჯვენა“ კიდევ უფრო თანამედროვეა, სულაც ალეგორიულია, და ისტორიული პირობითობა ისეთ უკიდურესობას აღწევს, შეიძლება ითქვას, რომანში აღნერო სურათებს ისევე არაფერი აქვს საერთო გიორგი პირველის დროინდელ საჭარტველოსთან, როგორც სექტიციზოლის ფსადაზე ამოკვეთილ ხელს მოჭრილ მარჯვენასთან.

სიუჟეტი გამოსახავდა მწერლისა და ტირანი ხელისუფლის მარადიულ ჭიდილსაც და პირადად კონსტანტინე გამსახურდიას ურთიერთობასაც სტალინის ხელისუფლებისთან — მის ურდსა და არქევანს.

ამიტომაც ჩაებლაუტა ხალხური ლექსისა და კედელზე ამოტეფრული მარჯვენის დაკავშირებას ერთმანეთთან,

ხელოვნურად შეთხზულ ლეგენდას, რათა პირადი ხედრო ისტორიული საბურველისთვის ამოეფარებინა, მერე და მერე კი მართლა დაიჯერა ეს გათვრება და არც იმ შენაცვლებს შენინაღმდეგობა, მხატვრულმა სინარტილემ რომ გადაფარა ისტორიული სიმართლე. შენინაღმდეგობა კი არა, ძალიანაც მოსწონდა სექტიციზოლის ამწერლის აჩრდილის გადაბმა ხეკორმულის წყლით აღსვეტილ მტებითი ამტების ლანდთან და მათი გამოცხადება ერთ პირობებდა, რომლის ტყავშიც თვითონვე გატევიდა.

სტალინის გიორგი პირველის სამოსელს მოარგებდა.

ეკლესიისა და მამულეველოების რბევის სურათებს თვალწინ მომხდარი ამბებიდან გადაიტანდა თხრობაში.

ამბოხების სურათებიც უშუალო შთაბეჭდილებებითაა ნასახრდობები.

კონსტანტინე არსაკიძის იმ შეგონება-შეხედულებებშიც ამიტომ გადასულა ასე პირდაპირ მისი გაუნელებელი განცდა, აჯანყების წინახანებიდან შემორჩენილი.

მე სტალინის მეხოტბე არა ვარ, მაგრამ მენსეიკები უფრო მართებულ კანონებს ვერ შექმნიან, ვიდრე ამჟამადაა გულბოროტი იმპერატორის მიერ დადგენილი, ამიტომაც ვემორჩილები იმ ნყობილებას, რომელიც წილად ერგო ჩემს ხალხსო, — მხოლოდ ასე შეიძლება ნაეკითხითი ის სტრიქონებიც და ეპიზოდის ზოგადი განწყობილებაც, უხილავ მოპაექრებასთან (რომანში შორენას სახეში რომ გასიმბოლოვეულა) კანათისას მტკიცედ ჩამოყალიბებულა.

თავს თვითონ ინუგემებს, პერსონაჟი კი არა: ყოველი კაციისთვის სანატრელი ნყობილება ჯერაც არსად დამყარებულაო.

მორჩილების გამოცხადება მართლა შეგუებას კი არ ნიშნავს მისთვის — მორჩილებად მოჩანს მისი მწერლური პროტესტი შეინაღმდეგობა ამბოხების ფონზე, თორემ სულაც არ ამირებს, უღალატოს ხელოვანის მოვალეობას. ნამიერი კომპრომისები ისე მუეროველობის სულისკვეთების გადასარჩენად სჭირდება.. აჯანყებაში ჩაურევლობა კი მისთვის შიშის გამქავეება არ არის და არც შეიძლება იყოს — ჩემისთანა თუნდ ათასიც ჩაებას ამ ბრძოლაში და გამარჯვებაც ჩვენ დაგვრჩეს, ეს მხოლოდ დროებითი იქნება, რადგანაც ხვალ ვეღარ გაუმკლავდებით უხვადი ვარის შემოსევასო.

ბრძოლის უთანასწორობა უკიდურესია და, მცირე შანსიც რომ აღარ გრჩება, საფრთხეში ნებით არ უნდა

ალბრეხტ დიურერი

სერიიდან: აპოკალიფსი

ამოყო თავი, მითუმეტეს, თუ — სასწაულის შემთხვევაში — ამბოხების მონაპოვარი, ქვეყნის მართვის, მენეჯერ-კური მთავრობა დაეუფლებას ხელახლა, და არც მისგან უნდა გქონდეს უფრო მართებული კანონების დამკვიდრების მოლოდინი.

შენ ნათქვამი სწორი იყოს ეგების, მაგრამ მათთვის ჩემი გული დახურულია...

ესეც 1924 წლის ამბოხების მოსურნეთა განწყობილება, გულის კარი რომ გადაუხსნიათ და სხვა არაფრის ფიქრი აღარ სურთ, გარდა რუსული უღლის გადაგდებასა.

სურც ამ დეტალი გვეკონება შემთხვევითი, შორენა მაინცდამაინც წყაროსთვალის წმიდა გიორგის დღეობაზე რომ აპირებს ფხოვის ასვლასა და იქ დალოდებას მეფის ლაშქარსა და სიკვილითან.

ამ დღეს უნდა აფრიალდეს აჯანყების ბაირალი.

24 წლის ამბოხება აქი საბოლოოდ 28 აგვისტოს ანუ ლეთისმშობლის იყო განზრახული.

მინიშნება საკმაოდ გამჭვირვალეა.

აქ კონსტანტინე არსაკიძე ეწინააღმდეგება მთელი არსებით აჯანყებას, იქ კი, გრიგოლ რობაქიძის რომანში „გრადალის მცველი“ ლევან ორბელი მიჩინებს სიგიჟედ ამ გადაწყვეტილებას.

ლევან ორბელიც მწერლის ალტერ ეგოა, და პერსონაჟის ამ შექმნეებით გრიგოლ რობაქიძეც საკუთარ მუხედულებასა და განწყობილებას აცხადებებს.

საღარასთან დილოგში უნდა ამოსკდეს ეს თავზარდამბეჭეტი შიში ამბოხების გარდუვალობით. ის ამ წიგნის თუ არა, ამ დღეებში აჯანყება დაიწყება და ეს ნამდვილად ვიცო, რადგანაც მეც შეთქმულების მონაწილე ვარო, ლევან ორბელი ჯერ „სიცივე“ წამოიყვირებს, მერე კი თანამოსაუბრეს უმტკიცებს: აჯანყება ამთავითვე განმარტულია.

ის არ უჯერებს, რადგანაც ეჭვიც არ ეპარება: ბოლშევიკებს 24 საათში გავწყვეტო, შემდეგ სომხეთი აღდგება — აზერბაიჯანი, შემდეგ — ჩრდილო კავკასია. ერთ კვირაში მოსპობა რუსეთის ბატონობა მიიღეს კავკასიაში. თუ გაჭირდა, ევროპაც დაგვეხარება. ხალხი უკვე გაფრთხილებულია.

ამ საოცნებო გეგმის მოსმენა ლევან ორბელს სიმწრით ააცვირებს: საბედისწერო შეცდომას ჩადიხართო.

კიდევ რომ გაიმარჯვოს აჯანყებამ — ეს გამოირცხუნელია, მაგრამ, ეთქვათ, გამარჯვება მოიპოვა — ბოლშევიკები შეძლებენ ამბოხების მომწყვდევას საქართველოს საზღვრებში, ვერც სომხეთი, ვერც აზერბაიჯანი და ვერც ჩრდილო კავკასია ვერაფრის გაიგებს. რამდენიმე დღეში კი ნითული არმია შემოიჭრება რუსეთიდან.

ურსაკიძეც ფრიად უნუგებოა.

ლევან ორბელი არ ერიდება ოცნების კოშკის შემუსვრას, რაკილა მოსალოდნელი სისხლისღვრა, მისი რწმენით, კიდევ უფრო უარეს დღეში ჩააგდება ქვეყანას, ვიდრე 25 თებერვლის საავალალო მარცხია.

ნუთუ საღარას სჯერა, რომ საქართველოს შეუძლია ბრძოლა ბოლშევიკების უზარმაზარი სახელმწიფოს წინააღმდეგ?

— ეს მთელი კავკასიის ერთიანი აჯანყება რომ იყოს, კიდევ შეიძლება რაღაც იმედი გქონდეთ, მაგრამ გაიკეთ,

სრული უაზრობაა, აჯანყების საქართველოში დაწყება იმის იმედით, თავისთავად გაერცვლდება კავკასიის ხალხებშიო.

დე ვეროპა?

მისი სსენებისას ლევან ორბელს ხმაში ერთდროულად უნდა გაეროპოს ირონია და გულისტკივილი:

— კარგად ვიცნობ ევროპას! თითისაც არ გაანძრევს ჩემი გული სიკვდილის!

თურმე საღარაც თავიდან ლევან ორბელივით მსჯელობდა, როდესაც აჯანყების მეთაურები თავიანთი გადამწყვეტილების სისწორეში არმშენებდნენ, მასავით იმეორებდა: ამბოხება განწირულიაო, — ვიდრე უცვრად რამეს განიცდიდა, მის მსოფლხედვას სრულიად რომ შემოაბრუნებდა და აჯანყების შუაგულში ამოაყოფინებდა თავს.

ასეთი მაინც რა განიცადა, რა გზადა მისი შთამავლებები შეთქმულთა ნრეში გასაგრევედ?

თურმე... ლევან ორბელის სიტყვები, წარმოთქმული თავად გიორგის სუფრასთან: კაცმა მშითა და მშესავით უნდა იცხოვროს, მზე არ ანგარიშობს, ის უანგარიშოდ გასცემს საკუთარ თავსო.

მამ თუ მშითა და მშესავით, საღარა აუცილებლად უნდა შეურთდეს მეამბოხეებს — ყოფით რეალობაში მხოლოდ ასე გადმოადის, ამ სახეს ჰქენს ეს რწმენა, მზის კულაბით გასხევისნებულა.

თანამოსაუბრე თავზარდაცემულია: რა საშინელებაა, რომ ჩემმა სიტყვებმა გაცთუნეს ასე და გზა ავირიესო.

უკან შიკვს თავისი ნათქვამი?

არა, კვლავაც დაბეჭდილი იმეორებს, რომ კაცი მართლაც მშესავით უნდა ხარჯავდეს და გასცემდეს საკუთარ თავს, მაგრამ საამისოდ ჯერ მზე უნდა მოიპოვოს საკუთარ სულში... და ნაწიბს, ძალიან ნაწიბს, მაშინ როგორ დამაიწყდა ამის დაზუსტებოა.

— მზე კი უანგარიშოდ მოეფინება ქვეყნიერებას, მაგრამ ის ხომ საკუთარ თავს არ ანადგურებს! პირიქით: ამ გარუქებაში ისეც და ისეც შემოიკრებს საკუთარ არსს, ინარჩუნებს საკუთარ სახეს... თქვენ კი... ეს ხომ უაზრო თეთვანადგურებაა ეს საკმარისია და სხვა არაფერი ნებისმიერი დიდი საქმისთვის დიდი შინაგანი სიმწიფეა აუცილებელი! გადახედეთ ჩვენს ისტორიას. მხოლოდ მაშინ ვიმარჯვებდით, როცა შინაგანი სიმწიფე, ერთიანობა, სიცხადე გქონდა. ყველა სხვა შემთხვევაში ნებისმიერ ნაშთსეება განწირული იყო...

და სახეზე რომ შევადგინო თვალს საღარას, გულდაწყვეტილ მტყვისს, ხედავც, ვერაფრით გადაგარნმუნებოა.

ხელმძღვანელობით მაინც ვინ ხელმძღვანელობს აჯანყებას?

თურმე პარიტეტული კომიტეტი, რომლის შემადგენლობაშიც სხვადასხვა პარტიათა წარმომადგენლები იყრიან თავს.

ლევან ორბელს ამის გაგონებისას ჯერ მრისხანება და სასონარკვეთა შეიპყრობს, მერე კი ეს განცდები გიჟურ ხარხარში გადასდის.

ეს მაინც რამ მოიფიქრათ?! განა სმენია ვინმეს ოდეს-მე მსოფლიო ისტორიაში, რომ აჯანყება კომიტეტს მოეხდინოს?

ლევან ორბელიასთვის ამგვარი გადაწყვეტილება რას ნიშნავს?

რას და?

უაზრობას, სიბრძავეს, სიგოეთს.

ამპობებული ხომ აუცილებლად მეთაური უნდა მყავდეთ, მეთაური:

— როგორც უხილავი და აშკარა ნასკვი მათი ძალებისა! როგორც იდუმალი კვანძი და ბირთვი მებრძოლთა ერთიანი ნებისყოფისა, რომლის პიროვნებამაც თვითეთლი მებრძოლი მეთაურად იქცევა! რა იქნებოდა ჯარი — პანიბაღის, აღექვანდრეს, ნაპოლეონის ნაცვლად კომიტეტი რომ მყოფოდა მეთაურად! — ადამიანთა სრავა! და არა შეერულ-შენივთული ძალა! კომიტეტი — წინამძღოლი? ვინ უნდა განამტკიცოს, ვინ უნდა აღაფრთოვანოს ამ პარტიტულში იმპოტენცმა!

და, ზუენტირია, დაინტერესდება, თუ რა დამოკიდებულება აქვთ აჯანყების მეთაურებს ქაქუცა ჩოლოყაშვილთან, უთანაცრმობენ თუ არა მის მოძრაობას.

საღარა დარწმუნებით ვერაფერს ამცნობს, მხოლოდ ვარაუდს გამოთქვამს: მე მგონი, არაო. და ცდილობს რაც შეიძლება ზუსტად აღადგინოს პარტიტული კომიტეტის წევრთა განწყობილება შეფიცულთა რაზმის მეთაურის მიმართ:

— ის თავის ნებაზე მოუშვებს, მისი იერიშები აჯანყების წისქვილზე დაასხამს წყალს, მასთან პირდაპირი კავშირი საჭირო არ არისო!

თუკი უიფლებათ მისი, ბარემ მასთან ერთადაც ემოქმედათ, ეს პირდაპირი კავშირი ვითომ რას დაჰმავებდა?

— ამტკიცებენ, ჩოლოყაშვილი იმას ენსრაფის, ნახევრად გადაიჭრებულ თავადების ახალი სიცოცხლე შთაბეროს, სისხლი გამოუღვიძოსო. მას ფეოდალური უფლებების აღდგენა უნდა საქართველოშიო.

პარტიტული კომიტეტის ზოგიერთი წევრის (ყველასი არა, ცხადია, სხვა თუ არაფერი, ამ კომიტეტის წევრი შალვა ამირეჯიბიძეც) ეს განწყობილება — თითქოს ქაქუცა ჩოლოყაშვილს სხვა არაფერი აღველებდეს, გარდა ფეოდალური უფლებების აღდგენისა, არ შემონახულა მემუარებიდან თუ ეპისტოლეტიდან და მხოლოდ „გრაალის მცველინა“ ამ შეზღუდულის დოკუმენტური წყარო.

სწორედ ეს დოკუმენტური — ამას დაბეჯითებით მიგვანიშნებს ამ რომანის მხატვრულ-დოკუმენტური ყვირა, ყოფითი რეალობიდან უშალოდ რომ შემოდის თხრობაში ეპიზოდები, დეტალები, ფრაზები, განწყობილებანი.

გრიგოლ რომაქიძე გამჭვირავლე მინიშნებებსაც არ იკამრება, პერსონაჟების რეალობური პროტოტიპები შეუმცდარად რომ ამოგვეცნო, და მთელ სიასაც კი ჩაიწოუნერდა კალისტრატე სალაის, რომელი ვიზირი ვის გულსხმობდა... მხოლოდ ლევან ორბელის პროტოტიპს არ გაუმტყავენებდა... განსაზღვრებული ანკი რა იყო — თითონს გრიგოლ რომაქიძე მემოპურებდა მკითხველს რომანის სრულეტიდან და, პირდაპირ რომ დაჰმავებდა ფურცლებზე ცალკეული ფრაზებიც და მთელი დაილაოტნიც, ის წუთებიც ხელშესახებდად გაუცოცხლებია, თუ

როგორ აღმუფოთებულა იმ ხარის მოსმენისას, რომ ბოზოლა სოციალ-დემოკრატებს აფრიხობთ და მოსვენებას უკარგავთ ქაქუცა ჩოლოყაშვილის გაგლეხა და სახელი და კვლავაც ჩვეული დემპოკოტური მეთოდი აუმოქმედებიათ, რათა ხალხს გული აუყარონ ეროვნული მოძრაობის მეთაურზე.

ფეოდალური უფლებების აღდგენაო...

განა ასე როგორ უნდა დაგაბრძოლოს პარტიტულმა ეკოლოგმა და მარქსისტულმა დოგმატმა, რომ უკვე საკუთარი ჩრდილისაც გემინოდეს, თორემ რაღა დროს ფეოდალური ურთიერთობის აღდგენა?!

მაგრამ რუსეთის ბატონობისაგან გათავისუფლებულ საქართველოში ქაქუცა ჩოლოყაშვილის ნებაზე თუ იქნა ხელისუფლების არჩევა, ყოველ შემთხვევაში, მისმა ავტორიტეტმა განსაზღვრა ხალხის გადაწყვეტილება, სოციალ-დემოკრატთა ადგილი სადღა იქნება 25 თებერვლის მწარე მოგონებების შემდეგ — საზოგადოებას არასოდეს ამოუშლებოდა მესხიერებიდან მენშევიკური მთავრობის უთაურობანი, განსაკუთრებით ის უპიძოლველი დათმობა ქვეყნისა მოსკოვიდან მოვლენილ იდეურ ძმებთან...

ამიტომაც:

არიქა, ფეოდალური უფლებებითი...

ლევან ორბელს კი სასაცილოდ არ ყოფნის ეს ფანდი, მაგრამ მის სიცილს სიმწარეც ვადაჰმავებს, რადგანაც ხედება, რომ ბევრი გაკუცურადება ამ დემპოკოტით.

თავადობისათვის ახალი სიცოცხლის შთაბერვა კი — მენშევიკების თვალში ესეც კიდევ და დანაშაული — მწერლის ალტერ ეგოს კიდევ ემაყებება და ცდილობს საღარას სახით ყველას შეაგონოს:

— მაგათ არ იცინა, რომ თავადობა საქართველოში ქვეყნის მცველი იყო, ვერც იმას გრძნობენ, რომ ჩოლოყაშვილის ძარღვებში უკანასკნელად იფეთქა რანდიულმა სისხლმა.

ისინი რომ ამტკიცებენ, მაგ ყველაფერმა დრო მოჭამათ?

ამაზე გრიგოლ რომაქიძესაც და მის გმირსაც დალოტური პასუხი აქვთ:

— მით უარესი.

მისთვის ქაქუცა ამაღლებულ, მითოსურ საბურველია გახვეული და სულერი და სისხლისმერ ნათესავადაც მიირჩება ("ჩოლოყაშვილი... ისრუბაქიძეთა ძველთაძველი გვაგის შთამომავალი..."). მის სოციალ-დემოკრატ მიოქიტიშვილი კი ის ადამიანებია არიან მწერლის თვალში, თავიანთი პარტიული კინელაობების გარდა რომ არაფერი ესმით და არც ნამდვილი ბრძოლისა გაეგებათ რაიმე, თორემ ტყუა-გონება რომ უჭონდეთ, ბრძოლის ხელმძღვანელობა შესაფერის პიროვნებებს მიანდობდენ.

საღარასა და საღარასნაირებს რა ევალეზათ ამ უშენვეს ემას?

თავი დაანებონ ამ სახიფათო საქმეს.

მაგრამ საღარა შიშობს: მამონ ლაჩრად გამომცხადებენ და ლალაბის დამაბრალეებნი.

შევიდად იყავით, — უმტკიცებს ლევან ორბელი, — ლაჩრად ვერავინ გამოგაცხადებთ, ვისაც ერთხელ მაინც

უნახიხართ. მოკლავდაც კი ის არის, ვინც უპასუხისმგებლოდ ეკიდება სახალხო საქმეს.

ლევან ორბელის მიმო მართლდება — აჯანყება იწყება, და პირველად ქვათურაში იფეთქებს (რეალობიდან პირდაპირაა გადატანილი იმ ქალაქის სახელი, დათქმულ დროზე ერთი დღით ადრე სადაც დაიწყო ამბოხი და საბედისწერო ვაჭარება — უთურო პროვოკაციულად გამოწვეული — გადაიქცა მოჯანყეთათვის), ხალხი თავგანწირვით იბრძვის, მაგრამ სისხლში ჩაახრჩობენ... სერგო ორგონიკიძე უმაღლესი ძალაუფლებით აღჭურვილი ჩამოდის მოსკოვიდან, ათასობით აჯანყებულ ენერჯიკ ბრძოლას, მაგრამ ხალხი ასე ადვილადაც არ ტყვება...

თუმცა დასასრული ისეთი დგება, ლევან ორბელმა როგორც ინიანსანრმეტყვალა.

ის დეტალიც ნიშანდობლივია, 14 აგვისტო რომ არის დათქმული ამბოხების დაწყების თარიღად. ჯერ ერთი, აგვისტოა — 24 წლის ამბოხების ეპოქა, მეორეც, ესეც სიმბოლური რიცხვია. ეგვა, 28 აგვისტოს ნაცვლად 14-ში იმიტომაცა გადმობტანილი ამბოხი, რათა მწერალმა უფრო ცხადლევ გამოკვეთოს პარალელის სამინელება და კონტრასტი:

მაშინ, იქ ძლივია საკვირველით დაგვირგვინდა დაეით აღმაშენებლის მხედრობის შერკინება მამამადიანთა ლაშქრის დათუთილ სიმრავლესთან, ამჟამად კი, აქ...
 „გრაალის მცველი“ უფრო დეტალურად და სრულად წარმოსახავს იმ ზოგად სურათს, რაც უფრო ლაკონურადაა შემონახული „დიდოსტატის მარჯვენას“ სიუჟეტში, და კიდევ უფრო მეტუმზულად მიხაკო ნერვების პუბლიცისტურ სტატიაში — იმხანად ყველასათვის ცხადლივსა და ადვილად ამოსაცნობს, და მოვიანი ხანის მითხველისთვისაც იოლად გასარკვევს, თუკი მოუკერძოებლად გაიმთხრება, რას გულისხმობს ფრაზა: უზნურად მონყობილი „აჯანყება“ შესძინეს რეგენება საქართველოსო.

„გრაალის მცველთა“ იმ ეპიზოდში თითქოს სტატისის ამ პასაჟის ვრცელ კომენტარს გვითხვლობდეთ.

თითქოს შიშით უნდა ყოფილიყო — სტატია გამოიდგაკირო მბატურული ეპიზოდის გახილვ შეუძინებდა?

სალიტერატურო ცხოვრებაშიც იხივება ეპიკურად მისალიდნელი, როგორც რეალურ ყოფაში, და აღარც უნდა გავვიკვირდეს, თუკი ამჯერად რომინ დაგვიხუხტებს პუბლიცისტის მიერ გადმოსწოლლ სტრუქციებს.

იმედ ვგაჰქვს, რომ განივლის კიდევ ეჰმი და სოციალ-დემოკრატების ბატონობის ხანა საქართველოს ცხოვრებისა წარსულის კუთვნილუდად გადაიქცევა. მახარაძე ვერ შეუძლებს ტის ძირფესვიანად ამოგდებხასა და ახოს დანახას... უზნურად მონყობდა მისაკო ნერვითელი მერ-მისის, რომლის დადგომასაც ტყის ხელახლა ამოყრასა და დიდი მუხებით კვლავ დამშენების სიმბოლიკაში განჭქრტდა, მხოლოდ და მხოლოდ მასობრივი ადამიანის დაძლევი უნდა მოხერხებულყოფი ეს საზოგადოებრივ-სენობრივი ფერისცვალბა, თორემ გამარჯვება ამჯერადაც ისეთივე მოჩვენებით იქნებოდა, როგორც ეყემერული დამოუკიდებლობის წლები, რაკალა სახელ-მნიფიებრობის აღდგენა მასობრივი ადამიანის ფსიქი-

კით მოხდა, იმ მორალით, იმ მსოფლგანცდით, იმ ზერე-ლეობით, იმ უფილიბობით და უთაურობით.

მისაკო ნერვითის რწმენა და უთაურობითა:

— „მასსებოთვან“ კიდევ გამოვლენ პიროვნებანი, გამჭქრენ ჩვენის ზედისა.

ესეც უმთავრესი საყრდენი და ბალავარი ყოველი სახელმწიფოსი, ვინც საკუთარი ძალ-ღონის იმედად მიჰყვედა საკაცობრიო გზას — მისი სისხლი სისხლთაგანი და ხორცი ხორცთაგანი, და მინც იმ თავისებურებით აღმჭქრედილი, ურომლისოდაც ყოველგვარი აზრი ეკარგება ადამიანის არსებობასაც და... მთელი სამყაროსიც...

— კვლავ აღორძინებულნი ძალანი ქართველი ერისა სხვა საქართველოს შექმნიან.

პიროვნებათა საქართველოს, სადაც მასობრივი ადამიანებიც იტრიალებენ, მაგრამ ეერავითარ ზეგავლენას ვეღარ მოახდენენ ცხოვრების დინარეობაზე დიდი ზნეობრივი ფერისცვლების ნიალსა ჩაკარგულინი.

და როდესაც მკაცრი მუნათით დასქმნას მამინ დახატება პირველად ქართველობას წარსულის პერსპექტივაში მთელი ის დიდი უმსგავსო საქმე, რომელიც სოციალ-დემოკრატებმა ჩაიდინეს, უმეერი ნამოქმედარი მისი ახლო წარსულისა და ზინლითა და რისხვით ანწერს მას სირცხვილილუი მომავალი შემატანყო, — ეს განაწინ ნავარაუდევია არა შურისძიებისათვის, არამედ იმ ღვთაებრივი აუცილებლობით, რომ დანაშაული დაუსჯელი არ უნდა დარჩეს, რათა ქვეყანას კანონის უზენაესობა დაეფიქსდეს და არა პირადი თუ პარტიული ანგარიშსწორებანი.

მერვა: მარქსიზმი როგორი სიცოცხლის ღირსიც იყო, სიკვდილზეც ისეთივე გრგუნებოდა...

მერვა: მძიმე ტვირთით დაწვება შთამომავლობას — შეიძლება ერთი საუკუნით უკანდახეული ქვეყნის აღდგენისათო...

მერვა: სიმძიმე ამ ტვირთისა ახალეც უნდა ვიცოდეთ ჩვენ, ვისაც მიზნად დაგვიხმავს ახალი საფუძველი ჩაუყაროთ საქართველოს მომავალსო...

ფურცელზეც ეს ყოველფე ადვილად ხებოდა.

ხილვაში უფრო გააძინელყოფიყო.

რეალობაში ღამის გადთულებველობის განცდასაც გიწინდა.

ხილვ გადაგატანინებდა ამ განცდას, ერის მარადიუ-ლობის რწმენა გააოწინებდა საუკეთესო გამოსავალს თითქოსდა დახბული ვერემოდან, და მისი ელტრისის მოხალეულად თუნდ ვარ-სამკაციანი მჭალობბლის გუნდისათვისაც შეგფერებინა თავი და პანაშეფიებისას მოეკვლა სამშობლის მონატრების წურვილიც და წირვალ-წურვის აღდგენის ნაღილიც... გეგალობა საუკლებოთა გალობა, კიდრე ან გული არ გიმტყუნებდა, ან წვეთი არ დაგეჭრემოდა, ან სხეული არ გამოგფიებობდა და დაგეჭრემოდა...

და შენც ვახელილი არ დაგრჩებოდა თვალები...

ვახელილი თვალბო...

თვალბო — მზესაბუღებული!

რა არის ამისთანა ეს თობათვის მზე — ყოველთვის გამოაღწრეს თვეთა რიგს და ჯარს, ოლონდაც მან ერთმა მანძიც არ მიატოვოს უცხო მზარეში ვახელილად დარჩენილი თვალბი.

გურამ მეგრელიშვილი

ფოსტის ყუთი

ლიტერატურული პერსია

[nia_mia@posta.ge]

ნუ ნაკითხავ სხვის ფოსტას!
ვიღაცის გამონათქვამი

მიდი, მიდი, ნაკითხავ!
ჩემი გამონათქვამი

იქნებ და, რა წერილი?
შენი გამონათქვამი

მითხრა; შევეკამათე, პო-
ლიცია გამოიძახა და ჩემი
თავი დააჭურინა; თურმე
ის ჩემისთანა აბრალევა-
ლებს ამომუხებდა და მე-
რე თავიდან ასე იპორებ-
და.

ციხიდან გამოსულმა,
ბერძენის მალაზიის და
სახლის გადაწვა განვიზი-
რახე. ბენზინი ნაყიდი
მქონდა უკვე და ქუჩაც
ისეთი იყო, სადაც ბერ-
ძენი ცხოვრობდა, რომ
წამი და — ვერაფერ შეგამჩნევს, ისე გაქრეხი, მაგრამ
სახლის აივანზე ბერძენს ცოლი ეჩხუბებოდა. კაცი
თავდახრილი იდგა და ხმას არ იღებდა. ვერ ავარისნი
რატომ, მაგრამ ამის დანახვაზე გადავიფიქრე ხანძრის
გამენა და ნამოვედი.

საკუთარ თავს ვერა ვფლობ, ვერა, მაგრამ მე ხომ
ძლიერი არა ვარ, ნია, არა?

"ინტერნეტ-კავები, ჩართულ კომპიუტერთან დამჯე-
დარმა შემთხვევით სხვისი წერილები წავეკითხე!"
ამ საფოსტო ყუთის აღმოჩენილი 1999წ.

ბანძხაღმება:

1: ამ საფოსტო ყუთის აღმოჩენილი ვირჩევთ, ნაკითხით
წერილები შემდეგი თანმიმდევრობით: 1, 7, 9, 12, 14, 3, 6, 8, 15,
13, 16, 17, 2, 5, 11, 4, 18, 10.

2: გამოშვებული ვირჩევთ, ნაკითხით წერილები შემდეგი
თანმიმდევრობით: 18, 6, 5, 16, 17, 14, 13, 11, 7, 8, 1, 3, 2, 4, 12, 9,
10, 15.

3: რეცენზენტი ვირჩევთ, საერთოდ არ ნაკითხით ეს წერ-
ილები.

4: მე ვირჩევთ, ნაკითხით, როგორც თქვენი სურვილი
იქნება, ამ თანმიმდევრობით!

(1)

შემოსული

11.03.04 ვისგან: ჯემალ კარია

ძვირფასო ნია, იმედია, მოაგვარე ოჯახური პრობლე-
მები, რაც ასე ვანუხებდა. მართალია, ცოტა სიტყვაძუნწი
ხარ, მაგრამ ალბათ ეს შენი სიმორცხვის ბრალია.

ჩემი საქმეები გამოსწორდა — ფესისაცემლი მოვიპარე,
როგორც იქნა. მართალია ახლა ტერფების ნაცვლად, ჩემი
სინდისი წუხს, მაგრამ რაკი ეს სინანული გულწრფელია,
ღმერთი შეინიშნავს.

ჩემმა დამპირავეებულმა მითხრა, დათქმულ თანხას ვერ
გადავიხდით, მაგრამ აღარ შევწინააღმდეგებოფიარ, რად-
გან, ჯერ ერთი, ყოველ საღამოს, წინა დღის მონარჩენ
ერთნახევარ ბუტერბროდს მრეუქნის და მეორეც, ამ
შენიხალაღმდეგებით რაც ვინევი ერთხელ, ისიც მაკაროს
ღმერთმა. ეს ანბავი არ მომიყოლია შენთვის: ხუთი თვის
წინ, ოცდამესამე ქუჩაზე თორმეტე ღამე ვირივით
მამუხავა ერთმა ბერძენმა და ფულის გადახდაზე უარ

(2)

შემოსული

12.03.04 ვისგან: ჯემალ კარია

ნია, ნუხეხის სიხზარე ენახე, ვითომ გილაღლტე და
ისეთი საშიშერი გრძობით გამომეღვინა, ძლიერ მოე-
სულიერდი. მე არასოდეს, გუსუსი, არასოდეს გილაღლტე,
რადგან ვიცო, რა საშიშერი რამაა ღალატი.

პირველი გიმხელ: სანამ აქ ჩამოვიდოდი, სერბეთში,
ერთ პატარა ქალაქში მოვედი; წყარო ქალაქი იყო.
დღისით შეძინა, ღამით კი ვჭურღობდი და ამით ვირჩენდი
თავს. მოკლედ, სანამ საზღვარს გადავიდოდი, იქაურობას
კაი ხუთი თვე შემოვრჩი. საფუხუღი კიდევ არა უშავდა —
სადაც მომიხელთდებოდა, იქ შეძინა, შემოფიარის ბოლოს
კო, ისე აცივდა, ღამის კიდურები ნამერეთია. მე იქაურ
ბომბებთან საერთო ენას ვერ ვპოულობდი, თან რამოდენ-
იმეჯერ გამძარცვს და ამიტომ მარტო ვიყავი. ერთი
ხანობა, ძუძუ ძალი მივიჩვიე, სულ თან დამეცვებოდა,
ყოქლი იყო და მე გაჭმევდი, ღამ-ღამობით კი ერთმანეთს
ვეხუტებოდი. ამ ჩახუტებიდან მოგებული მე ვრჩებოდი,
რადგან ისეთი დამბეზვიანი იყო, საეჭვოა შესცხვებოდა.
მერე ეს ძალიც დაეკარგე და დანგრეული საბავშვო
ბავის სარდაფიდანაც გამოვადეს. მაგ დღეს იყო
სწორედ, მარჯვენა ხელ-ფეხი რომ გამიმუხდა და მთელი
კვირა შიმშილი რომ მომიწია. (იცო, როგორი ქალაქი იყო?
ზევიდან რომ გადმოგხებდა, ალბათ სამკუთხედის ფორმა
ქნებოდა.) ქალაქის ერთ მხარეს, ეკლესიის მძინებლობას
ინებდნენ; ადრეც მქონდა ნანახი, როგორ მოიტანეს ორი
ადგი და ერთი პატარა კონტინენერი და ერთ ღამესაც,
ძალიან, უკიდურესად რომ შემცივდა, ღობე მოვარღვიე და
პატარა კონტინენერი დავეწკე. ცვდილობდი, არ
ჩამძინებოდა, რათა არაფერი დამდგომოდა თავს, მაგრამ
მანაც ჩამეძინა, თუმცა, დღითი ადრევე გავიღვიე და
უკანვე გავძვერი. იქვე, ნაკვის ყუთები იყო და საჭმელზე

შორს ნასვლა არ მომიწევდა. მალე, სამი ბიჭი მოვიდა კონტინენტთან, შევიდნენ, ერთი საათი რაღაცეები იჩალორეს და წავიდნენ. საღამოს, ისევ შევეძვენი, ისევ ჩამძინა. დილით ისევ ადრე გავიღვიძე და გამოვიდი. ასე გაგრძელდა ერთი კვირა, სანამ ერთი წვიმიან დღეს, რაღაცნაირად არ დამეზნარა ავტიზმა და ზუთი წლით მეტბანს არ გადაწყვიტე ძილი. ეს ზუთი წელი მთელ საათს გაგრძელდა და ერთ-ერთი მათგანი თავს დამავდა.

შენთან რა მატეს დასამალო და თავმდაბლური და ვითომ შორჩინი საუბარი გამოვიშვებე და ხასიათად შექცე, პოდა, აუღვეუ და თავი შევაცოფე და სამშაბათამდე დამტოვა. სამშაბათობით, ადგილობრივი მღვდელი, პარაკლისს იხიდა ზოლდე (და თუკი ის ნებას დაგრთავს, დაჩირო, მითხრა). იმ სამშაბათს საერთოდ არ გამოვიჩნდი, რადგან, ჯერ ერთი, იგიველი ვიყავი, მეორეც, არ მსურდა იმ მღვდელს ასეთი ბონტორი ეყნაზე, მესამეც — ყოველ დღე ველოდი გამოვანრთულებას და აქედან ნასვლას, მაგრამ არამდენიმე დღის შემდეგ, ის ბიჭები თავს დამავდნენ და მისაყვედურეს, რატომ არ მოხვედით. მე, როგორც ყოველთვის, ვიცრულე — საქმლის საომეველად ქალაქის მეორე ბოლოში გავედი და იქ შემოვრჩი-მეთქი. ერთმა ფული მიწუქა, მეორემ საქმელი ჩამომიტანა და ტანსაცმელს და საბნებსაც შემპირდნენ. როცა წავიდნენ, გამეღვიძე ბიჭებს დავეძახე და სხა დავეჩყეთ. როცა მოვრევი, რაც ბიჭებმა მითხრეს, შევფურდა და გაგმაროვდნენ. სიმარჩლე გითხრა, მეც დამიჯდა ჭყუბანი იქ დარჩილა, მთავარი იყო მღვდელი მომეთაღლა.

მღვდელი მთლად ახალგაზრდა კაცი აღმოჩნდა. ნება დამართო იქ შეტვივრა, თუკი სხვებსაც არ მოეყვანდა, თავის მრევლს კი ურთხვავა მისცა დამამარადნენ, ვისაც რითი შეეძლო. სანამ პარაკლისი ტარდებოდა, საჭერებელი გამოსვლა ჩავატარე და მარჯვენა ხელით, გაჭრებულ, მაგრამ მაინც, უზუსტეს ქვებისაგან და ნაფის-აგან გასუფთავება დაეჩინე; უნდა ითქვას, რომ ამან გაამართლა — ხალხს გული აუწყუდა და ზოგმა ფული მიწუქა, ზოგიც რაღაც-რაღაცეებს შემპირდა. მერე მღვდელმა მომხათლა. ნათლივად ის ბიჭები დამიჯნენ, პირველად რომ დაეჩინაზე კონტინენტთან. დღისითივით დამარქვეს. რომ გითხრა, დიდა გარდატეხა მზხდა მოტი ჩემში, მოვატყუებ, ერთი ეგვა, იმ დღისით არ დამილევი.

მთელი კვირა, ისე მაშარაგებდა მრევლი, მხარეთმოზე წოდის და სიგარეტის ნეფის მიტარაფერი მიკეთებია, მაგრამ გამძლარ კუჭზე, სეფად და ნოსტალიგა მომეძალბე; ნაბლაფურმ მასხინდებოდა ჩემი სახელი, ჩემი მუზობლები და ხასაცლოა, მაგრამ ის არმატურა, ნამოსვლამდე ერთი კვირით ადრე რომ ჩავაცემენტე დაწვდრის წინ.

ადღეცა მიმდოდა, რომ ის ყველაფერი გადამეარდნო-და თოვიდან, მაგრამ ნათლიებს შევპირდი აღარ დაეღვე-თქო და არ მინდოდა, მთავარი ეყნაზე; ამიტომ ვინეკი მთელი დღე, უაზროდ ვაპტერდებოდი ჭურს და აუტანელი სურვილი მიპყრობდა, ამ წყელი ქვეყნიდან დროზე ნაე-სულუიყვი იქ, ნანატრ ოცნებების ქვეყანაში.

იცი, ხანდახან, ადამიანის სამეფოელში, ბოროტი კაცივით იპარება ბოროტი აზრები. ასეთი აზრი შემოძვრა ჩემთანაც, როცა ერთ ღამით, ეკლესიის დიდი კონტინერი გაეტყე. კონტინერში მეფერი არავინი იყო: — ექვსი ხატე, რაობელი ჩემთვის არანაირ ფასულობას არ წარმოადგენ-

და, ოთხი ტომარა ცემენტე, ჯართი, რომელსაც ვერ წავიღებდი და თორმეტი ბოლი საბარძიბე დვინი, რომელთაგან ოთხზე ადგილზევე გამოვცალდე. ხომ არის წილები, როდესაც ჩადენილს ნაწობ, და უფრო მეტად კი ნაწი, რომ ამ ჩადენილს გამოსწორება შეუძლებლობა, ასეთი წილები ნამდვილად არ დამდგომია, ამიტომ შევუტეული თავებდობით დახვდი მეორე დღე ერთ-ერთი ნათლისა და შეშლილი სახითა და გამოშვებულე არტისტიზმით ეუთხარა: — ღმერთის სახლ... გაძარცვეს ეს იმდენად ბუნებრივად გამოივიდა, რომ ბიჭმა შემიხებულმა მიმოიხე-და და მერედა შევიდა კონტინერში.

— ნაილეს რამე? — ვკითხე სრულიად ნაშფაარმა, მან კი თავი გაიქინა უარის ნიშნად და მომეჩვენა, რომ ყვე-ლაფერს მიხედა, მაგრამ არის ასეთი განცდა, როდესაც შენ ხვდები, რომ ის ხვდება, რომ შენ ხვდები მის ვულ-მონწყალებას და იმასაც, რომ არაფერს გეტყვიან და აქედან გამომდინარე, დამტამულ ტექსტს ამბობ, მხოლოდ ფორმალობისთვის. ისიც გაყურებს და ფორ-მალურად გიჯერებს, რომ გულუბრყვილი არ გამოიხდეს. ამიტომაც, სრულიად ბუნებრივად აღმომხდარი არტის-ტიზმით ამოვიძახე: — ლოთი!

— რა? — მკითხა ბიჭმა.

— ვიცი, ვინც გააკეთა ეს საქმე!

— ვინ? — უშალ მკითხა მანაც, თუმცა ეს კითხვა-პასუხობადა ორივესათვის საჭიროებისდაგამო მიმდ-ინარეობდა — მას არ უნდოდა რომ ამ საქმის გამკეთე-ბელი მე ყყოფილიყავი, მე კი თავისთავად არ მსურდა აღი-რადება, ამიტომაც თამაში გაგრძელდა

— ნუხელის... აქ რომ ორი ლოთი დადის, გინახავს?

— მინახავს!

— ნუხელის, ერთ-ერთმა სკოლის ეზოში მიმბატიგა სახმეხელს. უაზრე ვიყავი, აი, ღმერთის ნიშნად ფიციკავარ, ღმერთის სახლში ვარ... მაგრამ გადაშეიკა და... მამატიე, ძმარო, შეეცდი, (მცირეების დაბრალება უფრო დიდი დანაშაულის დასაფარავად, — უნამუსო კაცის იღიბი) ნავეყვი და გვიანობამდე ვსეკი; რომ მოვბრუნდი, შორიდანვე შევნიშნე, რომ კონტინერის კარი ღია იყო, ონდა ღია იყო...

— იმ მიხნეღერო როგორ დაინახე?

გავგრზხდი, თამაშისათვის შესაბამო კითხვა რომ დამისვა და ნაწყენი ხმით ვთქვი:

— რაღაც გრძობობი, აი რაღაცეანირო...

— ინტუიციით!

— შო, ეგეთი რამით გავხედე და ვგრძნობი. მივედი და...

თავში ხელი შემოვირჩეკი და ვკვიდოქრე: — როგორ გაბე-დეს ღმერთის სახლში, ამ... ის მეორე ლოთი ჩვენთან ერთად არ სეგამდა და...

ნათლიარმმა აღარაფერი თქვა, მიტრიალდა და წავიდა.

გამიხარდა, ასე უმტკიცენულად რომ დამთავრდა ყვე-ლაფერი, გამიხარდა და აღზათ ამიტომაც დავისაჯე, რადგან ზუსტად ორ დღეში, საკუთარი ფეხით მომადგა მთვრალი კაცი. ძლივას შემოვიყვანე და დაეანებე. ისეთი გაღებელი იყო, საკუთარი სახელიც კი აღარ ახსოვდა. ჯიბეში ამოვურტრიალე. ტელეფონი და ფული ჰქონდა. დიდხანს ვინაილე, ვინაილე და სული რომ არ ნამეცდენო-და რამდენ მოპარეზე, გარეთ გავედი და ქუჩას გავუყვი. გზაში ნათლია შეხვდნენ. მთვრალი კაცი შევიფარე.

გამოვადინებ და გავუშვებ-მეთუე, მოეუბოლოშე და როცა სატყეული მომინონეს, ცოტა სასმელი ვიყიდე და მივბრუნ- დე. კაცის ისე ვინა და საბათხოვროდ გავიდე. საღამომდე ცოტა საჭმლის ფული ვიშოვე და როცა დავბრუნდი, მთვრალი გამოფინილებული დამხვდა, თუმცა თავის ტყეულით იტანჯებოდა და ერთ ჭიქა დასალევს ან მიწერ- ალურ მუხლს ითხოვდა. ფული მჭონდა, მაგრამ დაეინუნუნე და პალტოს ჯიბეში მაქვს და ამიოლო; როცა ვიღებდი, ტყეუფონს ერთხელაც დავხვებე და რა აღარ გავიფიქრე ნამის მუასტეში და რა ვიცი, ასე რამ დამძლია, რომ ჯიბეში გავიქანე, გარეთ გავვარდი და როცა მივბრუნდი, ერთი ბოთლი იაფფასიანი რუსული არაყი მივეტანე.

— ტყეუფონი მომცა, ცოლს გადავუვრეკავ და მომეკითხავეს! — მითხრა.

— რა ტყეუფონი? "დამინახა ვითომ?"
— როგორ თუ რა ტყეუფონი, შენ რომ ჩემი ჯიბიდან ამიოდე, ის ტყეუფონი, მობოლური ტყეუფონი.

და მე ავეყრდი — რა ტყეუფონი, რის ტყეუფონი, რაგებს მამარალებ?! მე ღმერთის სახლში შევიფარე, შე ლოთო და რაგებს მივონებ, აქ? ადეუი, გაეთრიე! შე რა ვიცი, სად დაკარგე შენი ტყეუფონი?

აქ კი ისიც აყვირდა.

და მთელი ათი წუთი ვიყვირეთ, სანამ პოლიციელი არ გამოჩნდა, რომელმაც რა თქმა უნდა, საქმეში გარკვევა განიზრახა. მე ავეუხენი მას, რომ აქ ვუშობად ყარაულად, რომ ეს კაცი ვიღაც ლოთია, რომ შენ მომივარდა, დანით შემეჭრებოდა და ა.ბ.

პოლიციელმა ამკარად მე დამიჭერა, რადგან კაცის გასიგებლო სახე და არყის სუნის ნამდვილად არ ღალარაკობდა მის სასარგებლოდ. ყველაფერი კარგად დამთავრდებოდა, ჩემი ერთ-ერთი ნათელია რომ არ გამოჩენილიყო საჭმლით ხელში. მოვიდა, ყოველივე დასრულდა, მერე ცალკე გამოვიყანა და ტყეუფონს მივბრუნებ ნამითხოვდა. ჯერ უარყყოფდი, მერე იქნებ სადმე მივინთ იდოს-მეთუე და "ვითომ ძებნისას" ვიპოვე.

ის კაცი გავინტოვრეთ, პოლიციელს გაუგებრობისთვის ბოდიში მოვუხადეთ და მარტოდ დარჩენილები ერთმანეთს შეეატყურდით, ის კი არადა, მან დახარა მზერა.

— მადლობის მაგერი იყო, ვიღაცა იყო! ამ ღმერთის სახლში შემოგვიყვანე...

— დოსითეოზ!

— ...შემოგიყვანე, დაგანვიცე, არაყი დაგაგონებდი, ჩემი ფულით!

— დოსითეოზ!

— ...და ტყეუფონი მომპარეო. არადა, მოძებნე, რა, იქნებ სად ადეუე, შე რა, მე...

— დოსითეოზ, გეყოფა! მე ვიცი, რომ ტყეუფონი შენ დამაღე!

— არა, ძმაო, გეფიცებდი, აი, ამ ჯვარს, ამ სახლს, ღმერთის სახლში, მე...

— კმარა, არ მეჭერა, არც ერთი ტყის სიტყვის აღარ მეჭერა, მაგრამ მთავარი ეგ არაა.

აღარ მახსოვს რას, მაგრამ რაღაცეს კი ვუბუბუბებდი და თავის ვასამართლებედ საბუთს ვეძებდი.

— დოსითეოზ, მე ვიცი, ის კონტეინერიც რომ შენ გატყეუე, მაშინვე ვიცოდი, მაგრამ დაგიჯერე, შენ კი... მე შენ მეგობრად გეთუე, დოსითეოზ!

მართლა მეწყინა ეს რომ მითხრა, თითქოს არ გამბეჭტ-ოს და გავიფიქრე: — "მეგობრად! კი აბა, მეგობრად! მეგობრებს ასე ძალიერით არ აცხოვრებენ კონტეინერში, მათხოვარვით არ აძლევენ პურის ფულს და საჭმელი არ მიაქვთ ალუმინის ძირგამავებულ ქვაბით." თმით კი ეს ვთქვი: — ის ტყეუფონი, რაც მართალია, მართალია, მოხდა რა, მაგრამ ძალიან გთხოვ, კონტეინერის ამავეს შე ნულარ დამამარალებ. მე არ გამოკეთებია, აი, მისს შევცაბ... ნავად, დღესვე ნავად, თუკი ეგეთი რაღაცე...

მაგრამ ის აღარ მისმენდა, მიყურებდა, მაგრამ აღარ მივმენდა და ერთსა და იმავეს იმეორებდა: — რაღა გავაკეთო, ვერ მივხვებ, რა შეიძლება გავაკეთო, რომ შენი ნდობა, ერთგულება და მეგობრობა მოვიპოვო!

და იცი, რა გავაკეთა? — მეორე დღეს, ეკლესიის ასაშენებლად შემოწირული ორიათას რუგასი დოლარი ჩამაბარა, მე კი, ბევრი ფიქრი ველარც მოუასნარი, ისე მოკვირბე ნიეთები და გავიქეცი იმ ქვეყნიდან.

(3)
შემოსული
13.03.04 ვისგან: ჯემალ კარია

საქართველოდან ჩამოსულებს უცხად გამოარჩევ აქ, მაგრამ არანაირად ხელს არ მოგცემს მათთან გამოჩენა-ურება საბი მარტული მიზეზის გამო: — უსამართლო დაგებულხს, პირველი; მეორე, რომ შეიძლება გატყე- დოს, მესამეც — ზურგი შეგატკიოს და გული ჩაგწყვიტოს, რაც პირველ ორზე მეტად უარესია, თუმცა, მე სამიოფი მემჩინია, ამიტომ, როცა ვინმე ქართულად გამოიძღა- პარაკება, ვუბუბუნე, რომ სომეხი ვარ, სომეხთან ვებრავლობ, ებრაელთან — იეზიდი ვარ და ასე შემდეგ.

სანამ მოაზრებას თავს დაგანებებდი, ანუ სანამ უკიდურესად გამჭირდებოდა, ზანტების კვარტალთან ახლოს, ერთ სტავროპოლელ უზბეკთან და ორ არაბთან ერთად ვქრობოდი ბინას. არაბები მანქანების გამტაე- ბლები იყვნენ, უზბეკი ჯანბირობდა, მე მალაზიეში ვიპარავდი, მაგრამ გასაყიდი ფასის მეხუთედში ვერ გაყო- დე აქ საქონელს, რადგან ადგილობრივი ვერიდებდა, ან სულაც ვერ ნარბოუდგენია, რატომ უნდა იყიდოს ოცდელარიანი ნიეთი ზუთად, ესე იგი მოპარულია. მოპარულია და ის! — დაავიწყდა. თუ რეალურ ფასს ეტყევა და ავათვალიერ-ნაგეგავიერებს, მაგალითად, ასე ძახილი მალაზიში შედის, ანუ, ისეე ჩამოსულებზე ან ადგილ- ბრივ რუსებზე თუ გასაღებ საქონელს, ისინი კი ძალიან ცოტას იხიდან, მოკლედ, საჭმლის ფული გაქვს. არაბები ნამოსლ იკეთებდნენ და ჩემდა ბედად დაიჭირეს, თორემ შევ შევჯდებოდი ნემსზე, უზბეკი და მე დავარჩიო, მაგრამ გეცხირდა ქირის გადაბად და მესამის შოვნა გადაე- ნყვიტეთ. აქ, უცხო მიწაზე, არც ისე ადვილია მესამის შოვნა, რადგან აქ ძნელია ადამიანს ენდო, მაგრამ უზბეკ- მა, ერთ საღამოსაც, შავ-შავი, ბურთივით შერეული, ასე ორომეც ნლოს ქალი მოვიყვანე. შევხვებე, თუ არა, მივხვდი, რომ უყვეტილი კავკასიელი იყო და გვეითები — არმიანქა? არაო, ქართველი ვარო, მწინო? მე იეზიდი ვარ-თუო. სადაუ- რიო? მოსკოველი-მეთუე. დიდად არ დაინტერესებულა ჩემით, მე კი გამოკითხვა დაეუწყე. ზერელედ მასაუბობდა

გამორჩევა, რომ გათხოვილი, სამი შვილის დედა ყოფილა, პედაგოგი, ვითორაფიის მასწავლებელი. აქ სამუშაოდ ჩამოვედი, ვითომ ვილაცა უნდა შევეყო, არავინ დამხედა და გმეძაბობო. ნეტა რასა გეუბნარ, შენთან ვინ დადის-მეთოთ, გავიფიქრე და თითქოს მიმიხვდაო, ჩემთან ჩამოსულები დადიან, ხუთ დოლარად ყველაფერს ვაკეთებო, მიიხრა და შემათვალისწინა, მაგრამ მალევე მიხედა — ფულის გადახმველი არ ვიყავი და აღარ გამეკმა-ლუცებია. თბილისში რომ ჩავალ, თუ ღვთის ნებადობით, ცოტა ფული მოვაგროვებ, ერთ პატარა ბინას ვიყიდი და ქმარ-შვილთან ერთად მყუდროდ ვიცხოვრებ და მერე საზღვარგარეთ ჩემდათავად ფეხის გამგდგელის დედაცო, ისე მწარედ და კაცურად შევიგნა ქართულად, გამეცინა და იმანაც დაეჭვებულმა შემომხედა. რაღა აზრი უქონდა დამაღვას და გამოვუტყდი, თბილისელი იცხიდი ვარ-თქო. ჯერ გამოთე და ეტყით დამაქცქედა, მერე მიხედა, რომ აბა, რისი ვამთქმელი მე ვიყავი და მადლოებებს გრძნობდა — ჩემებს, აქ, დიასახლისი გვრონივარო, მომიზობიძმა და გამოილიძა. მეც გაუვლიძე და მეტი თითქმის აღარც გვისაუბრია.

მერე, სანამ ერთად ვცხოვრობდით, მგონი მარტო უზბეკის მოძალადეული ენერჯის ნყაღობით მოაგროვებდა იმ ბინის ფულს, თუმცა, მე რა მეთქმის, რაც სიმარტოღა-სიმართლეა, ცხელი საჭმელი არ მოუკლია ჩემთვის.

ნეტავი დაბრუნდა თბილისში? ან თუ იყდა ის ნანატრი ერთობაბინა?

(4)
შემოსული
14.03.04 ვისგან: ჯემალ კარია

შენ ვერ წარმოიდგენ, როგორი რთულია ამ ქვეყანაში მათხოვრობა, რადგან თუ ხმაშაღლა არ მოთქვამ, ვერც შეგამჩნევენ, ხოლო თუ აქცენტო გაქვს, ეს გამაღბრებლად მოქმედებს ამათზე, მოკლედ, სჯობს იშუპო, ან მოიპარო. შე მოპარე მერჩივან მანამ, სანამ რსებებს ეკლესიამო, საკუთხველზე ჩამოშჯადარი ქრისტე არ ვიხლე.

[მაცხოვარი ჩვენი, სვედიანად იყურებოდა და თავი არ აუნვეია. მერე სტიქარაში შეიშინა და მსახურებას შეუდგა. მერე ბარძიმს შეხეო და მერე სტიქარასანამ იხედა მხაზე დაუყურა, შევხტი. იესომ უკან დაიხია, სტიქარისანი ყვირილს განაგრძობდა: რა უფლებით ეხები თბილისს სისხლს და ზორცებს და ეგეტები. იესო კარგად იხედა და ბოძებებს იხედა. მსურდა მეყვირა, რომ ეს მისი სისხლი და ზორცია, მაგრამ ხმა ჩამვიარდა. იესო კი გარეთ გამოვიდა და გაუჩინარდა...]

(5)
შემოსული
14.04.04 ვისგან: ნია ჩერქეზიშვილი

როგორა ხარ, ჩემო პატარა? მოგვანტრე? ძაან, ძაან? რატომ აღარა მწერ კარგ რაღაცეებს? აქ სრული მოწყე-

ნილობაა ჩემთვის, ერთადერთი გზა ჩემთვისაა ჰამინი და დისკოთეკა (არ დამიწყო ეხლა შენი აზიატური გამოსტომები, ცხოხე, უნდა შევეყო, აბა, მოწყენილობისგან მოვეკვე? ხომ არ გინდა, რომ მოვეკვე?) მაგრამ შენც მასსოხვარ.

ჯგუფს, ჯერ-ჯერობით, ისევე ვერ შევეგვე — ათასი ჯურისი ხალხია, ზოგი საიდან, ზოგიც — საიდან. მე და ის პოლიტელი გოგო, სურათზე რომ იყო, საბოლოოდ მაგრად დავემგობრდი. როგორც ვატყობ, აქაურებთან უკეთესია ურითიერობა, ვიდრე ჩამოსულლებთან და აღბათ ასევე მოვიტყევი.

მე ვამჩნევ, შენ ნელ-ნელა გავინყვები უკვე, სულ უფრო ცოტას და ცოტას მწერ კარგ და ხასიათოების, რას გადავიკვიდე იმ ვილაცა მავზოსისტ იეხიხს, ხომ ხედავ რომ არავინ გწერდი მისი უაზრო ნერილებების შესახებ?

ნუთუ მართლა გეკრია, რომ სადღაც ნოუ-ჯერსიმო, შუა ქუჩაში, ვილაც თბილისელის ბლოკნოტი ეგდო, რომელშიც მანინცადამანინც შენი უაზრო იმედილი იყო? შთი! როდემდე უნდა მყავდე ეგეთი გულუბრყვილო?

არ გოფიქრია, საიდან იცის კომპიუტერი? რაც შეეხება იმას, რომ აქ, უცხოეთში, ვინმე ვინმეს რამეზე უმაგვებს, სრული აბსურდია. შენი მინა-წყლის კაცის ნახვა უკვე დღესასწაულია, მაგრამ, ეტყობა, მაგ ტიპს, სამშობლოს განცდა არა აქვს. მავზოსისტია ვილაცა, საკუთარ თავზე რა ხაზგასმით უარყოფთადა ლაპარაკობს, ხედავ? ამით კაიფობს — მანიაკია, ვილაცაა ან, ის გვერა, ვითომ სერბი ახალგაზრდა კაცი, სხვის ფულს მისცემდა ვილაც ქუჭყიათ იეხიხს? ასე მგონია, რაღაცას ნერ და მეკაიფები, მაგრამ მინდა გითხრა, რომ თუ ასეა, ძალიან არადამაჯერებელი და რეალობას მოკლელთაა, ინდურ ფილმს მგავს. თუ მართლად ვინმე გწერს, მაშინ რაც გითხარი ისეა და აჯერ ნახე, თუ ფული არ მოგთხოვოს. პო, სერბული ენა საიდგადა იცოდ? მოკლედ, თუ გიყვარვარ, დაბლოე მისი ნერილები და ჩემზე ფიქრე.

სურათის გიგზავნი. კიდეც არ წაგეშალოს. ჩემს გვერდით რომ დგას, მარჯვნივ, ჯემისია, აქაურია. მამამისი რაღაც საპოეტო ფორმის მებატონეა. ახლოს არა ვარო, მაგრამ მგონი, ცოტა მომწონვარ და ხან სად მეპატივება, ხან — სად, ძალიან განათლებული და სტრანინია, მაგონ ფოტოხელოვანია, თუ რაღაცა.

ჩემს მარჯვნივ ლორაა, ისიც ადგილობრივია, ცოტა სტერეა, მაგრამ ყველა ნორმალურ ბარში იცნობენ და მოკლედ... ლორას გვერდით ანიაა; მაგას იცნობ უკვე, ჯემისის გვერდით კუბიშვეელი ტიპია, კოზმა, ძაან საყვარელი და სასახილა, მაგარი ლადავისტი, ეგ რითაეს ხოლმე ჰამინს. ჩაცუტული ნიკოა, შენი სენია. ტყუილად ეტყვიანო, ცისფერია და საერთოდ არ აინტერესებს ქალები, ჩემი დაქალა.

ნიკის გვერდით ვილაც გამეგლვია, უბრალოდ, ჩვენთან ერთად სურათის გადაღება ვთხოვეთ, შოლან-დეილია.

გაკონი, მიყვარააააააააარხარ და ნავედი. ძალიან მოწყენილი ვარ და უნდა ვიტირო. დანარჩენს დაგირეკავ და ისე გეტყვი. რა ამეძებება ეს ნერილები?!

(6)
შემოსული
14.03.04 თისკან: მოგ ზაურა 2001

ნიკი,

დღეს საღამოს მოგფრინავ. ვერ წარმოიდგენ, როგორი დატვირთული ვარ ემოციებით. ეს ქალაქი წარმოუდგენელია. დადიხარ, დადიხარ, დადიხარ და ყოველ ნაბიჯზე რაღაც გავიცნობ. გუმინ გავაცნობიერე, რომ სადღაც აქ, ან არა — აქ, ან არა — აი აქ, ჩემი ღმერთი დააბიჯებდა. შესაძლოა კანდემ იმავე ქვაზე ჩამოვჯდა, სადაც მე ვიზიარ, ან იმავე სენდვ დააგდა ფეხი, რომელსაც მე ვადგამ, ან რა ფიცი, — ვერ აღვნიერ, რა!

აქ სულ სიზმრებს ვხედავ; შენ იცი, რომ მე არ მეფერა სიზმრების, მაგრამ აქაური, მამრებიც კი უცნაურია. მერე მოგივყვები.

იცი, პეროდემ რომ სიზმარი ნახა? — ჰოდა, ნახა, ვითომ მივრდნენ მასთან ვიღაცა კაცები და ეუბნებიან: — პეროდე, პეროდე, ძმისმკვლელო პეროდე, ეს რა პეტენი, ძმა ომში დასაულებლად იმიტომ გაუშვი, რომ მისი ცოლი დაგრჩენოდა? პეროდე გგონია ან შეცბა ან შეკრთა ან რამე? მერე რა, ამბობს, ადამიანი ვარ, შევცდი, ნამძლია ვნებებმა; მაინა დავითმა თავისი მსახურიც ასე არ მომიზრა თავიდან, მისი ლამაზი ცოლის გამო? ქალი საშობი (ცდუნება!) და იცილის.

— თვალმძიმე ხარ, მაგრამ უტყვირო, პეროდე! — უთხრეს კაცებმა — კი, სწორედ ვერე მოიქცა დავითი, მაგრამ განა დავითმა შენსავითი თავი მოაჭრა მის მამხილებელ ნინასარმეტყველს?

— ქალებმა შემიცდინეს! — თქვა პეროდემ და გაბოუღვინა.

მე ფიქრობ, რომ იუდას გამცემლობა შესაძლოა შეუგნებლობით, უკეთ რომ ვითქვა, დაუმორჩილებლობით შეიძლება აიხსნას. მან მაცხოვრის ქადაგებები პირდაპირი მნიშვნელობით გავიგა და იფიქრა, რომ ეს იყო ადამიანი, ხაზს ვუსწავ, ადამიანი, რომელიც მოვიდა ებრაელი ხალხის რომაელთა ტყვეობიდან გასათავისუფლებლად (სხვათაშორის, პეტრეს საქციელიც ამას მოწმობს, როცა იკითხავს: — ორი მახვილი გვაქვს და თუ გვეყოფაო) ჰოდა, შესაძლოა, იფიქრა, რომ საქმრო იყო იესუსა და ებრაელი პატრიარქების შეხვედრა. ალბათ ფიქრობდა, რომ ისინიც დაინახაუდნენ იესოში რაღაცა ისეთს, რაც... არაა, ტყველია ეს, მაშინ ის ოცდაათი ვერცხლი რაღაცტომ აიღო? იქნებ უბრალოდ იესოს ღვთაებმრობა ვერ დაინახა და იმედო გაუტრუვდა? ერთი რამ ცხადია, რომ იუდაზე იქნებ ბევრად ცუდად მოიქცნენ სხვებიც და... პეტრემ რა, არ გასცა ქრისტე უარყოფდა? მაგრამ მათ სიმდაბლე ეყოთ და იფიქრეს ალბათ, რომ ისიც ღვთის ნყალიობა იყო, უარესი რომ არ შეგვემთხვაო, იუდა კი დავიდოვზა, ამპარტავნებისგან გასიგდა და როგორ თუ ეს მომივიდა, როგორ თუ უარყავი, როგორ თუ ვერ ვიცანი მასში ღმერთიო! ღმერთმა დავეფაროს, ძმაო, ცოდვისგან, უფრო მეტად კი ჩვენს თავზე გადამეტებული წარმოდგენისგან.

წარმოიდგინე ასეთი კადრი: — ეკრანი შუაზეა გაყოფილი. ერთ ნაწილში დამოქალი მოსე ღმერთის ესაუბრე-

ბა, რომელიც მისგან მარჯვნივა, მეორე ნაწილში კი ქრისტე დგას, უკან მონაფეხი უდგანან, თაბორზე და იესო მოსეს ესაუბრება, რომელიც მისგან მარცხნივა და ეკრანზე არა ჩანს, მაგრამ თუ გონების თვალთ ორივე ნაწილს შეაერთებ და გაამთლიანებ, სანტერესო კადრი გამოვა — მოსე ჯერარგანიკაცებულ მაცხოვარს ესაუბრება. რამხელა მისტერიაა და რა დიდი ამოუცნობობა, არა?!

საიდან დამებდა ვე აზრი და გაიხსენე მოსეს რას ეუბნება უფალი: — მე ვარ, რომელი ვარ! (არამუელად მიახლოებით იუპევე!) და ქრისტე რას ეუბნება მის შესაპყრობად მისულეებს: — მე ვარ! ან მანამტვე, ფარისეების კითხვაზე რომ ამბობს: — ქვეშარტიკად, აბრაამამდე, მე ვარ (იუპევე!) არ გაგეფიქროს, რომ აქ რამე გრამატიკული შეცდომაა!

დროებით, PULP-FICTI-ების მწერალო!

(7)
შემოსული
12.03.04 თისკან: შეშმა

ნიკი,

შე უნამუსო, მაინც როგორა ხარ?

პევი ბიძია როგორ არის? მარინა დეიდა და ნინუცა? რა პქნა, ჩაბაზრა უნივერსიტეტი? კვდებით ერთფეროვნებით და ხართ, არა?

აქეთ ძალიან დიდი დინამიკაა, ძნელია ამ ტემპს არ დაყვე. შენი წერის ამბები როგორ მიდის, ახერხებ რამეს? დამწე თუ არა ის რომანი, ჯერ-არამოხილ ბავშვებზე?

ნამუსი არ გქონდა ადრეც, მაგრამ ასე, ძმაო?

ნია როგორ გყავს, როდის ჩამოიღის? არ გავითხოვდეს იქ, ბიჭო, თორე მერე შენი სუიცეიდი და იმერული ლობო, ნაღდა არ მინდა. ლობიოზე გამასხენდა, მარინა დეიდას სთხოვე ჩემი სახელთი და თავისი გაკეთებელი კიტრის მტავე და ბრონიულის წვენი გამომიგზავნეთ.

გიგ ზაენი ახალი პიესის ლიტერატურულ ვერსიას. რომ შეუბნეოდი, დეტექტივეებს ვერ ნერო, ავგრ, ცვალებ შევაფასე და პასუხი მომწერე ვრცელი და დამაჯერებელი.

ატანმენტი:

პიესა მ მოქმედებად
(სათაური ჯერ არ მომიფიქრებია)

მოქმედი პირნი:

მედა ზახულანი, იგივე „ზეგერო“ — 50 წლის კანონიერ ქურდი

„კოლო“ — 34 წლის კანონიერი ქურდი

გაგა ანდრონიკაშვილი — 19 წლის კანონიერი ქურდი

ბუზუცა — 40 წლამდე ასაკის „კი ბიჭო“

„ცაცია“ — გამოძიებელი

ზაღრაკი

კოსტა — კანონიერი ქურდი (გაურკვეველი ასაკის)

მფუმარე კაცო

„21 ივლისს, საბურთალოს რაიონის პოლიციის თანამშრომლებმა აიყვანეს ოთხკაციანი კრიმინალური დაჯგუფება, რომელთა შორის იყვნენ... და ა.შ. და ა.შ. დაკავებულთაგან სამი, ე.წ. კანონიერი ქურდია. მიმდინარეობს ძიება.“

ამონარიდი ცნობილი გაზატიღადან (სტილი დაეკუთვნა)

კვანძის გახსნა:

ნიკა, შვილო,

ეს ამბავი ჯერ კიდევ შენს დაბადებამდე დაიწყო, მაშინ მე შენი ასაკის თუ არა, ორი-სამი წლით უფროსი თუ ვიქნებოდი. მესამე სროკს ვიხდიდი ქენის რაბოჩიმში. სახელით არ ვიყავი, მაგრამ ტყავი მებარა და დღე-ღამეზე უნდა მომეგვარებინა. ზონას ერთი განაბი ჰყავდა მაშინ —

ალიოკა, მერე სადაღაც ორი-სამი თვეში არატურდად დატოვეს, მაგრამ ეს სულ სხვა ამბავია, პოდა, მოვიდა ეს ალიოკა და სვაპოდაზე ერთი მაგარი საქმეა, შენი ხელი სჭირდება და უნდა გავიღეთო. გავიღეთ კაია, მაშინ ის დრო იყო, მაგრამ გვეყინოვებდნენ, თან ზედღირდ და სამი პაბეგი აინია იმ წელს და ვერ ადვილი აღარ იყო გაქცევა, მაგრამ ალიოკამ, ცვლის უფროსი ჩვენი კაცია, უფრო სწრაფი, კოჭლი ტარიელას პაპშვის ნათლია და პრობლემა არ შეგვექმნებოდა. კოჭლი ტარიელა, ერთი სანზონიერი ჯიბგარი იყო, ორი თვის წინ შემოადგეს და უკვე გაქცევაზე ფიქრობდა. მე, სიმარტლე ვთქვა, არ ვენდობოდი, მაგრამ განაბი რომ გუპუნებოდა, ეს კურთხევასავითაა და უარის თქმა არ მოსულა. პოდა, მოკლედ, გავედით. გავედით და სად გავედით? — ექვე აგვადგეს ძაღლებმა. ტარიელა ნომრჩიანი ნასუდეკა ყოფილა და ჩაგვიშვა, კი არადა, რაღაცისთვის სჭირდებოდათ ალბათ ალიოკას გაქცევა და თვითონ მოაწყეს ეს მოუ. აგვადგეს და ალიოკამ გასასვლელშივე იყნოსა რაღაცა და ის შენი ტარიელა, მეორე ფეხითაც დააკოჭლა, მოკლდა ვერ მოასწრო, თორე იმეტებდა. მე კიდევ, ზუსტად იმ ცვლის უფროსმა დამჭრა ფერადი.

ტყავი მებარა-თქო, ნელა რომ დავეწერე, ამისხნია ადრე შენთვის, რასაც ნიშნავს მაგის დაკარგვა, მითუმეტეს, ძაღლების ხელში ჩაგდება, მაგრამ მესწორლეს თუ არა, გონი დაეკარგე და...

მხატვარი ნინო ზაალაშვილი

სახელების დამახსოვრება მაშინაც მიჭირდა, თორემ ნანერის ნაღება რომ პაბეგში არ შეიძლება, ამ დაუნერულ კანონს რა დამარღვევინებდა? თუმცა მთლიან სახელები არ მენერა, რაღაცა ჩემებული აბდა-უბდით, მინიშნებებით მქონდა ჩამოწერილი სია, მაგრამ გაშიფვრა იმ ქლესა გამომძიებელმა, ზოგი თავისით, ზოგიც ნარკოზში მყოფს მათქმევინა თურმე და რომ შემხვდა, წინ დამიბდა და რომც არაფერი მოეთხოვა, უკვე ტურმი ვიყავი მაინც — ქურდები ტყავის დანვას არ მამატყებდნენ და ორმაგად მომთხოვდნენ, ეს იმ გამომძიებელმაც იცოდა და ისე შექცეოდა, რომ შემძლებოდა ყელში კბილებით ვწვდებოდი.

უნდა ქურდი გახდე შენ, ძმაოო, მითხრა მაშინ გამომძიებელმა, ჩემი ასაკის ბიჭი იყო, ახალდამთავრებული ექნებოდა, რაც დაამთავრა ის, მაგრამ ძალიან გაქეცილი ვინმე კი იყო, ხუთიანზე იცოდა ჩვენი ამბები, პოდა, უნდა მოავგარო, სახელით უნდა იყოს შენნაირი კაცი, პატროსანი ხარ, შენისთანა ქურდები ხალხსაც სჭირდება და ჩვენც და იმ სამყაროსაც, რომელსაც შენ ემსახურებიო. ბოზობას მთავა-ზობდა, გესმის? უარეს სმერტზე მიშვებდა, თან ორმაგ სმერტზე — სულიერ და ხორციელზე. არაფერი ვუთხარი, თავის მოკლა მქონდა გადამწყვეტილი, კაცად მაინც მოეკვდები-მეთქი, ვფიქრობდი, მაგრამ ამას გამომძიებელიც ხედებოდა ალბათ და დამიფლ ნინი ის ჩემი ფურცელი და რას ნიშნავს

ეს ინიციალებიო, მკითხა. ყურები ვცქვიტებ, ნათუ ვერ გამიშვებ? აბა, რას ნიშნავს ეს ლაპარაკი — მოავგარე და რაღაცეები? რა უნდა? რაც უნდოდა რომ მივხედი, ეს, ზონაზე მიბრუნებულმა გავაცნობიერე, მაგრამ ზომ არის მომენტური, როცა რაღაცა იცი, მაგრამ რაკი სახელები არ მქვიათ მოვლენებს, თავის იტყუებ — ვითომ არ იცი ეს ყველაფერი იმ გამომძიებელმაც იცოდა და ისე მომიქცა, ჩემი სინდისი რომ არ აუფორიაქებინა, პოდა, მომივლო უკან ის ქაღალდიც, არც არაფერი უთქვამს, არც არავინ დაუჭერიათ, არც დაუკითხავთ, დამიძატეს წლები და ამით მორჩა ყველაფერი. ეხვდებოდი რაღაცას-მეთქი, კი ვთქვი ნელა, მაგრამ ისე უცნაურად განვითარდა მოვლენები, მთლად კარგად გავერკვიე ყველაფერში-თქო, მოგატყუებ! ასე იყო თუ ისე, როცა მომნათლეს, სინდისი მშვიდი, კუდი კი სუფთა მქონდა და კი მემჩნოდა რაღაც პერიოდი რაღაცა გაურკვეველს, მაგრამ ამანაც გადაიარა და იცი შენც, შვილო, ჩემზე მეტად სიმართლის მოყვარული და

ძველი კანონების მომხრე თითო-ორიოდა თუ იყო, ყოფილ საიუსში. ამ ახალბედა, თანამედროვე ქურდებს როგორც ემიონდათ და ეწინააღმდეგებოდათ ჩემი, კი იცა, მაგვრამ ეგეთებს უფრო ვერიდებო. გასერილი კაცი უფრო სახიფათოა, ვიდრე მართალი; თუმცა მართალი... მოკლედ, გერე დაიწყე ყველაფერი.

რატიმ მოუყვები ეს ამბები და, მაშინ გადაწყვიტე, არ დაემნდო არავინ, ვინც ოდნავ მაინც გაისვრებოდა...

I მკვლელება

(III სენა)

[გამომძიებლის ოთახი "ბებერო" და "ცაცია"]

"ცაცია": — ამხელა კაცი, გვცემო მაინც და მაინც?

"ბებერო": — თუკი ფიქროს, რომ მავთი რამეს მიაღწევ, მიდი, მარა, ხო იცი, გიცნობ ვინცა ხარ, ისიც ვიცი, სად ცხოვრობ და მენი უმცროსი ქალიშვილი ანუკა რომელ სკოლაშიც დადიხ, ევეც ვიცი!

"ცაცია": — უხ, შენი...

"ბებერო": — შა, შა, არაფერი წამოგცდეს, ბიჭო!

"ცაცია": — ბებერო!..

"ბებერო": — შენი ბებერო არა ვარ, ბიჭო!

"ცაცია": — მისინი, მესა! შენს ზღუნაობას აზრი არა აქვს, ის შენი პატივცემული განაბები, გამოზღუნე უკვე; იმ არიფსაც... უძღებს კი... ჯერ... მარა, ნიკუშას შევუშვებ, თმქველ და... შენი პარტია-და დააკლდება ამ ოპერას.

[„ბებეროს“ სიმშვიდე აღწენია სახეზე]

"ბებერო": — ჯერ ერთი, ძაღლების ნალაპარაკებს მე არ ვუშნებ, ეგ ვაბრკვევა, ვინ ვაბოზდა, ვინ — არა და... არ გვირდა ეს, მოკლედ, მეორედ, ვითომ მავარი გამომძიებელი კი ხარ, მარა, გეტყობა ტვინის ნასახი არა გაქვს. გაბოზებებს მთავაზობ და ისიც არ იცი, რა ტაქტი იხმარო, შე... აი, რო მუხუნებში, ის შენი პატივცემული განაბები გამოზღუნე უკვეო და მაგას ასეთი დამცინავი ტონით ამბობ, ვთქვათ და ვმრჩეობდი უკვე, ხო გადავიფიქრე თქვენთან თანამშრომლობა? ეგრე კი არა, ბიჭო, უნდა სინანულილი გეთქვა: — ეჰ, ჩემო მესხა, მავარი ვპრესეთ ის შენი ძმაცუკები, ეგები კი არა, რობოტი ვერ გაუძღვლებოდი, ჩემში რაღაცა თანავრთობის მავგარი გჩრბობა ვაჩინებოდა, მერყეობდა გაქოფრებოდა, შინაგანი პროტესტოც გამოიქრებოდა, დაევისყებდი ფიქრს იმაზე, თუ რითი დავაპირსპირებდი იორ გაბოზებულ განაბს, მოფიქრდი იმ დასკვნამდე, რომ არ ღირს სისტემიდან ამოკარდნა და დამარჩებოდა ერთადერთი რამ: — მომუქებნა ტექნიკური გაბოზების ტექსტი, მაგრამ შენ რა გესმის ამეგრი, შე დებოლო?!

"ცაცია": — მავარი გაქქელი სენი ხარ, მაგრამ ჩემთან ეგეთები არ ვაგვიას რომ გჯონია, იმაზე მეტი ვიცი შენზე და არც ისე უტყობი ვარ, ეგეთები უჭამო და საერთოდ ვინ გჯონია შენი თავი? — მძაფრსიუფეტხანი ფილმის პერსონაჟი, თუ დეტექტიური რომანის გმირი? არა ფიქრობ, რომ შენი შვილის ამბები არ ვიცი?

[„ბებერო“ თავს ასწვევს, დაკვირდება, გაიცინებს]

"ბებერო": — სადა მყავს შვილი, შე ვირ-ემბაკაე?

"ცაცია": — ბადრაგი!

[შემოდის ბადრაგი, "ბებერო" დგება, გადის] "ცაცია": [მიაძახებს] — მიხედი ხომ, რაც გიხმარა? "ბებერო": — ვერა ვერ მიეზბედი! [გადის]

(I სენა)

[ბადრაგს შემოჰყავს ნაცემა გაგა ანდრონიკაშვილი]

"ცაცია": — დაბრძანდით, გაგა!

[გაგა სახეზე ვკლავს ისმევს]

"ცაცია": — გვცემეს, გაგა?

[გაგა ჩუმადაა, თვალებში გააგება ემწნევა]

"ცაცია": — ითამაშე, ითამაშე მუნჯობა, მე რა მენალელება? არადა, რომ იცოდე, რა ტყუილად ცდილობ თუმიცა, მთლად ტყუილად მაინც არა — შენი ძმაცუკები გაბო... შენმა ძმაცუკებმა ევლარ გაუძღეს, გაგა, ისე არააკვირბანურ პრესში ჰყავდათ, ამ დამპლებს, რა გასაკვირია, რომ... მოკლედ, სამივემ დაწერა, დარჩი შენ. აქამდე გასაგებია იყო, რატიმ მუნჯობდა, მაგრამ ახლა აზრი დაკარგა შენმა ცდამ, რადგან... ახლა, თუკი მხსა გჯერა, როგორც მამა-შვილს, ისე გუშუნებთ, ახლა პირიქით — გიჯობს შენც იმათთან... ხო გაგაგია, ჩათრევას ჩაყლიაო... შენ რომც არაფრები გამოგყავი, ივი რასაც გიზამენ — შეგჭამენ; სამივენი, აი, ასე, აამ, გადაგელაპყენ, თუმცა, ვიცი, მენ ძალიან, ძაან ჭკევიანი ხარ და უჩემოდც კი იცი ეგ, შე უზრადოდ, როგორც ადამიანი, მაინც ჩემს სათქმელს გუშუნები. სვებოდაზე ვერც ერთი ვერ გაბავლად, ისეთ საქმელზე გაგაბეს, შანსი არაა, მაგრამ შენ იმაზე უნდა იფიქრო, ზონაზე რა აპრავებების აიღებ. კი, შენ ცდილობ სუფთად გამოძერე, მარა რითი დაამტკიცებ, რომ არ გატყობსხარ? სამივე ხელს გადაგებს და "ბებეროს" სიტყვას რომ შენი ვერ აჯობებს, თითონაც კარგად იცი. თუ არ გჯერა, რომ მაგ საქმის ყველაფერი ვიცი, აგერ გეტყვი: — ნახალოკვლ ნიკოსთან გაქმე ტავარი. ჯერ არ ვიქტერ ნიკოს იმიტომ, რომ გელოდები. ვიცი "ძაღლებისგან" არაფერი გჭირდება, მაგრამ შენზელა შვილი მყავს და მინდა მხოლოდ იმიტომ დაგეგმარო, რომ აზრი დაკარგა შენმა სიჯიუტობა. ისიც ვიცი, ვინც მოვიტანათ ეგ საქმე — კოლხს დეიდაშვილმა კოსტაზე რას იტყვი, შვილო, კოსტაზე საიდანაღა ვიცი, მაშინ? მოკლედ, დარწმუნებ, ახლაა!

გაგა: — ტყუილებს ბაზრობ!

"ცაცია": — ვაა! მთ მოქტავს და დაღშუ შენ იცი გუებნები, არ მინდა გაგნინო-მეთქი, თორე, ივი რას ვიზამ? შემოვიყვან აქ თქმელ ნიკუშას, გაგაბაზრებ ერთ ადგილს ვერ მოუფრთხილდა-თქო, თანაც დაწერა კიდევ-მეთქი, ის განაბებუც სუფთად გამოძერე, დახოცი უნებე გადატყამება და დარჩები ეგრე!

გაგა: — ვერ იზამ მაგას, ცოლ-შვილს დაგეგმიცაე!

"ცაცია": — ვერ დამიხოცავ იმიტომ, რომ ან გამოთრე-ვი ცოცხალი ან არა, თანაც შე უკვე ამ დამაპალ ქვეყნიდან მაინც ვაპირებ ნასკვლას.

გაგა: [ავინებს]

"ცაცია": — ეხლა, იმდენს იზამ, მართლა აღარ დაგინდომ! ეხლა, შენი სახელთან ბადრაგს ქსივს ვაგატან ქურდებთან — კოლო და ბებერო გაბოზდნენო. ხო იცი, ეგ ქსივი ჯერ ვისთანაც მივა, მივა და ისიც იცი, ბებერო რასაც იზამს და მერე ექნებ აპრავდანიები.

გაგა: (ავიწებს)

«ცაცია»: — უმადური ხარ შენ, გაგა ანდრონიკა-შვილი, უმადური, მარა სიყუთე არ იკარგება! დაჯექი, დაანერე ახლა, შვილი, ბოლო-ბოლო, ერთად რომ იქნებით, ვერარც ვერაფერს მოგახივთ — თქვენს საბავშვო სასაფლაოში ვინ ჩაერევა? კოსტას კიდე აუხსნით, ან იმ არიფს გადახარალებთ ყველაფერს და რა პრობლემაა, შეინახათ რა, მაგასაც ქურდობა არ უნდოდეს, ბებიამაგისსამი მოკლედ, ეგენი არ შეგვერდებ!

გაგა ჩუმად, ფიქრობს

«ცაცია»: — ნადი, შვილო, შენს საკანში, აგერ პასტა, ფურცელი (უჯრიდან ამოიღებს, წინ დაუდებს), დაჯექი, დაანერე, ისე დაანერე, რომ რამე შემამსუბუქებელი ვიპოვოთ. ახალგაზრდა ხარ და ნათელ ფერებში უყურებ ყველაფერს, ცოტა ხანში მიხვდები, რომ შენი საქმეც და ჩემი საქმეც, ორივე სიბინძურეა. გაკინათლა, შენზე ადრე ის ქურდები რომ გამოტყდნენ, ახლა გველა საქმეში იქნებით და ერთმანეთს ხომ არ დაერევი? მარა სიფრთხილე გმართებს მაინც, ისინი შენი მტრები იქნებიან ანო, ყოველთვის იმას ეცდებიან რომ სადმე ნაბიჯი მოკიდონ და გაგთოხრონ, რადგან მაგათზე მეტი ვაჯაცობა და სიმტკიცე გამოირჩე და ეს არ მოუნონებდა არავის. ამიტომ, უნდა დაიანრო და იქნეთ ვათელო, მარა მაგას მოახერხებ ალბათ. ნადი აბა, ნადი, შვილო!

შემოდის ბადრაგი, გაგა გვება

«ცაცია»: — გაგა, შვილო, იმედია სწორად გამიგებ ყველაფერს!

გაგა მოტრიალდება, გადმოაფურთხებს; გადის

(II სცენა)

(ბადრაგს შემოჰყავს „კოლო“-«ცაცია» რაღაცას წერს, თავს არ სწევს. კოლო: ვჯდება)

(ბანდრელივი პაუზა)

«ცაცია»: (თავს მაღლა ასწევს) — კოლო! რას შერები, ვერაღ ვერ მოიფიქრე გაბოზება, ტო?

«კოლო»: (ავიწებს)

«ცაცია»: — რას ერჩი, ბიჭო, დედაშემს? ოთხმოც წლამდე ქალი მიტანებული, თუ... ახლა გამახსენდა, შენ ხომ ბებრეში მოგწონს. ის ნამა რომ გყავდა, ბუბიაშენის დაქალი, მოკვდა თუ ცოცხალია?

«კოლო» იღივება, გაცეცხლდებულია

«ცაცია»: — მდი, შენ იგივე, მე აქ დესანერი მაქვს რაღაც-რაღაცეები, მოვაბიოვრებ, მერე „ვიბაზროთ“.

«კოლო»: — ხზრი არა აქვს, შე თახსირო! მიდი, მცემო, ეგეთები ამიტანია? დიდხანს ვერ იგრძობივით, მიიცა დაჯერევი! სვაბოლიდან ხალს მოგიტახავნი, განანებ, შე ბოზო, არ იცი, რომ ქურდებს ეგრე არ ექცევიან? (ავიწებს)

«ცაცია»: — გცემს? ვინ გცემა, ტო? რას გქვია გცემს, აგერ დაანერე დროზე საჩივარი, ადამიანის უფლებათა დაცვის საზოგადო... (სიტყვი აუტყდება)

«კოლო» წამოხტება, ისევ დაჯდება

«ცაცია»: — ბიჭო, მე თქვენს ვიშს ორგანიზაციაზე ვერ ვიტან. ცოლი კი არა, სულ რომ გამოეწყობოთ ოჯახი, მაინც ჩემს ვასაკეთებელს გაუაქეთებ! ბებერი გაბოზდა და შენ ვილა გაგიშვებს ქურდის სახელით? თქვენში

არკვეით, ძმაო, ვინ ვინა ხართ, მე ჩემი საქმე მაქვს ტონა ნახვევრი!

«კოლო»: — ცაცია, გავინყებდა ვის ელაპარაკები!

«ცაცია»: — არაფერი არ მაინყებდა მორჩა თქვენი პარაპა!

«კოლო»: (სიმწრით იცინის)

«ცაცია»: — ჰოდა, ესე ბებერი გაბოზდა, გაგა წერის პრობლემა ახლა, მუხუტა ჯერ დასამუხაველები მყავს, მაგრამ მაგის აზრს ვილა გაითვალისწინებს, ლიფსიტა ვილას უნდა, სამი ღლავი მყავს, აგერ!

პაუზა

«ცაცია»: — ბიჭო, ნომრინი ნასედა იყავი-მეთქი, მაგას კი არ გულებზე, უბრალოდ, სადაც ყველა, იქაც — შენ. ათასი საქმე მაქვს: პანაშვიდზე უნდა მოვასწრო ნასედა, ჩემი გოგო ახალი მულტფილმის პრემიერაზე უნდა წავიყვანო კინოთეატრში და საერთოდ, ათასი საქმე მაქვს, ძმაო! დაანერე, თორე ბებერი იქნე აკიდეგს ბოზის იარიღის!

«კოლო»: — ეგ საყენი, ბიჭო, შენ უზნელ ალუმინის ქურდებს დაუყარე; არ მჯერა ბებეროს გატეხვა, ჯერ ერთი, მეორეც, თუ მართლა გერე მოხდა, აქეთ მოითხოვ, ჩემს სიმართლეს ყველგან გავიტან.

«ცაცია»: — ვერ გაიტან და იცი რატომ? — გაგათავისუფლებს!

«კოლო»: — შენ ეგრე ქენი და გავიტან თუ ვერა, ეგ მე ვიცი! (იცინის)

«ცაცია»: — გაგიშვებ, მარა საქმეში არ მოგიხსენიებ!

«კოლო»: — ეგ უფრო მაგარი! მიდი, მიდი, ძლივას არ გატეხას მაგ დიდ თავში ტვინი?

«ცაცია»: — თქვენს საქმეში მთავარი ის კი არაა ვინ ვისზე ადრე დაწერა, მთავარია ეს საქმე თავიდანვე ვინ მოგვცა. ბებერი ინტერესით ეკვდება. ვიცი, შენზეც ექტობს. გაგიშვებ და... ანდა, არ გაგიშვებ, მარა საქმეში ჩავენერ, რომ არ აღიარებ, შემოვიყვან ბებეროს, დაგამირისპირებთ და ამ დროს ვთხოვ გამოეყო, კოსტას ამ საქმეში მონაწილეობაზე რა იცი, ბებერი ყურებს დაც-ქუტაცს, ამ ამბავზე მარტო შენ და მაგან იცოდი, შენ თავის მართლებას დაიწყებ, ეს უარესია, არ დაიწყებ და მერე სულ ვეღარ გამართლებდი. ვახვალთ აქედან, ბებერი ბადრაგს დანას შეატანინებს, შემოვა შენს საკანში და...

«კოლო»: — დედა არა გყავს? (წამოხტება)

«ცაცია»: — დაჯექი, ნუ ზტუნობ!

(შემოდის ბადრაგი. შემოაქვს ფურცელი)

«ცაცია»: — ესე მალე დაწერა!

ბადრაგი: (იცინის) — პასტა ძლივს გაუაგებეით!

«ცაცია»: — კი, დაგიახებ მერე!

ბადრაგი გადის.

«ცაცია»: — აგერ, შენი ნათლული, ქვეინია თუ არა, — დაწერა წყნარად და პატროსად.

«კოლო»: — შე და გაგა ერთი არა ვართ, მე ფულით მოყმობრებული ქურდი არა ვარ, ეგეთებს არა ეჭმა!

«ცაცია»: — ამ რეკოლუციებმა და რაღაცეებმა ეს განაბი ხალხიც სულ გადაგრაბათ არა ვამ და — გაქმევენ! რა, სამი კაცის წინააღმდეგ ნახვალ?

«კოლო»: — ეტყობა, ბავშვობაში მაგრად გჩაგრაგდენი, ბოროტი ხარ!

საქართველო
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

„ცაცია“: — მე ბოროტი კი არა ვარ, მე სისტემა ვარ, სისტემა კი შექანიზმია და ბოროტი ვერ იქნება, სისტემა ყოველთვის იმარჯვებს! შენც სისტემა ხარ, ოღონდ ახლა ამ სისტემიდან ამოხტამის ცვილილ და უნდა იცოდე რომ დამარცხდები!

„კოლო“: — ცაცია, გითხარი, არა ეჭამ და მოვრჩეთ ბაზარს!

„ცაცია“: — მაშინ, მეც გითხარი სცენარი და კი ბატონო! ყველას აწყობს შენი სიკვდილი, ისინიც სუფთები გამოვლენ, ბებეროც შურს იძიებს და დამშვიდდება, საზოგადოებაც ერთ ნურბელას მოიშორებს.

„კოლო“: — მაგას ვერ იხამ, დაგიჭერენ!

„ცაცია“: — როდის აქეთ ალაპარაკდენ განაბები კანონის სახელით?

„კოლო“: — ბოზობას სიკვდილი ჯობია!

„ცაცია“: — ეგ ნიგნებში და ლოზუნგებზე! მიტინგზე კი არა ხარ, ბიჭო! თანაც, შენ მაინც ბოზის სახელით მოკვდები!

„კოლო“: — ქურდები არ გაპატიებენ, ბიჭო, არაფერი იმალება!

„ცაცია“: — ნეტა შენი არ კიდხარ ყველას, კაც კია, ერთ კონკურენტს მოგიშორებენ თქვენი ბიზნესიდან. ხო ბიზნესი გაქვს, გომიების პარსკვის ბიზნესი, ა, თქვი!

„კოლო“: — ხო იცი, რომ მე არ მომიცია ეგ საქმე თქვენთვის, რატომ მაბოროტებ?

„ცაცია“: — თუ კაცად სიკვდილი გინდა, მოიკალი თავი, თუ არა და დაწერე!

„კოლო“ თავს მიგდას დაარტყამს და დაიღლიალებს.

P.S. (ეს პირველი მოქმედებაა, დანარჩენს ვთარგმნი და ორ დღეში გამოვიგზავნი!)

(8)

შემოსული
14.03.04 ვისგან: ზემბა

II მოქმედება
(I სცენა)

[საკანი „ბებერო“ ჩაის სვამს „კოლო“ სივარეტს ეწევა, გაგა ტელევიზორს რთავს ერთი არხიდან — მეორეზე]

„კოლო“: [გაგას] — გამჩერე რა, ძმაო!

გაგა: [გამოხედავს, გამორთავს ტელევიზორს] — დატყურეკასათუ კიდეე!

„ბებერო“: — აღარ უნდა მაგას ამდენი ბაზარი, ერთ საათში დაგდავალ და ენახავ!

„კოლო“: — როგორ გატყდა, ტო, ალბათ მაგარი პრესეს, არა?!

„ბებერო“: — ბიჭო, გასაგებად არ ვთქვი მაგ თემაზე აღარ ვიბაზროთ-მეთქი?!

„კოლო“: — შენ რანაირად ლაპარაკობ, ძმაო, ხალხი ახსნას მოგვთხოვს...

„ბებერო“: — ბიჭო, ჩემს საპადელნიკო საქმეში ვერ-ავინ ჩაწყობდეს იმ დიდ ცვტირს, თორე აი, ამ დანით მოვაჭერი, ვაიეც? რა არიდებოთ მაზრობ?

„კოლო“: — მაიჯა რა, ბებერო, ჩვენი საპადელნიკო —

ჩვენია, მარა კოსტას რო შემოაგდებენ და იტყვიან ის კაცი, ვერე სადააო, აქ ელაცამ თქვენს შორის ილაქლა და მშვიდად კი სხედხართ, რა ჩემი ფეხები ქურდები ხართო, რა პასუხს გავცემთ?

„ბებერო“: — ბიჭო, ვერ გაიგე თუ რა, კარების უკან ვიდეები, ცაცია ამ თემებში ნიკუმა შეუშვა, ცოტას შევამინებ და ნახე, როგორ ამღერდესო. ბუზუტამ, ხელები გამისხსენით, ყველაფერს დავეწერო. მეთქი, ეგაა და მიითხოვს შპალიკრს! მაგარი გამიტყდა. მარა, გაუსხნის თუ არა ხელები არ ისმის ღრიალი?! შევარდნე და აქედან ეხედავ: — ეგნები კბილებით ამოუტყვევია, გლია და სისხლისგან იცლება. მერე რეზბალინიცავეც რო მოუკითხია, იმ ახვარ ცამომიძიებელს, სულ გადარეულა და თითმკველელობის ცადა გაუმეორებია. მოკლედ, დააშიმა ევეწა, ველარ ეკარებიან, რა დანერახვა ლაპარაკი, ბიჭო?

„კოლო“: — მაიჯა რა, ძმაო, ეხლა ეგ არ ვიცი, მარა თუ სუფთა იყო, თავის მოკლეა რატომ სცადა?

„ბებერო“: — შე ჩემის გადადგურეულო, აბა, ტრაკი მიეცა?

გაგა: — ძმაო, რო აგვაგადეს, ეგა? საიდან გასკდა ჩვენი ბაზარი? ეგ გასარკვევი არაა, პოლო-პოლო?

[გაგა დგება, პარაშასთან მიდის]

„კოლო“: [ჩუმად] — შენც ხო იცი, ამ ჩემისამავე [გაგასკენ ანიშნებს] დანერე, ჩემი თვალთ ვნახე, მარა გაიშკრეთ? ბუზუტა მაინც არიფია, კოსტა მაგას ისე შეაკადე არ მოსთხოვს, ზონზაჟ კიდე ჩვენიდან ერთად იქნება, ჩვენ შევიწახავთ, მეტი რაღა უნდა? თანაც [ხმაშალდა] პოლო-პოლო, არც ისე მამა-შარამის ბატკანი მყავს ეგ შენი ბუზუტა, კიდე გასარკვევია, ვისგან გასკდა ეს საქმე, მარა განავალს ქვეყა არ უყვარს, ხო იცი?!

„ბებერო“: — ბიჭო, ეგ [გატაკებს ანიშნებს] თუ იქაურია, ქურდის სახელის ღირსი აღარ არის, მაგრამ ეგ ბრალდებაა, ბრალდებას კიდეე დამტკიცება სჭირდება!

„კოლო“: — რას მიოფიციალურებ, ტო, ხო იცი რო ჩემი ნათლულია, ჩვენი გაზრდილია, ჩვენი პასუხისგებაცაა, ძმაო, თორე...?

„ბებერო“: — მაშინ დაჯდეს და ნუ ძველ-ბიჭობს, რა ლაპარაკია, ბიჭო ეგ ლაპარაკები?

„კოლო“: — მეც მაგას არ ვიცი? ეს აშბები მორჩეს, მე ვიცი... ქურდი-მურდი არ ვიცი, გავაგებდ სახლვარგარეთ, ისწავლის, ადეოკატი გახდეს, ისეე ჩვენი...

„ბებერო“: — მე ვეტყვი ბუზუტას, მარა თვისი გადასანყვებია; ეგერ არაა, ძმაო, ტისკები აიტანო და მერე ბოზობა დაიბროლო, ვერე არაა!

„კოლო“: — კარგი რა, ბებერო, მა სამი სული ქურდი ვართ და ჩვენში ყოფილა ბოზი!

„ბებერო“: — იქნებ ეგვრეცაა, ძმაო, მე რას მეკითხები? იცი რაზე — თქვი!

„კოლო“: — აუსხენი, აუსხენი, გაიგებს, გაიგებს, არადა — ხელს დავადებ, რო ბოზია და მოვდეს და ამტკიცოს, რა, სამ სულ განაბს დაგვეჯახება? შენ დაგვეჯახე? [„კოლო“ დგება, პარაშასთან მიდის. გაგა დაჯდება ბებეროსთან]

გაგა: [„კოლოსკენ“ ანიშნებს თავით] — ბებერო, ასპროცენტიანი გავიკონე, მაგან რო ილაქლაჟა იქ, მარა როგორ დაეუმტკიცო? ხედავ როგორ იბრძვის? ეს საქმეც მაგისგან გასკდა, წინასწარეე გავგყვიდა, მაგის...

„ბებერი“: — თუ ეგრე, დაბრძდე!
გაგა: (შეცხება) — ვინა?
„ბებერი“: — ვინა და — კოლო! დაბრძდე და დაამტკიცე!

(„კოლო“ ყურდებს დაქვევებს, მათკენ წამოვა)
„კოლო“: — რა არის, რა ხდება?
გაგა: — არა, არაფერი!
(საქნის კარი იღება, შემოდის ბადრაგი)
ბადრაგი: (ბებერს) — წამოდი, ოღონდ ვთხოვ ბებერი, ათი წუთი, მაქსიმუმ... მოსხნნი...
„ბებერი“: — ჯიჯარი ხარ! (დგება, გადის)
(პაუზა)
„კოლო“: — ამის (კარებისკენ ანიშნება) თავი ვინმე ხო არ გონია? ვანა არ ვიცი, შპალიერი რო გაშალა და პასტა რო ძლივს გააგდებინეს? ისე უფირავს თავი, თითქოს ჩვენ უნდა გვემინდეს რამის. ერთი სისხლი აქვთ ორივეს, ორივე ბოზია და რო მივაბრძიდავ, შერე მსდიონს მაიცა, შემოვადეს კოსტა, აინევა ბაზარი და ორივეს ცხრა გრამით დავაჭმობებ!

გაგა: — ბაზრის დროს? ეგრე სადაა? მოგვთხოვენ.
„კოლო“: — ვინა, ბიჭო? რას მოგვთხოვენ? საპადელნიკო საქმეში არავინ ჩაერგება, ორივე ბოზი იყო-მეთქი, ვიტყვი, გაიგე? და აფხნით კიდევ — მკედრები თავს არ იმართლებენ, გაიგე?
გაგა: — მივაბრძდი, მაგათი...
„კოლო“: — ჰოდა, ეგრე! არ უფურებს ამ ტრაკს?! აზრზე ხარ, ვიღაც არივც იცავს და ჩვენი ადითრვა მოინდობა, ტექნიკურად! აი, ჭამე (შუცლს წინ გამოწვევს), შენნაირები მოუნელებია კოლოს!

(II სცენა)

ხელგმეზვეული ბუხუტა ზის, იღება კარი, შემოდის „ბებერი“.

„ბებერი“: — როგორა ხარ, შე ბებერი?
ბუხუტა: — ღმერთმა გადამარჩინა, რა! (გადახეხვია)
„ბებერი“: — ერთი, შენებური ჩაი გამიკეთე, რა! (ბუხუტა ჩაის გააკეთებს, დასდებობან. სვამენ)
„ბებერი“: — ერთხელ, ერთი ოცი წლის წინ, ავტობუსში, მთვრალ კაცს ვატყავებდით; არც ისე მთვრალი იყო, როგორც მაჩვენებლობდა. ერთი რუსი პადელნიკი მყავდა, ყოველ გაჩერებაზე დაბლა ექაჩებოდა, ჩვენი ჩასვლის დროა, წავედითო. ის კაცი უშალიანდებოდა, ხედებოდა, რომ თუ ჩამოგვეყვებოდა, გავსაუფთავებდით და — როდის გიცნობ, ერთად როდის ვართო, ამბობდა, მაგრამ საკუთარ თავს რომ არ გამოტყდებოდა, რომ ეწინოდა, ეთიომ მართლა გადამთვრალი იყო! რუსი იცინოდა, არ იქნება შენი მეტი დალევა, საკუთარ ბიძაშვილს ვეღარ ცნობი! ხალხი ხედებოდა, არაპირდაპირ ხედებოდა, რაც ხდებოდა, მაგრამ ჩუმად იყვნენ — ცხვარია ხალხი, ჩვენც ცხვრები ვართ, რადგან ჩვენც ხალხი ვართ!

(ბუხუტა ღუმს)
„ბებერი“: — შენ იცო, რაზეც მოვედი, მარა ვერ მატყვი მაგას, სხვა რამე უნდა ვთხოვარ. (პმოლებს პისტოლას, დადებს) აი, აიღე! ხვალე კოსტას შემოიყვანენ,

ბაზრის დროს, ფაქტია, რომ ვიღაცა უნდა გაიტყოს... მე მინდა, რომ... [იარაღს ახლს მიუწევს ბუხუტას] მე ვერაფერ, რომ... აიღე ეს იარაღი და როგორც კი ბაზარი აიწევა, სამივე მიგვაბრძდე, გაიგე?! სხვა გამოსავალი ვერ ვიპოვე, სამი დღეა ვფიქრობ, მარა ვერ ვიპოვე. უნდა გვაკეთოს ეს, ძმავო, უნდა გვაკეთოს, მეც მავანთნარი ვარ, მეც... თავის გამარბლებმა არ იფიქრო, ქურდებმა ყველაფერი კარ-გად იციან, ერთი-ორს არაოფიციალურად შეგაკითხობიან და პასუხი არ გასცე და... თუ ასე არ მოიქცევი, კოლო დაგასრულებ... გაფიცებ ჩვენ ძმობას, მეც უნდა მესროლო, სხვანაირად აზრი არა აქვს, სხვანაირად, მეც დავეჯახები, გესმის?! შერე მოხვე, ან რამეს იხამ, მაგაზე არ იფიქრო, მთავარია იცოცხლო, გესმის, იცოცხლო! ამას მარტო შენთვის არ ვაკეთებ, იცოდე და...
ბუხუტა: — ვიცი, რომ ეგრე უნდა გვაკეთოს, მაგრამ ვერ ვიხამ, ბებერი. ეგრე რთულად არაა საქმე, ერთ ორ ნარტყმას აიგებან, ზონაზეც შემინახავთ რა, მოკლეთ კი, შენ ვერ მოკლავ... რა, მოკლავ?! — არა ძმავო!

„ბებერი“: — ეგენი უნდა დიასახურ, ეგეთები რო... ჩვენნაირები რო არ ისევებიან, იმიტომაც ქურდულს პატივს...
ბუხუტა: — მოდი, მაგაზე ფიქრს თავი გვანებოთ, ხვალე ის მოხდება, რაც უნდა მოხდეს, სიმართლე გითხრა... კაროფე, რა!

„ბებერი“: — (მაგადაზე დადებულ ნივს იღებს ხელში) რას კითხულობ?

ბუხუტა: — სვამოდაზე ბერები გავიცანი-მეთქი, ნათესავის სახლში, რო ვამბობდი, მაგათ მარტყეს, მაგარი ნივია, ცოტა რთულე მომჩვენება, მარა ნაკითხვის შერე თავში მარტყდება!
„ბებერი“: — (ნივს კითხულობს) ბერი პაისი...
ბუხუტა: — ათონზე ცხოვრობდა, ძლიერი ბერი ყოფილა. იღებდა უწერია, ქრისტე რომ გაუყვლია, თურმე თავს იხრჩობდა, მაგრამ ღმერთს უკანასკნელი შანსი მოუცია და ლეღვის ტოტი, რომელზეც დაეკიდა, დაილუნა და იუდაც ტერფებით მიწას შეხებია, მაგრამ ისე სურდა თურმე იესოს ჯოჯოხეთშიც დასწოდა, მუხლი მოუქცია და ისე დაუხრჩვია თავი.

„ბებერი“: — შერე მათხოვე, ახლა ვერ ნავიკითხავ.
ბუხუტა: — ყველაფრის გამოსწორება შეიძლება, ბებერი, ყველაფრის. ჩვენც იუდები ხომ არა ვართ, ბოლო-ბოლო? იმას აპატიე ღმერთი და ვიღაც ნაბოზარი კოლო მოკლა? ღირს?
„ბებერი“: — კარგი ძმავო, იფიქრე და მე ჩემს დასასრულს მოუვარებნ და ისტორიას, შენ — შენი, ეგ კი [იარაღზე ანიშნებს], იესო აქ, მანაც!

(კარზე აპრახუნებს, შემოდის ბადრაგი. გადიან)

III მოქმედება

I (და ერთადერთი) სცენა

კამერა. ბუხუტა, „კოლო“, გაგა, „ბებერი“, კოსტა, მღუმარი კაცი.
„კოლო“: — ესეა, ძმავო, ეს საქმე, ესე ვიცი მე და ესე იგი ესეა. მოყვინ სხვებიც.

გაგა: — ეჭრება, სხვანაირად ვერც იქნებოდა.

კოსტა: — ბებერო, ძანა ყარს ეს საქმე, შენ კიდევ არაფერს ამბობ, ძმაო. მე ჩემსას ვითხოვ, ჩემი კიდევ ქურდულია, ჩვენია. თუ ეს კაცი ბოზია (ბუზუტაზე), უნდა მოთხოვროს, როგორც ბოზს, არადა... (გადახედავს „კოლოს“) თქვენი შინაური ბაზარი, თქვენ მოყოლომარეთ!

„კოლო“: (წამოხტება) — რაღაა აქ გასარკვევი? რას ქვია შინაური ბაზარი? ეს ჩვენი, ყველას ბაზარია, ჩვენი საბადდენიკოა, ძმაო, მარა ერთსაც ვიტყვი, ეს კაცი ჩვენს გვერდით ველარ იდგება, ეგდოს თავისთვის, მარა არავის საქე...

გაგა: (ჩაილაპარაკებს) — რაც ეგ ტისკეს...

კოსტა: (წამოიწეწს) — აქ რა, საბავშვო ბაღია? რას ქვია ტისკეს? რას ქვია თავისთვის იცხოვრობს? თუ ბოზია, უნდა მოკვდეს კიდევ! (ბუზუტას) გამიარტოვებ თავი, ბიჭო, თუ შეგვიძლია!

ბუზუტა: — ერთხელ, ბავშვობაში, ჩემმა მეგობარმა კლასის საკეტზე გააფუჭა; ხუთოსანი იყო, თან ვმძაკაცობდით, საკონტროლოებს სულ მაგისგან ვინერდ. ის საკეტი საქმეს უფუჭებდა, ნიშნებს უფუჭებდა და შემძლო ჩემს თავზე ამეღო ეგ საქმე, მაგრამ არ ვქენი, განა ვერ მივხვდი ან რაზე — შეგნებულად არ დავიბრალე და რაზე დავიჭირე იცი მერე თავი? — თურმე, სადღაც გულის სიღრმეში მშურდა იმ ბიჭის, ხო ძმაკაცი იყო, მარა მშურდა და ალბათ გამიხარდა კიდევ რაღაც ისეთი რომ შეერბოდა, რაც მის სახელს ავნებდა. არადა, მთელი ის დღეები ისე მიყურებდა, თვალებით მთხოვდა... რომ ერთხელ, დავიბრალედი, მაგრამ არ მთხოვა და მეც ვითომ ვერაფერს მივხვდი, გაეჩუქდა.

კოსტა: — შენ რა, გვეკეთილები, ბიჭო?

ბუზუტა: — ყველაზე სასაცილო იცით რა არის ამ ამბავში? ის საკეტი, სინამდვილეში მე გავაფუჭე, იქნებ იმან ეს იცოდა კიდევ...

(მდუმარე კაცი „კოლოს“ და გაგას გადახედავს. „კოლო“ დაიჭრს ამ მხერას, წამოხტება, იარაღს ამოიღებს და ბუზუტას ესვრის. ბუზუტა გადავარდება)

კოსტა: (უკან გახტება) — დაავისვარე, რა!

„კოლო“: — ბოზი, ბოზურად უნდა მოკვდეს!

(„პებერო“ წამოდგება, ბუზუტასთან მივა, სინჯავს, ცოცხალია თუ არაო. მერე გადახატება, დანას ამოიღებს და „კოლოს“ გაუფრის. „კოლო“ გადავარდება)

„პებერო“: („კოლოს“ იარაღს იღებს. გაგას მიუბრუნდება)

— გაგა, თქვი, რატომ მოკვალის!

გაგა: (ღმარხება) — ეგ იყო, მაგან მოანყო ყველავეერი, მაგან ჩავვიძვია, ეგ გაბოზდა, ბუზუტას დავაბრალეთო...

(„პებერო“ აღარ დააცლის, ესვრის)

„პებერო“: — თქვენ თვითონაც იცით, როგორ და რა მოხდა აქ, ნულად მალაპარაკებთ. (ბუზუტასკენ დაიხრება) ვერ გაიძიტა, ამ საცოდებმა, ერთად არიან გაზრდილები. მაპატიეთ, ძმებო, მარა ველარ მოვითმინე, ჩემი დასაკეთილები იყო ეს საქმე და გადაკეთე! თფური (დააფურთხებს გაგას და „კოლოს“) ბოზები!

(კოსტა და მდუმარე კაცი დგებიან; მდუმარე კაცი „პებეროს“ გადახეხვება გადანი)

„პებერო“: — ყარს აქაურობა, მეც ყვარვარ! (ბადრავი შემოვარდება)

ბადრავი: — რა ქენი, ბებერო, დამიშუე?

„პებერო“: — შენ არავის დაუღუპობარ და ნუ ნიობარ, გათიგი!

(ბადრავი გადის. „პებერო“ ჯდება, წერას იწყებს. როცა დაამთავრებს, ადგება, ფანჯარასთან მიდის, თოქს ჩამოაგდებს და ჩამოეკიდება. ტრფუბით რუსთა ყურნობს, მაგრამ მუხლებს მოკეცავს და თავს ჩამოიხრჩობს.)

„ბებეროს“ წერილი, ანუ და ისევ კვანძის გახსნა:

მაგრამ აი, მოხდა ისე, რომ ამდენი წლის შემდეგ, როცა ყველავერი დავივინე, გამიზნდა ის გამომიძიებელი. მოვიდა და მითხრა, რომ მუშაობს თურქეთის პოლიციაში, რომ ამ ბოლო დროს, ქართველ სტუდენტებს ხშირად იჭერს და რომ საქართველოში ჩამოვიდა მეგობრის თხოვნით — დააკავებინოს ერთი ვინმე კანონიერი ქურდი, რომლის შემეგობითაც გავლენ ერთ ცნობილ პოლტიკოსზე და ასე შემდეგ, ეს საინტერესო აღარაა. მოკლედ, იმ ათ წელში, რაც ჩემთან დამყო, არაფერი უთქვამს იმის შესახებ, თუ რატომ მომძებნა, მაგრამ მე ყველაფერს მივხვდი. მივხვდი, რომ დაჭერილ სტუდენტში შენ გიგულისხმა. არ ვიცი საიდან გაიგებდა შენს არსებობას, მაგრამ ვიცი, რომ შენ გიგულისხმა. თმეცა, ეს თავის მართლება უფროა, რადგან მე ისედაც ვერ შევძლებდი ამ კაცისთვის უარის თქმას, არ ვიცი რა შექვია ამას, მაგრამ ასე!

ციცი, შეგრცხვება, როცა ნაიკითხავ ამ წერილს, მაგრამ ნუ განმსჯი, ნურც თავს დაიდანაშაულებ, გიმოურებ, ეს შენს გამო არ გამიკეთია!

ჰოდა, შეილო, მოხდა ეგრე. კობიაო! (ქაქური ვანაზია, შჰ, იყო!) საქმე მოიტანა, მე კიდევ ძალღუბს ვაცნობე ყველაფერი. წესით, მშვიდობით უნდა დამთავრებულიყო ეს ამბავი, მაგრამ ბუზუტა არ გატყდა, ბუზუტა ხომ გახსოვს, ჩემი ძმაკაცი, მოსკოვში ოპერაში რომ წაიყვანა. ძალიან მაგარი კაცი იყო ბუზუტა, ჩემზე და ბებერზე მაგარი, მაგაზე ვაყკაცი და შემოღობილები ბევრი არ მეგულება კიდევ, მაგრამ რაეცი, რაც ვიღაც ბერებს გადაეცადა, შეიცვალა, მონწმუნე გახდა, ეკლესიაში სიარული დაიწყო. ამ საქმეზეც არ უნდადნა წანოსება, ძალით წამოვიყვანე. გადაეკიდებ და ნამოვიდა, ხართი ველარ გამიტება. მაგრამ დარწმუნდა რაღაცას, არ ამბობდა, იტყურებდა ალბათ, ვერ მოვასწარი ლაპარაკი!

ჩემი თხოვნაა, თუკი ნუგის სიტყვას რამე ფასი კიდევ დარჩა შენთვის: — ვიცი, ის გამომიძიებელი ბოროტი არაა, გადათავისუფლებ და — მიხედ ბუზუტას დედას, დამარზე მაინც, რა მოკვდება!

მამაშენი

რა სიმშვიდეა, როცა ვინმეს გულს გავაუშული!

ბიჭო, ეს პოეზია დაეწერე. ჰა, თქვი, ხომ მაგარია? მეტი რაღა დეტექტივი გინდა? ამას ცოტა კიდევ გავაშალამინებ და ერთი აქაურ თურნარში დავტყვებ. ისე, რუსულად უკეთესია, მაგრამ შენ არ კითხულობ, თარიგე...

„ბაბაჯანამ“ აჩუბუბა ძალდა? ნონა დიდი იყო თუ როგორ? პასუხი ცოტა გრძელი მოინტერე, ნუ ხარ მუდო, ქართული დაბავიყნა, კაცო!

(9)
მემოსული
8.06.04 ვისვან: *delivery status*
(გაგ ზავნილი ნერილი დაბრუნებულია უკან)

ზამბრი

როცა გინავს, სულ იღიმი. ჩვილობიდან თვალთა ძლიერ დაგმამდა და ისეთი სასაცილო შესახებედევი ხარ... გამუდმებით მარტოობას არჩევ, ძალიან უკარება და ბუზულუნა ხასიათი გაქვს — ამაში უდავოდ მამას დავემსგავსე. მამაზე როცა გელაპარაკებინა, თვალბინი გინყლიანდებდა და ისეთი საყვარელი სანახავი ხდებოდა... თუმცა, ისედაც პატარა ანგელოზი ხარ!

შე ქვემდისა, ამიელა ბიჭი ხარ და ჯერაც იფსამ. დღილით, გაღვიძებდა და გაყურული და საბანგადაფარებული ატრიალებს მაგ დიდრონ თვალებს. გინდა იმდენ ხანს იწევი, სანამ მისი კვალი არ გაშრება, მაგრამ მერე შენვე გბუზღობდა, თუ გესამუშებდა სველ ლოგინში წოლა და როცა ოთახში მარტო რჩები, სწრაფად დგები და სახაზანოში გარბიხარ.

დედაშენი ხედედა, როგორ განიცდი შენს ქვეშაფსობას და აბა, რისი დედაა და ვითომცაქარაფერიასავით ალაგებს ლოგინს და როცა ეზოში ხარ, ან სკოლაში, გამოცდელის თეთრფულს და მატრასს დაწვარაპი ჰკიდებს გასამზურეფლად.

შენ იცი, რომ დედას კი არ გამოეპარა შენი ლამის ოინები, უზრალოდ — არაფერს ამბობს, მაგრამ მიუხედავად ამისა, დაძაბული ელოდები, როდის გისაყვედურებენ და როდის გაიმართლებ თავს და რადგან ეს იგივეა, სულ გიკვირს: — ნუთუ ვერ შეამჩნია?

ბაბუაშენი ხანდახან ბუზულუნებს: — ვისა ჰგავს, ეს ვირისთავი? რაღა დროს მავის ჩაფსმალა და ამ დროს საწინააღმდეგე გეკვარება იგი, მაგრამ საღამოს, როცა წარდის თამაშს დაიწყებთ, ყველაფერი გავიწყდება.

შენი სიზმრები ყოველთვის ერთი ნიხასიზმრით იწყება: — თქვენი კორპუსის წინ მდგარ ლედვის ხეზე ადობარ და ვარდები, ვარდები, ვაააარდებე... და გელვიძება და ისევ იძინებ.

ითუქოს ზომ ასეთი ქვიკიანი მზერა და მოღუშული სახე გაქვს და, სინამდვილეში, ძალიან გულუბრყვილო, მე ვიტყვოდი, სიმტყუნედე გულუბრყვილო ხარ. მაგრამ ასეთი არ იქნები მთავად, აღარც შენი თვალბინი იქნება მუდამ დიდრონი.

შენ დაამთავრებ სკოლას და იმ წელსვე ჩააბარებ საბანკო-საფინანსო ფაკულტეტზე; კურსზეც ისეთივე დარბობ, როგორც ბავშვობაში იყავი, მარტოსული და ყველაფერზე შორიდან მოთვალთვლი.

ორი თვე გაძლებ რეგიმში და პირველი სემესტრის გამოცდებამდე, უწყვეტ ლექციების გაცდენასაც დაიწყებ. უმიზნოდ ხეტიალს დაეჩვევი და დროის დიდ ნაილს ქალაქის რომელიმე საზოგადოებრივ პარკში გაატარებ, მერხზე გადართლილი და გოგოებს მიმტერებულო.

ერთ დღესაც, სახლში გამოაცხადებ, რომ ყველაფერი მოგებურდა, რომ პატარა აღარა ხარ და დროა თავს თვითონ მიხედო. ჩანყობ ჩინთას და სახლიდან ნახავალ. დედაშენი, როგორც ყოველთვის, არაფერს გეტყვის. ბაბუაშენი იბუზულუნებს: — სულ გადაირია ეს თბობა, —

აღარც მშობლების სჯერათ, აღარც უფროსების; აი, რა იცის თორის არ ცოდნაში, მაგრამ ეს დიდი ვერაფერი წინააღმდეგობაა და შენ ნახებ!

პირველივე სადგურზე ჩამოხვალ და ფეხით განანგრძობ გზას. გზაში, უცხად გადაიფიქრებ შენს ახირებას და შინ მიბრუნებას დააპირებ, განსაკუთრებით, როცა დაღაძმება და შეგვიფდება, მაგრამ სიჯურტე ცალკვს და ისევ გადმოიფიქრებ.

ბედი კი არა-და, აუცილებლობაა ცივხლთან მსხდომი შეიდე კაცს რომ გადააწყდები ქორაზინთან. ერთი მათგანი შენთვის სრულიად უცხო, მშობლიურ, მაგრამ უცხო ენაზე ისაუბრებს. დანაჩრენი კი მოუსმენენ და დროდადრო, რომელიმე მათგანი თუ იკითხავს: — რას ნიშნავს ეს სიტყვა, ძმაო?

ითითკის შენს მოსვლას ვერც შეამჩნევდა (ასე იფიქრებ, ყოველ შემთხვევაში), მაგრამ შეუაღამ რომ გადაეცა ის, ვინც საუბრობს, მოგიტრიალდება და გკითხავს: — გინდა ჩემთან ყოფნა? შენ დაიბნევი, რადგან, ჯერ ერთი, მოულოდნელი და უცნაური კითხვაა — არ გინდავინ და არ იცნობ, მეორეც — ყველანი შემოტრიალდებიან და შენ გიყურებენ.

— რა ვიცი, კი, ალბათ... მე... შემთხვევით... მე გზა დამებდა და... თქვენი... მაგრამ იგი თავისთან მივიხშობს და გვერდით მოგივსამს.

შენ ფეხმორბოხით მიუფეხები და იგრძნობ, როგორი სიყვარულით შემოგხედავს ყველა.

ეს დღე იქნება და სადაც ისინი ივლიან, მუდამ მათთან იქნები, იგი კი თავის საყვარელ მეგობარს გინოდებს და გვერდიდან აღარ მოგიშორებს.

მანამდე კი, აი, ცივხლთან, იმას, სრულიად უცხო, მუხლზე თავს დაედებ და საიდან აღმოგხედავდა, მაგრამ მინც ეტყვი: — მამა! და მერეც, ხშირად ეტყვი — მამა! ის კი გულში ჩაგიტარებს ხოლმე.

შერე სახლში წერილებს მიიწერები, რომ იპოვე ადამიანი, ვის შესახებაც ალბათ ჯერაც არ სმენიათ, რომ იგი სასწაულებს ახდენს!

დედაშენი სიყვარულით ჩახიხუტებს გულში წერილს, ბაბუა კი იბუზულუნებს: — მკვდრებს აცოცხლებს არა — ისა! მომრავლდენ რაღა, ეს შარლატანები! თუმცა, მინც გამოაცხადებენ წერილს დედაშენს კითხვით — საიდანაა ეს კაცი, რომელი მორიდებს და პასუხზე ხელსაც აიჭმებს, კი, ზუსტად არ, ასე, აიჭმებს და იტყვის: — განა სიკეთეს უნდა ევლადეთი გალოლეიდან?

მაგრამ შენთვის აზრი აღარ ექნება არავის სიტყვას, რადგან შენ ერთადერთი ტყემარტ სიტყვას მოსმენ — შენი მეგობრებისაგა!

და მერე, როცა სახალხო აღას, მაგრამ პატარა მინორში, ერთ-ერთი თქვენი მასპინძლის სახლში, რაღაც ამოუცნობი ძალით, პირველად განკურნავ მომაკვდავს, ატირებულ მკერდზე თავს მოუსვენებ და ეტყვი: — მითხარ, მამა, ხომ შენ ხარ ღმერთი?

და რაღა მოხდება მერე, როცა ვაშში მასთან ერთად ამოახლბ პურს და თვალეში შეხედავ და იგი კიდევ ერთხელ მიგანიშნავს, რომ იცის და შენ მინც აიჩქე და ისიც დაუფეხებს, ნუთუ იმ დღეს დაეცემი? არა, მანამდე, ჯერ იქნება და მაგდალაში, ჰო, მაგდალაში, კაცი მოვა თქვენთან და ფეხსაცმელს აჩუქებს იმას. შენ იცი, რომ იმ

კაცმა შეიღის დასამარხი ფულით იყიდა ეს ფეხსაცმელი და შენს მეგობარს აჩუქა, რადგან ფეხშიშველი დადიოდა და სისხლიანი ჰქონდა ტერფები.

შენ იცი, რაც უნდა მოხდეს — ის უკან მიუბრუნებს ფეხსაცმელს და მადლობა ნიშნად შეიღის გაუცოცხლებს და... მაგრამ არა, შენი მეგობარი ჩაიცივება და გლოვის ნიშნად მხარზე აკოცებს კაცს.

შენი რაღაც დამისხრევა, მაგრამ ეს ის დამსხრევა არაა, ან იქნებ ისაა? და მერეც, როცა ძვირფას ტანსაცმელს აჩუქებენ და ის კი ამ ტანსაცმლით მინაზე ვდებდა და... შენ ფიქრობ: — მესამე წელია მას დავედეთ და მარალოც კი ვერ გაგვიყვრია, ტანზე შემოგვაძნა, ის კი არ უფრო თხილდება, რა გულით მისცეს, ის კი არ უფრო თხილდება, არ იღებს! მაგრამ გულის სიღრმეში აღიარებ, რომ ეს უფრო იყო, პატარა, მაგრამ მაინც შური... ტანსაცმელზე!

ხოლო დიდ ქალაქში წასვლის წინ, როცა თქვენი საძვანო ფულით, შეწყნარებული მემავი ძვირფას სუწამოს შეიძინე და შენს მეგობარს მოასხურებს, შეტრიალდები და ნაიბუზღუნებ — ახლა ვიართთ იმ სიშორეზე ფეხით!

...ის კი, გულში ჩაგიკრავს საღამოს და გკითხავს: — რამე ხომ არ განყინებ? შენ თვალეში უყურებ. მართალია, მართალი და ბავშვის მზერა აქვს, მაგრამ პირველად და დამანგრეველად გაგიკვლებს გულში: — ყველაზე კარგი ადამიანია, მაგრამ არ არის იგი ღმერთი!

და იმავე საღამოს, როცა საგამბოდ დასხდები, განსაკუთრებით ბევრს მოგვეყრება (თითქოს ცდილობს გადაგაფიქრებინოს) და გეტყვის: — ჩემი გული სწუსს შენთვის, მეგობარი!

შენ კი თვალს აარიდებ და უკვე მამინევი იფიქრებ: — როგორ, როგორ მიყვრია, მნამდა! სამი წელი, სამი წელი შევალე ამ კაცს, მიელი სამი წელი! ყველაფერი, ყველაფერი დაეტოვე მისთვის — ოჯახი, სწავლა, გართობა, — ყველაფერი! და რისთვის, რისთვის?

ის კი, თითქოს მიხვდაო, იტყვის: — შევიდახვერ შეიღჯერ რომ შესცოლოს შენმა ძმამ, მიუტევე, ღმერთი კი ყველას მოგბრუნებთ, თვით ჩემს ურადფასსაც და იმასაც, რომ ერთი თქვენგანი გადამცემს, მთავარია, რომ გაუძლიოთ და მოვინაოთ.

და მერე ვაჟი, ლუკმა, და თითქოს ერთი გრძელი ღამე იქნება, როცა მლოცვ მითისგან მიმავალს, შეუბდავ და ეცდები გაბრაზება ამოიციხოს მის თვალმდებანს, ის კი ისევ ისე შემოგხედავს, როგორც მაშინ, როცა საყვარელ მეგობარს განიდებდა. და შენ გაიქცევი, სახლში გაიქცევი, ფეხით გაიქცევი. ხალხს დაემალე, თითქოს ყველამ იცისო შენი საქციელი.

იმ თანხას, ჯილდოდ რომ მოგცემენ, უკან დააბრუნებ, მაგრამ დრო აღარ დაბრუნდება უკან, შენ კი საკუთარ თავსაც აჯერებ — არაფერი ისეთი არ მომიხდარა!

გაიქცევი, გაიქცევი და სახედაკანრული, ყველა ფიქრს იმით დაამთავრებ, რომ მთლად ცუდად ამ მოიქციე, — ის ხომ ღმერთი მაინც არ იყო! და მერე, შენივე ხელები დაგვალს, რადგან გეყენებდა, რომ მათ დააჭედეს ლურსმანები და მერე ეზომი შეეარდები და [ლონდონი არ გამოიყვანე] და შენი კორპუსის წინ მდგარ, [ნახარეველის მიერ დაწვევლად ლეღზე] იმ თოკით დაეკიდები, ბავშვობაში ძალს რომ აბამდი...

(აქაც, თითქოს კიდევ ერთხელ მიგანიშნოს, ტოტი დაიხრება და მინაზე დაადგამ ტერფებს, მაგრამ არ, როგორ ჯოცობდა გსურს სიკედელი და მუხლი მოხრა...)

ეს ყველაფერი იქნება მერე, ზამბრი, ახლა კი, იძინე, იძინე მაგ ფართოდ გახეული თვალეზით და ძალიან წუ დაგაფრთხობს შენი სიზმრის წინა სიზმარი, იქნებ ვე-ლაფრის გამოსწორება შეიძლება კიდევ, იქნებ ყველაფერი ჩემი ფანტაზიის ნაყოფია, იქნებ არ აუშენდრდე... ცხოვრებას!

(10)

შემოსული

17.06.04 ვისკან: ჯემალ კარია

მაპატიე, ძმაო, თუკი ჩემდაუხებურად რამეთი განყინე, მაპატიე, ძმაო!

(11)

გაგ ზაენლი

12.03.04 ვის: ზემზა

ბიჭო, ნავიკითხე შენი ნანარმოები, ყოჩაღ — სუფთა დეტექტივის დედა ხარ! მაგრამ, თუ სიმართლე განიტყვის, ძალიან არადამაჯერებელია და საერთოდ, რაღაცა აკლია, თან ვინაფართი ვერ მიგხვებ, რისი თქმა გსურდა?

„ზაბაჯანას“ ძალღმა მოიგო; ათი კილოთი დიდ პიტანს აჩხუბა. ორმოცდამთხუთი წელი იჩხუბეს და „ნესი“ პოლის ტილოსავით ათრია იმ ძალღმა, მაგრამ მეთხუთე სერკიზე გაიქრება, მაგარი ნასტილია ნესი, იქვე იქნებოდეს, ძლიერ დაგამზივდით. საშაში დოლარი მედი, ტო, „ზაბაჯანას“ ათასი, რი ნაეგო, მიუგულდავი კიდევ!

არა, რომ ვუყვირდები, ძალი, რომელიც პირველ მიშევაზე მარცხნიდან უტყეს, უფრო ამბიციურია და ყოლკის გამო ჩხუბობს. საერთოდ, სჯობს მამალი ძალის ჩხუბისას, ოჯახიდან ქალი ესწრებოდეს, მაშინ ძალს მისი სტვენია და ცდილობს უკან არ დაიხიოს, თუ დედას აჩხუბებ, მაშინ მონინაღმდგვის ძალს უნდა მოუფერო და შენი ძალი პატრონის დაკარგვის მიმით უფრო დაუნდობელი იქნება. ძალი, რომელიც იმ დღის მშენრია, უფრო თავდაჯერებულად იბრძვის, ხოლო ძალი, რომელიც ერთხელ მაინც გაუშველეთათ მოგების პროცესში, უფრო სულსწრაფია.

მოკლედ, ცხენ მაინც გამოაგ ზაენლირესებს და ვეცდი პირინალური ცაზეთები მშობავ ზემოც შენ დეტექტივ!

ჯოკე!

ქართული თუ დაგვიყინდა და ნოსტალგია მოგეძალა, განებე რუსულად რაღაც სისულელებების წერას თავი, აიღე ბილეთი და ჩამოდი აქ, ჩამოდი, ნავიკითხე ძველებურად ბულაჩაურში და თუ კიდევ შეტამ ორმოც ხინკალს, ყველაზე ძვირან პორდელში ნაფიყვან, შე ცხვირა, შენი!

ჯოკე!

დასასრულდ შემდეგ ნომერში

„სული ისევ უტყვია, ლექსად დახეტიალობს“ — ეს სტრიქონები ნინო ქუთათელაძის ცხოვრებისა და შემოქმედების დევიზადაც კი შეიძლება მოვიხაროთ.

მისი ლექსის დარდი და ემოცია ყოველთვის გულწრფელი იყო. ამ უაღრესად განსწავლული პოეტის ინტელექტს არასოდეს შეუშლია ხელი ლექსისათვის, ძველი მოტივიები მოსულიყო ჩვენამდე და მასში თანამედროვე პოეტის სახე და ხელნერა დავეხანება.

მით უფრო დღეს, როცა ასე გამოიკვეთა ჩვენი უპირველესი საერთო განცდა და საფიქრალი.

ფარსევდელია ნინო ქუთათელაძის თბილისი და არა იმიტომ, რომ ბავშვობასა და სიყმაწვილს ნათელი მიაჩნდა თან. უბრალოდ ჩვენ ყველანი მიჩვეულები ვიყავით, რომ თბილისს ზამთარ-ზაფხულ ხალისიანი ფერი ეყო და მზე ისვენებდა ამ ქალაქში.

სადღაც დაიკარგა ეს სიმშვიდე, სიყვარულთან ერთად სადღაც მიიპარება და ქრება, მაგრამ ის სადღაც ხომ მაინც რჩება, უპირველესად მაინც პოეზიაში.

ნინო ქუთათელაძე

•••
 თბილისში არ სტვენს ბუღბული,
 ვით ბავშვობისას სტვენდა,
 ეული მტკვარი ლულუნებს,
 ქალაქში დაქტრის სევდა.
 სივრცე სჭირდება გალობას,
 სტვენას სჭირდება განცდა
 და სიყვარულის წყალობა,
 დგომა აღსავლის კართან.
 თბილისში არ სტვენს ბუღბული,
 ქაჯეთი ვერ თმობს უკუნს,
 ეს ქაჯეთა სამშო გუგუნებს,
 ქაჯეთან რა უნდა ბუღბულს?!

•••
 ხშირად მგონია, რომ უკვე მოვკვდი,
 გარდაიცვალე და არ ვარ ქვეყნად
 და ვგზუები უმკაცრეს მოტივს,
 და დაზავებას უნაზეს ფერთან –
 თეთრი ნისლია, თეთრი წყვიდადი...
 ეინა თქვა, თითქოს შავია ბინდი?..
 ამ საოცრებას შენც ხომ მიაგენ
 და სინაული შეხსენი სინდისს.
 სიმარტოვეში ვინ დაემკება?
 ვინ შემოაღებს კარს უსალამოს?
 ჩემს თეთრ საღამოს ეალერსება
 მხოლოდ მომავალ დღეთა საღამო.

•••
 იქ უდიდეს იმპერიას
 გამოაკლდა ერთი სხივი,
 „პეტერბურგი“ იმდენია,
 მტეი ერთი დარდი მივის –
 წამოვიხსნა მძიმე ტვირთი,
 მივეშვირო სახე ნიაგს,
 საუკუნე დაეძრა იქით,
 სადაც სრული სიმშვიდეა;
 არ მომდევდეს სხვისი მზირი,
 ასკერი და ყიზილბაში,
 ვაშენებდე ტაძრებს თირით,

მზეს ვუმღერდე ოთხივ ხმაში,
 ოთხივ კუთხივ ვისაბავდე
 ჯვარს და მქონდეს დიდი გული,
 რომ სითბოთი ამოვავსო
 ეს ქვეყანა გაყინული;
 დაფინახო გზა და ხანძრით
 განბნინილი დედამინა,
 უდაბნოდან ვიხმო ხალხი,
 ამოვიდე სამარიდან;
 რომ სიკვდილად ღირდეს ყოფნა,
 განწირულის ნვცა და დაღლა,
 თუ მოსვლია, ჰგავდეს მოსვლას,
 თუ ნასვლია, იყოს ნასვლა.

•••
 ჩემო სანყალო პროვინცია,
 ჩემო პანია საქართველო,
 მე შენთვის გული მომიცია,
 ყელამდე დარდით დაექართველობ...
 რაღაცა უნდა გავაკეთო,
 რაღაცა უნდა დაიფერო,
 ჩემო უანგარო არაკეთო,
 ღამე სინაულით აიკელო;
 მტერს და ავს როგორ დავემონმო,
 მოყვარე როგორ გადაეთელო, –
 მეუფე შიშველია სანაქებოდ,
 უფრო შიშველია საქართველო.

•••
 მინა მყიფეა, როგორაც ბროლი,
 გაღვებისას ტყდება
 და ტყდება...
 ახლა ჩამოტყდა სამშობლო ჩემი,
 დაანყდა ღამეს ვარსკვლავთა ნყება.
 გაბზარულ მინას ეხება ტერფი,
 თიხით და გზნებით ვანებებ სხეულს,
 სირცხვილი ძლეულს –
 დაჰბლაღი ლექსებს,
 მინა სისხლს ინოვს –
 სირცხვილი ძლეულს!..
 გათიშულია სამყარო ვრცელი,
 ვიღაცას ვიღაც კლანჭებით ზომავს
 და სამათხოვროდ განვდილი ხელით

ცდილობ დასძლიო ძლიერთა წყრომა.
 მიწა მყიფეა, როგორაც ბროლი
 და ასდის მიწას სინათლის კვამლი,
 და სული ტოვებს მშობელს და მობილს
 და არ აწუხებს სინდისი არვის.

კუპლიცისტური გადახვევა

აღარ ისმის ენა „ხმათა ხავერდების“,
 გამოუსხამს ზეგებს უნაყოფო ფაზი,
 „ფოლკს“ მღერიან, მაგრამ გულზე ემცხებთები,
 ემცხებთები, რადგან არ სჭირდები არვის.
 ქარაგმებით ისევ დასაბყარდა სმენა,
 „ვენახს თესენ“, რადგან „ამუნებენ ქიშკარს“...
 დამურების სივილს და ბულბულის სტვენას
 აძეკს ერთი ფასი, ვით „კოზაკს“* და „ციგანს“.**
 ნახადა ჩემი ხატი,
 ველარ ვგლოვობ საგლოვს, –
 ყველა საქართველოს მოქალაქეს“ ფიცავს,
 ან რად უნდათ ბევრი საქართველო ნეტავ,
 როცა ერთსაც ციმციმ აბარებენ მიწას.

და იმედი მაინც ბოლოს კედება ისევ,
 და ვიფარებ ფარად რუსთაველს და საბას,
 და მივცურავ ზღვამი,
 ქართულ ბგერებს ვიჭერ,
 და გაქარწყლებ სულში ამოფრქვეულ ხანძარს.

* * *
 ყველაფერი სულერთია! –
 ნვიამა გადაინვიძია.
 ყველაფერი სულერთია! –
 ქარმა გადგირიალა.
 სული ისევ უტეხია,
 ლექსად დახტიალობს,
 ყველაფერი სულერთია,
 აღარ მტკივა იარა.
 არაფერი აღარ მითხრა,
 ხსოვნით ნულარ გამათობო,
 ხსოვნამ ღამე გადაიცივა,
 შევეჩვიე მართონს...
 და გამისხლტა სახელოდან
 ბედის ყველა ვარსკვლავი,
 აღარაფერს აღარ ვკარგავ,
 რა მაქვს დასაკარგავი?!

* * *
 განა მე მიწა უღვთო ნრიალი,
 ნრე ზე სირბილი,
 ნრეში დადნობა!

* ამათებურად კაზაკი, ჩვენებურად – აქლემის ნამიერი
 ** ბოშა (ლიტ.)

უნდა ამოვხტე, უნდა ვიარო,
 უნდა დავძლიო მოუსაფრობო.
 საითაც გული მუნეწეა, იქით! –
 იქით გაიღებს სისხლს და სინათლეს –
 არაფერია, თუ რამ დაეკარგე,
 არაფერია, თუ რამ ვინატრე!

მინდა დაგიმთო მთელი სამყარო!
 – შევეკრა ფიცით
 უფრო სივრცეს
 და მოვეჭიდო მთების სიმალღეს,
 სადაც მარადი სიმღერა მიწვევს.
 ვიცი, იქ ისევ სიმართლე მოთოვს,
 მოთოვს სიცივე და სიმარტოვე,
 დავთმობ თვალის ჩინს,
 მშობლიურ მითებს,
 ვიღონდ ამ სწრაფვას ვერ მივატოვებ.
 ცეცხლს მოვევლები, როგორც არშა,
 ფერფლად ქცევასაც უნდა გაძლება,
 აქ ავისრულზე ყველა ხვამიადს,
 სადაც არავინ მომენატრება!
 მაცადე, გავცდე
 გზებს და ქარიშხლებს,
 დროს და მედროვეს,
 თუკი მადროვეს,
 ქარი თავისას ისევ არ იშლის,
 მეც ამ აწყვეტას ვერ მივატოვებ!

* * *
 ახალ ნელს ისევ უშენოდ ვხედები
 და ნათელ სხივში სევდა ჭიატებს
 მე ისევ ჯილუტ ქარიშხლებს ვხედნი,
 შენ ისევ თოვლზე სითბოს მიაფენ.

თეთრ ნაფეხურზე სიწუმე წვება,
 წვება უღონო და გაცრეცილი...
 და ჩემი მძიმე ნაბიჯებს სწყედება,
 ცაზე კაშკაშებს შენი ნერტლი.

გიორგობა კუპიაზა

თამაზ კოლაშვილის დაკრძალვაზე

გიორგობაა, ნუ გაიკვირვებ,
 იასამანი ყვავის;
 გიორგობაა, გადაიკივლებს
 ზაფხულის ერთი წამიც...
 და შერე თოვლი დახატავს მიწას
 სიმართლის თეთრი კალმით,
 გიორგობაა, ნეტაი იმას,
 ვინც ღმერთთან არის ლამის...
 გიორგობაა, გულში ცრემლები
 ფონავს მზისა და ქარვის...
 ნუ გაიკვირვებ, თუკი ვსველდები –
 იასამანიც ყვავის.

ქარი

ქარი, რომელიც დაჰქრის,
 ქარი, რომელიც სერავს,
 ქარი, რომელიც ბურღავს,
 ბოლოს მოგვიღებს ყველას.
 ქარი, რომელიც ალღებს,
 ქარი, რომელიც ხურავს,
 ქარი, რომელიც ახვევს
 თავის ცეცხლს ხატაურას.
 ქარი, რომელიც ქანცავს,
 ქარი, რომელიც დაოხს,
 ქარი, რომელიც ფანტავს
 სულში დაქნეულ ქაოსს.
 ქარი, რომელიც დაძრინის,
 ქარი, რომელიც სუსხავს,
 ქარი, რომელიც გვაცლის
 და მერე გვაცლის სულსაც.

ალსარება

მე ვიტანჯები უმძიმეს ტანჯვით,
 რომ ყველაფერი ჩემი ბრალია,
 ჩემი ბრალია, რომ დღეებს ანვიმს,
 რომ სიყვარული წარმავალია.
 მთელი გარემო ტანჯვით იცხება
 და მლიღებს ჰგვანან ტანჯვის მხლებლები,
 გადამქართულდა თავდავიწყება
 და ცივ სამოთხეს შუბლით ვეხლები.
 გლუვია ხალხი, როგორც კედელი,
 ირეკლავს მხოლოდ ბნელსა და წყვიდადს,
 მე კი მათში ვარ გამოკეტილი,
 სიცოცხლე უღვთო ჯალათებს მიაქვთ.
 მე ვიტანჯები ჯალათის ხედრით,
 რომელმაც უნდა მომკეთოს თავი...
 დამანაშავე ვარ, რომ წყვიდადს ერთვის
 დამამხოვებელი ზარი და კეთრი
 და რომ არ ესმის აქ სიტყვა არვის.
 შემომბრუნდა ის საუკუნე
 სისხლით დასვრილი ხეღვანის სვლეპით,
 წყვიდადის მიღმა ბანი ბუბუნებს
 და უკანასკნელ სიამეს მესვრის.
 მე ვიტანჯები უმძიმეს ტანჯვით,
 ტანჯვამ მოიცვა სულიც, სხეულიც
 (ჯანდაბას ჩემი ფანიც და ხარჯიც),
 სინანულში ვარ გამომწყვედელი.

 უნდა დათმო ბნელი ღამე,
 დილა გაითენო,
 ის ცრემლები შენ რომ გავსებს,
 დაივიწყე, ჩემო!
 გაუსაძლის მწარე ნაღველს
 და ლალატის გემოს
 დასასრული უნდა ახლდეს,

სიყვარულო, ჩემო!
 ბევრი სული შენკენ მოჰქრის,
 შეიერთე ჩემიც,
 იქნებ სწორედ ის ლოდი ხარ,
 საფლავებს რომ შეენის;
 იქნებ ლოცვის ტკივილი ხარ,
 ქარის ხმით რომ მღერის,
 იქნებ მოყმის ქადილი ხარ
 და სიმტკიცის გრდემლი...
 ვიდრე შენთან მოვიდოდი,
 თავს ვირთობდი სტვენით,
 გავიარე სისხლის ზღვები,
 მაინც მოგაგენი.
 სიმარტოვის მწარე განცდა
 უნდა განიდევნო,
 მოწყყნილი შენი სახე
 ამარიდე, ჩემო!
 უნდა დათმო ბნელი ღამე,
 დილა გაითენო,
 სიყვარულო,
 სიყვარულო,
 სიყვარულო ჩემო!

ლექსი - ორკსტრი

ინყებს გული ნამტკეროვით
 მოვარდება თოვლის ხვავი
 მერე - გულის ხმათა ფონი
 მოვერცხლდება საქსოფონი
 დაგუფული როგორც ორთქლი
 მაღალ მთიდან ამოქსქადრი...
 სიხარულის მწვანე ლორთქი
 სეფედიან დღის ნასამზრალი -
 ვილინიოს მყიფე ხემი
 ხევით ხეზე გადებული
 ზედ მაღამოდ დადებული
 იფუშალი გაზაფხული
 უცაბედი ალაზღედი
 მაგრამ მაინც შეუმუცდარი...
 კლავიშების თეთრი თენი -
 ეკაბატარდზე გარდის შეგება...
 სინანულის ვარდზე მიტი
 უფრო ვარდი რა იქნება...
 გაფენილი ქარში ნართი
 ალიონზე მიაქვს ნიავე
 თეთრში - შავი, შავში - დარდი
 ზემოთ ღრუბლის დარაია...
 აქ სინანულს ამოჰყვება
 ბანზე ბანი, ბანზე ბანი
 და ბუტბუტებს ხვატისაგან
 გახვითქული სარატანი!
 გათანგული ტიმპანები
 აყოლილი ქარის ოხვრას
 მათ სირჩემე ტახტით მოჰყავთ
 თავყვანს სცემენ როგორც ბომონს
 მხოლოდ ერთად
 ერთად მხოლოდ

ნანა კაკაბაძე

„მთარგმნეო ქართულად!“

•

თურქი ნობელიანი

თუ ალბერ კამიუ, ყველაზე ახალგაზრდა 40 წლისა გახდა ნობელის პრემიის ლაურეატი, გაბრიელ გარსია მარკესი კი — 52 წლისა, თურქ მწერალ ორჰან ფამუქს ეს ჯილდო წილად ხვდა 54 წლისას.

ორჰან ფამუქი განათლებით ფურნალისტიკა, დამამთარგმნელი უნივერსიტეტის ფურნალისტიკის ფაკულტეტის ბაკალავრიატისა და მაგისტრატურის სრული კურსი, მაგრამ არასოდეს ფურნალისტიად არ უმუშავია. მისი პროფესია მწერლობაა. ამ საქმის გარდა სხვა არაფერი უკეთებია. ორჰან ფამუქის ნივნები თარგმნილია 59 ენაზე და გამოქვეყნებული 100-ზე მეტ ქვეყანაში. 2005 წელს ფრანგულმა ფურნალმა „პროსპექტი“ მსოფლიოს 100 ინტელექტუალური ადამიანის სიაში ორჰან ფამუქს მოახვედრა. 2006 წელს კი ამერიკულმა ფურნალმა „თაიმი“ იგი შეიტყვნა მსოფლიოს 100 ისეთ ადამიანთან რიცხვში, „რომლებიც ზეგავლენას ახდენენ ჩვენს სამყაროზე“.

ორჰან ფამუქის პიროვნების გარშემო თურქეთში არსებობს ურთიერთ-საპირისპირო აზრები და შეხედულებანი. ზოგი აღფრთოვანებულია მისი მოქალაქეობრივი გამბედაობით, ზოგი კი სამშობლოს მოღალატედ რაცხს. ზოგს მიაჩნია, რომ იგი უდავოდ ნიჭიერი და პოპულარული მწერალია, ზოგი კი საერთოდ არ სცნობს ან პლაგიატობად სდებს ბრალს. ზოგს მოსწონს მისი ენა, თხრობის მანერა, რომანის ქარაჯი, ზოგი კი ამბობს, თურქული არ იცისო. რა არის ესოდენ ჭრელი აზრთა სხვადასხვაობის მიზეზი?

2005 წელს შეიცვარიაში ყოფნისას ფურნალისათვის „დას მაგაზინი“ მიცემულ ინტერვიუში ორჰან ფამუქმა განაცხადა: „ამ ქვეყანაში (თურქეთში) 1 მილიონი სომეხი და 30 000 ქურთია მოკლული, მაგრამ ვერაიგი პოეზია ანაზე ლაპარაკს. ის, რაც 1915 წელს დაემართათ ოსმალეთში მცხოვრებ სომეხებს, იყო უდიდესი საიდუმლო. დაფარული და დამალული თურქი ერისაგან, ეს გახლდათ ტაბუდადებული მოვლენები. მაგრამ ჩვენ უნდა შევძლოთ წარსულის შეფასება“.

ამ ინტერვიუს გამოქვეყნების შემდეგ თურქეთში ნამდვილი სკანდალი ატყდა. მწერლის ეს სიტყვები აღქმულ იქნა, როგორც თურქეთისა და თურქული იდენტობის შეურაცხყოფა. მის მიზართ სასამართლოში აღიძრა საქმე, რომელიც ითვალისწინებდა 6 თვიდან 3ამ

წლამდე თავისუფლების აღკვეთას. ის კი არაა, ისეთი ძლიერი იყო ნაციონალისტ-რეაქციონერთა შემოტევა, რომ ფამუქს გარკვეული ვადით სამშობლოს დატოვება მოუხდა.

მწერლის სახელის გარშემო ატეხილმა რეაქციულმა ისტერიამ და სასამართლოში აღძრულმა საქმემ მსოფლიოს მასშტაბით დიდი უკმაყოფილება გამოიწვია. პირველ რიგში, ჩირქი ცეცხმობდა თურქეთში აზრის თავისუფლად გამოთქმისა და თავისუფალი სიტყვის არსებობას. ეს კი, რასაკვირველია, უარყოფით გავლენას ახდენდა ევროკავშირში თურქეთის შესაძლო შესვლაზე. სასამართლო პროცესი უნდა შემდგარიყო 2005 წლის 16 დეკემბერს. არ დარჩა ევროპაში საერთაშორისო ორგანიზაცია, საპროტესტო აქცია რომ არ მოეწყო. ის კი არა, „საერთაშორისო ამნისტიის“ ორგანიზაციამ საქვეყნოდ მოითხოვა თურქული საპართლის კოდექსიდან 301-ე პუნქტის ამოღება, რომლის მიხედვითაც, ბრალი ედგობდა ორჰან ფამუქს.

მსოფლიოს ცნობილი გრა მწერალი — ჟოზე სარამაგუ, გაბრიელ გარსია მარკესი, გუნტერ გრასი, უმბერტო ეკო, კარლოს ფუნტესი, ხუან გოიტისლო, ჯონ აშდოკი და მართი ვარლას გრასი — შეიკრიბა და გამოვიდა განცხადებით, რომელშიც ორჰან ფამუქის მსურველ მხარდაჭერა იყო გამოთქმული. შეიძლება ითქვას, ევროპა ფეხზე დადგა ფამუქს. სასამართლო პროცესისათვის უკომპეტენტო იყო იუსტიციის სამინისტროს დასკვნა, რომელიც ამ უკანასკნელმა არ გასცა და ამიტომ 2006 წლის 22 იანვარს სასამართლომ უფლებამოსილების უქონლობის გამო დავა დახურულად გამოაცხადა. ამ სკანდალისა და საერთაშორისო ხმაურის შემდეგ ზოგიერთმა მიომიხილველმა ისიც აღნიშნა, ორჰან ფამუქმა ეს განაცხადათ აკავეთა ერთგვარი თვითრეკლამის მიზნითაც, რადგანაც მას მანამდე არასოდეს გამოუფლენია ინტერესი სომეხებისა და ქურთების საკითხების თემატიკაში.

ასე იყო თუ ისე, იმავე წლის მიწურულს ორჰან ფამუქი ისტორიაში შევიდა, როგორც პირველი და თანაც ერთ-ერთი ახალგაზრდა თურქი მწერალი, რომელსაც მიეკუთვნა ნობელის პრემია.

ბრატომლაც კულუარებში გაერცვლდა ხმა, რომ ნობელის პრემია ინიჭებოდა „ადონისის“ ფსევდონიმით ცნობილ სირიელ პოეტს, ალი აჰმედ საიდს. მაგრამ, აი, 2006 წლის 12 ოქტომბერს 14.00-ზე გადმოიკა შევედით აკადემიის ოფიციალური ცირკულარი შემდეგი ფორმულირებით: „მშობლიური ქალაქის მულანქილოლირი სულთსი ძიების კულტურათა შორის არსებული კონფლიქტებისა თუ მათი შეერთების საკითხებზე ახალი სიმბოლოების აღმოჩენისათვის ორჰან ფამუქს მიენიჭოს ნობელის პრემია“. ეს პრემია ითვალისწინებდა 1 მილიონ 360 ათას დოლარის ოდენობის თანხას.

2006 წლის 7 დეკემბერს შევედით აკადემიის დარბაზში ორჰან ფამუქმა თურქულად წარმოთქვა სიტყვა „მამაჩემის ჩემოდანი“. მაყურებლებს დაურიადათ ტექსტის თარგმანი, რომლის საშუალებითაც მიაღწევს თავლი სიტყვას. მრავალმა სატელევიზიო არხმა პორდაპირ გადასცა ეს გამოსვლა. „გარდაუვალოდამდე ორი

ნლით ადრე მამარჯმა თავისი ხელნაწერებითა და რეგულაციებით სავსე პატარა ჩემოდანი გადმოიშვა და ჩვეული რჩინითა და იუმორით უმალ მოაყოლა, რომ ენადა მას მერე წამეკითხა, ის რომ აღარ იქნებოდა ანუ მისი გარდაცვალების შემდეგ. დღისაგან განსხვავებით, მამა წინააღმდეგი როდი იყო, შეიღო მწერალი გამოუსულიყო. მაშა იყო მისი შემოქმედების პირველი შემფასებელიც და დაამფასებელიც. მამამ უწინასწარმეტყველა, დადგება დრო და მთელი პრემიის ლაურეატი გახდებით.

„მიტომ კი არ მითხრა ეს სიტყვები, რომ დავერწმუნებინა, ანდა შეეხსენებინა, ბევრისათვის ამგვარი ჯილდო რაოდენ სასუკეარი მიხანია, არამედ თანადგომისათვის, გამბედაობისათვის, თურქი მამა თავის ვაჟს რომ ეტყვის: „მოვა დრო და ფაშა გახდები!“ – ზუსტად იმგვარად მითხრა. ნღების მანძილზე, ყოველთვის, როცა კი მწახულოდა, ვასამხრეველთაგან მუდამ ამ სიტყვას მიმეორებდა“.

ორპან ფაშუქის მამა გარდაიცვალა 2002 წლის დეკემბრის თვეში. ამ დროდღის, პატრიისა და ლირების მომნიჭებული შედეგით აკადემიის ძვირფასო წევრებო, ძვირფასო სტუდენტო, გულით მენადა მამარჯი დღეს ჩვენს შორის ყოფილიყო.“ ამ სიტყვებით დაამთავრა მწერალმა თავისი სანობელო გამოსვლა. სანობელო ლექციის ქართულ თარგმანი ეკუთვნის თურქოლოგ ქეთევან ტომარაშვილს. დაბეჭდილია გამომცემლობა „ინტელექტის“ მიერ დასტამბულ ნიგში „თეორი ციხესიმაგრე“. ქართულ ენაზე სანობელო ლექცია ერთობ შთაბეჭდილია, იკითხება ადვილად, ერთი ამოსუნთქვით, რაც უდავოდ მთარგმნელის დამსახურებაა.

ორპან ფაშუქისათვის ნობელის პრემიის მინიჭება თურქეთში განსხვავებული რეაქცია მოჰყვა. ზოგისთვის ეს პრემია იყო პოლიტიკური ნაბიჯი და ე.წ. ხარკი მწერლის იმ მოქალაქეობრივი პოზიციის გამო, რომელიც მას აქონდა სომხებისა და ქურთების საკითხის მიმართ. ზოგმა კრიტიკოსმა, რომელიც მწერალს არ ინდობდა მისი შეხედულებების გამო, მაინც მიულოცა ფაშუქს ეს უმაღლესი ჯილდო. მაგრამ ზოგმა, განსაკუთრებით მათ, ვისაც მიაჩნდა, რომ ფაშუქმა დაამცირა თურქეთი და თურქობა, არჩიეს ზურგი ეტყიათ მისთვის. მწერლისათვის ნობელის პრემიის მინიჭების ზუსტად მეორე დღეს თურქეთის სახელმწიფო ტელევიზიის პირველ არხით ორპან ფაშუქის, ნობელის პრემიის, მისი მიმნიჭებულისა და საზოგადოებრივი შედეგების მიმართ საკმაოდ უარყოფითი შეფასება გაკეთდა. დაიწერა საპროტესტო ტიქსტი და გროვდებოდა მოქალაქეთა ხელმოწერები, სადაც ფაშუქი მოხსენიებული

ლი იყო, როგორც „ამერიკული პატენტის მქონე პოსტ-მოდერნისტულ რომანთა ავტორი, რომელსაც ისედაც გარანტირებული ჰქონდა ნობელის პრემია.“ ყურადღება მიიქცია იმ ფაქტმა, რომ თურქეთის რესპუბლიკის მამარჯმა პრეზიდენტმა აშქინ ნეჯფეთ სეზურმა არც ტელევიზიით და არც მედიის საშუალებებით არ მიულოცა მწერალს ეს უმაღლესი ჯილდო. და მიუხედავად ყველაფრისა, ეს ფაქტი თურქული ლიტერატურის განვითარებას ალიარებას მოასწავებდა. მწერლობისა, რომელსაც საუკუნეების მანძილზე უდრელი ძალისხმევა და მოთმინება დასჭირდა მშობლიურ ნიაღში დასაბრუნებლად და მსოფლიო ლიტერატურის ისტორიაში ლირსულად ადგილის დასამკვიდრებლად ქეთევან ტომარაშვილს სევდა და სუგეში, ჩვენი მწერლობა, 2001, №22).

ორპან ფაშუქის ქმნილებანი მიეკუთვნება პოსტ-მოდერნული რომანის ჟანრს. მწერალი შეფასებულია როგორც ავანგარდი რომანისტი; ავტორი თურქული რომანის მნიშვნელოვანი შემოტრიალებებისა; მწერალი, რომელმაც აღმოსავლეთ-დასავლეთის საკითხი – თავისი კულტურულ და ფილოსოფიური მიზანობით – ლიტერატურაში გად-

ორპან ფაშუქი

მოიტანა. ფაშუქის პირველი რომანი „ჯევედეთ ბეი და მისი ვაჟიშვილები“ (1982), რომელიც თავიდან საზოგადოებამ გაიყინა სათაურით „მეყვდილი და სინათლე“ (1979). ორპან ფაშუქმა 27 წლისამ თავისი პირველი და იმთავითვე წარმატებული რომანი შესთავაზა საზოგადოებას. სულთან აბდულჰამიდის წლების მინურულს ჯევედეთ ბეი პატარა დუქნის მფლობელ მუსლიმანი ვაჭარი გახლდათ. ბერძნებისა და ებრაელების მიერ დაკავებულ სავაჭრო სექტორში იგი ერთ-ერთი პირველი მუსლიმანია, რომელიც ვაჭრობას მიჰყოფს ხელს. რომანი „ჯევედეთ ბეი და მისი ვაჟიშვილები“ არის გასული საუკუნის დასასრულიდან, ვიდრე დღემდე ერთი ოჯახის სამი თაობის ისტორია, შეიძლება ითქვას, რომ ეს თვით თურქეთის რესპუბლიკის ისტორიაა. აღიარებულია, რომ ნინო ყველაზე ადვილი და გასაგები ენითა და დაწერილია. სულ ახლახან ბაკურ სულაჯურის გამოცემვებობამ დასტამბა ნანა ჯანაშიას მიერ შესრულებული მისი ქართული თარგმანი, რომელიც ეძღვნება მთარგმნელის მამის, გამორჩენილი თურქოლოგის ნოდარ ჯანაშიას ნათელ სხივებს. თარგმანი ისე ადვილად იკითხება, შეიძლება იფიქრო, ფაშუქს ის ქართულად ხომ არ დაუწერიაო. გამართულ, გრანდულ ქართულს ეტყობა მთარგმნელის შიშობლი, ბატონი ნოდარ ჯანაშიას ხელი. ფაქტობრივ, თურქული (და არა მარტო თურქული) ლიტერატურით დაინტერესებული მკითხველი ჩვეული ინტერესით

ნაკითხავს ამ ახალ შენაძენს, რომელიც ნათელ წარმოდგენას გვიქმნის თანამედროვე თურქეთის საზოგადოების ცხოვრების წესზე.

პირველ რომანში მოჰყვა „იდეალური სახლი“ (1983). ნიგნის განსაკუთრებული მოწონება ხვდა სახლგარეგანეთ. თქვენს მონა-მორჩილს აქვს დიდი სურვილი თარგმნოს ეს ნაწარმოები.

„თეთრი ციხისმაგრე“ (1985) – ისტორიული რომანია, რომლის გმობის შემდეგ დიდი შეხლა-შემოხლა ახტავდა. ორპან ფაშუქი პლაგიატობაში დაადანაშაულეს. მითითებულია უფათ ჯარიმის ნაწარმოები „ჰედროს იძულებითი მოგზაურობა სტამბოლში“ ან იგივე „სტამბოლი სულეიმან კანუნის დროს“, საიდანაც არათუ მსგავსი ნინადავებია მოყვანილი, არამედ ნათქვამია, რომ ნაწარმოების ქარგა მთლიანად გადაღებული. ნიგნი ნაჩვენებია კონფლიქტი და თანხვედრა აღმოსავლეთსა და დასავლეთს, ქრისტიანობასა და ისლამს შორის. ნაწარმოებში ასახულია თურქი პოჯასა და ვენეციელი მეცნიერის, ასტრონომის, ასტროლოგისა და ექიმის თავდასავალი. ამბის მოსათხრობად მე-17 საუკუნეა შერჩეული. ნიგნი თანმიმდევრობითაა მოყოლილი ორი მეცნიერის სულიერი კავშირი, ერთმანეთთან თანდათანობითი დაახლოება, რაც არამარტო მათ სულიერ, არამედ ფიზიკურ მდგომარეობაზეც აისახა იმდენად, რომ მათსავე მათ შეძლეს ერთმანეთის ადგილის დაკავება, ერთმანეთის ჩახაცკლება.

„თეთრი ციხისმაგრის“ თარგმანი ეკუთვნის ქეთევან ტომარაძეს. რომანი არ არის მარტივად, გასართობად ან დასვენების მიზნით წასაკითხი. დაწერილია თანმიმდევრული რთული და მძიმე ენით, რამაც უდავოდ იქონია გავლენა მათარგმნელზეც. ქართულ თარგმანში იგრძნობა თურქული სიტყვების გავლენა. შესაძლოა მკითხველი არ არის მიწვეული მსგავს უცნაურ ფაბულას და პირველად გააუჭირდეს კონცენტრაცია, მაგრამ რომანის დასრულების შემდეგ გიწმინდება სურვილი, კიდევ და კიდევ დაუბრუნდეს მას. შემდგომი ნაკითხვისას კი უკვე აღარ გეჩვენება ესოდენ მძიმე და დაძლევლი.

ახალმა რომანმა „შავი ნიგნი“ (1990) კიდევ უფრო პოპულარული გახადა მწერალი, და არა მარტო ევროპაში, კიდევ უფრო შორს გაუთქვა სახელი და ავტორიტეტი. ნაწარმოების ქართულ თარგმანზე მუშაობს ქეთევან ტომარაძე, რაც იმის მაუწყებელია, რომ ქართული მკითხველი ეძლევა საშუალებას, მშობლიურ ენაზე გაეცნოს ამ გახმაურებული ნაწარმოების ჩინებულ ორულს.

„შავი ნიგნი“ ერთ-ერთი თავის მიხედვით დაიწერა „ფარული სახლი“ (სცენარი, 1992). ამ სცენარით და ომერ ქაჯურის რეჟისორობით გადაღებულია ფილმი, რომელსაც მონრეალის საერთაშორისო კინოფესტივალზე უმაღლესი ჯილდო ერგო ნომინაციაში „საუკეთესო სცენარისათვის“. ის ჯერ კიდევ სტუდენტობისას თარგმნა თამარ ალფინძემ, რომელიც შემდგომ ორპან ფაშუქის შემოქმედებასა და „შავი ნიგნის“ პოსტმოდერნიზმის შესახებ დისერტაციაც დაიცვა. „აღსანიშნავია, რომ ჟურნალში „კლდეები“ (2, 2000) გამოქვეყნდა სცენარის ქართული თარგმანი.ახალგაზრდა მთარგმნელმა თამარ ალფინძემ წარმატებით გაართვა თავი თურქი

მწერლის უაღრესად რთული მხატვრული და სააზროვნო სისტემის ქართულ ენაზე ტრანსფორმირებას. იმიტომ, მკითხველის ყურადღების მიძიმა არ დარჩება ფაშუქის ეს უაღრესად საინტერესო ექსპერიმენტი“ — ეს თამარ ალფინძის მანსაველებს, ორპან ფაშუქის არაჩვეულებრივი მცოდნის ქეთევან ტომარაძის შუფასება, ქალბატონისა, რომელიც პირველი ესაუბრა ქართულ მკითხველს ორპან ფაშუქის შესახებ.

ნობელის პრემიის მიღების შემდეგ, ცხადია, ინტერესი ფაშუქის მიმართ გაიზარდა საქართველოშიც. რიგმა გამოცემებმა გამოთქვეს სურვილი მის თარგმანთა გამოცემისა. და აი, გამოცემილობა „ელფის“ საშუალებით ხელახლა დაისტამბა სცენარის „ფარული სახე“ უკვე გადაშუაფებული და გასწორებული ვერსია. „ფარული სახე“ იყო ორპან ფაშუქის პირველი ნაწარმოები, რომელსაც მშობლიურ ენაზე გავცნო ქართული მკითხველი ფრნალ „კლდეკარის“ მეშვეობით.

„ერთ დღეს ერთი ნიგნი წავიკითხე და მთელი ჩემი ცხოვრება შეიცვალა“ — ასე იწყება ორპან ფაშუქის შემდეგი რომანი „ახალი სიკვდილი“ (1994).

„მე მქვია ნითელი“ (1998) — ჩემი ყველაზე ფერადი და ოპტიმისტური რომანია, — აღნიშნავს მწერალი. მოქმედება XVI საუკუნის მინურულს სტამბოლში ცხრა თოვლიანი დღის კანმავლობაში ვითარდება. ნიგნი 25 ენაზე ითარგმნა და საფარდეთის, იტალიისა და ირლანდიის საერთაშორისო ჯილდოები დამსახურა. ამ რომანის გამოქვეყნების შემდეგ ისევ წამოიშალა ტალღა კრიტიკოსების, რომლებმაც მწერალს ისევ გაუსწესეს პლაგიატობა და ფალსიფიკირება. დაიბეჭდა ნერლინი, სადაც ნათქვამი იყო, რომ რომანის „მე მქვია ნითელი“ ფაბულა და თხრობის მანერა პირნმინდად გადაშლილანდა ანერული მწერლის ნორმან მელიორის რომანთან „ანტიკური საღამოები“. რომანი უკვე თარგმნა თურქული ენის უბადლო ოსტატმა, გამოჩენილმა თურქოლოგმა, არაერთი თურქი მწერლის ნაწარმოების შესანიშნავმა მთარგმნელმა, ქალბატონმა ლია ჩლიძემ. მკითხველი სულ მალე იხილავს მას ისევ ბაკურ სულაჯურის გამოცემილობის ვეილით.

ამას მოჰყვა „თოვლი“ (2000) — თურქეთის ფინიკურ და პოლიტიკურ პრობლემებზე აგებული პოლიტიკური რომანი. 2004 წელს ამერიკაში ის წლის საუკეთესო 10 ნიგნის სიაში მოხვდა. აქ ნაჩვენებია თანამედროვე თურქეთის მდგომარეობა აღმოსავლეთში, კონფლიქტი დასავლურ ეურსში და ფუნდამენტალისტურ ისლამიზმს შორის, ეთნიკური ვითარდებები თურქებსა და ქურდებს შორის. მოქმედება ვითარდება თურქეთის განაპირს ქალაქ ყარსში, პოლიტიზორებელი ისლამისტების, სამხედროების, რესპუბლიკის მომხრეების... თურქ და ქურდი ნაციონალიზატების შორის დაძაბული ვითარება ანტიროლი ნიგნიში, რომელსაც ავტორი პირველად და უკანასკნელ პოლიტიკურ რომანს უწოდებდა. მინდა ფართო საზოგადოების გამეგრე, რომ ორპან ფაშუქის დიდი მოყვარულა და მთარგმნელი თურქოლოგი ნანა ჯანაშია შეძიებულა ამ რომანს. იგი ამ ქალბატონს და თანაც დიდი სიახუფებით თარგმნის მას. ქალბატონი ნანას პროფესიზთ, ეს თარგმანი იქნება ნინაზე გაცილებით უკეთესი.

თუ გავითვალისწინებთ, რომ ჩვენს ხელთ უკვე არსებული უკუქმდები ბეი და მისი ვაჭარბილების" თარგმანი მშენიერია, ძნელი ნარმოსადგენი არ იქნება, თუ როგორ გამოვა "თოვლი" ქართულად. ბაკურ სულაკაურიის გამოცემლობას, უკვე ამ რომანის თარგმნის საავტორო უფლებაც აქვს შექმნილი და არაუგვიანეს ერთი წლისა ქართველი მკითხველი ამ წიგნსაც მიიღებს.

შემდეგ გამოქვეყნდა "სტამბოლი: მოგონებათა ქალაქი" (2003), რომელშიც აღწერილია მწერლის უსაყვარელი მშობლიური ქალაქი, მისი შემოქმედების მუზა და სულის საგანე, მისი შთაგონების წყარო. შეიძლება ითქვას, ეს ავტობიოგრაფიული რომანია.

ჩვენ ქრონოლოგიურად ნარმოვიდგინებთ ის შვიდი ნაწარმოები, რომლებმაც ორპან ფაშუქი ნობელის პრემიამდე მიიყვანა. დაბოლოს, უკვე ნობელის პრემიის შემდგომი რომანი "უმანკათა მუხუბი" (2008) სიყვარულის ღამაზე ამბავია. ვენაში გაიმართა ამ ნაწარმოების თარგმანის პრეზენტაცია. 25 ევროდ ღირებული წიგნის შესაქენად და ავტორის ავტორაფის მისაღებად ავსტრიელები საკაოდ დიდ რიგში გააჩვიდნენ. მწერალმა აღნიშნა, სიყვარულის ეს ამბავი გამოქვეყნებამდე სულ ფურცელ-ფურცელ ნაუკეთებ ჩემს ყოფილ მეუღლეს, რომელთანაც თბილი და მეგობრული ურთიერთობა შევიწარმე.

თურქეთის ბილქენის უნივერსიტეტი ხანგრძლივ მიღწევაში ყოფნისას, მჭირად ბედნიერებს დაესწრებოდი ორპან ფაშუქის საპატიველოდ გამართულ საღამოს. უნივერსიტეტის რექტორატმა პროფესორ-მასწავლებლებსა და სტუდენტებთან შესახვედრად ანაკარში მოიწვია ცნობილი

მწერალი. თუ მხეხიერება ამ მალაღობას, ეს იყო 2000 წლის შემოდგომა. მასოსეს, იგი სცენაზე დადგმულ მაგიდასთან იჯდა და კითხულობდა თავის მისასაღმებელ სიტყვას, რომელიც დანაწილი იყო მისთვის ჩვეული რთული და უგარძესი წინადადებებით და აღსაქმელი იყო იმდენად ძნელი, რომ მწერალი თითოს ღამის ორ-ორჯერ კითხულობდა. ორპან ფაშუქი ნაოცრებად წინადადების, მერე მრავალმხიფეტლოვად გადაავლბდა თვალს დარბაზს და უკეთ გაგების მიზნით ისევ იმეორებდა. ასე გაგრძელდა მთელი საღამო. ღონისძიების დამთავრების შემდეგ მწერალი გამოვიდა უნივერსიტეტის პოლში, სადაც უშურველად არიგებდა ავტორაფებს. მეც იქვე მოხელთებულ ლიტერატურულ ყურნალზე მივიღე მისი ხელმოწერა. მორიდებით შევეკადრე, საქართველოდან ჩასული თურქული ვარ, საქართველოში კარგად იცნობენ თქვენს შემოქმედებას და ჩვენი თურქული სტუდენტები დილომებს იცავენ და საკონფერენციო თემებს წერენ თქვენს ნაწარმოებზე-მეთქი.

ასეოქამა მწერალმა ზემოდან გადმოხმება, გადმოხიანა და მითხრა: "თუ მართლა ასე კარგად მიცნობენ, რატომ არ მთარგმნენ? მთარგმნე ქართულად!"

მივხედე, ცაშე მართალი იყო და მხურავლედ შეეპირედი, რომ აუცილებლად გადაეთარგმნედი.

დღეს ზემი თქვენს წინაშე წარდგამა, სწორედ ამ სინარულით არის გაწინვეული. ბედნიერი ვარ, რომ სახელივანი მწერლისათვის შეპირებული სიტყვა შესრულებულია. დღეს საქართველოში უკვე გამოცემულია და კიდევ მზადდება გამოასქეცენებლად მის რომანთა თარგმანები.

გამოსახუება

წინო ხახნია

სიცოცხლის
გახანგრძლივების
ნაიდუმლო

1934 წლის ნობელის პრემიის ღაურებას, იცაილილი მწერლის ლუიჯი პირანდელის შემოქმედება უცნობი არაა ქართველი მკითხველისათვის. მისი პიესები წარმატებით იდგმება ქართულ თეატრებში. შარშან გამოცემელობა "ინტელექტმა" ცნობილი სერიით "ნობელის პრემიის ღაურებატებში" გამოსცა მერი ტიტინიძის მიერ შესანიშნავად თარგმნილი "განსვენებული მატია პასკალი". გადის დრო და, როგორც ჩანს, ინტერესი ამ მრავალმხრივი შემოქმედების მიმართ არ ნელდება. ამას ადასტურებს ჟურნალ "ჩვენი მწერლობის" 2009 წლის მე-15 ნომერში გამოქვეყნებული ნოველა — "მხარზე შემომჯდარი სიკვდილი", რომელიც ახალგაზრდა მთარგმნელმა თორნიე მსხილაძემ პროფესორულად გადმოილო ქართულად. სხვადასხვა ქვეყნისა და

განსხვავებული ასაკის ადამიანების ასეთი შეხვედრა სიერცილებში კიდევ ერთხელ ადასტურებს, რომ პირანდელი ყველა ერისა და ყველა დროის მწერალია.

კრიტიკოსთა მიერ სხვადასხვა ჭრილში დანახული, განსხვავებული რაკურსით აღქმული და ზოგჯერ ურთიერთგამომრიცხავი ეპითეტებით შეფასებული მწერალი და მისი ნაწარმოებები დღესაც გვაღელვებს, მარადიულ კითხვებზე გვაფიქრებს, სიამოვნებას გვანიჭებს. მის მრავალფეროვან სამყაროში შესასვლელად კი ქართველი მთარგმნელები მიგვიღვიან, ამჟამად — სანაქებოდ — თორნიე მსხილაძე.

სიკვდილ-სიცოცხლის საფიქრალი ერთ-ერთი ძირითადი თემაა ლიტერატურისა ყველა ეპოქაში. მრავალფერაი ვარიაციით შემოთავაზებული ეს თემა არ ძველდება არა მარტო იმიტომ, რომ თვითონ სატიკეარ-საფიქრალია მარადიული, არამედ იმიტომაც, რომ მას დროდარო ნამდვილი მწერლის კალამი ეხება. ასეთ შემთხვევაში კი, რაც უნდა მოძველებული იყოს თემა, თითქოსდა ერთხელ და სამუდამოდ გაფიქრი და დასაბარებული, ჭეშმარიტი შემოქმედების ნებით კვლავ ცოცხლდება და მიზიდველი ხდება.

მხარზე შემომჯდარი სიკვდილი" ის ადამიანია, ასე ვთქვათ, ახლოდან დანახული, შიგნიდან გახსნილი, ვისაც საშინელი სენი შეუყრია და სიცოცხლის ხანგრძლივობა

სულ რამდენიმე თვითა პირს განსახლებული. ვაცნობიერებული სიკვდილის პირისპირ მდგარი ადამიანის არსებობა სრულიად იცვლება.

ბრაზილიელი მწერლის პაული კოელინოს ერთი რომანი — „პერონიკამ სიკვდილი გადაწყვიტა“ — მითლიანად ამბობს სიკვდილის პირისპირ დარჩენილი ადამიანის სულს. თვალდათვლვ ვხედავთ, როგორ მოიპოვა სიცოცხლის ბოლო ერთ კვირამ ვერონიკამ ის თავისუფლება, რომელსაც მანამდე ამაღ ეძებდა.

განა მთელი ხანგრძლივი სიცოცხლის გავლა არ მოახერხა ამქვეყნიური არსებობისთვის განკუთვნილ თორმეტ დღეში პატარა, ავადმყოფმა ბიჭუნამ ფრანგი მწერლის ერიკ-ემანუელ მშიტის მოთხრობიდან „ვარდისფერი ქალბატონი“?!

ფილოსოფიური ქვერტითა და ემოციური ზემოქმედებით გამოირჩევა ამავე თემაზე შექმნილი ჭოლა ლომიათობის ნოველები და მრავალი კიდევ სხვა.

ე-პ-ი-ტ-ე-ლი-ო-მ-ით დავაგებელი პერსონაჟი პირანდელის ნოველიდან ცდილობს მრავალი ცხოვრებით იცხოვროს. სრულად შეიგრძნოს საქაოს სიტუბოება. ამ მიზნით სხვა ხალხს აკვირდება, წარმოადგენს მათ წარსულს, მომავალს. აკვირდება ერთი შეხედვით ნერვილან, უძინებელი საგნებს და მოვლენებს და, კი არ ენერვება, მართლა ცხოვრობს სხვების ცხოვრებაში. არამკვლევარი გზებით უყვება შემთხვევით შეხვედრილ მგზავრს თავისი ფიქრებისა და გრძობების შესახებ.

განსხვავებული, იდუმალი, განყენებული სამყაროთი ცხოვრობს ნოველის პერსონაჟი. ის საკუთარ თავში აღმოაჩენს უამრავ სხვა პიროვნებას, მათ არსებაზე გადაანაღილებს მთელ თავის სულიერ ენერგიას. შეუძლია სათიბით უყუროს, როგორ ფუთავენ მალახიის ახალგაზრდა გამყოფელები ნავაჭრს. ისე ოსტატურად, საათოად, სიყვარულითაა ეს ეპიზოდ დანერგილი, რომ მკითხველი თვალდათვლვ შეხვდება იმას, რასაც არასოდეს დააკვირებია, ან იქნებ წამიერად ყურადღებაც კი მიუქცევია, მაგრამ აქამდე ვერ წარმოადგინა, თუ ასეთი მოშიშდებელი და სიცოცხლელი აღსაცემ იყო ეს რეუტელბრიგი სცენა მალახიამ. და პერსონაჟთან ერთად ჩვენც გულწრფელად გავინდა, რომ ვიყოთ აბრუშუმის ქსოვილი, ან ზამბა, ან სულაც ლურჯი თასამ, რომელსაც ახალგაზრდა გამყოფელები ზომიერად ჭრიან... ამ ყოველფერი, უშინებელი, მქანნიკური საქმიანობის აღწერას ეს მომავლადე კაცი პოეზიად აქცევს, მამასადამე — უკვადებებად. შემიძლება ვინმეს ეტყვი ეს შეეპაროს მის ნორმალურ ფსიქიკაში, ანუ იქნებ ვინმეს გვიადეც მოეჩვენოს იგი? სიციფე, აბა რა, ყველადგერიმ სილამაზისა და სიამოვნების ძიება! თვით საკუთარი საბედისწერი ავადმყოფობის სახელიც კი თურმე რა ტკბილი და მწველია...

ყველადგერიმ წარმოსახვით ეჭიდება, როგორც ხვიარა — ჭიშკრის რაკულებს. ყველა ადამიანს აქვს წარმო-

სახვითი სამყარო, ჰევისი, იდუმალი, რომელსაც რატომღაც არარეალური ჰქვია. ნეტა როდის შეთანხმდნენ ადამიანები, რას ერქვას რეალური და რას — არარეალური? ბოლოს და ბოლოს მართლა კაცი ვართ და გვესიზმრება, რომ შეუძლებ ვართ, თუ შეუძლებ ვართ და გვესიზმრება, რომ ადამიანები ვართ? რით არის წარმო-სახვითი სამყარო გრძობათა ორგანოებით აღქმულზე ნაკლები? რა თქმა შეიძლება ვართ? საინტერესოა და დიდხელოვნათა მიერ სხვათათვისაც განდობილი — არაფრით! იქნებ ადამიანთა ერთი ნაწილისთვის, შეფიქვულია კასტისთვის, ყველაფერზე მალდაც კი იმდევს. მაგრამ თუ გაუზიარებელი დარჩება, მარტო ერთი პიროვნებისთვის იარსებებს და მარტო მის ხილვებს ასაზრდოებს, მიინც ცხოვრება? რა თქმა უნდა! ლუჯი პირანდელის ანტერესებს ადამიანი, პიროვნება, ინდივიდი. ამიტომ მოქცევის თავის პერსონაჟებს სხვადასხვა სიტუაციაში და მერე ჩვენთან ერთად აკვირდება მათ მოქმედებას, ფიქრებს...

მანესადამიანს გარობის სენიო
1634 წლის 20 აგვისტოს მოსკოვში პირველი ანბანი გამოიკა. XVII საუკუნის რუსეთში ძირითადდ ლიტურგიკული, საეკლესიო, წირვა-ლოცვის წიგნები ისტამბოლდა. 1636 წელს გამოიკა პირველი მოსკოვური ბიბლია. ანბანის გამოცემის სათავე ვასილ ბურცევ-პროტოპოპომა დაუდო. წიგნი იხსნებადა გრაჯირებული ფონეტასისით და მასზე დასჯილი მონაფის გარობავის სცენა იყო გამოსახული.

„მხარზე შემომჯდარი სიკვდილის“ პერსონაჟი კი არ ცხოვრობს, არამედ ცხოვრებაზე საუბრობს. ეს არის მისი დარჩენილი ცხოვრება და შეიძლება უფრო სასცევ, ვიდრე — განვლილი. ექიმის მოსაცვლის დათვალეორება, სადგურიდან გასული მატარებელი, დაგვიანებული მგზავრი... მის ფანტაზიას უკვება და ავსებს. უცხო ადამიანების ტყავით შეტრიაში უმრავალფეროვნებს და „უხანგრძლივებს“ სიცოცხლეს. მხოლოდ ახლობელთა ყოფის შეგრძობა არ შეუძლია მთელი ძალი. სძულს მუღული, რომელსაც ის უყვარს და მასთან ერთად სიკვდილზე ოცნებობს. ვერ იტანს თავისუფლების ერთი ბნელით შეზღუდვასაც კი. მან იცის, რომ მალე მოკვება და არა სურს, ფრუად დაკარგოს დროს.

ყველა ადამიანმა შეგნებელი ასაკიდან იცის, რომ მალე (თუნდაც ასი წლის შემდეგ) მოკვება. მაგრამ ადამიანთა უმეტესობა ხომ ისე ცხოვრობს, თითქოს სიკვდილი ცხრა მთას გადადამა. ერთი ცხოვრების შეტეობასაც კი ვერ ვასწრებთ, სხვათა ცხოვრებისთვის სად გვცალია? მაგრამ სიკვდილის საიბოლოე თურმე როგორ ასხვადგერებს მომავლდავის „პანთა ვარდებს და ჩანჩქერებს“.

ჩვენ ვერასოდეს ვკმაყოფილებით ნუთისოფლის საიბობა. თასი წერილმანისა და უაზრობისაც შემდგარი ცხოვრება ხან ისეთი მომპებრებელია! მაგრამ მხოლოდ იმითთვის, ვისაც სიკვდილი ცხრა მთას გადადამა ჰქონია. ხოლო ვისაც უკვე მხარზე ახის... ის წარმოადგენს, წარმოსახვებს სხვების წარსულს, აწმყოს, მომავალს. სხვა ადამიანთა ცხოვრებას ნიქავს, ხაპავს, და მაინც ვერ ძლება. ფანტაზიას სრულ გასაცნის ანიჭებს და ამით თავისუფლებას ხალხშია შეიგრძნობს, მის მოუსვენრობობა ხომ სიცოცხლის ბალისა არადა, ამქვეყნად იმდენი დღე აქვს დარჩენილი, რამდენი ხეცაა თუნდაც ყველაზე დიდ ნარკავში...

ნეტა, ჩვენ რამდენილა დაკვრამ?

ნოსრევეან არაბული

ნადიგები — ბერძნული და დევური ანუ ჩავსული ქორნილი

იუმორისტული ასონიცი

ხანდახან საოცარს რასმეს ნაადგები თავზე, ნაადგები და შეხედავ და შემოხედავ და შეხედავ და გამოხედავ და მიხედვები თუ დარწმუნდები თუ გაითავისებ, რომ არც ისეთი რამ საოცრების მხილველი ყოფილბარ, მენ რომ ქვეყანა შეყარე და მონმედ რომ მოუხმე. მართლაც და რა მოხდა მერმედ, ჩვენ ხო ყველა ერთმა ღმერთმა შეგვექმნა, ძველიც და ახალიც, ძველი ბერძნებიც და „ხითიშულინიც“ და თვით დევნიც კი და ეს თანადროული სამყაროც, უთვალავი ფერით რომ გვაქვს, იმავ ღმერთისგან არ გვაქვს ბოძებული?

და გიონდება დაახლოებით იმგვარი განცდა, უცხო ქვეყანაში რომ დაიარები და მოულოდნელად ძალზედ შინაურს ვინმეს გადაწყვეტი და თან რომ გახლავს მენი გული-სა და გონების მოზიარე, იმასაც ვინდა გააცნო ის შინაური თუ ახლომედი თუ მოყვასი სულაც და საიამოვნებით წარუდგენ ერთს მეორეს და იმ მეორეს კიდევ — ამ ერთს...

და წინდებიან ასოციაციები, იბადებიან თვალსა და ხელს შუა...

და გასრიალდებიან პარალელები, გონების მხვრით განათებენ საუკუნეთა წყვილად.

და გეუფლება ღიმილით შემოსილი განცდა და ახლავს იმ ღიმილს სევდიანი ნაოჭიც — ეგებ არ ღირდეს, ან სულაც — საიდან სადაო.

არა აქვს გადაწყვეტი მნიშვნელობა, თუ გახმაურებული იუმორისტული ლექსი „დედების ქორნილი“ ვინა თქვა, ბლოცმა ბაბუა გიგაურმა თუ აბლიონმა იბოლა ნიკლაურმა თუ სულაც ვინმე მესამემ და ამათ „გააკვეყნეს“; ახლა ის უფრო მნიშვნელოვანია, თუ როგორი სიცხადითა და ემოციურად მუხტითა დაახატული პერსონაჟი დეცები, რა დინამიკითაა გადმოცემული საქორნილო ორგია, რა ზუსტი და ჯანსაღი თვითირონია, და რა ახლა მოტანილი შორეულ და უხელად მითოლოგიურ პერსონაჟთა ყოფა, ქცევა და პორტრეტები.

ყოველთვის ამას თავის დროზე აკაკი შანიძეც ალუფრობდავინა.

გულიანად აუხარებარებია მძიმე-მძიმე ბლოკლებიც.

ვერც ჩვენ ნაეკითხავთ ამ ლექსს უღიმილოდ.

მიგარდნილი კლდე-ღრუმი მოხეტიავე მონადირე შემთხვევით გადაეყრება დეე ბერას ქორნილს და იქვე სვამს პირველ დამანიტრიგებელ ძახილის ნიშანს: „უყურეთ ბედის წერასა“!

დედების ნაწილი, მასპინძლები, ალბათ — ახალგაზრდები, ქორნილის დანყებაშდეე შექეფიანებულან, უკვე აკვი-ვაგლახობენ“ და მღერინან, ოღონდ მერმედ ისინი უკვე

აღარ ჩანან (ეტყობა, მოსვენეს), თორემ, შემდგომ და შემდგომ, დევის ქალის გათავებებულ მაყრებს იმის უფლებას არ მისცემდნენ, რამაც მშვიდობიანი და დევური სიაიტკბილობისთვის მომზადებული ქორნილი ჩაშლამდე მიიყენა. პირიქით, მამასწევრა და ჭიბიბოელი, შეძლებისდაგვარად, ნესრიგის დამყარებასაც კი ცდილობენ, თუმცა, აქვე უნდა აღვნიშნო, არც იმათ აღმოაჩნდებათ მოჭარბებულ „ნაფუჭვაბა“.

შოდა, ეს სანადირო ტყაპუქ-ბაჭიქში გამოწყობილი ხევისური, თქმა არ უნდა, კიდევ შეცედა და კიდევ შეფიქრანდა (ქორნილის დაწყებამდე დეცებს, ეტყობა, ჩვეულებად არ უნდა ჰქონოდათ ბანქოს თამაში...), მაგრამ ამას ხო არ შეიმჩნევა და მასპინძლების მიპატყიებას მორჩილად დაჰყვება.

ქორნილი, როგორც მოჩანს, მამასწევრანათა უნდა ყოფილიყო, — მეტიც — ბერა მამასწევრას შვილი უნდა იყოს; წინააღმდეგ შემთხვევაში გაუგებარია, რატომ უნდა მოერთვა „დი-დიდებ ყანწები“ მაინცდამაინც მამასწევრას? ან რატომ უნდა შეეცა თამადას (საინტერესოა: არჩეულს თუ დანიშნულს?) შიგ შუა ქორნილი ნეფის ძვირფას მიცვალებულთა შესანდობარი აირასა და ხერას თამადათ (უნდა ვივარაუდოთ — უფროად ნასულუბის!) და ისიც აუცილებლად განსხვავებული სასმისით — ჯიბის რქით? ან რამ გამოიწვია მაინცდამაინც მამასწევრას ისეთი განრისხება, რომ ქალბეციკი ვერ იჭერდნენ, თუ მასპინძელი და ოჯახის უფროსი არ იყო?!

ესონებ, საქმარისი არგუმენტებია!..

ვიც, აქვე უნდა ითქვას, რომ ეს მამასწევრა დევი „კვი მაცხოვრებელიც“ ყოფილა, ჭურჭელიც მრავლად ჰქონია და, უნდა ვივარაუდოთ, ძვირფასიც; „იქ რაიც ჭურჭელ ჩამადგეს, აქ მე ვერ ვათქმევ ენასაო“, მენიშნავს ენაწყლიანი მონადირე.

შეძლებული დევი კი იყო მამასწევრა, მაგრამ მდიდრების უმეტესობასავით ნუნურაქი და გულბელგაუშლები როდი ყოფილა, შვილის ქორნილიც ყველა ახალგაზრდა დევი დაბატყია, გარდა ბოდახეველებისა:

**უძახებ ახალუბლებსა, ნუ ვის გასწირავთ, ყველასა!
ნუ აწვეთ ბოდახეველებსა, იორევენ ძალის ენასა.**

ასეთი ბრძანება ვასცა ოჯახის უფროსმა, რომელიც ენატანია და ენატარტალა ბოდახეველებს ვერ იტანდა. მამასწევრანათ გამოქვაბულის საქორნირო დარბაზში,

საგანგებოდ საკვამის აბლო გასუსული ზის თადარიგიათი ხეესური და გულის კანკალით უყურებს, როგორ შემოდგონდგონადებთან ახალგაზრდა დევები და როგორ ბლექითროსა და ამრეზით გადააღებებენ თვალს:

ეს საითად ვინ მასთარეთ, ჩვენებსავით რო ვერ ასა?

მეგრამ მამანსევრა არა მარტო კარგი მასპინძელი, კაცთმყოფარე დევიცაა, და სამაროდ აღრენილ ახალგაზრდებს დატუქსავს: „ქორნილ უხარის ყველასაო“.

მონვეულთა შორის, დაკვირვებული თუ გაკვირვებული მონადირის ყურადღება, ერთმა ნაკლებად სიმპათიურმა დევემაც მიიტყია:

ერთ რაიმ რქინა მავიდა, კუდ ობავ, როგორც მელასა, თვალ უზის შუა შუბლშია, საცრის ოდენ კი ვერ ასა, მეორე კუჭრადამია, უკენისკენაც ხენასა.

ვინ იცის, როგორი მონადირე იყო ჩვენი მობრობელი, მაგრამ შესანიშნავი პორტრეტისტი კი ყოფილა! ვახურდა ქორნილი.

ქალის მაცერები დევებშიც, ეტკობა, სტუმრად თავს საკმაოდ ლაღად გრძნობდნენ.

ნამოიბოთა ერთი ბუნჯგვლიანი, შეზარხობებული მავყარი და თამბაქოანი სიტრეტისტი თქმის უფლება ითხოვა.

ამანაც — რაზეა ბაახიო.

და მაშინ მოსთხოვეს მამანსევრას „დე-დეი ყანები“.

ამან კიდე — ოღონდ თქვენ ბრძანეთო.

მავარმა კი:

შაუნდნას ჩამავლული, ვინც რომ დააკლდა ბერასაო.

და გადაქრა ყანნი „მამლაყვარამ“.

გადაქრა კი, მეგრამ მაინც „გუნებას ვერ ასა“.

ახლა უფრო მოზრდილი რამ განსხვავებული მოითხოვა. მამანსევრამ — არ გინდა, შვილო, დაგათრობოსო.

დამათრობსო? ნააულო ხელი მაგადაზე ჩამოდგმულ ქურქულს, „გადანურნა, დავალნა, დახკრა კერასა“.

მაშინ კი ავესო მოთმინების ფილაა ქობიხოლ დევეს, უნდა ვიყაროდით — მამანსევრას ბიძაშვილი, და: შენ აქ ვის იგდებ მასხარადო, — ჯერ ერთი ბაღნიანი სილა გააზნა, მერმედ კი ნამოვარდა და შეუძახა: „ესლა გიტირებ ვეველასაო“.

და აივია კიდეც გამოქვაბულყო...

„დეაკარიო!“ მყოლებ იძახან, „ჭერნ აუყუდნათ ბერასა!“

მე რო მავათ შულს შავენსარ, მავათ ფარ-ხმლების ჯღერასა,

ერთუცისაკე ზიდილსა, მავათ ქურების ბერვასა!

მოგვითხრობს გაოცებული მონადირე.

მამანსევრა ჯერ ხო აზომიზინებდა და აბეკლებდა და აწყარებდა ხან ქობიხოელს, ხან მამლაყვარას, ხან მავარ და ხან მონადირე დევეს, მაგრამ რო ველარაფერე გააწყყო და გააგებინა და შესაზინა, მერმედ კი თვითონაც ქობიხოელით გავესო და გაეცამცამა მოთმინების საკმაოდ მოზრდილი ფილაა, გააძრო ხმალი და შემოეძახა:

რაიც რო მასეთი, შაშქამეთ, ცეცხლად მაგაქცეეთ ყველასა.

ეცნენ მშვენიერი დევი მანდილოსნები მამანსევრას, იჭერენ და ვეღარ იჭერენ, ტირიან და „ნკმუტუნებენ“ და მოსთქვამენ და ამ დროს, მავართავანმა ერთმა

სახნის შილა, რაფა ქაქქში, ღბრავსა, სხვამ დასცა ნიხლი იმ დროსა, თავ შაგულივა კერასა, ნამახტარამ ნამაიყოლა, გაშანთებულ კი ვერ ასა, ლაშთა სდვა გაბრუნებული, ცეცხლი მავდეა ენასა...

ვინ იცის, როგორი მონადირე იყო ჩვენი მობრობელი, მაგრამ შესანიშნავი ბეღელტისტი კი ყოფილა!

და ამ სისხლისღერასა და არეულობაში კინალამ არ შემოაკვდათ ბებერი დევი კელა!

და მონადირემავე „საკვმიდან“ გაქცეით უშველა თავს (ისედაც საკმაო ხანს გაუფლო დევეებს ვეკლევი ვერასაო“.

ან კი რა თვალ ადგა, რატომ და რისთვის და რისთვის... ჩამოვიდა ოლმოსის შემადღებული კიბიანი.

მშვენიერი პორტრეტები თუ სახებიც თუ ტიპები თუ სასიათები.

მწყობრი, თავისთავადი, ლაღი და მიმზიდველი თხრობა.

„შულის“ დინამიური სურათი, ცოცხალი და თითქის თვალბილული.

არც ისე ხშირია მსგავსი მხატვრული სრულყოფილება ჩვენს ხალხურ პოეზიაში.

„დევეების ქორნილი“ არ უნდა იყოს ლექსი, იქნებ ბალადაა, იუმორისტული ბალადა თუ რაღაც ამისდაგვარი.

თანაც აქ ძალზედ გაავაზიანებული დევებია, სულ სხვანია კოპალასა და იახსრის ციკლის დევეები და მითოსური ეპოქის პერსონაჟი დევეები. აქ არ ჩანან დევეებთან მერმარი „ხთიშვილინ“, აქ არის პერსონაჟი-მითოპოეტი, მართალია, მაინც „სხვა“, ოღონდ მაინც მათი სუფრის მონაწილე და თანაზიარი, აქ ერთ მუფრავზე გატყუებს უური აღამიანამა და აესულმა, აქ ნამდვილად არ ჩანს წმინდა გიორგის მიერ გველეშაბის მორჯულების ტრადიციული სიმბოლიკა, მაგრამ ჩანს უამორისტული სამზეროდან დანახული ნაბიჯი ხელის შეჩერებულს. იქნებ ღირდეს, სხვა „საკვმიდანაც“ შეგვექმნათ „დევეების ქორნილი“.

და მაინცდამაინც ნურც დევეებს სტუმართმყოფარული ფესტი გაგვაოცებს — მონადირე-კაცი კაცთავანი რომ დასატყუებს თავიანთ ქორნილიმ, გასაკვირველი არც ისაა, სასმელით შეზარხობებული დევეები ერთმანეთს რო დაგვივიან, „ჩვენ, კაცთა“ ხომ შოგდის მსგავსი რამ, ადრეულ საუკუნეებში სცოდნიათ „სმა და გადარევე... ოხრიდ“ და თანაც სად და ვის და რისთვის...

ამან კი შეიძლება, გაგაოცეთ და ნელანდელი ლიმილიც, შესაძლოა, ისეც დაგიბრუნდეთ.

აბა, მივადევნოთ თვალი და გული და გონება:

„...კლდედემე, რომელსაც ციკა არ ჰქონდა, შემობრუნდა, შეანერყვია ზენოთემდეს და მარცხენაით ნვერში სწვდა, მისი საფეთქელით ძირს დანარცხებდა სურდა. შემოაკვდებოდა კიდეც მოზოტი, არისტენტს რომ ხელი არ გაეკეპებინა მისთვის და ზენოთემდეზე გადალაგების შემდეგ მათ შორის არ ნამოწილიყო“.

უფრო მეტიც:

„თავედობდნენ, იღანძღებოდნენ, უზომოდ ძღვებოდნენ, ყვიროდნენ და ხელჩართულ ჩხუბში ეძებოდნენ. საკვირველ აღკვიდამანტს მარცხიცი კი მოუვრცადა მივ მუავულ დარბაზში, მაგრამ ქალებისასც კი არ შევრცხვინია...“

ეს კი უკვე მეტიც აღმატებულია:

„ალკიდამანტილო „კლეოდეშეს კეროთი უხეთუნა თავში, პერმონი ყბანი შეუმუსრა, ხოლო მსახურები, რომელთაც სურდათ პერმონსა და კლეოდეშეს მიშველებოდნენ, დაჭრა. თუმცა პერმონი და კლეოდეშე უკან დახევას სულაც არ აპირებდნენ, პირიქით: კლეოდეშემ საჩუენებელი თითით თვალი ვამოსხარა ზენოთე მიდეს და კბილებით ცხვირც კი მოაჭამა, ხოლო პერმონმა ზენოთემიდეს მისაშველებლად მისულ დიფილეს ჩარტყა თავში...“

ღმერთო ჩემო, ეს რაღაა, ანუ რა დროს ესაა:

„ხოლო როცა ჩირაღდანი კვლავ შემოიტანეს ალიკდამანტს იმაში ნაასნრეს, რომ მას ფლეიტაზე დამკვრელი ქალი გაეჩინებოდა და ბეჯითად ცდილობდა მის დამორჩილებას“.

ეს არც კომპროსის თხზულების ნამსხვრევ-ნახსლელტია და არც ბერძენ-სპარსელთა ომებიდან მოხმობილი სურათი, არამედ ცნობილი მოახროვინის, ლუკიანე სამოსატელის „ნადმიდან“ მოტიანილი ეპიზოდია, ასე კარგად რომ გადმოვლია ქეთევან ჯერვალიძის და მიშენიერი ნინასიტყვაობაც დაურთავს („ჩვენი მწერლობა“, 2008, 22).

თავში პრაქტიკულზე და ასოციაციებზე მოგახსენებდით. იუმორის ღრმა გრძნობაზეც...

და, ნარმოიფიგით, არც ძველი ბერძენი ფილოსოფოსი ყოფილა იუმორიანი უკაცრავად, მეტიც — ისე კარგად შენიღბული თუ დაფარული თუ დახურული ირონია გამოსჭვივს სხვებელი თხზულებიდან, ალბათ შემურდობდა ობოლა ნიკლაურსა და ბაბუა ვიგაურს, თავიანი დეკლამაციით ხალხს რომ აცინებდნენ.

არადა, ლუკიანე სამოსატელის თხზულებამოც ქორწინალი, ოღონდ ეგაა: ბერძენებმა ქალაქის მათთვის სასურველი ულიტა დააბატოეს, გარდა მუშაობისა და ე.წ. სხვაგვარად მოახროვინეთა, დევნის ნადიმზე კი ბოდახველების გარდა ყველა აწვიეს, თვით ადამიანიც კი.

აჰ, დევნებთან, თუ ბერას აქორწინებდნენ და პატარძლის სახელს (ალბათ მეტიმეტი მოკრძალების გამო) უცნობია, იქ, ბერძენებთან, კლენტიტეს ათხოვებს თავისი ბავლუნიანი მამა არისტენეტი ქერეცსზე.

ოღონდაც, პურმარული ბერძენებს უფრო უხვად უკონიათ და არც ქურჭელი უწინთ დევნებზე ნაკლები, მაგრამ მამასნერა უფრო ხელგამოლი მასპინძლა გვეჩვენება.

ერთი, ღამის მონადირესავით უხვით, ბერძენების სუფრატზე ამომონა — ალიკდამანტი, მაგრამ, პირველისგან განსხვავებით, მისთვის არც მომატივე ვინმეს გაუგზავნია და არც არავის „აღვერა დაუნა“ და, ბარემოდ აქვე ვიტყვი, მოკრძალებული მონადირისაგან განსხვავებით, ამათ თვითონვე ბატვა დებოში იმ ქორწინლიში.

სავარაუდებელია, რომ იმ დღეს დევების ქორწინლი ფილოსოფიურ პრობლემებზე არ უნდა ყოფილიყო მსჯელობა. ისე, ჩვენთვის რომ ვთქვათ, რადრის ფილოსოფიაა ვახურებულ ქორწინლი? მართალია, ქართული სუფრა აკადემია კია, მაგრამ ეს მიუღებელი ჩანს დევებისთვის და არც ბერძენებს დაუფდათ იფაი.

„დევებისას“ თუ ერთი შემთვარილი დევის მოუზომავმა საციელმა გამოიწვია არეულობა, იქ, საბერძნეთში, ჯერ ერთი განანყენებული ფილოსოფოსის — ჰეტემოკლეს განხეთქილების ვამოლით შემოგდებულმა ნეროლმა არიდდარია იქაურობა და მერმედ კიდევ ერთმა ცივად მოხარულმა დედალმა, რომლის გამოც ფილოსოფოსები ნაიკედნენ...

ირონიითაა, ორლესული ირონიით განწონილი მთელი ეს შესანიშნავი თხზულება.

არისტენეტის სტუმრებიც საკმაოდ გულფიცხნიც აღმოჩნდნენ. ქიბიოელმა თუ ერთი

სილა აქმარა თავგასულ მაყარს, კლეოდემუმ ნვერთი დაითრია მოხუცი ზენოთემიდე და რომ არა მასპინძლის თავგამოდებული მცდელობა, ვინ იცის საქმე რით გათავდებოდა. ამ დღემი არ იყო „ბებერი კელაც“? აი... მასპინძლების ხასიათს რაც შეეხება კი, არისტენეტი უფრო თავშეკავებით მოქმედებდა და მამასნერასავით „ტლაფირიდან არ გამოსულა“.

მერმედ და მერმედ სანადიმო დარბაზი ბძობლოს კვლის დაემსგავსა. ყველაზე ეფექტიურად, როგორც ჩანს, ალიკდამანტი მოქმედებდა და ღღარავის ახსოვდა არც მოხარული დედალი და არც განსხვავებული ფილოსოფიური მოსახრებანი და არც შინაურნი და არცა გარეულინი და არცა მოხუცნი და არცა ახალგაზრდანი და ეს კლეოდეშე შინიც ვინა ყოფილა და რას აეკიდა და აღარ ჩამოხმობდა ამ მოხუც ფილოსოფოსს ზენოთემიდეს, რო ახლა კიდევ თვალის ნამოადვებინა? ან ეს ცხვირის მოქმე რაღა იყო?

და ალიკდამანტი? განა ამ დაუპატავებულ სტუმარს ნუთიერი სინჯულ თავისი ხორცილი ვნებების ნასანხრობმად უნდა გამოეყენებინა?

ლალო გულაშვილი დევები საქორწინო მკ ზაგრობაში

აბა, გაიხსენეთ, როგორ ჭკვიანად იჯდა დეკების ნადიმ-ზე მონადირე! ნახა მომენტა და „საკვიმდას“ მშვიდობიანად დატოვა იქაურმა.

და ლიკინე? არც ის ჩარეულა სისხლისღერაში და მშვენიერი რელიეფებით შემკული თასების მიმოქროლვაში, „მე კი კედელს აკრული ვხედავდი ყველაფერს“. ამან ხოლომდე უფურა შეზარადა სანახაობას, მონადირემ კი ველარ გაუძლო და საკვიმიდან გაპარვით უშველა თავს.

არა, არა, მართალია დეკებსაც კი „ვაივაგლავი“ სცოდნიათ, მაგრამ...

ამიტომ გამახსენდა, მეორე რო ნაიკითხვ, მამინვე პირველი გამახსენდა. ეს გარეგნული ფეფქტი იყო, უცხოვ

ნაგებსა და ნაშენებს რო ნაწყდები რასმეს და გეშინა, შიგნით შესულს განწყობილება არ შეცვალავს.

სულ ამის შიში მაქვს, ამჟვად და დამჟვად და დამდეგს აწრდელით და არ მასვენებს, ახალ ნიგნებსა და ადამიანებს რომ ვხედეები — ელდა მიტანს!..

შევედი და ვნახე იუმორისა თუ ირონიის თუ სატირის ხასხასა მინდევით.

ხოლო ირონია სხვა მგონია, იუმორი — სხვა. ერთი დედამამივილები კი არიან.

ბერძნული ფილოსოფია და ფილოსოფიური ირონია. მანინ რანი იყვნენ ეს ნიგნითი ბერძნები! და რანი — უნიგნური მთიელი მელექსეები!

პაპასია გუშინ, დღეს, ხვალ

პავლე ჭაჭავაძე

ნინადლიდან
ვედნოსკენ

1854 წლის 3 ივლისს იმაშ შამილის რაზმები კახეთში შემოიჭრნენ. მოუხდავად შტაბს-კაპიტან დავით ალექსანდრეს ძე ჭაჭავაძის ხელმძღვანელობით გაწეული ნინადლიდან დაიქცა, მათ დაარბიეს და გადაწვეს სოფლები მილდა, გრემი, ვისკელი... [შემდგომში, შილდასთან გმირული ბრძოლისათვის დაკით ქაჭავაძეებს ებოძა პოლკოვნიკის წოდება და რუსეთის იმპერატორის ფლიველ-ადიუტანტობა].

4 ივლისს მარშიელთა რაზმებმა გადალახეს ალაზანი, შევიხინენ სოფელ ნინადლს, გაპარცვეს და დანვეს დავით ჭაჭავაძის სახლი. ტყვედ წაიყვანეს დავითის მეუღლე — ანა ბაგრატიონი-ჭაჭავაძისა და შიში მცირეწლოვანი შვილები: ექვსი წლის სალმანე, ოთხი წლის მარიამი, სამი წლის თამარი, ერთი წლის ალექსანდრე და ოთხი თვის წვილი ლიდა (დაიღუპა გზაში); აგრეთვე — დის ოჯახში სტუმრად ჩასული ბარბარე ბაგრატიონი-ორბელიანისათვის შამილი პატარა ვაჟითობა და ფრანგი ელენინორი ქალი დრანზე. დაცვევებულ მსახურ-მოახლოება და ნინადლის მცხოვრებთა რიცხვის ხომ თელა არ ჰქონდა.

დიდებული ქართველი პოეტის, რუსეთის არმიის გენერალ-ლეიტენანტის ალექსანდრე ჭაჭავაძის ერთ-ერთი შვილია იმედი, გატაცებული ნინადლიდან, სახელდობრ — მარიამი, გახლდა დიდივე ამერიკელი მწერლის პავლე ჭაჭავაძის [1899-1971].

ქართლ-კახეთის უკანასკნელი მეფის გიორგი XII-სა და ალექსანდრე ჭაჭავაძის შვილთაშვილი — პავლე ჭაჭავაძე, დაბადებული და ვაზრდილი სანქტ-პეტერბურგში, 1917 წლის შემოდგომაზე რუსეთიდან გადაიხვეწა და დასახლდა ჯერ ინგლისში, მერე — შვეიცრიაში შტაბტში. „ნითელი ჯერს“ ამერიკულ უნივერსიტეტში ხანგრძლივი მოღვაწეობის შემდეგ იმერეთში დაბრუნდა.

პავლე ჭაჭავაძის კლამას, სხვა ნაწარმოებებთან ერთად, ეკუთვნის რომანი „არამეთ დედა შაბნელი ღამე“ (1966), რომელიც მოკლევადიანი თებერვლისა და ოქტომბრის რევოლუციის ამბებს [ან ნიგნდინ თარგმნილი ფრაგმენტები დაიბეჭდა ქართული პრესის ფურცლებზე] და „მთები ალაპისა (1952),

სადაც აღწერილია ნინადლიდან ტყვეთა თავგადასავალი დღიდან გატაცებისა ვიდრე 1855 წლის 10 მარტამდე, როცა მოხდა მათი გადაცემა შამილის ვაჟზე — ვეზამდინზე, ბავშვობისას მძველად რომ იყო წყევანილი და იმხანად უკვე მსახურობდა რუსეთის არმიას (პორუჩიკის რანგი). პავლე ჭაჭავაძის აღწერილი რომანი ფრანგი გუვერნიორი ანა დრანსე, სხვა პერსონაჟთან განსხვავებით, გამოყვანილია ფსევდონიმით (ზოია დიუვალ).

„დიდ არს ალაპი და ჩემი იმამია შამილი ბავთთა ზუდა კაცთა გულეტი ეკვირან და ამოსუნთქვისას ქარიშხალს აწენს მოკვდეთა სულეში“

ამ სიტყვებს გაჰყვიროდა ჰაჟი-ხერიეთი მთელ გზაზე ნინადლიდან თონიანთ ფონამდე. იგი ვახლდათ მიურადი, ერთ-ერთი რჩეული შამილის რჩეულ მეომართაგან, რომელმაც ფიცი დასდო — ეცხოვრა ლოცვასა და მარხულობაში ისლამის კანონთა შესატყვისად, თავი გაეწირა ლაზავაგებთ, შამილის საღვთო ომში.

ქრისტიანი ქალის ნდობა, თუნდაც მხოლოდ გულში გაეკული, უთუოდ ჩათვლენოდა ცოდვად, გარყვნილებად; და მანინც აიღვევებდა, რომ ზურგსუკან ეჯდა უშენი და იცავსცხოვრებული ზოია. მის მარჯვენა მკლავი მიხმული ჰქონდა ჰაჟი-ხერიეთის მარტყელზე. მაგრამ მიურადმა თავს ძალა დაატანა და ვაჟიანად ისროლა ფიერი თავისი ღმერთისა და თავისი ნინამძღლისაგან. დროდადრო ოროიდე სიტყვას გადაუგუნებდა მასთან, ახალგაზრდა მსლმელს, რომელიც ქვნილი მოჰყვებოდა. და მასანი, უსიტყვი მორჩილებს გზას რომ ადგა, ვიდრე თეთრონაც გახდებოდა მიურადი, თავისი პატირონის გულდაკვალ იმეორებდა: „დიდ არს ალაპი და ჩემი იმამია შამილი ბავთთა ზუდა კაცთა გულეტი ეკვირან და ამოსუნთქვისას ქარიშხალს აწენს მოკვდეთა სულეში“!

ზოიას გონების ჯერ კიდევ თურ დაეკურებინა მომდებარი. ვერ გაგოვ, მართლად იჯდა თუ არა ცხენზე, ჰაჟი-ხერი-

ფრაგმენტი რომანიდან „მთები ალაპისა“

ეთის ზურგს მიბმული, და მართლა ესმოდა თუ არა გამტაცებელთა ხორისმიერი ხმები. ყოველივე ეს ჰგავდა სახარებისა და სახიზღარ სიზმარს.

ახოს მიადგინე. ასზე მეტი ჩეჩენი მხედარი ორ გრძელ როგად გამწკრივებულიყო. იმათ მიღმა ზოიამ თვალთ მოპკრა ალანონის ამბოხებულ წყალს. კენიან ბარბარე, სალომე, მარიამი, ძიძები და მოახლენი ჩამომსხდარიყვნენ გამტაცებელთა იქით. შუბინებულნი და გაოცებულნი იყვნენ. ერთსა და იმავე მხარეს მიმტრებოდნენ. და როდესაც ზოიამ დაკვირვებით გაიხედა, შეშრუნებამ და სიბრაღელმა შეიპყრო.

კენიან ანას მკლავებზე გადადევნია თავიანი ჩვილი ლილია და ამხედრებული ჩეჩენი მცველი უკან მიჰყვებოდა. კენიან ლამის ტანმიშველი იყო, თეთრი ფერის თხელი პერანგითა შურჩენიდა; გრუნა შავი თმა მხრებზე გადმოშრდიდა და ძუძუებს უფარავდა. შიშველი ფეხები დასისლიანებული ჰქონდა და ძლივადიღობდა მოახვიებდა, ხანდახან ნიფორხილვებდა ხოლმე.

ყველამ თავი გააყოლა და კრისტეც არავის დაუძრავს, როდესაც ჩაუარა მათ მდინარის მიმართულებით. მაგრამ წყალს რომ მიუახლოვდა, მთელი ჯგრო აფორიაქდა. გააფორებულნი კვილი და უჩვეულო წველა-კრულავა ატყდა. ზოიას მოესმა კენიან ბარბარეს განწირული ხმა: „ოჰ, დღერთი ჩემო! სად მიდის, დაიხრჩობა ამ ავიდებულ წყალში!“

ჰაჯი-ხერიეთმა ოთხთი გააქენა ცხენი და ცოტა ხნის შემდეგ ზოიამ უკვე მდინარის გაღმა მოპკრა თვალთ ხერხინ ანას. ის ახლა იჯდა ცხენზე ერთ-ერთი გამტაცებლის ზურგსკენ. ხელში პერანგი მძიმდოდა მიტანსამადა ტანზე, წელთა გვედრებით თმა ჩამოშვევდა ძონძებზე და ქვეულ პერანგზე. მაგრამ ჩვილი უფნებლად იყო, მარცხენა მკლავით ჰკავებდა მიკრული. ზოიამ ძვებით ამოსუნთქა.

ჰაჯი-ხერიეთმა დეზო პკრა თავის ცხენსა და წყალში შეაგდო. ცხენი ფრთხილად, თითქმის მორცხვად მიიწედა ნინ. ზოგჯერაც ფხეი უტყურდებოდა ქვიან ასკერზე. ყინულთი ცივმა წყალმა ფეხები დაუსუსხა ზოიას, აქაფებულმა და მღვრე ტალღებმა კაბა დაუფხრინა. თვალში მოხედა, რომ გვერდით გაატარეს მარიამი - გამტაცებლის ზურგს ჩაბდაუჭებოდა.

მაშად ზოია-ჯანმ თქენი კაბა სადღაა? — პატარა გოგოს შეშრუნებულმა კილომ სასახილო კლდერი თვალის მოსახეს კომპარა. ზოიამ ქვეშით დაიხედა და კინაღამ გული გაუსკდა — გაცოფებულ წყალს კაბა გაეტყავა და სველი პერანგის ამარა დაეტოვებინა თავმოწონებ პარიზელი ლამაზბანი.

რამდენიმე საათი ჩორით მიჰყავებდა ცხენები. ზოიას მტკივნეულად უფუთქავდა მკლავი, მიელი მარჯვენა მხარე სხეულსა მტოვდა. როდესაც ბინდი ჩამოხედა, სვლა შეაწყვეტს. კონძის ტილის ძირას, ეინრო ხეობაში, ციცაბო აღმართს აჰყვნენ. ზოია თითქმის მიეხუტა ჰაჯი-ხერიეთის ზურგს, რათა დაამებოდა დაძაბულობა მკლავსა და მხარეში. უტყურდა ხეობიდან მოესმინა სრულა. ცხენმა ნაიბორძიკა და დატყა. მხედარმა ხელები მაღლა აღმართა და ცხენს გაძმოცდა. თავად დავით ქაჭავაძის ჩასაფრებულ რაზმელებს გადაჰყარდნენ.

ჰაჯი-ხერიეთმა მოაძრუნა ცხენი. მათრახის დარტყმამ ცხენი ნინ გააჭრია. გამშაბებით მიატყნებდნენ. ზოია ჩა-

ეჭიდა ჰაჯი-ხერიეთის მხარს. მარჯვნივ და მარცხნივ ტყეები ზუზუნდა. ქარმა სუნთქვა შეუფუბა ქალს. გიორგი ცხენი დაუხია მათ. ზოიამ გახედა და საშინელი სურათი იხილა.

კენიან ანას შავ ტალღებზე ჩამოშლოდა თმა, სასონარკვეთილი კვილს ფართოდ დაებრინა მისი პირი. ნელი, უსუსური ცხატყობი მარცხენა მკლავი ჩამოუვრდა ფრდზე და ჩვილი ლილია ძირს ჩასჩალიდა. კლდამ მოუტყვდა გულში. თვალები დახუჭა. და როცა ისევ გაახილა, ჩვილს თავი ქვევით ენოდა, ფეხებზე სასონარკვეთილი დედის ხელი ებლაუჭებოდა, მაგრამ წამიც, თითებიდან გაუსხლტა და აპნია ლილია თვალსანიეროდან გაქრა. ცხენებმა გადაქეცეს, ნაპერწკლები ავარდა ქეალორლიანი მინიდან. ჩეჩენმა მხედრებმა, ვითომც არაფერი, გზა ვარგძელს და მახლობელ ტყეს შეაფარეს თავი.

ზოიამ თავი ჩაქინდა. მოულოდნელად ტყე მინას მოსწყდა და თავზე მოექცა. წერილნარის ტოტები გაეტყლაპუნა ყელსა და მხრებს, ეკლები უხედა კაბის ნარჩენებს. ტკივილმა და შეშრუნებამ თავებურ დაახვი. ღონე მოიღა და გამოცვალა და შუბლით მიყვარდნო ჰაჯი-ხერიეთის ზურგს.

ძლივსა მიხედა, რომ შეჩერებულყვნენ. მკლავი გაუთავისუფლდა და პასანი მიეხმარა, ცხენიდან ჩამოქვეითებულიყო. იგრძნო, რომ მინაზე მისრიალებდა. რბილ ხავსზე ნამოვდა. გული ერეოდა, ცივმა ოფლმა დაასხა შუბლზე.

როდესაც ისევ გაახილა თვალები, პირაღმა იწვა; მიამტვრდა პირმკვრივ, ბადრ მთვარეს, სადღაც, ძალზე ახლოს, ისმინა დამამშვიდებელი ბუტბუტი ნაკავალისა. პირი გამშრალი ჰქონდა, ენა ენოდა. ნაშინიანი, იდავას დაყვარდნო და მიმოხილდა. თარეშ მთის ნაკადული მოსუწიხებოდა იქვე. დაიღუნა და ხაზად დადევნო წყალს. ხმადასახი ყლუპებით სვამდა ყინულივით ცივ წყალს. მერე სახესა და ყელზეც შეისხა. გამომღებლად მხრებზე ალავ-ალავ სისხლი შეხმობოდა. მაგრამ თავი უკვე უკეთესად იგრძნო. წამოჯდა და მიიხედ-მოიხედა.

იმყოფებოდა მომცრო ზეგანზე, რომელიც გარემოშრტყმული იყო მთის მხვერვალებით, დამსხვერპლი კვერცხის ნაქუცის კონტურებს რომ წარმოქმნიდნენ ხნელი ცის ფონზე. თქლავთ-თქლავი მოესმა ზოიას. მხედველობა დაძაბა და რამდენიმე ხარის სილუეტიც გააჩრია. ისინი მაღალ ბალახში იწვნენ. ცოტა მოშორებით ძოვდნენ დანარჩენები. ჩეჩენებს, ეტყობა, ნინანდლიდან წამოეღალათ ნაბირო.

ზურგსკენ რალაც შრიალი გაიგონა და მიბრუნდა. ზოიას თვალში მოხედა ჰაჯი-ხერიეთის ცხენი და გვერდით — თითონ მხედარიც, რომელიც ხსინდა თავისი უნაგირის უკან მოთავსებულ რალაც შეკვარს. ზოიამ ბეჭეულად მოათვლიერა მიელი ზეგანი, ეგებ პასანი ან სხვა სულიერი შევამწილიო, მაგრამ ამაოდ გაისარჯა. უშნეო ქალი მარტოდ-მარტო დარჩენილიყო ჰაჯი-ხერიეთთან.

ჩეჩენი მიურდი მიუახლოვდა ზოიას; მკლავებქვეშ ამოჩრდილი შეკვრა მინაზე დააგდო და მისი ხელები ყოყმანით დაიძრნენ ქალის შიშველი მხრებისაკენ. ნაშთ შეუბოკანს და მისუც ნაიღულები უკან, თითქმის დაეუთუქო. სახე წილად გაფიქრებოდა, ოღონდ თვალები მოუგავდა ცხელ ნაკვერჩხებს. და ზოია უცებ მიხედა, შიშველი გარო. თხელი პერანგი კორსაცს უხმით ასწნოდა და ძუძუებზე ველარ უფარავდა. ამ პატარა, მკვერივი ძუძუების აელვარე-

ბა შავი-ხერეთისთვის ნიშნავდა აბრიალებულ ხანძარს. ენა გადაისვავ ტუჩებზე.

ქალმა მორცხვად აიფარა ხელეები მკერდზე, მაგრამ შავი-ხერეთი დაეფაჯურა მოკვამეკვმ, გაათარსა და თავისი ტლანჩი თითები შემოავლიო ტუჩებზე. ზოიან ნამით იგრძინო, რომ მოძალადე მძიმედ სუნთქავდა და როდესაც შეებნოძოდა მას, რაც ძალი და ღონე ჰქონდა, კაცმა დაუყოვნებლივ გაანება თავი. მერე ზურგი შეაკცია, ხელი სტაცა უნაგირიდან ჩამოღებულ შეკვრას, გახსნა და მინაზე გაფინა დიდი ნაბადი. ზედ ნამოგორდა და ზოიან ანიშნა, გვერდით მომინეკეო. ქალმა უკეხებად გააქნია თავი. არ იცოდა, რა ელენა ამ ქაცთან, სასტკი, ფანატკური გამომეტყველებმა რომ ჰქონდა და უხეზად, თუძეცა შემპარავად უტყვედა. ზოია ანატომოდ არა გრძნობდა მიშს და მიწზე ფხიზლად იყო თხენით ტერფამდე, დაძაბული ადევნებდა თვალს შავი-ხერეთის ყოველ მოძრაობას, რომელიც ახლა მიწას ეკეროდა და ქალმა იფიქრა, ზემოდან დახტომას მიპირებოს. ორად ორი არაბული სიტყვა მოადგა ენაზე, აღარც ახსოვდა, როდის და ხად ჩასტყდოდა მეხსიერებაში: „ალაჲუ შაია“ (ალაჲა მარად ცოცხალი). ორჯერ გაიმორხა. მერე მთავრე მიანიშნა. გულმხრეყოლოდ ეგვრა, რომ მამამხლიანები მოვარის თავყანისმცემლებით იყვნენ.

შავი-ხერეთი დაეჩინებთ მისჩერებოდა ქალს. ზოია გაიტვა მინარე ხარებისკენ, შერია და მიწას გაეკრა. ისევ გაინება მოძალადისკენ. იგი გახვეულიყო თავის ნაბადში და წყნრად ინვა - შავი გუნდა მოვარის შუქზე. ქალმა შევითი ამოსუნთქა, მოკალათდა პირტყვეთა შორის და თავი დააბოძა მინარე ხარის ზურგზე. მისი სხეული სითბომ თვლებმა მოჰგვარა; ხარების ნელი, რიტმული სუნთქვა თითქმის ნაწილი იყო მისი არსებობისა. ზოიან თვლები მიოლდა.

იგი მაღალი მთის მწვერვლიდან ეწვია ქალს - ვერ, როგორც მცირე, მაგრამ კაშკაშა ხსივი, მერე ფერკრთალ აწრდილად გადაიტვა და დაიხლანებოდა მოვარე თუ მძინარე საქონელშუა. მთლად თეთრებში იყო გამონწყობილი. ჩამოვდა მძინარე ხარის ზურგზე, ზოიან მეზობლად. ხელი გამოიწვდინა მისკენ და თაფლისფერი თვლებით თვალში გაუფარა. მოთმინებხასა და თანგრძნობას აფრქვევდა თვალთაგან. ქალის ხელა ნაწი სიხარულით ალიცხო. ამ თვალმძა მონუსხეს და სხვა ყველაფერი გადაიწყდა, ეიდრე მისი ტუჩები შეინძრეოდა და უთქმელად ჩაუფერიდა და სულში: „გამიხედვი. მე გიცავ შენ“. მერე ხელი გამივარა ტყის მიმართულებით და ეკლავ ამ დაფრევა კერძით. ზოიან მოეჩვენა, რომ ესმოდა მისი ნათქვამი: „ამ გზით... ამ გზას გაუყვე“.

ზოია ნამოვდა, ხელები გაინვინა მისკენ, მაგრამ მოლანებდა გაქრა. შეფფოთებთ მიმოიხედა ირგვლივ. მოვარე დაედრნობოდა იმ მაღალ მწვერვალს, საიდანაც ეწვია მოლანებდა. მომცრო ზეგანი ღრმა ძილს მისცემოდა. ნაბადში გახვეული შავი-ხერეთი კიდევ უფრო შავად გამოიყურებოდა გარშემო შემოხვეულ წყვლიანდში.

ზოიან წინ გადაადგა ნაბიჯი. მოლანებდამ აჩვენა გზა თავისუფლებისა ანდა ახალი გზა ცხოვრებისა - ოღონდ ვერ ხედებოდა, უფრო რომელი იყო - მარჯვენა ის კი იცოდა, რომ უნდა დამორჩილებოდა. ნაკადულს გადააბიჯა და თამამად შევიდა ტყეში. შეუსრებელი მიდიოდა, ერთხელაც არ ნაბორძიკებულა, თითქოს ზემირად იცოდა ყოველი ხე და ყოველი კუნძი...

ცოტა ხნის შემდეგ მისუსტებული კენესა შემოესმა. ხხას გაჟყვა და დაინახა მინაზე მიგდებული კენიან ანა. თვალეოდ დახეტყული ჰქონდა, მოუსვენრად გორგავდა და აბოღებდა კიდევ. ოფლი სდიოდა ლოყებზე; ყლი, მარბე და მკლავები, მკერდიც კი, დაქანროდა ეკლიანი მაცვლის ზურქითაგან. თხელე ჰერანგი სულ დაფხრწნოდა. ზოიან დაუყოვნებლივ გაიძრო ქვედაბინა და შემოახვია ყელს და მხრებზე. კენიან თვალეები გაახილა.

„ნუ გეშინიათ, კენიან. ეს მე ვარ, ზოია დოევალი ვარ. ახლადვე მოვივლით“.

კენიან ანამ ამოიხარა და თვალეები ისევ დახტვა; ახლა მთელი სხეული აუკანალდა. ზოია დაენარცხა მიწას მის გვერდით; ენადა, რომ თავისი სუნთქვით გაებთო. კენიან ანას თანდათან მუწუნავდა კანკალი, და ცოტათი დაწყნარდა. ზოიან მოესწა მისი ჩურჩული:

„თქვენ კეთილი ხართ, ზოია-ჯან, ძალიან კეთილი... ეს არასოფლად დაევიწყებდა“.

ზოიან თმა გადაუწია შუბლიდან. სწეული ქალი ერთხანს ძალზე წყნარად ინვა. მერე სწრაფად ნამოვდა. ზოია ლამობდა, ისევე მძინარედა, მაგრამ კენიან მარჯვლად ჩაბლაუტა ხეს, მერე შეხვდა ზოიას და ვიქურ ჰკითხა: „ჩემი ჩილი... ლილია... ნახე შენ... მოკლული?“

რა უნდა ეპასუხა? მაგრამ ზოიას, ჩანს, მოვარებმა სწევიდა და ლამით და მოახერხა სწორი პასუხის გაცემა:

„არა, მხოლოდ მის დაეინახე, რომ ძირს ჩამოვარდა. ოღონდ მინა საკმაოდ რბილი იყო და ცხენებსაც ფლოქე არ დაუკრავთ“.

კენიან ანამ ისევ დახტვა თვალეები და ძლივს გასაგონრად ჩაიბუტებოდა.

„მო, მინა ძალე რბილი იყო“.

თითქოს ოდნებ დაწყნარდა, ნამოწედა და ზოიან მხრებზე გადააფარა თავისი ქვედატანი.

უცვრად უცნაურმა, სულისშემჭერელმა ხმამ დააღრღია ღამის მდუმარება - კენიან ანა ქვითინებდა. ამის მოსმენა ვის არ დააფრთხობდა და თავხარს არ დასცემდა. ზოია ამაოდ ლამობდა, რომ შეეკავებინა ცრემლი, რომელიც ღაპალუბით ჩამოსდიოდა ლოყებზე. ინვა კენიანს გვერდით, აღერსიანად ეხუტებოდა და რაღაცას ერურრულეობდა, ეიდრე ქანცგანყვეტილინ ერთიმეორის მკლავებში ჩაიძინებნენ.

პასანმა თვლი მოჰკრა ტყეში მინავალ ზოიას. მერე გონდაკარგული რომ ნაიყვანა მდინარისაკენ, შავი-ხერეთი მიურბუნდა მას და უბრძანა, თვლი მოარღვეო. დახებულმა პასანმა დაიხია ტყის პირამდე, სადაც გამაღმა მბადი - ისეთივე, შავი-ხერეთი რომ ჰქონდა - და ჩაფიქრებული ჩამოვდა.

პასანს დაბადებეიდანვე დაჰყვა გულწივილობა და სიმაართლის წყურვილი. თერამეტი წლიას რომ გახდა, საფრთხეს მიჩინედა იმის ხეფდრად, ვისაც მიურდობმა ენატრებოდა. მიურდო ერთვე მლტოლეულს. შესაძლოა, ამას სიტყვის მნიშვნელობა უფრო ეტყეოდა, ეიდრე მიმზიდველი და საოცნებო ნობედა. აქამდე მას ენადა სიკვდილი საფთო ომში, ვინაიდან ეს ნიშნავდა სახეულის მოხვედრას, რაც უტოლდებოდა უხენავს შემპარტებას.

მაგრამ ამ საღამოს ეჭვი დაატყდა თავს. თავდასმა წინანდალზე მისთვის იყო პირველი ლამქრობა საფთო ომისა. პა-

სანი ელოდა, რომ თავისი თვალთი იხილავდა დიდებს, მაგრამ ამის ნაცვლად იხილა სიკვდილი პატარა ლდიასი, აგონია კენიანა ანასი, ტანჯვა-წვალებები ზოიასი და სხვა ქალთა. და ახლა ეკითხებოდა საკუთარ თავს: ასეთი არის ფასი დიდებისა? და თუ ასეა, არის კი დიდება სრულქმნილი რამ? შეკრია. შეცხურნა. შეაგრილა კიდევ. იცოდა, რომ ამგვარ დაეძვებდას ლანძღვრილ შერაცხავდნენ. და ეტყის ჩასახიზმად დაინსყო ფიქრი ბელადზე, იმამზე, იმ დიდებულ კაცზე, რომელიც თავისი რწმენის წყალობით უზარალო წარმომობიდან ამაღლდა ძალაუფლების თვალმოუწვდომელ მწვერვალზეამდე.

მშრალი ფოთლების შრიალმა და ხის ტყუის ხრამუნმა დაურღვია ფიქრი. აიხედა და დაინახა, რომ ტყე-ტყე მიაბიჯებდა ზოია. შემოვთოდა, ფეხბურთით გააყვია, ხეს ამოეფარა და შეესწრო კენიანა ანას ცრემლებს.

მერე დაუბრუნდა ადრინდელ ალაგს. უფრო მეტად შენუბებული იყო, ვიდრე ოდესმე ყოფილა. „დედის ცრემლი ჰვავს გამდნარ ტყეისა“, გაიფიქრა და გაახსენდა, როგორ დასტიროდა დედა მისი მისი ცხებდარს. ისინი, ამ ცრემლს რომ მალვრევიებენ, სამაგიეროს საკუთარ ტყავზე ინდევინო. მაგრამ აქ უკვე შეაჩერა ფიქრის დინება. ვერ გაებედა, რომ მოგონება თავისი მისი სიკვდილისა დაენწყვილებინა ახლანდელ ჭოჭმანთან, რომელიც ძალუმად ითრევდა ყველაფერს. ჩაითრია თვით იმამი შამილი, მშობელი ხალხის ადით-ნესებში და საკუთარი, მკაცრი გამოსაცდელი ვადა – მიურდიად აღიარებამდე, გულდაშიძმებული გაეხეია ნაბადში და თავი აიძულა, რომ ჩასიძინებოდა.

როგრაზე ტლანქმა მუკლუფუნმა შეინჯვრია. ელდა-ნაცვინი ზეზე ნამოფრა და ვახთიადის ნაცრისფერ ბურში დაინახა, რომ თავს დასდგომოდა შავი-ხერითი და თვალთავან ცეცხლს აფრქვევდა.

„სად არის ტყვე? – დაიროილა მან. „ის აღქაჯი გაქცეულა თვალთ ვერ მოჰკარი? თუ ისე მოგაჯადოვა, რომ შენ თვითონ გააპარე?“

ახალგაზრდა ჩერენს არ შეეფერებოდა ენახა ასაკითა და ნოდებით მასზე უფროსი კაცი, ასე რომ იყო გაბოროტებული. ჰასანმა მოკრძალებით ჩაქინდრა თავი და ამოილულულა:

„ინანდელე კენიანა აგერ აქვე, ლარტაფში სიძინავს. ის ქალი აღბათ მას ეახლა.“

შავი-ხერითმა თავისი ცხენის აღვირი წყველა-კრულვით გადაცადა ჰასანს და ტყეში შეაგარდა.

ზოია იდგა იმავე ადგილას, სადაც მანამდე ედინა. ფერინასული და აკანკალებული კენიანა ანა ხეს მიყრდნობოდა. კენიანას ბადრაგა ორი ჩერენი გვერდით გამოჰიმულყყო.

როდესაც შავი-ხერითმა დაიჭირა ზოიას მზერა, მყისვე დაკარგა თავშეკავება. ხორცილი წაღლი, წინა ლამით რომ გაუცრუვდა, შურისგების წყურველად გარდაქმნილიყო. ეს ქალი ურცხვად აცდუნებდა! შაითანის ნამიერი არის, ფიქრობდა. გამოღვიძების შემდეგ ეს სიტყვები იმდენჯერ გაიმეორა, რომ უკვე თავადაც სჯეროდა. შიშით თავზარდაცემული ზოია მალულად უშერდა მოძალადეს. შავი-ხერითმა მისკენ მიიწვია და შავრში აქნევდა ტყავის მათარას. ზოიამ ხელები აიფარა პირზე, შეკივლებსა ეშინოდა.

ჰასანმა ყვირილი ჩაახრჩო, ფეხი სწრაფად გადადგა წინ და სასონარკვეთით ჩაეჭიდა მკვლავი შავი-ხერითის, რამელიც გაცლებით მაღალი და ლინიერი იყო. მან ერთი დარტყმით მინახე გააგორა ჭბუკი.

მოულოდნელად კენიანა ანა ჩადგა მათ შორის. თითქოს ძალ-ღონე დაბრუნებოდა. „როგორა ბედავ!“ დაუყვიერა შავი-ხერითის რუსულად. „შე მოვახსენებ შამილს, რომ ჩვენს ცემას ლამობდი!“

სიბნელეში სროლის ხმა გაისმა. ანამ არ უწყობდა შამილის ბრძანება, რომ ტყვეები უფინდელად და სალ-სალამათოდ უნდა ჩაეყვანათ ვედუნოში, მაგრამ შავი-ხერითის თვალბეჭდით დაფრთხობა ჩანდა და საიმედოდ ენისნა. მერე ახალი მუქარა მიაყოლა:

„თუკი რომელიმე ჩვენგანს რამეს ავნებ, იცოდა, არ დავზოგავ. ეს ქალბატონი წარჩინებული ტყვეა და ჩემი მეგობარი არის. დედიდან მუდამ ჩემს გვერდით იქნება.“

მზრანებლური კილოთი ნათქვამმა შიში გაუქარწყლა და შავი-ხერითიც დააფუთა. მიურჩიდი მოილუნა. კბილებს აკრატუნებდა, მაგრამ თქითი არაფერი უთქვამს. ორი ჩერენი წინ წარმოსდგა ცხენებთურთ. პატრიისცემით დაუკრეს თავი კენიანა ანას. ზოიამ ანიშნა ჩერენებს, კენიანას დახეული პერანგი აცვიოდა და ცდილობდა მიეხვედრებინა, რაიმე სამოსელი უმოკეთო. ისინი კი დაჭყეტლი თვალბეჭდით მიმტყერებოდნენ ზოიას და ენა მუცელში ჩავარდნილათ.

ჰასანი ვაიჭბა თავისი ცხენისაკენ, რაღაც შეკვრა გამოაირია იმ ხურჯინიდან, უნაგირზე რომ ეკიდა, და გამობრუნდა. ხელში ეჭირა მოზრდილი და ფაფუკი შალი, რომელიც მონინებით მოახვია მხრებზე კენიანა ანას. არც კი იცოდა, რატომ მოიქცა ამგვარად. შალი იყო ნაწილი მისი მწირი ნადავლისა, დედისათვის რომ დაიკლავა. და ახლა, როცა მადღვრებდა მენიშნა ტყვე-ქალთა თვალბეჭდით, განიხილდა და განზრცადგა. თავი ჩალუნული ჰქონდა, თავისიანება თვალს არიდებდა.

მაგრამ შავი-ხერითმა თავისი გააფთრებისათვის განტყეების ვაცი იპოვა. მიეჭრა ჰასანს და უყვირა:

ანა ბაგრატიონი-ჭაჭავაძისა

„ეს ქალები იმ საგვარეულოდან არიან, რომელმაც თავს ლაფი დასასხა. და მენ გაბედე ბელის აღმართვა ჩემზე?! იცოდე, ყაზი-მამომა შეიტყობს ამას და თვით იმამიც შეიტყობს. დაგვიწყნება შენი ძირს გათახსირება?“

ჰასანი მთლად გაფითრდა. თვალები დახუჭა და მუშტები მისი კურსმა, რომ დაეცხრო თავის ჯვარი – გარის ღრისკუბას ვერ ულობაზედა. პაჯი-ხერიეთის გაბრუნდა, უნაგირს მოხატა და ჰასანს უბრძანა, ზოია ჩემს ცხენზე შესვიო.

მაღლიერების ცრემლი აუბრწყვიალდა თვალებში ზოიას, როდესაც შეხვდა ჰასანის ფერნასულ სახეს და დიდრონ, ნუშისებრ თვალებს. მან პაჯი-ხერიეთის ზურგსკუკან შესვა ქალი. ზოიამ ხელი ნაივლო ყურზე და შეხუი პანია, მაგრა სავანა. მისი ოქრის საყურე რაღაც სასწაულით გაშიწინდა. პაჯი-ხერიეთის ხარბ თვალს. სწრაფად მოიძრო და ჩაუდო ხელში ჰასანს. და როდესაც მან ცხენი დაძრა, ზოიამ კვლავ დანახა, როგორ განიოთდა დაბრუნდა.

მალავი აღარ ჰქონდა მიამბული პაჯი-ხერიეთის სარტყელზე, მაგრამ შემდგომი სამი საათის განმავლობაში გული ნატრობდა ამას, რადგანაც მოიყვებოდნენ მთის საცალკეუნი ბილიკებს უფსაზურს გასწვრივ, რომელითაც თითქმის ხახა დაბეჭინათ მგზავრის გადასაცლაპავად. ზოიას მაგრად მოუხუჭა თვალები. და როდესაც შეურყვნილ, პაჯი-ხერიეთმა უბრძანა, ჩამოქვეითო. ძალზე მალავი კლდის ძირას იმოყვებოდნენ.

„ძალიან ცივაბოა ცხენისათვის“, აუხსნა კენიან ანამ. „ქვეითად უნდა ნავიდეთ“.

„ზოიამ ახედა კლდეს და გული შეუტანდა. კლდე აღდევლიეთ იყო აღმართული და თვალთ მის კენწეროს ვერა სწევდებოდა.“

„გამინებდა, ზოია-ჯან“, თქვა კენიან ანამ, „იხე საშიშვც არ არის, როგორც გეგონება. ნუ ფიქრებ, სად ჯანდაბაში მივდივარო. არც ზემოთ აიხედო და არც ქვემოთ ჩაიხედო. ფრთხილად იარე, ყოველი ნაბიჯი მოზოში“.

ზოიას გასამხნებელად თვითონ გადადგა რამდენიმე ნაბიჯი, მაგრამ ნაოფორიხდა და დაეცა. მისი შემყრობელნი თავზე ადგნენ და დასამბოდნენ, ნამოდეგო. უკიდურესი ძალისხმევით ნამოზობდა. ერთი-ორი ნაბიჯი გადადგა და ისევ დაეცა. თავი გააქანა უმწიდად. ჩქრნება, ეცუბა, მიხედნენ – ტყვეს არაკეთი გამოკლოდა. ერთმა მათგანმა ნამოაყენა და მთარზე გადაიქცა ქალი. ზოია უცქერდა, რა მარად მყოფრებად დაეკითრათ ჩქრნენი და უმწიდად ცხენებსაც მოჰქრა თვალი, იოლად რომ მიძვრებოდნენ ზეეთი. კლდის რამდენიმე ქვა ჩამოგროდა. პაჯი-ხერიეთმა თავისი მათარისა ნეფრით ააქრნა ზოია.

არჩვენია არ გაანწნდა. ნელ-ნელა დაიწყო აძრომა. ყოველ ზუსტს, ყოველ ლოდს, ყოველ ბალახის ბლუყას ებლაუქებოდა. თან გულში იმყოფებდა კენიან ანას სიტყვებს: „ნუ იფიქრებ, სად ჯანდაბაში მივდივარო. ზემოთ ან ქვემოთ ნუ იყურებო. ფრთხილად იარე, ნაბიჯ-ნაბიჯ“.

თითქმის მთელი საათი გრძელდებოდა ასეღა. დროდადრო ზოიას ერთი სული ჰქონდა, სასწრავეკვეთით ხელი ჩაეჭინა, მაგრამ ჰასანი ფრხვადფრხვ მისდევდა, შეძახილებით ამხნევებდა და ხანდახან მუჯულუგუნსაც გაჰკრავდა დასახმარებლად. ბოლოს და ბოლოს, როდესაც ვერა, მარადისოვან ჩაიარაო, მიალენეს კლდის თავს. ზოიამ მიძიდვ აზოიხონა და აქოშინებული ძირს გაიშლარათა.

„აქ უსადრთო ადგილია და თანაც მარტონი ვართ“, მო-

ესმა კენიან ანას მისუსტებული ხმა. „ჩქრნები ნავიდნენ ამ კაჭრის უკან და ჩვენ კი აქ დარჩნენ გვიბრძანეს. ძალზე სუსტად ვგრძნობთ თავს, ზოია-ჯან! შენი შემწერა მაჭირდება“.

ზოიამ ზემოთ აიხედა. იდგნენ ვინრო ქედზე, რომლის ერთ მხარეს სალი კლდე აღმართულიყო. მკლავებსა და მუხლებზე დაყრდნობილი ვაფორისხდა კლდისსაკენ და ძლივს შეძლო დაჯდომა. კენიან ანა კენწესით დაეშვა მინახ ზოიას გვერდით.

ფრანგი ქალი მაშინვე მიხვდა, რომ კენიანს ტკივილი ანუხებდა. ძუძუები საშინლად გასიგებოდა რძით, ერთი ქრილობა კი უკვე უჩირქდებოდა. კენიან ანამ თვალები მოხუჭა, თავით მიეყრდნო კლდეს. ზოიამ ხელი მოჰკიდა მკლავზე და უსიტყვოდ მოუფერა. მეტი რა შეეძლო! მაგრამ იმას კი შეეძინაოდ გრძნობდა, რომ კენიანს იგი ძალიან სჭირდებოდა და მოულოდნელი სამაყვით აღევსო გული. მერე დააკრიადა შორეულ თოვლისქუდა მწვერვალს, თვალები ოდნავ მოჭუტა, ვინაიდან მწვერვალის ისე კამკაშებდნენ მზის ქვეშ, რომ თვალსა სჭირდნენ.

„მხოლოდ გუმინნენ მოხდა ყველაფერი და თითქმის ახი ნენიონად გასული უკვე“, ჩიალაპარაკა თავისთვის. „ამ ქალისა მეშინოდა კიდევ და ავერ ახლა მაჭრებოდნენო“.

კენიან კენწერობის კენწერობზე და ანას მეჭრებოდა!

„ზოია მიხვდა, რომ აშერიდან აღარასოდეს აღარავინ დაამოხვდა – არც მტერი და არც მოყარა“.

უცქერდა ცხენის თავი გამორჩევა მის ცვირინ. მერე მთლიანად მოხვდა თვალში შორულტკი. ცხენი მინახ ფარხელებად. უნაგირის ორივე მხარეს ზურჯინით ქანობდა აქეთ-იქით, ხლო რაღაც ნიეთი, პატარა შავ საცეცხლს რომ ჰკვავდა, გამოირილიყო ერთი ზურჯინიდან, ცხენი ტლინებს ისროდა.

ზოია ყვირილით ნამოხტა და ცხენისკენ გაიქცა. კენიან ანა ტკივილის დაძლევას ცდილობდა, რომ ფეხზე ნამოხტებოდა. ხლებზე გასანია ზურჯინისაკენ, მოესხა მოუდუდი კენესა და გამოიწნდა სახეზე თმაქაშოშოლი თამარი. მაგრად ეძინა და მოულოდნელად რომ გააღვიძეს, ატრიადა. ზოიამ შემოთვითონ გასინჯა, ძვალი ხომ არ მოუტყავათო. მაგრამ, ღვთის წყალობით, ბეჭევი საცხენით საღ-საღამაში იყო, მხოლოდ ზაფხრ დასცემოდა. ორი ქალი თავს დასტრიალებდა, ჩამოშოლით თან დაუღაცეს, დაუფარცხეს, ანუფეტეს. ამისობაში ცხენის მჭორე მხრიდან რაღაც დუდღუნე მოესმაო, ზოია ეცა მჭორე ზურჯინს და იქ ნანახე და გიორგი ორუბლიანს, კენიან ბარბარეს ვაეს.

„მაღლობა ღმრთოს, ცხენი მოიწუნე ვადარჩენილან“, ნაიჩურჩულა ზოიამ და ხელი მიუჭყუყუა ლოყახზე გიორგის. ბიჭუნა ნამოფდა, ტაში შემოპოკრა და კმაყოფილმა ხელი გაიშვირა თოვლისქუდა მწვერვალისკენ.

განისმა ჩამოცვენილი ქვეების ხმაყოფი, მერე – ფეხის ხმა. ახლა ელისო და ვასილისა გამველი გამოიწნდნენ, უკან ჩქრნები მოიყვებოდნენ ცხენებისთორი. ქალებმა სისარულით შეაჭრეს, ხელზე აკოცეს კენიან ანას, მერე ბაუჭებნენ ჩიხუტეს გულში. მაგრამ ლაპარაკი ვინ აცალათ, პაჯი-ხერიეთი მოზარდად თავის ამხანაგებთან ერთად და ბრძანება ვასცა, სასწრაფოდ ცხენებზე შესხვიდით.

რამდენიმე წუთის შემდეგ ჭებებით დაუყვნენ დამრცვ დაღმართს. გზა გაცილებით იოლი იყო, ვიდრე აქამდე. ცხენები ლლად ვაჭებდნენ, ოთხივე – ერთმანეთის მხარდამხარე. შუადღე რომ მოახლოვდა, დაეშვნენ ვინრო, მწვანე

ველზე, რომელსაც ვადმოჰყურებდა ფოხალის კოშკი - და ვით ქაჭვავაძის მილიციული დაცემული ავანტიონი. ზოიამ დაინახა ცხენები, მომარტყნი რამ სივადნენ. ხოლო იქვე, ვეზა ცეცხლზე წვაგდნენ დაკლულ საქონელს, ფიჭვის ხის ტოტებით შამფურის მავიერად გაურქთი ხორცი.

კოშკის შესახველთან ვამოლიო იყო დიდრონი და კოშკისა თითონ კარავი.

„იამა შამილი!“ - ჰავეი-ხერივითა ტყვეებს აუწყა მიჩუ-მათებული ხმით, თითქოს შიმობდა, თუნდაც ამსიშორიდან პატრონის სიმშვიდე არ დაეარყო.

როდესაც მოუხლოვდნენ კოშკის, შამილის მეომრები გარს შემორტყნენ მათ. ენადათ, თვალი შეველოთ უნადრ ქრისტიანი ქალებისათვის. უხაროდათ, ამ წარჩინებულ ტყვეთა წყალობით წარმოუდგენელ დოვლათს დაეკაბტურნებოთ. ასეთი იყო შამილის რეგულა - გამოსასყიდის დიდი ნაწილი დასერიგებნათ თავდასხმის მონაწილეთათვის, ხოლო ამბავი წინანდლის სომეხდრისა უკვე გაურცხლებულიყო და ზღაპრული ელფური მიეღო. სახლიო, ამბობდნენ, გაქვდელო იყო ოქრო-ვერცხლით და ბაღში აღმასის ყვავილები ხარობდაო.

ენიანა ანა ისე მუნებუბული და გაოგნებული ჩანდა, რომ თითქმის შეუმჩნეველად ჩაიარა, მოახლედ მიიჩნის. სამავიეროდ ზოიას მიაქრდა ყველა. ბრინინანი გნისით შემოეხვივნენ, იცინოდნენ და ლაზღანდარობდნენ, ხელით შეტებას ლაბობდნენ და ერთმა მათგანმა თავისი გრძელი თოვლი კი მოუღერა ტყვე-ქალებს. ნელზე ჰქონდა მიხმული მოკვეთილი მკლავი ქალისა, შუათითვე ოქროს საქორ-ნინო ბეჭედი რომ ეკეთა.

ზოია, პირმოკული და სახეჭაქვავებულა, სასოებით ითვლდა ნაბიჯებს, კოშკს რომ ამოვრბოდა.

გულზე მოეჭვა, როდესაც კოშკის შიგნით ამოყო თავი. მძიმე კარი მჭიდროდ იყო მიჭურული და ჩაეკეტათ კიდევ, მსოფთავრე ბრძოა რომ არ შეჭრილიყო. თვალს მალე შექცევია სიხნულეს და ზოიამ გააჩნია, რომ მრგვალი ოთახი გააბუდელო იყო ტყვე-ქალები. აქ იყვნენ წინანდელი მო-ახუნე და აუარება გლეხის ქალები იმავე წინანდლიდან თუ შეზობილი სოფლიდან. სადაღაც ჩრდილოთ, კედელთან, საწყალობლად ქვითინებდა ბაჟევი. ენიანა ბარბარე და პატარა მარიამიც აქ იყვნენ. ისინი სხეებზე უკეთესად გამოიყურებოდნენ, ნაკარისა თუ ქროლიობის ავადი არ ექმნოდათ. ხოლო ენიანა ბარბარეს მავი კაბა, თუმცა დასუფილი და ტალახში ამოსერილი, ვერ კიდევ ჩაიცმებოდა. იგი წინ გაიქრა, თავისი გიორგი რომ ჩაუტყობინა გულში. მერე თავის დას მიუბრუნდა აცრემლებული. თურქმ მსაც ენახა პატარა ლილას სიკვდილი, მაგრამ ვიდრე გააბუდეოდა და ნუგემსა სცემდა, ენიანა ანამ ხელი დაადო მხარზე.

„იხედე ვანდა, ბარბარე!“, იგი სწრაფად ლაპარაკობდა, თითქოს შიმობდა, რომ სიტყვას ვაანეკტიტებდნენ. „ზოიას დაუნახავს, ცხენიდან როგორ ჩამოვარდა ლილა. ზოია ამბობს, მინა რბილი იყო...“

ლაპარაკი წერხულად გადაეცა, მუხლებს ჩაეკეცა და კოჭლოვით დაეშვა ძირს. მთელი ოთახი გატარეს და რაღაც ჩალაზე დაანვირეს. მაგრამ ენიანა ანას გული არ შელონებია. ნაწირობა, იდავს დაეჯერნო და ირგვლივ მიმოხედა.

„სხვა ბაჟეშვიც სადაღაც არიან?“
„სალომე და სანდრო ვერ არ მოუყვანიათ“, უპასუხა ენიანა ბარბარეს და წინ გამოსწია მარიამი.

მარიამი მორცხვად დანინაურდა და მისი ნათქვამი „ბონური, მამან“ უცნაურად აედრდა თოიან სადგომში.

ენიანა ანას გააღიმა. ხელის აწევა სცადა, მაგრამ უღონოდ უნარგული და ქვევით. თავივე მოხუტა და ნაწით სხეზე დაეხმნა ტყვილისაგან. მარიამი კი გაუნრქველად იდგა და გაოცებით მიტტერებოდა დედამისის გასივლილ ქაშუტებს.

ტანწნული, დაძქლებული კოცო, თორწნული წლისა რომ იქნებოდა, გამოეყო კედლის ჩრდილს. ატრეხული ჩვილი ეჭირა მკლავებში და ფეხაკრეფით მოდიოდა.

„შეგებობა, ენიანე“, თქვა მან აკანკალებული ხმით. „ჩვენ დედ-მამა დახოცეს და ჩემი ჩვილი დაიკო შიმშილით მიკვდება, ეგებ მოაწოვით ძუძუ, ღმერთი დაგლოცავით“.

ენიანა ანას თვალები გაუბრწყინდა, ნაშოფვა და ორივე მკლავი გაუშვირა, მოიკაო. თავდაპირველად ჩვილი აწუნუნდა; პატარა, ნაოქტიანი შუჭე გამოსწია, მაგრამ მძუჭეს კერტი რომ მოხვდა პირში, მაშინ დადგნა და კმაყოფილი აერუსუნდა კიდევ. ენიანა ანამ ტუჩები მოკუდა და თვალე-ბი მილულა.

ენიანა ანამ უდიდესი შუება იგრძნო, ძუძუ რომ აწოვა ჩვილს. ჩალას დაგრძნობოდა და მის ირგვლივ თავი მოეყარათ ენიანა ბარბარეს, ზოიას, ბაჟეშვისა და სხვა ქალებსაც. ის-ის იყო დაემთავრებინათ ჭამა შემწვარი ცხვრის ხორცისა, რომელსაც მოუტანეს დიდი თიხის ქოთნით.

„ამ დროს მიძე კარის აწევა ატრიალდა. ზღურბლზე იდგა ტანმარჩლი, მსუქანი კაცი, გამოწილი მწვანე და საქელი აბრეშუმის სამოსლები, კოჭვამაზე ფრის სწედებოდა. თავზე კოხტად მორგებული იმა ლურჯი რუმის დოლ-ბანდიდან შუბლზე მაყავა ვადმოსწედვინდა პულგია. სა-საცლოდ იყო გამოპრანჭული. მისმა შესახედობამ თავ-დაპირველად გააცინა ზოია, მაგრამ როცა გამოჩნდა მისი არაბუნებრივი, დამატკალი ღიმილი - მიძემ ყბებით, ნარი-ლით თავივე დაა მოძკრო, ნეჭტიანი წვერით რომ იყო შე-მოსალტული, მაშინვე იგრძნო ინსტინქტური ანტიპათია ამ კეკლუცი და გაბღმნილი კაცის მიმართ.“

სადგომში შემოაბიჯა და აქურ სიხნულეს მოუჩვეველი ახამამებდა თვალებს.

„სად არის ენიანა ჭაჭვავაძე?“ - იციხა რუსულად. ყოველ სიტყვას წელავდა. უსიამოვნო, დუდლუნა ხმა ჰქონდა. ენიანა ანა გაშმუნდა. „მე არა ვარ შესაფერისად ჩაცმული, ისტუმარი რომ მივიღო, თქვენ იქნებით თუ სხვა ვინმე, დანიილ-სულთან!“

ზოიამ უკვე სამკარისად ეცოდა რუსული, რომ მიჰყო-ლდნა საუბრის არსს. და ამ კაცის სახლს ხსენებდა თვით-კმის გაუფრინდა წარსულში, როდესაც მადამ ტოლმე თავისი ქმრის ოფისში გაიკრო სომეხ ვაჭარი სპინდორიანი. თითქმის მისი უძრებობის პასუხად, დანიილ-სულთანმა ჯიბიდან ამოიღო ოქროს კოლოფი, პანანკინტელა ბრილიანტებით რომ იყო მოოჭვილი. გახსნა და შესთავაზა ენიანებს:

„პიტრის კანფეტია, ფრიად აგრილეს პირს. გასინჯეთ, გეთყავა“.

ტყვე-ქალები მიაქრდნენ დანიილ-სულთანს. სამარო-სებური სიჩუმე ჩამოწვა. დანიილ-სულთანმა მხრები აიჩე-ჩა, პიტრის კანფეტი გამოაქრინა კოლოფიდან და ფრთხილად ჩაიღო პირში ზედ ნისს ნეჭვით, თითქოს გემოს უსინჯავს. მერე თვალები მოხუტა და ნეტარების ღიმილით გა-ებადრა მირისახე. ისევ აიჩეჩა მხრები გაკვირვების სიწმინდა,

- ამ საიმპონენტებს რატომ არ დაეზიარნენ და ტკაცუნით და-
ქტა კოლოფი.

„ეხდა, რომ ერთი ბუნოზეც არ გამოცვლილხარო“,
თქვა მან, „და მე იძულებული ვარ, დავკეითხოო ჩემს თავს:
ეს კნენები დღესაც ნეტავი რატომ ამპარტყანებინ? შეი-
ძებოდა მათი, განმარტული თავითა უფლებათა-
ვან, პრივილეგიებთან, დამპირილი უბრალო ქვეშევრ-
დომთა დონემდე, არაფერს იმწვევენ და შზად არიან მტარ-
ვალთა ჩემის ასალოკად. რუსებმა ამგვარადვე სცადეს ჩე-
მი დამონება და ფსქვემ გაქვლავა, მაგრამ მორჩილების
უფსურსლო არ ჩაჩვენებოდა“.

„ზოგ ერთგულება ურჩენია უფლებებსა და პრივილე-
გიებს“, მშვიდად ჩაურთო კენია ბარბარემ.

„ერთგულება მწიგერებისა? განცვიფრებით მიუგდო
დანიელ-სულთანმა. თითქმის ეალერსებოდა ქარვის კრი-
ლონის მარცხულს, მარჯვენა მჯეის გარშემო რომ ატა-
რებდა. მერე დაძვინა:

„მართალი უთქვამთ, გემოვნებაზე არ დაობენო“.

კვლავ მიუბრუნდა კენია ანას და მონოტონური კილო-
ნით ჩაიხუტებოდა:

„კენია, პატივ-ხეივითმა მომახსენა, რომ ბავშვი დაგი-
კარგავს. ამტკიცებს, თვითონ გადაგდგომო. მართლა ასეა?“
კენია ანა ნელში გაიმართა. თვალთავან ცრცხლს აკვე-
სებდა.

„როგორ ბედეთ, ასეთი შეკითხვა დამისთავა?“

„ოჰ, შე მოსტრო!“ - ფრანგულად ნაშოყვირა ზოიამ,
ვიდრე დაუფრთხებოდა სათქმელს და დანიელ-სულთანმა
მიუღრმად ინტერესით შეაღწეო თვალი.

„დახეთ, ფრანგის ქალიც გარეულა მარჯაქში!“ - ნაშო-
ძება მან და მრგვალ სახეზე ნაძალადერი ღიმილი მოეფინა.
„ძალან სასამოიოზო რა ბედნიერი იქნება ჩემი ასული,
ჩემი მშენიერი კარიმატი, როდესაც ამას შეიტყობს!“

ზოიამ ახედა მას და გაოცება შეერგა აღმფთობებს.
ნარმოდგენაც კი არა ჰქონდა, ბედმა რაოდენ ახლოს დაუ-
კავშირა დანიელ-სულთანს პატივმოყვარე გვეშებს. ამ კა-
ციის ცხოვრებას ნარმართავდა ორი ნამყვანი ძალა - მჭურ-
ვლელ სიყვარული თავისი ასულისადმი და ნყურვილი ძალა-
სუფლებსა. ისინი ისე გადახლართულიყვნენ ერთმანეთში,
რომ თვითონაც ვერ გაერკვია, რომელი მათგანი სძლედა.
ობობასავით ქსოვდა ქსელს და გეგმავდა, თუ როგორ გაბა-
ტონებოდათ და მთელი კავკასიის ტომებზე შამილის სიკდი-
ლის შემდეგ. ამგვარი აღსასრულის გათვალისწინებით, ად-
რე თუ გვიან უტყველად რომ უნდა მომხდარიყო, კარიმატი
ცოლად მიახლოვა ყაზი-მამაძას, შამილის მემკვიდრეს, და
ისიც უწყნა, რომ ეს ნაბიჯი გახდა მიზეზი კარიმანტის გა-
მდინერებისა. მისი ასული უკმაყოფილო იყო იმით, რომ
აღარ ცხოვრობდა საზოგადოებრივ გამოსუვად ქალის
ცხოვრებით, თბილისში ყოფნისას რომ გამოეცადა.

დანიელ-სულთანს ძალაუფლება ხელთ უნდა ეგდო თა-
ვისი ასულის ბედნიერების ხარჯზე და ამრგავად, ძალაუფ-
ლებასაც გემო ეკარგებოდა. მთელი სულითა და გულით
უნდა, რომ ძალაუფლებაც მოეხვეჭა და კარიმატის გასა-
ბედნიერებელი ზნისთვისაც მიეწერა. და ახლა ზოია მოქ-
ვენა შესაძლებელ პაიკად თავის თამაშში.

„ეგვმ ვაცდუნეს ეს კობტა ფრანგის ქალი, რომ დაუამბა-
ნავდეს კარიმატს?“ - ფიქრობდა დანიელ-სულთანს და
ცნობისმოყვარეობით შემკურნებდა ზოიას.

კარის ბრახუნმა შეანყვეტინა ფიქრი.
ზღურბლზე პატარა სალომე იდგა და თვალმოჭუტული
იმზრუნებდა ბნელ ოთახისაკენ. მაგრამ ხანმოკლე გამი-
და სიხარული ტყვე-ქალებისა, რომლებმაც იხილეს კოცხე-
ლი და საღ-საღამალი სალომე. ზღურბლზე ახლა გამოიჩნ-
და - ჩასტყუებული იაკოვლენა, რომელსაც მსლაველი ჩა-
ეკრა სანდროს სუსტი სხეული. კენიამ ანამ შეუპოვლა და
გვერდი აუარა დანიელ-სულთანს.

იაკოვლენამ ნივილ-კვილი მორთო: „ოჰ, კენია, ჩე-
მი ტკბილი კენია! ბავშვი მშიერია, სამქელი აღარაფერი
აქვს!“

ძიძას ეცვა დაბეული კაბა, სახეზე დაღურჯებანი ჰქონ-
და და მარჯვლზე მქლაზე ღრმა ჭრილობა უჩანდა. ცხენ-
დან ჩამოვარდნილიყო, მაგრამ თავის სატკივარს, ტყუპა,
ვერც ხვედებოდა და განავრძობდა მოთქმას:

„ოჰ, ღმერთო ყოვლადღმერთო! ოჰ, მოწველი ღმერთო!
ოჰ, ნეტარი წმინდანებო შეცაშო... სანდრო გვიკვებო!“

კენია ანამ თავისი ერთადერთი ვაჟიშვილი ისეთი ს-
ნაზით აიყვანა ხელში, როგორც არასდროს გაუკეთებია.
სირაფად ვაბრუნდა თავისი ადგილისაკენ კედელთან,
იატაკზე დაეშვა, ზურგიით ოთახისაკენ, და ძუძუ ჩაუღო
პირში ჩაქლს.

სანდროს უსიცივებლო სხეულის დანახვაზე დანიელ-
სულთანმა დიდად უნუხავდა. მშვენიერად მოეხსენებოდა,
რომ კიდევ ერთი ბავშვის სიკვდილი გააცოცხლებდა შამილს.
ეს ნიშნავდა ხელსაყრელი ვარიანტის ჩაშლას. იგი ნელა გა-
ეძმართა კარისაკენ, მაგრამ იქ შეჩერდა და ხელით იჩმო
ზოია. ქალი შეეყვინებოდა. მერე აღიო შალი, კენია ანას რომ
დაეკარდნოდა, შემოიხვია და მიუახლოვდა დანიელ-სულ-
თანს.

დანიელ-სულთანმა კოპები შეიკრა, ლამობდა გაეხე-
ნებინა ორიდევ ფრანგული სიტყვა, რომელიც ესნავდა.

ძლიედმოგობით ნარმოთქვა: „თქვენ... შენ... აქ... ახლა?“
ზოია სასანაულბრებე მიხვდა, რასაც ეკითხებოდნენ. მი-
მოიხედა ოთახში, დათვალა ქალები და ბავშვები. ყველს
რდიდ მოეყარა თავი. ზოიას გაახსენდა მართა. „კენია ანას
მოახლე ვაკელია“, თქვა მან.

დანიელ-სულთანმა აგვეულად აქინია ხელი, რა დროს
გართა არისო, გაეღიმა და რუსულად უთხრა ზოიას: „თქვე-
ნა ხართ ქვეშევრდომი ფრანგი იმპერატორისა. მაღე ფრან-
გი იმპერატორი და ინგლისელი დედოფალი შეუტყვე-
რესხელმწიფეო. თქვენ დარჩებით ჩემს მშვენიერ კარიმატ-
თან, ვიდრე ისინი გამარჯვებას მოიხეცენ. მაშინ კი ყველა
ნი ერთად ვიზიებთო!“

დრო აღარ მიუცია მასუსისათვის. ხელის ქნეით ოთა-
ხიდან გავიდა და მძიმე კარი ჭრილით მიიხურა.

მისი ნათქვამი ავებდითად ვლერდა. ზოიამ შუგბა კნე-
ინებსა და ბავშვებს; გააფრთხლა იმის გაფიქრებაზე, რომ
მათთან განმორება მოუწევდა. კენია ანასკენ გაბრუნდა,
ეგბე ამაზე დაველაპარაკო. ამ დროს კარი ისევ გაიღო და
შემოვიდა პატი-ხეივითი.

იგი ერთხანს გაუმჩრეველად იდგა და ყველას ადევნებდა
თვალს, თნელ ტრუნებზე სუსხიანი ღიმილი დასთამაშებდა.
სანდრომ მოსწონა დედის ძუძუ და ცოტათი გამოეცოცხლ-
და. იაკოვლენამ ისევ ჩაისვა კალთაში. კენია ბარბარემ
თავის კაბას ნაჭერი მოაბია და ნელი შეუხვია ძიძას, მამან
როგა კენია ანა იქვე იჯდა აკანკალებული და საბრალო

გამომეტყველება პქონდა. ზოიამ მოიხსნა შალი და ისევ მოახვია მხრებზე კენიას.

ჰაჯი-ბერიეთი ტკბებოდა მათი შეჭრებით. ისე ეამებოდა, თითქოს შურს იძიებდა თავად დავითსა და ბებერ გულბათი ჭაჭვადიძეზე, რომლებმაც წინადადებით თავდასხვამდე დასაზერება შეპარულს (ვითომდა სომხები ვაჭარი ხარო) იმდენი ღვინო დააძალეს სუფრაზე, რომ კინადაც სული დალია. ჰაჯი-ბერიეთი თავზე დაადგა კენიას ანას.

„არა მგონია, რომ შენ ოდესმე იხილო თავისუფლებას“, უთხრა დაუნდობლად. „ვინ გადაიხდის შენს გამოსასყიდს? როგორც შევითქვე, შენი ქმარიც დაუტყვევებით!“

„ეს სიცრუეა!“ აღუღლებით ნაშობიხა კენიას ანამ. „ცოცხალი არასოდეს დაგნებდებოდა!“

ხმაში იოტისოდენა ჭოქმანიც არ შეპაარვია. მაგრამ ზოიამ მაინც შენიშნა, რომ მტკიცე ნათქვამის მიუხედავად ოდნე შეაეროლა. ეს არც ჰაჯი-ბერიეთის გამორჩენია. ჩანს, კმაყოფილება შეიპყრა და იქმარა, ვაითუ გადავამლამოო. ტყვე ქალბატონებს განუცხადა:

„შე გამოიგზავნენ, რათა გაცნობოთ, რომ თქვენ დღეს დატოვებთ ფოხალს კოშკს. ნაბრძანდებით იმაის სერაღში, მარეო-ვედენოში.“

დარეო თითი გაიმვირა კენიების მიმართულებით. „შენ და შერე თქვენი ბავშვები და მათი ძიძები. დახარჩენები აქ დარჩებიან.“

ესა თქვა და თავზარდაცემულმა მოახლეებმა კივილი ატყეს. დამოქალი გარს შემოერთყუნენ კენიას ანას, ეხებოდნენ მტკაცებსა და მხრებზე; ევედრებოდნენ, აქ არ მოგვატოვო. კენიას ანა, თვითონაც შემეჩათალი, ძლივდოვობით ამოწმინდდა, მაგრამ ქალებს, უტყობა, ასე იოლად ვერ დაამშვიდებდა.

ხმელ-ხმელი მოხუცი კაცი, რომელიც შემოპყვა ჰაჯი-ბერიეთს და შეუმჩნევლად რჩებოდა კართან, ყურადღებით უყურებდა მის თვალნიც ვაიაპმებულ სცენას. ახლა წინ ნაშობდა, ქალთა გასაწუმებლად ხელი ასწია და რუსულად აღაპარა ედა:

„შე მოლა ეარ, ნშიდათანმიდა ყურანის მდებალი მკითხველ-ქადაგი. გპირდებით, რომ არც ერთ თქვენგანს არ შეხვდება წყენა. ყველანი შეუერთდებით თქვენს კენიებს და რლო-ვედენოში; ამას წყალი არ გაუყუა... ალაჰის სახელსა ვფიცავ!“

მისი წყნარი, მანუგვემელი ხმის გაგონებზე ქალები ერთხანს მდუმარებაში შეიპყრო და მერე მათი შუაგულადან მოისო:

„კეთილი მოხუციო, გადაგვარჩინე. უთხარი შამილს, თუკი ჩვენი თავადიც დატყვევებულია, მაშინ კენიას ეკატერინე გადაიხდის გამოსასყიდს. ის ძალზე მდიდარია. მიეცე სამეფოლო მას ეუთუთის!“

ჰაჯი-ბერიეთმა ყურები ცქვიტა.

„სამეგრელოს დედოფალი თქვენი ნათესავია?“ – შკითხა კენიას ანას.

მაგრამ ვიდრე კენიას პასუხს ვასცემდა, მოახლეებმა ისევ პტებებს კივლი.

„ის ჩვენი თავადის დაი არის. მთელი სამეგრელო მისია!“

ჰაჯი-ბერიეთი მიუბრუნდა მოხუცებულს.

„ვატყობ, აქ მტეტი სიმდიდრე გველოდება, ვიდრე გვეგონა. უსათუოდ უნდა მოვხსენიოთ იმას.“

„დეიბ“, ოხერით უბასუხა მოლამ. „ეს უნდა იცოდე იმამაც და ხალხმაც. ნადი და მოხიადე შენი ვალი, შეულო ჩემო“.

ჰაჯი-ბერიეთი სასწრაფოდ გავიდა გარეთ და მოლა კვლავ მიუბრუნდა ქალებს.

„ეტყვ არ შეპარება, რომ გამოსასყიდის საქმე მალე მოგვარდება. გადაიხდიან ფულს და თქვენ თავისუფალი იქნებით“.

ეს მოხუცი რალაცნარად იხვევდა ნდობას. ზოიამ ახედა მის მადლოსილ სახეს და კიდევ მეტი ნდობით განიმსჭვალა. კენიებმა უაღრესად ღვთისმოსავი კაცი შეიცნეს მასში. კეთილმოსურენ მოლას მწვანე დოლბანდი იმას მეტყველებდა, რომ იგი წინადა პლიგრიმად იყო ნაწყოფი მექამი. სხვა ქალბებიც ახალი იმედით შეუკვრდნენ მოხუცს.

კენიას ანამ ნაველიანად გაუღიმა მოლას. მან კი დახედა კენიას, ქალარა ნერვზე მოსცა ხელი და წყნარი ხმით უთხრა:

„შე თქვენი ოჯახის ვალი მადვეს. მრავალი წლის წინადა, როდესაც კახეთში ყარაღებმა გამძარცვეს, შენმა მამამ-თილმა, თავადა აღექსანდრე შემიფარა, გულუსხად დამასაჩუქრა და ისე გამომისტუმრა სამშობლოში. ამქამად, მადლობა აღაპს, ნაწილობრივ მაინც ძალმის ელის გადახდა. იმამმა ნება დამართო, რომ გამოგაცილოთ დარლო-ვედენოში და მოვლა-პატრონობა გავწინოთ. იმაში შეუფერებლად მიიჩნევს თქვენწინარი წარწინებული ქალების აქ დარჩებას თავის გაუთვლილ მეომრებთან“.

კენიას ანამ კვლავ გაიღიმა – თითქოს ამ ამბავს ახლა რაიმე მიწველობა ექნებოდა. მაგრამ ხელსაყრელ შემთხვევად ეჩვენა და უთხრა მოლას:

„შენ ამბობ, რომ ჩემს მოახლეებს არაფერს ავნებენ და ისინი შემოგვიერთდებიან დარლო-ვედენოში. სიტყვას, აღბათ, არ ვასტყვ. მაგრამ ჩემი მეგობარი, – და თითი გაიმვირა ზოიას მიმართულებით, – უსათუოდ უნდა ნაწოვიდეს ჩვენთან ერთად. ისიც წარწინებული ქალბატონია, ფრანგი გენერლის ასული გაზღავთ. უმაგისოდ აქედან ფეხს არ მოვიცვლი“.

მოლამ თავი დაბარა იმის ნიშნად, ყველაფერი მესისლო. ორჭოფული გამომეტყველება ენერა მის თვლი, ვაძველ-ტყავებულ სახეზე. კენიას ანამ განაგრძო:

„აქ იმყოფება თორმეტო წლის გოგო თავისი ჩეილი დაი-კოთი. გეთაცვა, სთხოვე შამილს, რომ ჩემთან ნაწოსვლის ნება უბოძოს. პანანას მდვილა აღარ ჰყავს, მუტო რომ აწოვოს და მე კი მუტუნწოვარი შეილი აღარა მყავს“.

მოლამ ისევ დაბარა თავი მორჩილად, აშკერად თვალენი მოხუცა ნიშნად თანხმობისა და კენიას ანამ ახლა ზოიას შეხედა.

„ჩემს მეგობარს არაფერი აქვს ჩაასცემელი და მეც, ხომ ხედავ, ამ შალის გარდა აღარაფერი დამრჩენია. ვიდრე გზას გავუდგებოდე, რაიმე საშოსელი უნდა გვიმოყო“.

„ერთოვლებმა მეგობრისა, მწუხარება დედისა და სათნოებმა ქალისა ყველაფერ უნდა გახდეს პატივმიგების ღირსი“, წარმოთქვა მოლამ სერიოზული კილოთი. „ვენახოთ, რას ვილონებ და რა მოხერხდება“.

თავი დაუქრა ტყვე-ქალებს და წელი ნაბოვით გავიდა ოთახიდან.

ინგლისურიდან თარგმნა
თამარ ნაბროსვილა

თამარ შიშმელაშვილი

ტბის სკოლის პოეტები და ღორდ ბაირონი

ფურნალ „ჩვენი მწერლობის“ დარბაზში მწერალმა და მთარგმნელმა პაატა ჩხეიძემ ნაიციხისა და აჯარო ლექცია „ტბის სკოლის პოეტები და ღორდ ბაირონი“.

„ჩვენი მწერლობის“ მთავარმა რედაქტორმა როსტომ ჩხეიძემ აღნიშნა, რომ ტბის პოეტებსა და ღორდ ბაირონს შორის ქიდილი მათ სიცოცხლეშივე დაინახო, ამ თემის ირგვლივ კამათი ბოლო დრომდე გრძელდება. ესაა ორი, მხატვრულ-ესთეტიკურისა და საზოგადოებრივ-პოლიტიკური, კონცეფციის შეუთავსებლობა, რომელიც დღესაც აქტუალურია.

რას ახიერებოდა ბაირონი ლეიკისტებს, ანუ „ტბის სკოლის“ პოეტებს, და რატომ არ უყვართ ბაირონი ინგლისში? — ამ კითხვებზე იყო ავტობიოგრაფიული პაატა ჩხეიძის ლექცია. მან ვრცლად ისაუბრა უილიამ უორდს უორთის, სემუელ ტვილორ კოლერიჯისა და რობერტ საუთის ირგვლივ, რომელთაც ბაირონი დაპირისპირებოდა.

ეს პოეტები ფორჯ გორდონზე გაცილებით უფროსები იყვნენ. როდესაც ბაირონი ლექციების წერა დაიწყო, მათ, როგორც მშვენიერ და ნამყვან პოეტებს, მოაზროვნეებს, უკვე მიუხედავთ სახელი. ბაირონის გამოსვლას სამწერლო აპარატზეც ცუდად არ შეხებდნენ, მაგრამ იგი, თავის მხრივ, გამუდმებით ეკამათებოდა.

პაატა ჩხეიძის განმარტებით, უორდსუორთიც, კოლერიჯიც და საუთიც ახალგაზრდობაში მეამბოხეები იყვნენ. თანასწორობას ქადაგებდნენ. მათ სურდათ ნასულიყვნენ ამერიკის შეერთებულ შტატებში და პენსილვანიის შტატში შექმნიათ ქალაქი, სადაც ყველ თანასწორი იქნებოდა, ერთნაირად იმუშავებდნენ და იაზროვნებდნენ. მაგრამ საფრანკეთის რევოლუციის შემდეგ მკვეთრად შეიცვალეს პოზიცია, განსაკუთრებით საუთიმ, რომელიც მალე პოეტ-ლაურეატი, სამეფო კარისა და მთავრობის მადიდებელი, მისი გამომოვანებელი გახდა: „უორდსუორთი და კოლერიჯი ძალზე იმედგაცრუებულნი იყვნენ საფრანკეთის რევოლუციით, ისინი ჩამოყალიბდნენ, როგორც ანტილიბერალები, ანტიპროგრესისტები და ცივილიზაციის ნინაღმ-დეგაც კი ნაფიქრნი. ესაა მათი ძალიან მყარი პოზიცია, რაც მსოფლმშვენიერობაშიც აისახა... მაგრამ არც კოლერიჯს და არც უორდსუორთს არასდროს გაულაშქრიათ ბრიტანული დადგენილი წესების ნინაღმდეგ. ამიტომ მათი ადგილი ბრიტანულ ლიტერატურაში ყოველთვის იყო და დარჩა კიდევ“ — განაცხადა მომხსენებელმა.

ღორდ ბაირონი

რა საერთო აქვს ბაირონს ძართულ „კმარასთან“?

მათგან განსხვავებით, ბაირონი ბუნებით ყოველთვის მეამბოხე იყო. ძველი არისტოკრატიული ოჯახის წარმომადგენელს 12 წლისას ერგო ლონდონის ტიტული, 20-21 წლის ახალგაზრდად კი საქმიად თამაში სიტყვა წარმოთქვა ღორდათ პალატაში, თვითონაც წერს, ძალიან თავხედური სიტყვით გამოვედა ლუდიტების დასაცავადო: „ეს იყო ძალიან ცნობილი მოძრაობა ინგლისში, რომელიც ნინაღმდეგობას უწევდა ცივილიზაციას, ახალ ტექნოლოგიებს ფაბრიკებსა და ქარხნებს. ესაა ხალხი, რომლებიც საქსოვ დაზღუბებს ატყვევებდა... კანონი შემოიღეს ამ დაზღუბების დამარბველთა ჩამოსახარჩობად. და ბაირონი გამოვიდა ლუდიტების დასაცავად. საკულისხმოა, რომ მან უშუალოდ ლუდიტების კი არა, ზოგადად, სიყვდილით დასკვნის ნინაღმდეგ გაილაშქრა. ეს შესანიშნავი, პუმანური ნაბიჯია. იგი ნამდვილი ინგლისელი ღორდი და ამ დიდი ინგლისის კუთხილბებაა, ედმუნდ ბერკის სიტყვებით რომ ვთქვათ, „ინგლისური მუხების წრიდლისა“, ამ შემთხვევაში იგი მართებულ პოზიციაზეა მაგრამ სრულიად გაუგებარია ბაირონის მეორე გამოსვლა ღორდთა პალატაში.

მან ძალიან თამაში (თავხედური) სიტყვა წარმოთქვა სექტანტთა დასაცავად. რატომ ესარჩლებოდა ბაირონი ინგლისში გაერცვლებულ ათასნაირ სექტებს და რატომ გამოდიოდა დადგენილი რელიგიის ნინაღმდეგ, ეს ყველაზეთის გაუგებარი იყო. დღევანდელბოსთან რომ გავფიქროთ პარალელი, მისი უარი „კმარასთან“ პოზიციას ემთხვევა, რომლებიც სექტებს ესარჩლებიან“, — აღნიშნა პაატა ჩხეიძემ.

— ბრიტანული „კმარას“ წარმომადგენელი ყოფილა — რუსიკა დარბაზიდან.

ასე რომ, ბაირონიმა კარგი სტარტი აიღო და ეს ორი გამოსვლაც ცხადყოფს, რომ მისგან შეიძლება კარგი პოლიტიკოსი და მდგომარეობი. მაგრამ მან იზარბავე პოლიტიკაში, — განმარტა მომხსენებელმა, — იმხანად ახალ დაბრუნებულთა ევროპაში პირველი მოგზაურობიდან, „ჩაილდ პაროლდის“ ორი სიმღერა უკვე გამოქვეყნებული აქვს. დილით გაუღვიძა და იმდენად პოპულარული აღმოჩნდა, რომ ლედი კაროლინა ლემი აღარ შორდებოდა.

„მინდვამინც იმ „ჩაილდ ჰაროლდს“ მოჰყვანა ის უხე-
დურება, რომ მას ბისექსუალობაში დასდეს ბრალი. ლდი
კაროლინა ლემმა ამბავი მოუტანა მის მეუღლეს — ანაბე-
ლს, ის არ მარტო ბისექსუალია, არამედ თავის დასთან
— ავგუსტოსთანაც — ძალიან საეჭვო კავშირი აქვს“...
ჭორი, რომელიც ლდი კაროლინა ლემმა გაუვრცელა,
ჰარიეტ ზიჩერ სტოუშაც გაიმეორა.

ჰაატა ჩხიძემ საინტერესო პარალელი გაავლო ბაირო-
ნის ევროპაში პირველ მოგზაურობასა და ნაპოლეონის
ძლიერების დაქვეითებას შორის. იმეამდ ნაპოლეონს რუ-
სეთთან ომი წაგებული აქვს. საგულისხმოა ისიც, რომ ყინულ
კი მაშინ ინგლისიდან ევროპაში მოგზაურობდა, ვიდრე
ნაპოლეონის გზას მიჰყვებოდნენ, იმ ადგილებს ნახულობ-
დნენ, სადაც მან ბრძოლები გამართა, ანუ შუაგულ ევრო-
პას: „მართალია, ბაირონი პირველი მოგზაურობისას პორ-
ტუგალით გააგებდა, მაგრამ შუაგული ევროპის მაგიერად,
სამოგზაუროდ ხმელთაშუაზღვისპირეთი — ახალი
ტერიტორია აირჩია დასაპყრობად. ამის გარდა, ამბობენ,
ბაირონი რომანტიკოსი არ იყო, რაკი თუნდაც ქუშმარიტ
წმინდ რომანტიკოსებს — ლეიკისებს ესხმოდა თავს, ან
თუნდაც პოემა „დონ ჟუანის“ რეალისტური და სატირული
მათოსის გამო. ჩემი აზრით, იგი მაინც რომანტიკოსია და
ეტებს ეგზოტიკას, უცხო მხარეთს, სადაც სხვაგვარი აზ-
როვნება სხვანაირად ცხოვრობს და იბრძვის ხალხი“...

ორგანიზაციის ბაირონული გმირი

ჰაატა ჩხიძემ ნაზი გაუსვა ბაირონულ გმირს. მისი
თქმით, ბაირონი მარტოდენ ბრიტანეთში როდი იყო გა-
მორჩეული. იგი მოპოვებული სარგებლობადაც სადრედი-
გეთში, გერმანიაში, იტალიაში, ესპანეთში, პორტუგალია-
ში, განსაკუთრებით აღმოსავლეთ ევროპის ქვეყნებში —
უნგრეთში, თურქეთის მიერ დაპყრობულ ქვეყნებში...

იგი საბერძნეთის ეროვნული გმირია, პოლონეთში,
მიცკევიჩზე მოახდინა უზარმაზარი გავლენა, საქართვე-
ლოზე ლაპარაკი შედმეტია. აქ მისი დაი სიყვარული განუ-
ზომელია. სამაგიეროდ, რუსეთში სათანადო მოპოვარო-
ბა ვერ ჰპოვა.

ეს განიპრობებულია ბაირონული გმირის გამო. ბაი-
რონული გმირი, ჰაატა ჩხიძის განმარტებით, ორმაგია,
ბაირონული გმირი თავისი უფლებებისათვის მებრძოლია და
დაპყრობილ ერებს გათავისუფლებისაკენ მოუწოდებს,
მეორე მხრივ, ბაირონული გმირი ესაა ნარმოსადგვი
ახალგაზრდა კაცი, რომიხიველი გარეგნობის, ძალიან
განათლებული, არაჩვეულებრივი გენეალოგისა და ტა-
ნანტის მოქმედი, მაგრამ ეგოისტის, თავებუდი, ავტორიტეტ-
თა არმცნობი და დადგენილი წესების არაფარად ჩამგდე-
ნი. ეს აიტაცეს რუსმა მწერლებმა, პირველ ყოვლისა, პუშ-
კინმა და ლერმონტოვმა. მათი თვალთვალდებით, ბაირონუ-
ლი გმირი დაჯილდოებულია დიდ ნიჭით, მისხარად იგ-
დებს ყველას და ყველაფერს, არის არა ინდივიდუალობით
გამორჩეული რომანტიკოსი, არამედ ეგოიზმით აღსავსე
და ყველგან ამ ეგოიზმის დადგენილი გმირი.

იტალიაში და საბერძნეთში ბაირონი ქუშმარიტი ინ-
ლისელი ლორდი, სახელმწიფო მოღვაწე და თავისუფლ-

ბისათვის ნამდვილი მებრძოლია. არ ვიცი, რამდენად სა-
ფუძვლიანად გავცნობიერებინა იტალიელების სურვილი,
რომ მათ დამოკიდებლობა და სახელმწიფო უნდოდათ,
არც ის ვიცი, რამდენად გათავისებინა ბერძნების მისწ-
რაფება ძველი დიდების დადასრულებად და თურქების-
გან თავის დასახსნელად. ბაირონი ძალიან მაღალი არის-
ტოკრატიის შთამომავალი იყო, მეუღის ნათესავი გახლ-
დათ, და ასე მაღლა მდგომი არისტოკრატიის თითქმის
არასოდეს არიან ნაციონალისტები, განსაკუთრებით დიდ
ქვეყნებში. ისინი ყოველთვის ინტერნაციონალისტები და
კოსმოპოლიტიები არიან, ენათესავებიან ევროპის ასევე
მაღალი საგვარეულობის შთამომავალთ, და მათთვის ეს
ნაციონალური საკითხი ყოველთვის მეორე პლანზე დგას.
საგულისხმოა, რომ ამის მიუხედავად ბაირონი გვევ-
ლინება სწორედ იტალიის ეროვნულ-გამათავისუფლებე-
ლი ბრძოლის ერთ-ერთ რეგიონულ ლიდერად, წინამძღო-
ლად...”

ბაირონი ახერხებს ბერძნული შენაერთებისა და ნანი-
ლების ორგანიზებასაც, რათა დაამსგავსოს რევოლუციურ
სამხედრო ნაწილებს. ესმარება ბერძენ მეამბოხეებს კარ-
გი ხარისხის ზარბაზნების ჩამოსხმამი, არტორის შიმ-
ხადებში. სწორად და მათი დაემართება ციხე-ცხელება და
ხანგრძლივი ავადმყოფობის შემდეგ გარდაიცვლება.

„ნარმოდგენით, ბერძნების იმედგაცრუება და გლო-
ვა. მათ პოლიტიკურ ლიდერთა კონფერენციაზე ბაირონს
შესთავაზეს, ეყოფილიყო წინამძღოლი გივე-გუბერნატო-
რისა თუ გივე-მმართველის ხარისხში. არც ის ხმებია
მთლად ლეგენდის საკუთრება, რომ თუ ბაირონი იცოცხ-
ლებდა, ბერძნების აჯანყება ნარმატებით დასრულებო-
და და სახელმწიფო აღდგებოდა, მას ტახტზეც კი შეიძლე-
ბა პრეტენზია განეცხადებინა და ბერძნებს მისთვის მე-
ფობა შეუთავაზებინათ. არც ესაა ფანტაზიის ნაყოფი“, —
დაასკვნა ჰაატა ჩხიძემ.

არტოზ უპას დეკანდელი ჩვენი პოლიტიკა ბრძოლის კოლირივისა და სილვას?

და მაინც, რას ახიერებოდა ბაირონი ლეიკისტებს ანუ
„ტბის სკოლის“ პოეტებს? რა უნდა მას თუნდაც კოლირი-
ვისგან? კოლირივი რამდენიმე დიდი ტრაქტატის ავტორ-
ია, ასევე, მექანა მწვენიერი სამოქალაქო ქადაგებანი,
ნარმონი „მეგობარი“.

თითქმის მის და მსოფლმხედველობა და მტკაფიზიკის
უნდა ებრძოდეს ამ... ჰაატა ჩხიძემ, — მაგრამ საგულის-
ხმო სხვა რამაა, ბაირონი პოეტი და, პირველ ყოვლისა,
მას როგორც პოეტს, ისე ეძალება. ორიენტი დიდი პოემის
ავტორები არიან, ორივე პოემა დაუმთავრებელია... ბაი-
რონმა „დონ ჟუანი“ მე-17 სიმღერამდე მიიყვანა, ეს დიდი
ეპიკური ტილია, მაგრამ კოლირივის „კულბა ხანი“ პოე-
ტური ბრწყინვალეობა, როგორც ინგლისელი კრიტიკო-
სები ამბობენ, სჯობის „დონ ჟუანს“...

სწორედ ამ პოემის გამო ედავება ბაირონი კოლირივს,
როცა წერს, კარგი იქნებოდა, „კულბა ხანი“ გამოცემაზე
თანდართული განმარტებანი კიდევ განემარტარა.

საქმე ისაა, რომ „კუბლა ხანის“ ორგანული ნაწილია გენმარტებში. კოლრიჯი ცდილობს ახსნას, რას წერს „კუბლა ხანის“, თუმცა მას ძალიან უჭირს ირეალურისა და რეალურის განსხვავება და ერთმანეთისგან გამოიყვანა. სწორედ ამას გულისხმობს ბაირონი, როცა მას უდავებია არანმდებელი, „დონ ფუანის“ ვერსიები. კოლრიჯის გაკრემეო, „იგი საშინლად ღანძრავს კოლრიჯს, მაგრამ კოლრიჯმა 1816 წელს თვითონ ნაუკითხა ბაირონს „კუბლა ხანის“, „კრისტაბელიც“ და სხვა ლექსებიც, და ბაირონმა მას უწრია, აუცილებლად გამოეცეკვენიხნი. არათუ უწრია, არამედ თავისი გამოიმეცემელი შეაგულიანა, არ ნა-აგებ, აუცილებლად დაიმეცეო“.

პაატა ჩხეიძის აზრით, ეს ძალიან გაუფებარი და ორმა-გი დამოკიდებულებაა. მან გაიხსენა ბაირონის გარდაცვა-ლება, როდესაც იგი ინგლისში ჩამოუსვენებიათ, გასვენე-ბას უმარაგი ხალხი დასწრებია. იქვე მდგარა ორი პოეტი — ერთი ნაკლებად ცნობილი ჯონ პლერი, მეორე — სამუ-ელ ტელიორ კოლრიჯი. „ორივე ძალიან მწარედ გაკრიტი-კებული და გაღანძვლილი ბაირონის მიერ, ორივეს თითქ-მის ერთი და იგივე უთქვამს: ეგება პატრიცეული და ზნი-ობის დამცველი ადამიანები მართლები არიან, ბაირონსა და მისი ცხოვრების წესს რომ გმობენ, მაგრამ აი, ამ ხალ-ხმა, ვინც აქ შეგროვდა, მისი ძალა უნაყნა“.

კოლრიჯის გვერდით მდგომ აფთიაქარის თანაშემწეს ახალგაზრდა კაცს კი ჩაუწერია კოლრიჯის ნათქვამი — ინ-გლისელი ხალხის კეთილი ნებით ბაირონის ფასი განუზრე-ვლად გაიზრდება და მისი პროზულული შეცდომები მთლია-ნად თუ არ გაქრება, ნელ-ნელა დაიწვრება მიცემები“.

პაატა ჩხეიძემ ვრცლად ისაუბრა კოლრიჯზე როგორც ფილოსოფოსზე, ვინც შემოქმედების დიდი ნაწილი უოლ-ტერის სკოტით უტილიტარზიზისა და ამ მიმდინარეობის მამამთავრის როგორც ბენტონის წინააღმდეგ ბრძოლას მიუძღვნა.

„ამიტომაც, რომ ბაირონს არ მოსწონდა კოლრიჯი, და არც ის, რასაც ტბის სკოლის პოეტები ქადაგებდნენ“.

„თავის საერო ქადაგებებით კოლრიჯი ხატავს უტილი-ტარული მეცნიერის კარიკატურას, რომელიც ჩაფიქრებუ-ლია და მიზნუ-მდეგომობის რავს იკლავს, მაგრამ არ-კვება, რომ ესაა ერთმანეთის ქალთაზე ჩაქოდეული ბრე-ვის რიგი, რომლებიც მისდევენ ერთმანეთს, ძალზე გულ-დაჯერებულნი, რომ სწორი გზით მიიღან. ვინ მოუძღვრე-ბათ? არაინ — ამბობს ათავლუნებით კოლრიჯი. ბრე-ვის რიგი ყოველგვარი საწყისის ვერცხე მიემართება...“

სამწუხაროა, რომ დღევანდელი ჩვენი პოლიტიკა და სეკულარული საზოგადოებრივი ყოფა ამ ბრემების კოლ-რიჯისეულ ბილვას ძალიან მკავს. ამიტომ არ უყვარდა ბა-ირონს კოლრიჯი, თუმცა ძალიან დაე პატივს სცემდა მის პოეზიას, ამიტომაც ახერხებოდა „ტბის სკოლის“ პოეტებს, რომ მათ შეამბოზურ სულს უღალატეს“.

ბაირონი კი არა მხოლოდ შეამბოზა, ირღამილებს ბრიტანთა წინააღმდეგ აჯანყებისათვის მიუწოდებდა, ესპანელებს — საფრანგეთის, იტალიელებს — ავსტრიე-ლებს, ბერძნებს — თურქების წინააღმდეგ... ის არად აჯ-ღებდა პერსიანულ დადებით წესებს, მისთვის კი ჩარჩო არაფერს ნიშნავდა და გამუდმებით ილაშქრებდა ამის წი-ნააღმდეგ:

„იმდენად ილაშქრებდა, რომ როცა უკანონო ქალიშვი-ლი შეეძინა, ბაირონმა მას დაუწერა — მემკვდრეობის მილიტად მხოლოდ იმ შენისვეგვამი, თუკი ცოლად ინგლ-სელს არ გაპყვებოდა. იმდენად იყო ბრიტანული საზოგა-დობისგან ტყვერცხუფილი, თვითონაც მურაყცხუ და ძალზე დიდი მტკილილი მიაყენა მას, რომელიც არც მამინ ყოფილა ცუდი და არც ახლა“, — დაასკვნა პაატა ჩხეი-ძემ.

პაატა ბაირონის ირგვლივ არ მთავრდება

ლექციის შემდეგ, როსტომ ჩხეიძემ ისაუბრა ბაირონის დაუმთავრებელ პოემაზე „დონ ფუანი“, რომლის ნაწილიც პაატა და როსტომ ჩხეიძეებმა უკვე თარგმნეს: „დონ ფუ-ანს“ სიუჟეტი იმითაა საინტერესო, რომ მის ქარგაში ბაი-რონის ბიოგრაფია შეუვებელი, კერ ვაიგებ, სადაა დონ ფუანი და სად თვითონ ბაირონი? — აღნიშნა როსტომ ჩხეიძემ. მან ნაიკითხა ნანწყეტი „დონ ფუანიდან“ — „მიძღვნა“, სადაც გავეშუბული ბაირონი ნაცარტულად აჭ-ცეცს „ტბის სკოლის“ პოეტებს:

„ბაირონი ყველაზე მეტად საუთის ვერ იტანდა, რად-გან ლაურეატი იყო. ბაირონი ვერ იტებდა, თუ პოეტი ხარ, ლაურეატი რატომ უნდა იყო და პირიქით — თუ ლაურეა-ტი ხარ, პოეტი რატომცა უნდა გერტყვას. თუ ვინმეს ავა-სებდა ამ სამეულობად — ისეც კოლრიჯს, მაგრამ რაკი იგი უორდსლორთსა და საუთთან მეგობრობდა, გულმა აღარ გაუსტოოდა და ბარემ მიაჭყლიტა კოლრიჯიც“ — დასძინა როსტომ ჩხეიძემ.

მისი თქმით, მან და პაატა ჩხეიძემ მოსწინეს „დონ ფუ-ანის“ თარგმნა პროზად — როგორც თავის დროზე „ეს-რამაინი“ პროზად იყო თარგმნილი, მიერ ჩვენს დროს „ოდისეც“ ასევე თარგმნეს ზურაბ კიკნაძემ და თამაზ ჩხენკელმა. „დონ ფუანის“ ისეთი მანარმოებია, ლექსად ნაძალადევადა თუ გარდაიქმნება. მისი თარგმნა ოთარ ჩხეიძის უნდადა, ოღონდ თითარ ლექსად, „მიძღვნა“ კი სა-ჭმინიოდ ჩართო თავის ბიოგრაფიულ რომანში „იტალი-ური დილორები ბაირონისა“.

ვახტანგ ხახტაძე, თურნალისტი:

— ჭირი ბაირონის ბისექსუალობაზე უმაღ აიტაცეს რუსმა ლიტერატურათმცოდნე-ბიოგრაფებმა. რუსულმა იდიოლოგიურმა მანქანამ შედეგს მიანილა და თითქმის ყველა ნეროლში ეს ბინმური ჭირი ტრიალებს. არადა, სა-ვერძენითი ბაირონი გმირად, იტალიაში კი დისიდენტად და ეროვნულ-გამათავისუფლებელი მოძრაობის ტრუზა-დურადაა მიჩნეული. საქართველოში ძველი დავა, თუ რა განსხვავება იყო დისიდენტობასა და ეროვნულ-გამათა-ვისუფლებელი მოძრაობის ლიდერობას შორის, საპოლ-ნიკოდ არ გამოუტანიათ. ზომ არ შეგანსაველიათ საკითხი ამ თვალსაზრისით ან სამომავლოდ ხომ არ აპირებთ?

პაატა ჩხეიძე:

— ეს იმდენად მასშტაბური საკითხია, უთუოდ გავით-ვალისწინებ სამომავლოდ. რაც შეეხება იმას, რომ ბაი-რონის ყანსილებთან ურთიერთობას აბრალდებენ, დაუსა-ბუთებელიც ჭირია. მისი იგი — ავეუსტას ირგვლივაც გავ-რცელდა ხმები. ისინი საზოგადოებაში ურთად ჩნდებიან,

ძალიან დიდი სიყვარულითა და თბილი ურთიერთობით გამოირჩევიან ერთმანეთის მიმართ: იცინიან, ცხუბავენ, თუშავენ არანაირ სკანდალში არ გადასულა, ანუ რაღაც სკანდალური ურთიერთობა, რაც საერთოდ ახასიათებდა ბაირონს, არ მოხმდარა. პირიქით, ეს შეხვედრები გამოირჩევიდა იმით, რომ ბაირონი ქვემარტივ რაინდობას ამყვავებდა. ელტვარულ ლეღებთან სკანდალს მოჰყვა ამ ხმების გაერცვლება. ყველა ნამდვილი, ავტორიტეტული ბიოგრაფი აღნიშნავს, რომ ზემოხსენებული ბრალდება დაუსაბუთებელია და ამის არანაირი არგუმენტი არ არსებობს. ბაირონის მეუღლემაც დაიქირავე სამეციალისტები და გამოიძიება ჩაატარეს, მაგრამ დასკვნა ერთია — ეს დაუსაბუთებელი ბრალდებაა, თუმცა სხვა უამრავი ბრალდება დაუმტკიცდა ბაირონს.

ინგლისურ საზოგადოებას ძალიან ბევრი საფუძველი, საბაბი და რეალური მიზეზი ჰქონდა, რომ ბაირონი არ ჰყვარებოდა, რადგან თავის მხრივ არც ბაირონი უყვარდა ისინი. არავითარ შემთხვევაში არ ეიტყვიდა, რომ ბაირონი ამ დაპირისპირებაში მართალი იყო, პირიქით უფრო იტიქის. ევროპაში გადმოსული ბაირონი ყველა ჩაგრულისა და განსაკუთრებით ჩაგრული ერებისთვის ძალიან საყვარელი გმირია, ამასთან კი ძალიან საზიფათო პიროვნება ყველა საბელმწიფოსთვის. მაგალითად, ავსტრიელებს არ უყვარდათ, იტალიელები აღმერთებდნენ, თურქები, თუკი დაიჭრდნენ, აუცილებლად ევროპელები გაყიდიდნენ მამულედა, მაგრამ ბერძნებისთვის იგი დღესაც ეროვნული გმირია.

ხოლო რუსებს, და თვით პუშკინსა და ლერმონტოვსაც, არა მგონია, ძალიან ჰყვარებოდათ. მათთვის მთავარი იყო მშობნობაგი ბაირონული გმირი, საზოგადოებაში შექრლი ლომი, რაღაც უცნაური, გამოუცნობი, თამამი, თავებელი, გენიალური, ლამაზი, ბოროტე, ისეთი, როგორც თვით პუშკინი, ლერმონტოვი და მათი პერსონაჟები იყვნენ — ევგენი ონეგინი, პეკორინი.

XVIII საუკუნის დასასრულისა და XIX საუკუნის დასაწყისის რუსეთში ძალიან სერიოზულად მუშაობენ სპეცსამსახურები. რაც საქართველოში მეფე ერეკლეს წინააღმდეგ შეძლეს, იგივე განმეორდა ბაირონის მიმართაც. ისინი ნებას არ დართავდნენ, რომ ქვემარტივი ბაირონული სული რუსეთში შექრლიყო და აუცილებლად შეეცდებოდნენ ყველანაირი ჭორის გავრცელებას მასზე. არ დარჩენილა არცერთი რუსი კრიტიკოსი, რომელსაც სიტყვა არ გადაეკრას ბაირონის უკუღმართ სქესობრივ დამოკიდებულებაზე.

ქოთეან მენველია, პოეტი, ბელეტრისტი, კესისტი — ბატონო როსტომ, თქვენ მიერ თარგმნილი ნაწყვეტი „დონ ჟუანიდან“ ძარღვიანი ქართულითაა შესრულებული.

პაატა ჩხვიძე

ბული. უშუალოდ ტექსტს მიჰყვებოდით თარგმნისას თუ პოემის სული გაითვალისწინეთ?

როსტომიძე:
— ეს არაა ჩემი და პაატას პოეტი (ცდა. ერთობლივ თარგმნის საკმარ გამოცდილება გვაქვს. ყოველთვის მიყვებით ტექსტს, ოღონდ ის აუცილებლად ქართული უნდა იყოს. კითხვისას ისეთი დაბეჭდვით უნდა რჩებოდეს, რომ ქართველი მწერლის დაწერილია. ყოველ შემთხვევაში, ჩვენ ასე გამოვხატავთ ჩვენს სიყვარულს ბაირონის მიმართ.

თემურ ნადარეიშვილი, ფიზიკოსი, მთარგმნელი — ვფიქრობ, თქვენი ეს თარგმანი ზუსტია. „დონ ჟუანი“ დიდი მოცულობის ლექსია. გოეთე „ფაუსტს“ 30 წელი წერდა. როგორ შეიძლება მწერალს ამ ხნის განმავლობაში სულ ერთი პოეტური განწყობა ჰქონდეს. 30 წლის შემდეგ სხვა-ნაირი ხდება. ამიტომ შეიძლება ზოგიერთი ადგილი პროზაულად კი გამოვიდეს, ანუ ისეთი, რა განწყობაც აქვს იმ პერიოდში, ანუ ეს შეცდომა შემდეგ გამოასწოროს მთარგმნელმა...

პაატა ჩხვიძე:
— მინდა გითხრათ, რომ ბაირონის ერთი სტროფის თარგმნა თავისი ვარიანტინად ისეთი ფოჯოხობითურ შრომაა, ან ბაირონი უნდა იყოს ქართველი, ან არადა, თავი შესწირო მას...

„ჩემი მწერლობის“ დარბაზში ბაირონის ირგვლივ კამათი არ წყდებოდა. ექიმმა ლევან ქურციკაშვილმა თავის გამოვლვაში ყურადღება გაამახვილა ბაირონის ავადმყოფობაზე: „არსებობს ბაირონის ექიმის — პოლიედროს ჩანანერები. იგი ჩამოთვლის ძალიან ბევრ სწულელებას, რომელიც ბაირონს სჭირდა: მისთვის — ბევრი ჭამა არ შეიძლებოდა, მაშინვე სუქდებოდაო. ამის შესახებ მისი იტალიური დღიურებიც მოგვითხრობს. ასევე, ბავშვობაში ფეხები სტეკიოდა, ისარული უჭირდა... ციბე-ცხელება ჰქონდა იტალიაშიც. რამდენჯერმე მიიღო ამპულექსური დარტყმა.“

საბერძნეთში რომ დაეწყო ციბე-ცხელება, იქ უშუაწინაღულად ქარურგიკი ყოფილა ჩარეული, ამბობენ, სედესი-ციკ განუვითარდო. იმასაც ამბობენ, ბაირონი ბერძნების მისამელებლად რომ ჩაექანა ვერგოპიდან საბერძნეთში, მისელებში ბარკაელებზე ხმაღუმბართული განგმირა ოსმალის ტყვიამო. განავითარეს აზრიც, რომ ბაირონი ტროპიკული მალარიით დაღუპა...“

„მას იგივე ავადმყოფობა სჭირდა, რაც ძალიან ბევრ დიდ ადამიანს, მათ შორის ალექსანდრე მაკედონელს...“ — აღნიშნა პაატა ჩხვიძემ...

კამათი ბაირონის ირგვლივ არ მთავრდება. პაატა ჩხვიძის ლექსიკაში კიდევ ერთხელ დაადასტურა, თუ რაოდენ ამოუხსნელი და თანამედროვეა ლორენჯოვი გორდონ ბაირონი...

დავებნადე 1987 წლის 13 აპრილს, ერთ გრილ და მშენად საღამოს. პროფესიით ეკონომისტი. წერა დავინწყე დაახლოებით ორი წელია, ძირითადად ვწერ ლექსებს. ამ ბოლო დროს სურვილა მაქვს პროზაშიც მოვსინჯო ძალები. საავტოროლი პოეტია: ჩარლზ ბუკოვსკი. დიდი მადლობა კიდევ ერთხელ ყურადღებისთვის, მგონი საქართველოს ინფორმაციასა ამ მინიდოსიეში. საკუთარ თავზე ბევრი ლაპარაკი არ მიყვარს.

დათა ფირცხალავა

პამპოპო

დააკვირდი თვალებს, როგორ არბიან მალლა (არა ღმერთის მოლოდინით) თითქოს განვიცდიდეთ ალუნერელ ნეტარებას ისინი კი ტვინის ლაბირინთებში ეძებენ გაუვალ ჩიხებს, სადაც ეზიარებიან ნანატრ შევებას...

„მზე ყოველთვის აღმოსავლეთიდან არ ამოდის ის შეიძლება ნებისმიერ მხრიდან დაეყრდნოს შენი ოთახის მინებს, მთავარია გჯეროდეს.“ უთქვამს ვიღაცას ღმირლით...

და ჩვენც ველოდებით სხვა კუთხით, სხვა მხრიდან დანყებულ ათვლის ნერტილს და ხშირად ამ მოლოდინს ბოთლის ფსკერზე დაღუბულ სიმნარეს ვუზავებთ. ედგებით გზაჯვარედინზე, ვატრიალებთ ბოთლს რომელშიც უნდა გვაჩვენოს მიმართულება, როგორც კომპასსა, სადაც ვიპოვით შევებას. მაგრამ სინამდვილეში ხედეები რომ ეს ასე არ ხდება, როცა რამდენიმე ნაბიჯის მოშორებით უცქერ ბრბოში გახვეულ საკუთარ სხეულს როგორ იკვებებს ნერვიულად ფრწილებს და გახსენდება, რომ არანაირი გზაჯვარედინი არ ყოფილა არასდროს.

დრო ყველაფრის სნეულება... და ჩვენც ვნებებით პორიზონტალურად როცა სხვა პოზაში ვართ მოუღებელნი და გაბმული ხველებით ვხასუბობთ ნერვისმომშლელ მეთათსე კითხვას: „რა გტკივთ...“

სიმშვიდე-წელინადის მებუთე დრო, სეზონი, გნებავთ უვერტიურა.

ვამბობთ-მხოლოდ ჩასუნთქვისას.

კადრს მიღმა

ისინი თავზე დამწებულული ცხოვრების ძენი და ასულნი არიან. **ჯიბრან ხალიდ ჯიბრან**

ღამე უსამელოდ გაიწელა, მგონი საძილე საშუალებებით უკვე გაეფურინდი. ვფიქრობ ათასობით პატარაზე რომლებმაც ვერ დათვალეს ვარსკვლავები და ვფიქრობ ვარსკვლავებზეც რომლებსაც ასევე აერიათ სათვალავი სახლიდან გასული ბავშვების, რომლებიც შეშინდებისა არაფინ მოიკითხა.

მათი რაფსოდია უფრო მშვიდია ვიდრე რომელიმე სხვა, და თუ მათი სიჩუმე არ ესმით, სიტყვები ზედმეტია. მათი თვალები უფრო სუფთაა ვიდრე ნაირები ოკეანის და სიღრმეში ჩაძირული ხვესიანი ლოდები - სულზე დაადგათ გადმოგდებული ლუკმა - ვერ ამოისუნთქეს.

ისინი გვანან მაკინეტებს, რომლებსაც მილიონობით დონორი გამოუჩნდათ IV ჯგუფის რეზუს უარყოფითი სისხლით. მათ იცნობენ ორივე პოლუსზე, ყოველ გრძელსა და განედზე და ისინი ყველასთვის სიტყვა „ტკივილითან“ ასოცირდებიან. (მხოლოდ სიტყვასთან) მათ აძლევენ ეროვნებას და აძლევენ დაბადების მონშობებს და შემდეგ უარყოფენ და უზომოვენ მანძილს მშვიდად გადაადგილებისთვის. მათ არ ახვედრებენ კადრში არ ართმევენ ინტერვიუებს არ ეკითხებიან, თუ რატომ ტკივთ ასე ყოველი მზის ჩასვლა. და არ ესმით მათი რაფსოდია არ ესმით მათი ტირილი არ ესმით მათი ხელწერა - დედის ჩამოხვეულ კალთებზე დატკოვებული მტკრიანი ანაბექტი - სახლიდან გასული ბავშვების, რომლებიც შეშინდებისას არაფინ მოიკითხა.

რს.

მგონი არც გახსოვთ:
ბავშვობაში, კლასობანას თამაშისას
ფეხი სიბერის კვადრატში წაგვიარდათ...
ჰო, ადვილია არა?
- სულ ერთი ნაბიჯი წინ,
და ათასობით საათი უკან
დასაბრუნებლად,
თვალდაბრუნებული.

მერე ყველა საგანმა შეიცვალა მნიშვნელობა.
და ბორბლებიანი სავარძელი:
გატარებდათ - რადგან არ იცოდით.
გატარებთ - რადგან არ ძალგიდით.

მერე მინებმა იცვალეს ფერები.
ჰაერი:
მინის ზედაპირიდან იწყებდა სილურჯეს.
ახლა კი ზემოთ იყურებით და ხედავთ
როგორ გათეთრდა უთოვლოდ.

მისს(სახელი არ მახსოვს),
თქვენ გესმით გაუმტლავებელი დროის
უნინდელი ფრიალული.
გადადევით ფანჯრებიდან და
უთხარით ბავშვებს,
მათ ჯერ არაფერი იციან...

პპე

შენ გავხარ.

უდანაშაულო მგ ზაფერების სიკვდილში
პოტენციურ და ერთერთ მთავარ
ეჭვმიტანილს, რომელსაც ამის გამო არავინ
გაასამართლებს.

შენ გავხარ.

-დან -პუნქტამდე მიმავალი ობიექტის
ლიტერესო მანიძის შესამე კლასულ
ბავშვისათვის, რომელიც ამოგხსნის და
უძალ დააიწყებთ.

შენ გავხარ.

ათასი სტანდარტული ნატურფალით
გათულოს. და ვარდისფერ შეზინდებისას
მეძავების მუნჯ მესაიფუმულს, რომლებიც გიყვებიან
თავიანთ ბავშვობას,
(თითქოს ბუნებრივი თვალები
პროექტორს მიუშვირეს.)
მაგრამ ყოველი მათი გახსენება —
იფფასიანი სუნამო ცხვირს გინვავს.

შენ გავხარ.

ქირომანტიების ტაბუდადებულ
სიზრებეს, რომლებიც პირდაპირ სათქმელს
მისტიურ სიმბოლიზში ახრზობენ.

შენ გავხარ.

მარტოობების მაკავშირებელს.
და სისხლძარღვების მაგორად
ელექტროგაყვინილობით:
სახლიდან გაუსვლელებად - სვედის გაზიარებისთვის,
მლიქვნელობისთვის, სექსუალური
აქტებისთვის.

შენ გავხარ.

ნისისამებრ შუქნიშნებითა და
საგზაო ნიშნებით განყოფილს, რომელსაც
არსადროს ვაქციე ყურადღებას და
სახლში მისულს აღარც ის მახსოვს:
რა გერქვა, რა გზით მივედი.

შენ გავხარ.

გვინა გაზაფხულამდე

ცხოვრების უაზრობამ და საკუთარი
თავისადმი გაუცნობიერებლობამ
უფრო შორს წამიყვანა.
ფორულ ფარისზადი

სახლი, სადაც ყოველ საღამოს დაღლილობას მიჰყავდი,
შელსილი კედლებით, აივანზე გადმოფენილი
კამელიების სურნელით და სილამაზით,
უკვე მერამდენე დღეა დაივიწყე
და მისთან ერთად:
ტელეფონის ნომრები
შესრულებული ტრანზაქციები
სადღეღამისო მარკეტები
გამოფენილი ბილბორდები
ზალმრავალი ადგილები და
შენი შეშლილი სახე
არეულობა დალაგებულ ნივთებსა და დღის განრიგს
შორის,
როცა არავინ იცოდა
ოთახის ფარდებს მიღმა
როგორ ფრიალებდნენ კალენდარს მოხეული უქმე
დღეები.

და უკვე მერამდენე დღეა, იქნებ თვეც კი,
შორიდან ისმის ქალაქის ფორიაკი,
როცა იხედები შეტრიალებული ბინოკლით
და ელოდები ბილიკისკენ მომავალს
და მაინც, როგორი იმედი
გგონია რომ შეივსებ უჯრედებს
რადგან აქამდე ყველა მინისძვრა და ზევაი
ყველა ავია თუ ავტოკატასტროფა
სავარაუდო მსხვერპლით
გვერდს გივლიდა და მხოლოდ

უცარი მოვარდნი აფრთხობდა შენს მშვიდ ძილს ახლა კი ყველაფერი ისეთი გარდაუვალია როგორც ფოთოლცვენა შემოდგომისას და მაინც, როგორი სიმშვიდით ეგუებები გამოხრულ კიდურებს სიმარტოვისგან, ითელი წამებს გვიან გაზაფხულამდე და ასე ყოველდღე, გათენიბიდან - დაღამებამდე დგახარ და უცდი, ვინმე უმისამართოდ მოხეტიალეს.

ახლა, ისეთი ცარიელი ხარ რომ აივანა მშვიდმა მტრედებმაც უვაოდ მიატოვეს...

ალტერნატიული გზები

there's only one way to handle those motherfuckers.
Charles Bukowski

ეს ხმებია, დედამისის მეორე ნახევარსფეროდან კატასტროფულად დიდი წნევით მოვარდნილი შენს შესიერებაში.

ეს ხმებია - წარმოსახული წარსულის ფონი, სადაც არმობრუნებული, ხელის ფათურით თუ მოაგნებ მკერდე მატერიას მშვიდად უყრდნობი.

ეს გარეშოა — სადაც შენ სუნთქავ ათას სარწმუნოებას და იდეოლოგიასთან ერთად.

ეს სასაჯელია (გასაჩივრებას არ ექვემდებარება) - სიწმინის დროს გამოფონილი ტიკვილის პნკარედები. - პერმეტულ მანიფესტში შედეგებული დემილი.

მას ეწოდება "დღეს", როცა ჩვენ გაგყავს მეტალის და ელექტრომონოპოლიზების ალტერნატიული გზები, იმისათვის რომ დავეძალოთ ერთმანეთს, და მხოლოდ ლოზუნგებით და ტრაფარეტებით ძარღვების დაწყვეტამდე ვყვიროთ ქუჩებში ერთად, თუ როგორ ვეტყვი.

და გამოსავალი იმედნად სწრაფად ერწყმება სიზმრებიდან ადეკენულ უცნაურ ხმებს, რომ ჩვენ, ჯერ კიდევ ერთმანეთის გვაშებში გვიძინავს და მშვენიერად გხედავთ ჩვენი ტალახიან ფეხისგულეებს-ერთმანეთზე მოურიდებლად გადავილეს.

ეს არის გამოსავალი - დაავალი მათ შენი არარსებობა, და დაკარგვის პანიკური შიშის თანხლებით ისუნთქო სიმშვიდე და ფრაგმენტები თავისუფლების.

ღამ

ძიროჯი ასედატყა ჩა ჩვენს ორგანიზმაჲ, და მსა მსა მსა მსა
ონა

ღამო, ჩვენი გამოძენილი მოკლე გზები თავისი რამდენიმე დახამამებაში რომ შევიპირეთ მიზნამდე მისაღწევად ხედავ, როგორ აორთქლდნენ და დაგვიტოვეს სინანულის განცდა. და სითეთრე, რომელიც ორივეს თვალს გვჭრის. ღამო, შე ვხედავ შენს ამოღამებულ თვალებში, თეთრი ძაფები როგორ გიკრავენ ხელფეხს და მიგათრევენ თავისი მიქცევით. ვგრძნობ როგორ გენატრება დანოლილს გვერდის შეცვლა. როგორ გენატრება, რომ დღეს მაინც დაღამდეს.

ღამო, ის გზები ფეხქვეშ გამოგვეცალა და გვიანდა მივხვდით, რომ ყველა მათგანი უდაბნომდე მიდის, სადაც უცხოებზე ანანილებზე კვადრატული სანტიმეტრებით მიწებს და

თუ ვინმე, დაუკითხავად გადმოვა საზღვრებს - შემოგაკვებება.

ასე ხდება მოქმედება - აგრესიად სიგიჟე - ყველაზე ბანალურ პოზად.

ღამო, როცა თავის მოსატყუებლად გაიყვანით ახლა, მოკლე ბილაკებს და სულს შეუვებრავ, ისევე ჩვენივე გადარჩენისთვის - შემოგაკვებები. და თუ გააფრინი: მე მივუნებები შენს ხერხემაღამოცლილ სხეულს და დაღამებს დაეპირდები.

CHRONIC INSOMNIA

შენ შეგიძლია იყვირო იოგების დაწყებამდე იყვირო, სანამ ჩასუნთქული ჰაერი არ გაგეჩრება ყელში როგორც მეტალის ბურთი.

შეგიძლია იყვირო, მაგრამ ასეთ დროს ყველა პოტენციური მოპასუხე დააბიჯებს ისეთ სიზმრებში, სადაც დიდი საიმეოვნებო იტოვრებდნენ.

შენ შეგიძლია თავის დასამშვიდებლად: ამოქექო ძველ წიგნაკში უცნობი აბონენტები; ექვს თუ ცხრა ნიშნა აქამდე აუკრფავი ნომრები; გააქმებული და ახლად დარეგისტრირებული ტინის უსერ-ები; და დააყენო 24 საათიანი skype-მე რევიმი; და როგორც მკვდარ ტბაში ამოტიტელებული გვაშები

ისე ამოტივტივდნენ მეხსიერებაში გუშინდელი
გამვლულები;

და დაკარგული მეგობრები
და შექმნილი მტრები და...

ეს ლამე, იმდენად ჩუმი —
პირამოკერილი ნეგზარ დაკლავნილ ყალობში.
და უეჭველად ვიცი, რომ გათენებამდე
ვერ მოასწრებ თქმას:
გამარჯობა,
უბრალოდ შენი ხმის გაგონება მინდოდა.

CHAPTER 28

the ducks, where're they goin' ?!
Holden Caulfield

სად მიდიან ადამიანები
როცა ტბა იყინება.
რას ფიქრობენ ნაპირას მისული მოხუცები
როცა ანარეკლი შეუმჩნეველია...

სად მიდიან სათვალეებიანი ექსპერტები
როცა ტბა იყინება.
რომლებსაც დღესაც ვერ დაუდგენიათ
„ლევრელი“ ჯოკონდა დაგვეცინის თუ თანაგვივგრძნობს.

სად მიდიან ვატერსი და გილმორი
როცა ტბა იყინება.
ნეტავ მთვარის მეორე მხარეც თუ ბნელია.
იქაც თუ ისმის საათის გენიალური ნიკნიკი.

და სად მიდის ტბის ბალახი
როცა ყინული დნება,
და შეზება ხდება საესებით რეალური,
თუნდაც დაშპალი ხის ნავით.

სად მიდიან, როცა თავს გვარიდებენ
და შორიდან გვიცქერენ:
ცენტრიდან ნაპირამდე-
როგორ გაგცურეთ.
ჩასუთთქვიდან ჩასუთთქვამდე-
როგორ ვიხრჩობით.

მე და ჩემი მეგობარი

ზუსტად ის, ქიაჩელის ქუჩიდან რომ
ნამოყვანე იანვრის ცივ ლამეს
ვაბანავე, მიეცი ჩემი წილი
პური და წყალი, გვათბე და
ჩემს კალთებში ჩაეძინა გონდაკარგულს..

ის ჩემი მეგობარია
ვინ დაიჯერებს რომ ჩვენ ვუგვბთ ერთმანეთს
რომ უსიტყვოდ ვუგვბთ ერთმანეთს
ის ჩემი მეგობარია
მხოლოდ მან იცის რომ ყოველ ლამე
ტახიკარდია მანუგებს და შელვიძება.

მხოლოდ მან იცის, რომ ქრონიკული ინსომნია მჭირს
და თუ ჩამძინა, შელვიძება ზუსტად მაშინ,
როცა მზე კრფის სხივებს სადღაც მთებს მიღმა.
მე და ჩემი მეგობარი უხმოვ თვალს ვაყოლებთ
და ერთმანეთს ვპირადებით, რომ ზეად მიუესწრებთ..

ის ახლაც გვერდზე მიზის
ის ჩემი კატია.

წარჩულით საკითხავი

დედაო ჩვენი, რომელი ხარ ცათა შინა
ეგრეცა ცათა მყოფნი იგივეს იტყოდნენ...
დაიფარე დედები ჩვენი,
ყოველდღიურობიდან რომ ამოიღეს „დედების ლოცვა“
და თავს იმშვიდებენ შენდამი მიუნდომლობით,
რამეთუ აღარაა ნება მათი ერქვათ თუ არა,
და ყოველი ცული ნინათგრძნობა სხეულს უცხრილავთ
მნავავე ინფექციებად..

დედაო ჩვენი, რომელი ხარ ცათა შინა
ეგრეცა ცათა მყოფნი იგივეს იტყოდნენ...
დაიფარე შვილები ჩვენი,
ხელს მტვენიდან მტვეანში რომ გადაინაცვლებენ,
და ისინიც, რომლებსაც ეს არ მოუნწევთ.
ანუ ჩვენს ბალებში ამოსულ არასასურველ მცენარეებს
რომლებიც ამოიღებებიან და უკანვე ჩაებარუნებთ.
რამეთუ არაფერია ნუგეში დედების,
მინით რომ ეესებათ მუცლები პერმანენტულად.

დედაო ჩვენი, რომელი ხარ ცათა შინა
ეგრეცა ცათა მყოფნი იგივეს იტყოდნენ...
დაიფარე ელექტროგაყვანილობები და კიბერნეტიკა,
რათა მოხერხებულად ჩაუერთოთ ერთმანეთს
გადამწვარ გრაფიკი ტრივიალური პრობლემები,
და რომ პიროვნული გადაცეციოთ გლობალურად
და დამშვიდებულებმა ძილი მოგახერხოთ,
რამეთუ აღარ მოგვიწიოს განათებულ ქუჩებში გასვლა
სადაც ჩრდილები თავს არ გვანებებენ.

დედაო ჩვენი, რომელი ხარ ცათა შინა
ეგრეცა ცათა მყოფნი იგივეს იტყოდნენ...
დაიფარე უძილოები, და მათ მიერ აღქმული
შარად ევრტიკალური რეალობა.
ისინი მთელი სიფხიზლი გვისწრებენ
და კარგად უწყიან ძილის საათებში ვინ საით იხრება,
რამეთუ არ არიან მათზე თვალმდგარო და სნეულები
და მე მათი მეუწინია.

დედაო ჩვენი, რომელი ხარ ცათა შინა
ეგრეცა ცათა მყოფნი იგივეს იტყოდნენ...
ბოლოს დაიფარე ქვები, მინაზე დაყრილი,
პირდაპირპროპორციულად რომ კარგავენ ზომას და
სიმძიმეს სროლისას, როცა ჩვენ ვიზრდებით...
და მინიც, ვერცხლივით მოფანტულს მუჭებით

ვაგროვებთ,

რამეთუ ერთმანეთისთვის გაცილებით,
გაცილებით მეტი გვემეტება..

ზაზა გოცია

ჰოტი და ენობრივი ცნობიერება

მანსტან ჯაჰანაჰის მინიპორტატი

მედარებით ლიტმცოდნეობის მიერ საგანთა სოციალური, მინარსობრივი და თემატური ნიშნებით დაჯგუფებამ „საბჭოთა ლიტერატურის“ ბუნდოვანი მნიშვნელობა „სოცრეალიზმის“ არანაკლებ ბუნდოვანი კონცეპტითურთ მასების იდეოლოგიურ საკენკად აქცია, საბჭოთა მწერლობის მრავალფეროვნებაზე სჯავაზას კი — „უმცროს მძებზე“ თავადუზოგავი ზრუნვის იმიტაცია. მთელი ეს ბლევი თავისებური მენახარიდის როლს ასრულებდა ერთხელ საპროტესტო ნაღმთა შესალო აფეთქებამთა თავიდან ასაცილებლად. მაგრამ ისე მოხდა, რომ „მოძმე“ ხალხთა კოლექტივისზაციის სენით შემკრობილ იმპერიულ ბანაკში „დედუქსანტივი“ აღმოჩნდნენ, როდლები მალონური ენობრივი ცნობიერების რღვევით „საბჭოთა ხალხის“ ერთსაბოვნების ტოტალიტარულ იდეას დაუპირისპირდნენ. ეს დაპირისპირება არა მხოლოდ ლინგვაშეხილული ეროვნული ენების რეაბილიტაციის, ზოგადად ენის ნიშნობრე სისტემებთან გაზინაურებული წყურფილთაც იყო ნაკარნახევი, რამდენადაც „ენა თავადთა სამყაროს თვითგამოხატვის საშუალება, კაცობრიობის ენობრივი გამოცდვლედა კი — ჩვენ ყოფიერ ნარმოადგენებზე აღმატებული, აბსოლუტური სილდე“ (გადამწერი). საკაცობრივ, ენ. მეგაკულტურა, უფრო მცირე კულტურებისაგან შედგება და თითოეული განვითარების ინდივიდუალურ გზას გადის. ზოგიერთი საკუთარი კულტურული არეალის გაფართოებას სხვათა გამოქცევის ან შევიწროების ხარვევ ცდილობს. მსგავს ექსპანსიონისტურ მულტურალია ტოტალიტარულ ნარატებში დამოკიდებულ კულტურათა ენობრივი ცნობიერების სტაგნაცია პიროვნული, ეროვნული და საზოგადოებრივი ცხოვრების წვეული რიტმის მოზღადავ იწვევს.

არათუ ტოტალიტარული იმპერიული პოლიტიკის კონტექსტში, თანამედროვე მსოფლიო გლობალიზაციის ენაგამოქცევი ენობრივი და რელიგიური ცნობიერების უნიფიცირება ჩვენდარი მცირერიცხოვანი ერებისათვის სრულიად მოუღებელ ტენდენციად მიმანია (რა თქმა უნდა, გლობალიზაციის უკვე რეალობად ქვეული პროცესის მთლიანად უარყოფა ქარის ნისკლებთან უსარგებლო ბრძოლას დაემსაგებოდა, მაგრამ სულიერი უკუქცევის საფრთხის თავიდან აცილებდა თითოეული ჩვენგანის საფრთხილა, პირველ რიგში — მწერლობისა).

„ინდივიდუალობა განსხვავებამთა ერთობა“ (ჰუმბოლდტი). მაგრამ ტოტალიტარისმი ინდივიდუალობის

დამორგუნავი მანქანა, ამიტომ განსხვავებულობის ნებისმიერი ფორმით გამოვლინება აბსოლუტური თანამოხზრეობისა და გათანაბრების მქადაგებელ სისტემამი კონფლიქტის წყარო უფროა, ვიდრე ერთიანობისა.ამავე აზრის პირდაპირი გაგრძელება სტალინის ცნობილი რეპლიკა, რომ საპირისპირო თვალსაზრისთა შორის პრობლემა დეფს და არა — სიმართლე. ამ ფრანამ აზრთა შორის მორიგების პოლიტიკას ყველა გზა გადაუჭრა. პრობლემის გადაწყვეტის საშუალებად მმრძანებლურმა „დემოკრატამ“ მკაფიო ინდივიდუალობით აღჭურვილი მოაზროვნე ნაწილის განადგურება აირჩია, დარჩენილი ნაწილი უსახო მასად ქვედა კი უზარალო პოლიტექნიკოლოგიური გათვლების საქმე იყო.

ამიტომ, ვინც საბჭოურ სტანდარტებს კომფორტულად მოერგა, ახალი ისტორიის გმირად იქცა, ვინც ვერა — თამაშებურ მდგომარეობამი ამოწმდა. კრიტიკოსთა დიდი ნაწილის ყურადღებაც უფრო მწერლის სოციალისტ ნონით კატეგორიაზე იყო მიმკრობილი, ვიდრე — მწერლობასა და მის ხარისხზე (თუმცა ნიჭიერი მწერლები მაღალ ემულონებშიც უზვად იყვნენ მოკალათებულნი, ენაიდან საბჭოთა ხელისუფლება, უპირველეს ყოვლისა, მათ გადმობრებაზე ზრუნვდა).

სოციალისტური ორგანიკის განუყოველი ნაწილი იყო არა მხოლოდ იდეურ-თემატური კლიშიდა — ხალხურთა, კლასობრიობა, შრომისა და ბრძოლის პეროკა, ახალი ადამიანის ჩამოყალიბების „რთული პროცესი“, დაგებითი გმირის კულტი, არამედ ფორმალური მხარეც — კომპოზიცია, რითმა, რიტმი, სტილიზაცია, ტრიპტიკი, მხატვრული და ესთეტიკური ნიშნები, პოეზიამი მელოდურობა და ვერსიფიკატორული ოსტატობა. ფორმისა და მინარსის ერთიანობის კიდევ ერთი აბსურდული კონცეპტის მიზეზდაცა, იმის მიზეზით, თუ რომელ მიმართულებაზე იყო პოეტი უფრო ორიენტირებული, ჩამოყალიბდა პოეტი-ტრიბუნისა და პოეტი-ბულბულის სტერეოტიპული ხატები. პირველის ტიპურ ნარმომადგენლად რუსეთში მიაკოვსკის მიჩნედნენ, მეორისას — ესენინს. თავდაპირველად რევოლუციური იდეების მზარდაქრის მოუბედავად, გენიალურად მოთამაშე პოეტი-ეფემორმატორის რვეოლუციის ტრიბუნის გვირგვინით შემკობაზე თითონ მიაკოვსკისაც ელიმებოდა („Я терпеть ненавижу от пюбис и плакатов...“), ამიტომ იგი თავისუფლად შეიძლება შეუფერხოთ პაიზინგას „მოთამაშე ადამიანი“ „პურსანათა“ რიცხვში. რაც შეეხება ესენინის ბულბულიადონობას, ამ შეხედულებას „საფუტეანობისმიც“ თვით პოეტი ჩავგახდებს — „Я ведь не чванлив, Я поэт и не пренебрегаю с кажим то там Демьянов“ ეს იმ დამაბ ბედნიზე საუბარი, რომლის პოემის ვარიანთული სათაური, „Про землю, про волю, про рабочую долю, სრულ უნისონმა ავტორის ლტერატურულ გემონებასთან.

ლექსის მუსიკალური ელასტიკის თვითმიზნურობა ჯერ კიდევ ილიამ და აკაკიმ დააყენეს კითხვის ნიშნის ქვეშ ერთსა და იმავე სახელწოდების ლექსში („პოეტი“). ტარიელ ქანტურამ კი ფუფე მერთიმობას საბოლოო განაწიერ გამოუტანა — „როგორც კარნიზი უარყო რატმა, ჩაქვეს ეს უნდა უარყუთ რითმა“. რითმა კი ლექსის ერთ-ერთი, მაგრამ არა ერთადერთი, საშენი მასალა.

ცხადია, ასეთი მასქიამბლესტური პათოსის უკიდურესი გამოვლინება არა საქუთიერ რითმის ან ეფემორის მჭერ-

ვების პრობლემა, არამედ — სიტყვის პოტენციურ შესაძლებლობათა უნაგარბოში და უაზრო მფლანგველობისა. ასე რომ არ იყოს, აკაკის, ცისფერყანწელთა, გალაქტიონის, ლეონიძის პოეზია ნყაღში იქნებოდა გადასაყრელი, რომელთა ლექსების უდიდესი ნაწილი პარმონიული ბგერწერისა და ინსტრუმენტების პრინციპზეა დაფუძნებული. ბევრი რომ არ გავაგრძელო, მთელი ჩემი განვლილი მსჯელობა ვახტანგ ჯავახიძის ორ სტრიქონში აქვს გამოტანილი:

დადღეებული ლექსი
იტანს და იტვეს
მხოლოდ და მხოლოდ
უიღვრეთნად აუცილებელ სიტყვებს.

მართალია, „გარემოს ტექსტი“ აყალიბებს და ნიადვს უქმნის პოეზიისას, მაგრამ ამაში არ იგულისხმება გარემოს მხოლოდ ილუსტრაციული ან ლანდშაფტური ხედვა. ტუმშარტ ხელოვნან ცხოვრების ტექსტის იდუმალემაში შედნევა უფრო იზიდავს, ვიდრე მოქმედების სიერცე ამ გარედან მეთვალყურის პასიური პოზა. მრავალთვან ერთერთ საგულისხმო უპიზოდს გავიხსენებ მენ-ბუდიზმის რელიგიურ-ფილოსოფიური პრაქტიკიდან: მორწმუნეში, რომელიც ფიქრობდა, რომ ცხოვრებისეული სიბრძნის დაუფლებს საკმარისი გზა განვლო, მოძღვარს პკითხა — მასწავლე, სატორის (ნამირე გასხიოსნებას) როგორ უნდა მივადლოო. ბერმა უპასუხა — ნაკადულის ჩუჩნუს გაკყევი და, თუკი მძებლე, სანუკვარ მიზანს მიადნევი. ცხადია, კაცე ფიზიკურად ნაკადულის ხმას ეერ გაკყევა. აქ აღქმის სხვა მექანიზმი ირთება, რომელზეც სამყაროსთან ფიზიკური და სულიერი ერთობა უნდა განვადვიდეთ. ამ გზას კი სიღრმეში მიყვებარ და არა — გასწერე, ანალოგიურ პრინციპს ცდუნება ყველა დიდი რელიგია და უპირველესად ქრისტიანობა, მაგრამ მენი ადამიანის სამყაროსთან თვითიდენტიფიკაციის პროცესს (სამყარო ჩემში და მე სამყაროში) უაღრესი საგნობრივი თვალსაზრისით იერს ანიჭებს. საბჭოთა ტოტალიტარული ნარატისათვის სიცხადეში გაღწევის მსგავსი ლოკია სრულიად გაუგებარი, შესაძენისად მიუღებელია, რომელიც ნაკადულის კალაპოტს გაუყვება, მაგრამ ჩუჩნუს — ვერა.

ფორიდი ადამიანის ცნობილების რებუსის ამოსახსნელად მთავარი სათქმელის უცნაური რედუქციის მიმართავს: „ერთმა კაცმა დეუხელი ჭამა ხორციით, მეორემ — სიამონებით.“ ამ თითქოსდა აბსურდულ გამოინათქვამში ხახვასმულია ინტერმრეტაციის მიზანი, თუ რა გვიანტერესებს — უშუალოდ საგნის ანატომია, რომ დეუხელი ხორცისად და არა, ვთქვათ, კომპოსტისი, თუ საგნიდან გამომდინარე ემოციური მთეფი. ეს ემოცია შეიძლება იყოს საამოუნების, პასუხისმგებლობის, უმწეობის, დანაშაულის, სიამაყის, სინანულის ან უსამართლობის განცდა.

ვახტანგ ჯავახიძე ფიქრის პოეტიკა, რომელიც ცხოვრების საზრისის საგანთა თავისუფალ წარმოსახევაში ძიებს და არა მათ გარგნულ დამაჯერებლობაში. თუცა, უკვე მკითხველის წარმოდგენითი რეკონსტრუირების შედეგად ის განსაზღვრავდებელი დასკვნების კეთდება, რომელთა მიღება-არმიღების გასაღები უმესის სერიოზულ, ალტეორულ, ირონიულ თუ გროტესკულ მოდუსში დღეს.

ვახტანგ ჯავახიძის ლექსებიდან რამდენიმე ნაწყვეტს გავიხსენებ, რომელთა დესკრიპციული განზომილებანი მხატვრულ ტექსტთა სოციალური და ზემოებრივ ინტერპრეტაციის საშუალებას გვაძლევს:

„პატივეცემულმა კრახანამ მოისურვილა თაფლი და ფუტკრების დემოკრატიულ რესპუბლიკიკენ გაფრინდა.
ყველას გაასწრო ტრასაზე ქიშპობითა და ჯიბრითა, ფუტკრების დემოკრატიულ რესპუბლიკამდე მიფრინდა.
და ისე გააკადნიერდა, არც კი იკითხა შეფი და ფუტკრების დემოკრატიულ რესპუბლიკაში შეფრინდა.“

„იუბილარის ვაგარძელს ცალკე დაუდგეს კარავი, და ყვევილების კარავში დასვეს ბატონი არავინ.“

„ზღვარს გააკყევი ბედისა და უბედობის, დააკვირდი მყოფადს მრავალწახნაგიანს, ფრთხილად ყველა მილიონერს წე ედებო: ზოგიერთი გაეცაძულე გლახაკია.“

„ერთი ორ სკამზე ისე ზის, ვერ გრძნობს წყურვილს და შიშმის ლერწამზე სწრაფად იზრდება სკამის დაკარგვის შიში.“

პოეტის კრიტიკული სამხედრო ნეგატიური კულტურის სისტემის მანვიერი გამოცდილება. აბსტრაქცია მისტიკური ან ირაციონალური ცნება არაა. ხელოვნება თითქმის ყოველთვის შივევს აბსტრაქციის ელემენტებს ანუ კონკრეტული საგნის განზოგადებას მისი უფრო მაღალი მოდლობის მხატვრულ სინამდვილედ გარდაქმნის მიზნით, რომლის უკიდურესი გამოვლინება აბსტრაქციონისტული და სოურრეალისტური ხელოვნებაა. ზოგადად კი მხატვრული გარდასახვის ეს ფორმა სამყაროს შემოქმედებითი ხედვის საერთო ნიშანია. ერთი ნაწყვეტი ტომას ელიოტის ესეიდან „ტრადიცია და პროვინული ნიჭიერება“: „...ხელოვნება ყოველთვის სრულიად განსხვავდება სინამდვილისაგან... კიტხის ოდა (იგულისხმება „ოდა ბულბულის“ — ზ.გ.) აღსავსეა მრავალი ისეთი განცდით, რომელთაც არაფერი აქვთ საერთო ბულბულთან, მაგრამ რომელიც ბულბულის წყალობით შეგროვდნენ. ნაწილობრივ, ალბათ, სახელის ფლერადობის, ნაწილობრივ კი რეპუტაციის გამო“ (თარგმანი პაატა და როსტომ ჩხეიძეებისა).

ვერ ვიტყვი, რომ ჩვენს შემთხვევაში პირობით მსაზღვრელს საზღვრულთან არაფერი აქვს საერთო, მაგრამ დიდ სიროულეს არ წარმოადგენს იმის შემწევეც, რომ ვახტანგ ჯავახიძის ზემოთ მოტანილ ლექსებში საუბარია არა იმდენად სულიერად გაკოტრებულ მილიონერსა და მაღალ სავარდენს მიჯაჭებულ უმცირაზე, რამდენადაც დროში დაგვიგმილი წესრიგის გამორეულ ვექტორზე, გენეტიკ ზემოებრივ ქაოსზე, სოციალური ცნობიერების დაქვეითებასა და ცოდვა-მადლის შეუცნობლობაზე. იდეის „პრეზენტაცია“ კი კონკრეტულ საგანთა და

სუბიექტთა დემონსტრირების გზით ხდება. ამ სატირულ-სოციალური დრამის მთავარი პერსონაჟი თუ არა, სტატისტი ან უნებლოე მონაწილე ნებისმიერი ჩვენგანია:

ოსტატი ცდილობს, მოძებნოს მეცდომა დიდოსტატის, ვერტიკალურად ოცნებობს, ვერტიკალურად დადის, ქუეას ასწავლის პადიშებს, ადგენს ლიმოლის ნორმას, ქორნილში სკამებს პატიეებს, ქორნილში სკამებს ნომრავს, დანომრილების კუთხურებს იგერიებს და ასწრებს, ვერტიკალურად კითხულობს პირიზონტალურ აზრებს.

.....
არ უყვარს პერიფერია უყვარს სანთლების კმევა... ხანდახან ჩემი მტერია, ხანდახან თვითონ მე ვარ.

იური ტინიანოვი აღნიშნავს, რომ ზოგჯერ მთარულ ქემშირიტებმაღ ქველთ ძველი ხატებისა და ნარმისა დენების მსუბუქი განახლებდა ემოციურად უფრო ღრმა და მთამეყვადია, ვიდრე — ახლისქმნადობის ეფექტი (ლიტერატურის თეორეტიკოსები ამავე შინაარსის საკმაოდ ბანალურ განმარტებანი, ალბათ, ხუთ ტერმინს მაინც "განაალებდნენ"). ვახტანგ ჯავახიძესთან აღსანიშნისა და აღმნიშვნელის, ხალხურ გამონათქვამთა ტრადიციული და რეალური კონტექსტების თანუბვედრელობის გამო, არა თუ მსუბუქად განახლებული, არამედ გადამოირქვებატალური სამყაროს მთელი სურათი, როგორც ჩვენზე სოციალური ყოფიერების პაროდიას:

ყველაფერი შეიცვალა, შენ ხარ ჩემი ბატონი, კოკამ წყლის მოიტანა, ძალმა იცნო პატრონი. თვეზი ზღვაში შევახსეს, დაინმინდა მორევი, ორი კურდღლის მადეკარმა დაიჭირა ორივე. ცოტა წყალმა ჩაიარა, არ ლოცულობს მენავე, ვარდებს კრეფენ უეკლოდ და ცეცხლს თივაში მალავენ.

.....
წვიმამ ასი სალამურის ტყერი აანიკნია, გაზახული მოიყვანა ერთი ვერცხლის ქიკიქია.

ბინარული ოპოზიციური ხედვის ანალოგიურ პრინციპზეა აგებული ვახტანგ ჯავახიძის სხვა ლექსიც, სადაც დაპირისპირებათა ერთიანობის კანონი აბსურდულ წინააღმდეგობაში გადადის:

ეს რა ხდება, ღმერთო ჩემო!
ცეცხლში ყრიან გვირგვინებს, ქრისსუფალს ეცინება და ზუჰარა ქვითინებს. ჩანჩქერს სძინავს, ხავსი ლამობს, სიო აპიბინოს, ძალი კატას ეფერება, მწყერი მისდევს მიმინოს. მზე არ ჩადის, მთვარე ჩადის, ღმერთი გვეყალობს ამინდის, მგლები ფარს დარაჯობენ, თეღი წყლიდან ამოჯობენ...

ამ, ერთი შეხედვით, უწყინარ ლექსთა პირობითი ენის მიღმა ჩასაფრებულ კრიტიკულ პათოსში ყოფიერების აზრსა და ფუნქციას შორის გაერეული საბედისწერო უფსკრულია დანახული.

საბჭოთა რეჟიმის იმპერიული ცენტრი პერიფერიული ხედვის უქონლობის გამო საკუთარი არსებობის უწინადადობას უფრო მეტი სისასტიკით კინო და თეატრალურ ხელოვნებაში ებრძოდა, ვიდრე მოეზიდა, რათა საკავშირო ეკრანებსა და ფიცარანაგებზე ანტიიმპერიული ეროვნული „ერესი“ არ გაქაჩანებულყო, ვინაიდან, შექსპირის თქმისა არ იყოს, მასას მხედველობა სმენაზე უფრო მახვილი აქვს (თუმცა, საქართველოში ვერც ამ სფეროებში შეძლო მან განსაკუთრებული წარმატების მოპოვება). ამ დროს კი ქართველ მხარელთა ერთმა მნიშვნელოვანმა ნაწილმა გარეგნული ცნობარული უპრალაობის მიღმა აბსურდული რეჟიმის სიღრმისეულ წინააღმდეგობათა მხილების ვირტუოზულ ოსტატობას მიაღწია.

ვერ კიდევ ვგისტეზავლისტია „გულგრილობის მოფუსიდან“ (მარტინ პაიდვეერი) გამომდინარე, პოსტმოდერნისტული მგრანობლობის ექსტემა უკიდურესი სეკურალიზაციის, დეჰუმანიზაციისა და დესკარიზაციის კონცეპტებს მიმყვებით გამოჰყოფს ერთმანეთისაგან, სინამდვილეში — ერთი და იმავე მოვლენის ვერბალურ სახეზვაობებს. კრიზისული (მთ შორის, ტოტალიტარული) კულტურების ნიჰილში და ანტიჰუმანურთა მთამომავლობით ტრადიციებით მიღებულ და გარედან თავსმოხვეულ ზნეობრივ წესრიგთა ურთიერთუცხოებისა და უნდობლობის შედეგია:

საფხურებზე ეძინათ
გადამნიფებულ ფიქრებს,
ცნობილი იქის ვერ ცნობდა
აღიარებულ იგრესს.

ვერ თუ არ ცნობის მიზეზი ერთი კულტურის მიერ მეორის (დუჰატიტების) მოუდებლობაა, სულერთია — ეთიკური ნიშნით იქნება იგი გამოვლენილი, სამართლებრივით, ზნეობრივით თუ სარწმუნოებრივით. საბოლოო შედეგი ყოველთვის ერთია — კულტურათა კონფლიქტი.

პირველმა ვეროპულმა კონსტატადორებმა ამერიკის კონტინენტზე ადამიანთა მსხვერპლმწირობის რიტუალურ როლს იხილეს, სახტად დარწმუნ. ისინი განაცვიფრა არა იმდენად აცტეკთა სისასტიკემ (რადგან სამშობლოში იხევიზიციის კოცონები არაერთხელ ენახათ), რამდენადაც ამ რიტუალის

მნიშვნელობის გაუგებრობამ. ევროპელთათვის ნარმოუდ-გენელი იყო ლმობისათვის ადამიანის მსხვერპლად შეწირვის მინარსი, უინაიდან მათთვის სათაყვანებელმა ლმობითა თვითონ შესწირა თავი ადამიანებს. აუტოდაფეხბთან პირდაპირი პარადული ამ შემთხვევაში იმიტომ არ გამოგვადგება, რომ ინკვიზიციის მიერ ავიზგიზებული კოცონი იყო არა ადამიანთა მსხვერპლმწივრის რიტუალური აქტი, არამედ ღვთისმგმობელბისა და ეშმაკის მსახურებისათვის გამოტანილი განაჩენი.

ჩვეული გარემოსათვის უცხო, გარედან შემოჭრილი სოციალიზებული ელემენტი რიგით ადამიანში თვითნებურად შემოდის, რომელიც ახსნა-განმარტების ჩვეულებრივ ლოკისას არ ექვემდებარება. აქვე გასათვალისწინებელია მეორე გარემოებაც, რომ იმავე ადამიანის ქცევა დეტერმინებული

ანუ განპირობებულია მისთვის ორგანულ სოციუმში არსებული წესრიგით. ამ ორი სიდიდის გადაკვეთის ნერტილში იმალება ნიპოლიზმი, რომელიც პიროვნების (შესაბამისად, საზოგადოების) დეჰუმანიზაციის პირდაპირი წყაროა. დეჰუმანიზაციის პროცესთან დაპირისპირების ორ სტრატეგიას გამოვყოფდით: პირველია ცეცხლი და მახვილი, თავადაც არც თუ მაინცდამაინც პუშკინური სამუალება და შედარებით მოკლე დროით მონაკვეთზე გათვლილი; მეორე — უფრო ქვედაით და დროში გამორთობილი „სიტყვის ძალაუფლება“, რომლის ტაქტიკური სქემის ნაწილია ირონია, ფარსია და გროტესკი. სწორედ ამ გზას მოჰყვება შუასაუკუნეებში შექმნილი ნინიანთა ცხოვრებაზე აგებული თეატრალიზებული წარმოდგენები — ფარსულ-გროტესკული მისტიციები, მირაკლები და ალგორები; პეტრონელის „სატურკონი“, რაბლეს, სეიფტის, სერანტესის, ვიოლის, შექსპირის შექმნილები, ქართულ რეალობაში — სულხან-საბას „სიბრძნე სიცრულსა“, იოანე ბატონიშვილის „კალმასობა“, ილიას, ავაკის, დავით კლამაშელის, პოლიკარგე კაკაბაძის, რეზო ქვიციანიის, ჯურამ დონიშვილის, ტარიელ ქანტარას, ვახტანგ ჯავახიძის, გივი სულავერის, აკა მორჩილასის მთელი რიგი თხზულებებისა.

დეჰუმანიზაციის ერთ-ერთი გამოკვეთილი ფორმა სანაშენებრივი ნიპოლიზმია, რითაც მეტ-ნაკლებად მრავალი ჩვენგანი სცოდავს. აი, რას გვეუბნება ჰაინრიხ ბოლი თვის ფრანკურულ ლექციებში: „რელიგია, როგორც ასეთი, ყველა საზოგადოებრივი იპოსტასითური იმყოფება თავდაცვისა და არა მეტევის პოზიციაში. იგი ჯერ მხოლოდ ალყაშია, მაგრამ მალე შეიძლება შერისხულ იქნას ან ისეთ მდგომარეობაში აღმოჩნდეს, როგორც აღმოსავლეთ ევროპაში — ალყამეორტყმულიც და შერისხულიც ერთდროულად“ (ლექციები 1963-1964 წლებშია წავითხული).

დეჰუმანიზაციის ამ ფორმას ვახტანგ ჯავახიძე ირო-

ნით ევაქერება. ირონიის მიზანი კი ახალი, მხატვრულ ტექსტთან შეთანხმებული რეალობის შექმნაა, რომელიც მხოლოდ სათანადოდ მომზადებული მკითხველის წარმოსახვაში იქნეს გამოკვეთილ კონტურებს:

საიდუმლო სერობას არ ესწრება იუდა, მაგრამ ჩვენი თამადა მაინც განერვიულდა. იცის ქემპარიტება დღეთა ამქვეყნიურთა: სადაც ქრისტე არ არის, იქ არ მივა იუდა.

იგავის ქვეტექსტი ცხადია — ბნელისა და ნათისის შეუთავსებლობის მარადიული განაჩენი. ამიტომაცაა, რომ საიდუმლო სერობის მისტიფიცირებულ სუფრაზე პორტების საპირონოე სიკეთის ნატამალიც კი არ აღმოჩნდება. მახინჯი სოციოციკრიული გამოძევებული „ღმერთიც“ დროის ანაბარაა დარჩენილი. დესაკრალიზაციის ეფექტი მხოლოდ რელიგიური დისციპლინის დარღვევით არ ამოიწურება, ფსევდობათა კრიზისი სხვა სოციალურ-ეტიკურ სისტემებზეც მოიცავს.

ბერძენებმა ცოცხისა და ზეობრივი დანაშაულის მისაჩქმალად ოიდიოსის სიმბოლური საფლავიც კი შეუქმნეს (ცნობილია, რომ ძველი ბერძნისათვის მითი რეალობა იყო და არა გამონაგონი); აღიარებისა და სანაწილის ნაცვლად ანტიგმირი გმირად აქციეს, რათა მათ მოდგმას სოციუმში შეუფერებელად განეგრძო არსებობა. მართალია, ხმალი ხალთაში ვერ დაიმალა, მაგრამ აღნიშნული სიუჟეტი ფსიქოლოგიური მეცნიერების კვლევის საგანი უფრო გახდა, ვიდრე — ერისათვის ზეობრივი განაჩენის გამომტანისა.

აღიარებით რეფლექსიას მწერლობისა და კულტურის სიერცე შეუღლებული შესაძლებლობებიდან უფრო ფართო, მეტატექსტუალურ ორიენტაცზე გააყვას ზოგჯერ საკრალურ თემებზე, ხდომილებებსა და ე.წ. აკრძალულ ზონებზე ირონიული ეპატაციის ან ადამიანის სამოთხიდან გამოძევების კულტურფილოსოფიური (და არა — მწიდან რელიგიური მნიშვნელობის) მისტიფიცირების ან ალტერნატივის გზით. სწორედ ამ მხატვრულ ილითაში უნდა გვემოადგეს საქვე ზემოთ ციტირებულ ლექსში.

ვახტანგ ჯავახიძის პოეზიიდან მომტანილი ყველა ამონარიდი მეტ-ნაკლები დოზირებით ანტიკოტლტარული ნაღმეტის მატარებელია, 60-70-80-იან წლებშია დაწერილი და ავტორის ღირსებაც მხოლოდ ექსპერიმენტატორობით არ ამოიწურება. საზეიმო ფერებისა და ინტონაციებისადმი

ვახტანგ ჯავახიძე

უნდობლობა, ცნობიერების ინტენციონალიზა — მიზან-
დასახული ორიენტირება საგანზე ამავე საგანს ახალი
საზრისით, ახალი ფერებითა და შუქ-ჩრდილებით ავსებს:

არ ავიფარე თვალზე ხელები,
არ დამიხუჭავს შიშით თვალები,
არ მემინოდა ფერისცვალების,
გაფითრების და გაფერქმრთალების,
რადგან სიმწვანე მაქსიმალური
გადადიოდა სისადადევში.

ძველი პარადიგმის ამონურვა ახლის ნარმოშობას რომ
უდებს სათავეს, ამაში სადავო არაფერია, მაგრამ კულტურ-
რული კავშირების (კონვენციების) უარყოფას, რედაქტორის
(შეფარდებითის) აბსოლუტურად, ავანგარდული — ექს-
კლუზიური მონაპოვად გამოცხადების ისევ ნორმატიულ
განზომილებათა ფეტქმიზმისაკენ მიყვავართ, რაც ინტერ-
პრეტაციის მიზანს გვაძლევს და სინამდვილევ მრუდევ
სარკეებში ირეკლება. შემოქმედებითი პროცესების ღიაობი-
სა და ჯერ კიდევ ლესინგის მიერ ფორმულირებული განმეო-
რებადობის ხიზლი ხომ ისიცაა, რომ ყოველი სიახლე ნებით
თუ უნებლიეთ მივიწყებული ძველის გახსენება. შესაბა-
მისად, მწერლისათვის კულტურის დინამიკის პარამონიულ
სისტემაში ჩართულობის შეგრძნება უფრო მეტს ნიშნავს,
ვიდრე ამ სისტემის უზრალო არსებობა, ვახტანგ ჯავახაძის
სიტყვით, „როიალის ანკუბა — როიალზე ძვირი ღირს.“

დაბოლოს — სანამ იარსებებს რამდენიმე სიმართლევ,
ტრადიცია და ნოვაცია, ორიგინალურობა და შარღლტანობა,
აზრისმშებველი და კრიტიკული მწერლობა, სახლისაკენ
მსწრაფნი და მათი აღებულება (როგორც „მამების“ ისე —
„შვილების“ თაობაში), ლიტერატურული ძიებები ვაგრძელ-
დება. თუ რა სიკეთეს მოგვიტანს ყოველივე ეს, ისევ და ისევ
დრო გვიჩვენებს. ამ აზრის გაგრძელებად და ნეროლის დამ-
აგვირგვინებლად ფინალდაც ნანცვეტებს მოვიშველიებ ვახ-
ტანგ ჯავახაძის ახლახან გამოქვეყნებული შესანიშნავი
ლექსი-აღსარებიდან („უფახლოვებები ოთხმოცს“):

თითქოს დანაღმულ ხიდსა და
და თითქოს მიმინარე ავახას —
უფახლოვებში, ახაკმა ნაკრძალი შემომთავაზა.
უცნობი თვალი სუფთა ფურცელს მითვლიერებს:
რა ამოახსენს რითმებს შორის სიცარიელეს?!

.....
ვანხავებდით მერყევსა და მედგარს,
გვაპართლებდა დროის ინტერვალი:
ცალი ფეხი აზიამი გვევადა,
ვეროპისკენ გავევირობდა თვალნი.
გადაიღო სახეალოი პაეჟანი,
საკაგისო ლექსნი ანუ მოჰემანი,
ჩემმა მოლოდინმა ფეხივით აითრია —
ჩემი აღსარების ამკარა არითმია.

.....
ისევ დაიკარგება რამდენიმე ვასალეტი,
კლავ შეირგდებათ შუკითხვები და პასუხები,
და მე თანდათან მიუახლოვებები ოთხმოცს,
რომელიც პასუხს მომხოხოს.

უილიამ ბატლერ
იეიტსი

ვაჟა გოლის
შეხილიზა

მე, ნავის ტყაფზე, ბალიშებში ვიჯექი მაშინ,
ენობამდე ემზრძანებლობდა მზარადან ითვის,
ერედებოდენ ზღვის ყაჩაღნი ინვარ ამარჯინს,
მაშინ, როდესაც მთელ სამყაროს არყევდნენ შიშით.
მე კი ვახშობდა მღელავარებას, ომს შორს ვედევნიდა
ახალგაზრდების, კაცების და მცეტა გულიდან
და იყვებოდა პურის ყანით მინდორი დიდი,
გალაღებული ფრინველი გუნდი ზეცას უვლიდა.
და ხანდაზმული ოლეივი თავს ძირს დახრდა
და გაისმოდა მის ბავეთვან სიტყვები წრფელი:
„ის ჩრდილოეთის ყინვას სდევნის ჩენი მინიდან“.
არ დადუმდება, იმრიალებს ჩემს ირვკელი მუდამ
დრო-ჟამისაგან გამოცდილი ძველი ნიფელი.

ვიჯექ, ვფიქრობდი, თან ტკილ ღვინის შევეძველო;
ლორების მწყვესი მოვიდოდა და მთხოვდა შევასა,
ნაურთმევეთი მეკობრეებს ღორების კოლტი,
მურეკით შავისკარტა კარჭამი ყველას;
მე ჩემს ბრძოლებში ნაცად გმირებს ვუხმობდი ისევ
და საომარ ეტლს ბრინჯაოსას, ხმაურით სავსეს,
მოვაგლელებდი ველებზე და მდინარის პირზე,
როს გარსკვალავები მულადით ელავდნენ ცაზე.
დავაცხრებოდი მეკობრეებს მოულოდნელად,
როცა ჯერ კიდევ მშვიდი ძლით ეძინა ყველას;
ოქროს ზოდებიც მომიგია საკუთარი ხელით.
არ დადუმდება, იმრიალებს ჩემს ირვკელი მუდამ
დროჟამისაგან გამოცდილი ძველი ნიფელი

მაგრამ, ნელ-ნელა, როცა ვფლეთდი ჩემს მტრებს ყიჟინით,
ვთელავდი სისხლით და შავ ნუმშით დაფარული არეს,
ჩემს სულში რაღაც იზრდებოდა უცნაურ ჟინით
და მორევივით ტრიალებდა ცეცხლი მგ ზნებარე,
შევედე, ავხვედე მკვეთრ ვარსკვლავებს მზრწყინავენს ცათა,
აღამიანთა მძაფრი თვანნი ირვკელი ელავდნენ;
სიცილი ნაშსკდა და გავენი იქითკენ სადაც,
კლდის ნაპირი და ლერწმები ქარში ღელავენ.
ვიციზონი და ჩიტებს ჭჭერდით, ვერ ვგრანობდი დალასს,
ვარსკვლავნი კრთოდნენ, ღრუბლები კი ოტგოდნენ მაღლა,
წყლები ბრუნავდნენ, ირწეოდა ტინტრობში ლელი;
არ დადუმდება იმრიალებს ჩემს ირვკელი მუდამ
დროჟამისაგან გამოცდილი ძველი ნიფელი.

ახლა კი ტყეში უბრალოდ დავეხებებო, როცა ზაფხული ფურცლებს ანვიდის ტკბილ ნექტარს უღევს, რის ავაზისფრად აჭრელდება ხოლმე ხეები, ან შემოდგომით სიმარტოვე დაისადგურებს. როცა ზამთარი იციხება მთელი ბუნება, ჩაებნება** სცივით, როცა კლდეზე თოვლილი ციმციმებს, მე კი დავდივარ და თან ხელებს ვიწმე უწებურ, ვმღერი და ვარხვე აქეთ-იქით დალალებს მიმისს. რუხი მგელიც მცნობს და თუ ყურში ჩავაგლე ხელი მიმყავს ირემი, ბინად რომ აქვს ხშირი ტყე, ბნელი, ალარ მიფრთხიან ბაჭები თვალბნითელი. არ დადურდება იმრიალებს ჩემს ირგვლივ მუდამ დროკამისგან გამოცდილი ხმელი ნივთი.

ბოლოს, მივადექ მცირე ქალაქს აღრეულ ფიქრით, მას შემოდგომის სავსე მთავრ მთელმხარს თავს ედვა, ფეხისწერებზე დავდიოდი მე აქეთ-იქით, თან ვებუტბუტებოდა და ნაბიჯებს ვუწყობდი ჩემს ხმას, და მივყვებოდი უასრულო ვუცხებს დღით და ღამით, სიერცეს ვფარავდი ნაბიჯებით უზარმაზარით, როდესაც ერთხელ, დავინახე ძველი საკრავი, მიტოვებული საფეხურზე ერთ-ერთი კარის. თან გავიყოლე, დავათრევი ტყესა და ღრეში რა საცოდავად ვღერდენ მამის ხმები უბეში

იგიტის მამამ, ჯონ იგიტსმა, ცნობილმა მხატვარმა, დახატა იგიტის მეფე გოლის როლიც, რომელიც III საუკუნეში მეფობდა. ის ასეა შემოხილი, როგორც ირლანდიელი მითოლოგიური გმირი, ძველი ზარი, — შეშლილი მეფე გოლი. სწორედ ამ მეფესთან აიკავება უღელსა იგიტის თავისთავს. ამ მხრივ მისი ლექსი „მეფე გოლის შემოხილობა“ შეტად საინტერესოა. მეფე გოლი, — მითური ირლანდიელი მზრქანებელი, ერთ-ერთი ცხარე ზმობლის დროს ქუიდან შეიშლება. თითქოს რაღაც მუნებარე ცეცხლი ანადგურებს და ბუვავს მის სულსა და გულს. ის ტოვებს ზმობლის ველს დ თავს ტყვეს აფარებს, სადაც ის დავებება და აუსრულებელი სურვილებით ადვსილ სიმღერებს მღერის. ბოლოს მის საკრავს, რომელსაც იგი ერთ-ერთი სახლის კიბის საფეხურზე იგიტსვლს იპოვის და აღარ იპოვებს, სიმბოლე დაუნებება. მიტოვებული სურათზე ასეა გამოხატული, ხელში სიმბოლე-დანვედობილი საკრავით. ერთ-ერთი ვერსიით, მეფე გოლის ამბავი გაიკვირებოდა ადრეული იგიტის ამპიციასთან, გამზადყოლე განსაკუთრებული დივიჯა, — თუცა რა თქმა უნდა არა ირლანდიის მეფე, არამედ ირლანდიელი პოეტი, რომელიც თავისთავში ვაუერთობებდა არამარტო ეროვნულ გრძნობებს, — არამედ თვით ამ გრძნობას ახსნიდა, ნარმოჩენდა მას, ნარმოჩენდა და განასახიერებდა „ირლანდიურობას“ არა მხოლოდ ირლანდიურად მოლაპარაკე ირლანდიულბო, არამედ მთელ ბრტანეთსა და სხვა ქვეყნებშიც. იგიტისათვის მეტად მნიშვნელოვანია მისი ამპიცია, გახდეს პირველი და უმთავრესი ირლანდიელი პოეტი, რომელიც ირლანდიურად წერს.

ნიანდობლივია, რომ იგიტის, როგორც მეფე გოლის სურათი, გამოყენებულ იქნა, როგორც ილუსტრაცია, როცა იგიტის ლექსი პირველად გამოჩნდა პერიოდულ გამოცემაში; ეს იყო ვურნალი ზელოვნებაზე, რომელსაც ეწოდებოდა „მოკლეობის საათი“. იგიტის სურვილი გახლდათ, გამზადყოლე ირლანდიული და ინგლისური კულტურის შემკავრე-

და იღრეოდა, ყრუვდებოდა მიდამო მთელი. არ დადურდება, იმრიალებს ჩემს ირგვლივ მუდამ დროკამისგან გამოცდილი ხმელი ნივთი.

ვემლოდი, როცა ილიოდა შრომა მივლე დღისა, რის ირქიდე** რხევით შლიდა მუქ ჩრდილს დალალითა, როცა აფრქვევდა სურნელებს ირგვლივ თავისას და მომაკვდავ მზის მივლეულ მუქს როცა მალავდა. სიმიდან სიმზე თამაშობდნენ როცა თითები, ხმა დემეგავსა ცეკარის ვარდანს მინდვრებს რომ ნამაცს და არა იმ ცეცხლს, გულჭინით რომ უტვებ ინთება. ხმა სევდით საესე, ნაღვლიანი ვით იგნანა. რადგან დადურდნენ, შემომანედნენ სიმები ხელში ვიხტეხილი უნდა მარტოდა ამ ბნელ ტყელეში და აეიტმეო ზამთრის ყინვა, ზაფხული ცხელი. არ დადურდება, იმრიალებს ჩემს ირგვლივ მუდამ დროკამისგან გამოცდილი ხმელი ნივთი.

**ინგლისურიდან თარგმნა
მადია ზაალიშვილი**

* ჩემამ — მოზრდილი, ჩველებრივ შავბუმბულიანი ფრინველი, იკვებება თევზით.
** orchil — გრძნეული, ვადლოკარი, ქვემეთის დედოფალი.

**ლანგონ კაპერის
მინაერი**

პოლიტიკურ სამყაროს და გადაიყვანა ირლანდიული მითების მოვადებულ ნიაღში, ისევე, როგორც მეფე გოლი, რომელმაც დატოვა ზმობლის ველი და ტყეში გაიქრა. იგიტის ადრეული პოეზია, რომელსაც „მეფე გოლის შემოხილობაც“ განეუთვნება, სიმბოლურ, მითოლოგიურ სამყაროში ტრიალებს. მეფე გოლის შემოხილობა და მისი საკრავის სიმბოლე დანყვება, შეიძლება ერთგვარი გაფრთხილებაც იყო იმ საფრთხის, რომელიც მოეცის პოეტს, მთლიანად რომ მოხდებოდა რეალობას და თავს მხოლოდ მითოლოგიურ, არქალ სამყაროს შფავრებს, ეს უკვე შემოხილობას ნიშნავს. ეს იმას ნიშნავს, მხოლოდ მინაგან მგრძნობელობას დავმონო, იმ ბოლო ძაღს რომ განყვებდა, რეალურ სამყაროსთან დამაკავშირებელი. ბოლო მისწვდე რეალურ სამყაროს, თუნდაც უფრო მაღალ და განყვებულ სამყაროსათვის, მეტისმეტად სამაშია, უფრო სწორად კი შემოხილობის ტოლფასია. თუცა იგიტის ადრეული შემოქმედება მაინც ვერ მოხყდა ირლანდიური მითების ფეხებს და უამრავი მითოლოგიური სახე გააკოცებდა. მათგან ყველაზე თვალსაჩინო მაინც უნდა აღინიშნოს, რომელსაც იგიტსმა არაერთი სტრიქონი უტყვნა.

კიფე ერთი რამ, რაც „მეფე გოლის შემოხილობასთან“ დავკავშირებთ უნდა აღინიშნოს, ის არის, რომ მეფე გოლი შომღერალია. აიგუებს რა თავისთავს მასთან, იგიტის პოეზიას აიგუებს სიმღერასთან, იმ სიმღერასთან, რომელიც საესეა გზნებით, საესეა მღვდლავრ და მომჯადოებელი ეღერადობა სძლევს უზარლო რიტმს.

იგიტის ადრეული პოეზიაც სიმბოლოებით დავტირთულ, მომჯადოებელ სიმღერებებით ვღერს.

2007 წლის 29 იანვრის
ლექსიონად

ნატა ვარადა

პირ იქით, სამყურავის სახლში — აღმოსავლეთი

ნათია ნაცვლიშვილის პოეტური კრებული

აიკაქ კო,
რა შირთალი ხარ, ჩემო სიყვარულო,
როცა ამდენ
მშვიდ შეზეურს
უნაყოფო ტყუებისკენ მიერეკები.

საკუთარ, განსაკუთრებულ განზომილებაში — გოგონა, ბაბუნავერსავეთ მსუბუქია და პაერს დაყვება.

გამზდარ მკლავებზე მეტროს ვაგონები აუკონინია-ლებია და სამყურასავეთ მარტოა და უბრალოა.

მის სამყაროში ცარცის თოვლი მოდის.
მისი მეგობრები — კუნძიკო და კუნასარა უნახესი არ-სებები არიან.

ერთგულება — აქ, მინის მოლოდინთან არის ვიგივე-ბული და ეს სიწმინდისეული სიმსუბუქე, ყველაზე დიდი და-რდების და ლოდინებლა სევდის მატარებელია.

პირიქით — როცა ნიგინი გვარანაზობს, მკითხველი ხარ და გვერა მისი.

ნათია ნაცვლიშვილის პოეტური კრებული, ალბათ უფრო გზავნილია. გზავნილი გარე სამყაროსადმი, რომლითაც ერთმა ძალიან ფიქრინამა გოგომ მთელი გული გადაუშალა.

თეთრ ნიღბს ხელში რომ აიღებ და პირველ ფურცელ-საც გადაშლი, სამყურას ნაადგები, სამყურა მარტოა და უბრალოა — გიმხვებს თვითონ სამყურა და ნდობაც თავისთავად წნდება.

ფურცლები თითქოს გაცოცხლებულ პერბაროუმს ნა-ბავს. ყველა ლექსი, ერთი რომელიმე ფოთლის ნეგატივია, თავისი განწყობით, ისტორიით, ხედვით. ტოტიდან მინამ-დე არსებული მანძილის, ნამის, ალბათ შეათასდემში, მისწრებელი განაფიქროთ.

აქედან იხლება აღმოსავლეთი..

სულსწრაფობა მოთმინებით უნდა ჩაანაცვლო. ფეხ-ისწვერებზე დამდგარმა, ქრონილოგიის მიხედვით, სიზუსტით დანყობილ პატარა ამბებს, მიივით რომ არის აკინძული და ერთი სტროფიც რომ ამოაკლო ამოვარდნილი ქვასავით იყვრებს ის ადგილი, ფეხი და გულისცემა უნდა აუნყო და მიყუე, მიყუები ამ სამყურას, რომელიც მარტოა და უბრალოა და თითქოს ერთ პატარა ჯადოსნურ სახლში შეაბიჯე და კარის გამოღებას და უღამაზესი, უსათუთესი არსებების შეხედვას ვედარ ასწრებ, მაგრამ ერთხელ თუ მოკრავ თვალს, იცი, რომ აღარასდროს აღარ დაივინყებ მათ. ისინი ბუმბულეებით, პაერში მტერის ნაწილაკებით არსებობენ შენს გარემო და უხილავად გტყებიან.

აკი ასეც ამბობს:

გახსოვსრა ლამაზი სახლი გვექონდა,
სამყურების სახლი.
ჩვენ თვითონვე რომ ავაშენეთ მთვარის შუქზე
ძალიან მოულოდნელად.

ნათია სიწმინის პოეტია. მისი ყველა ლექსი უბოძდ გესაუბრება. ეს უბავს ლოცვას გულში და თვალებით საუბარს უფალთან.

გახსოვსრა განსაკუთრებით ვცხოვრობდი
სამყურების სახლში.

შენ რომ საღამოს დაღლილი ბრუნდებოდი,
მე მშვიდ სადღს გახვედრებდი,
და შენს მუხლებთან მორჩილად მოკეცილი
ჩუმად გიკითხავდი ნერილებს,
რომელთაც მთელი დღე გწერდი.
ზაფხულობით ვამზეურებდი
ბაბუნავერების ოთახებს,
და მეზობელ ქიანჭელებთან ერთად
მდინარეზე ვავლებდი სარეცხს.

(„სამყურების სახლი“)

მე ვბრუნდებოდი უკან
ჩუმი,
სევდიანი,
და ნარვისფერი ნაკვალევით:
ამიენის წვიმა.

16 მაისი. 2005 წელი
(„ამიენის წვიმა“)

ნათიას სიწმინეში სიმშვიდეა და აღმოსავლეთის უკიდურესი ფერადოვნება, მის ლექსებს უცნაურ სურ-ნელსაც კი აძლევს.

ის ორი უცნაური არსება, რომელიც ორი პოლუსიდან ერთადერთის, მზის სახლის ბინადრები არიან, მათი უჩინარი არსებობა, წამიერად გაფიქრებინებს, რომ სულელებთან გაქვს შეხება. სულელების სილუეტი ხელშესა-ხები და უკნიოც და კუნოსარაც, შენამდე მოტანილი ორი პატარა თავმესაფარია, თუ პირ იქით ვინმე უნდა ცხოვრობდეს, მათ გარემე წარმოუდგენელია არსებობა.

პოეტის სიმარტოვებზე მითი შეიძლება დამისხვრეს კიდევ. თუმცა მე მინც ვფიქრობ, რომ პოეტის ერთ-სამეზბას ასე გამოხატვის ფორმასთან გვაქვს საქმე.

მე არავინ მყავს მენზე უფრო აღმოსავლეთით – ეს იმ დღეების სათაურია, რომელიც ყველაზე მეტად უყვარს ნათია ნაცვლიშვილის რეჟიველს.

**აი, მაშინ კი
ნამების ფრჩხილებიც რომ დაგვაცალონ,
მინც არ გაეთქვამთ,
რა ვთხოვეთ უფალს
ამ გამჭვირვალე
და უწყალო მინად ქცეული მინის სანაცვლოდ.
მინც არ გაეთქვამ,
რა გადავმალე
იმ უარყოფით სინუშუმში,
სათაც მენ ხარ.**

ასე უბრალოდ, საიდუმლოთი თანაზიარება, მთელი შენი არსებობით და არსებით, უზენაესთან და ერთადერთ შემოქმედთან – პოეტის ბედისწერაცა და არჩევანიც.

ეს ლექსი ნათიას პოეტური მოღვაწეობის შუა პერიოდს ეუთვობის ალბათ, რადგან ნიგნის ყველაზე საინტერესო მონაკვეთში, შუა ნაწილშია მოთავსებული და კუნძულს და კუნსარასთან ერთად მთლიანად ნიგნის ტრექტორიას ცვლის. ეს პავს დედამიწის მოძრაობის უფერად აჩქარებას, მთელი გრაფიკული სივრცის დაბზირებას, როგორც ბავშვობის სათამაშო ბზირალა-ჩიკორი. გასოფთ ალბათ ეს სათამაშო. აი, ხელით რომ უნდა დააბზირალო და მერე ფორმას კარგავს ისე სწრაფად მოძრაობს. ის სიმშვიდე, რაც ნათიას ნიგნშია, უცნაურია მაგრამ ისეთ თავბრუს გებეჭვს და სხვა განზომილებაში გადაყავხარ, რაც არ უნდა ჩუმი იყო, როცა სათქმელი ასე ბევრია და თანაც განსხვავებული, ის მკითხველამდე აუცილებლად მიადნეწვს.

მე არავინ მყავს მენზე უფრო აღმოსავლეთით – ეს ლექსია. კონკრეტული პოეტის უზენაესისადმი აღვლენილი საუბრისას მოსული საოცარი განცდით ქალაქზე გამომტანილი სტრიქონები.

ეს ლექსი აბივითაა. კითხვისას მთელ შენს სულს მოიკვდა და ტრანსფორმირებასაც კი ახდენს.

ნათიას პოეზიიდან მისი ცოლების საკითხავი კიდევ უფრო განსხვავებულია.

გულწრფელობა და უბრალოება – აი, ის პოეზიისთვის მახასიათებელი თვისებები, რომელიც ნათია ნაცვლიშვილის ხელნერას, გინდაც განუშორებლობას ქმნის. ცოლების საკითხავი, როგორც ვიცი, ნათიასთვის ძალიან მნიშვნელოვანი პუბლიკაციაა. ადრე დანერა, რომ ძალიან ბევრი თავისი ამბავი გაამთქვლა და ფიქრობდა კიდევ გამოუფინა თუ არა ფართო მკითხველისთვის, შემდეგ მეგობრების თხოვნით კონკურსზეც გაავაზენა და პირველი ადგილიც დაიმსახურა, მაგრამ მოთავარი ისაა, რომ ნათიას ეს ლექსი ერთ ძალიან კარგ ლექსს, ქმრების საკითხავს, რომელიც

ულრესად ნიჭირ პოეტს შალვა ბაკრაძეს ეკუთვნის, ეხმარება და საოცარი ნასაკითხი ხდება, როცა იგი ქმრების საკითხავი და შემდეგ ნათიას ამ გულწრფელობას კითხულობ.

მამო ჩვეო, მასწავლე მათი სიყვარულისთვის ლექვა – ეს ფრაზა ამ უცნაური ლექსის კითხვისას გადაგაწყნებდა, თავისით მოგძებნის და აგეკვიტება და აღარც მოგასვენებს, მაშინ იქნებ მიგებე კიდევ, რომ ეს ლექსი, ცოლებისთვის დანერვილია, თუ როგორ შეიძლება სიყვარული ამ უცნაური „კანონიერების“ მოუხედავად და იქნებ, ყველაზე ნამდვილი სიყვარულის ფორმულაც უკანონოაა და დედამიწის ზურგზე მხოლოდ პოეტს შეუძლია უყვარდეს ასე, ყოველგვარი ზედმეტი ყოფიერების და გარდამეხლეების მოთხოვნების გარეშე, ასე გულწრფელოდ.

**მამო ჩვეო, გადარჩინე ვინც შეგიძლია,
ვისაც უჭირს ამ რეალობის პატარა ნამცვეი
ამოფაროს**

**საკუთარ ილუზიას,
და საკუთარი სიყვარული დაიჯეროს.**

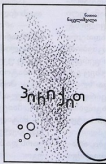
– და ყველა ქალის ისტორიის სიტყვებიც ალბათ ეს არის, როცა უხმო უფალს და სულზე დამჩნეულ ნაბეჭდებზე მამა-შვილოდ უყვები. როცა მეტი არც არავინაა მთელ დედამიწის ზურგზე დარჩენილი, რომ ადევ და მოუყვე, ამ სამამულებსომრებულ თვითმკვლელი თევზების სიმრებზე და ისე გამოდის, რომ მხოლოდ ბავშვობისას ნატკენი ფეხისგულებების გამო ტირილია შენი ერთგულების თუ გულწრფელობის დასტური.

**და უსირცხვილოდ დაეპარდები,
რომ აღარასოდეს მოვიპაღე სხვისი ცოლების
კუთვნილი სურვილებს,
და როცა ეს სურვილები შუშის ნამსხვრევებით
დამკანრავენ,
აღარასოდეს ვიტყვებ ისე მოთქმით და ხმამაღლა,
როგორც ბავშვობაში, ველოსიკედოდან
გადმოვარდნილი დავტიროდი
გადაყვეფილ და სისხლიან მუხლებს.**

ნათია ნაცვლიშვილის პირველი პოეტური კრებული, შეიძლება ითქვას, რომ პოეტად დაბადებული ადამიანის ლექსებზე ნამოცდენილი უღამახესი ლექსების ერთობლიობაა.

როცა ნიგნე გკარნახობს პირიქით, უნდა ირწმუნო, რომ პირ იქით აღმოსავლეთია – ეს დედამიწის ერთ უკიდურეს პოლუსზე არსებული პატარა კუნძულია, სადაც პოეტი სახლობს და სადაც ბამბუკებისგან ნერვილად დანწული ფარდები აქვთ ბაბუანერების ოთახებს, სადაც ლილიებზენ მთავარს შექს და თამბო ბალახის სურნელს უნანვენ.

ნათიას ნიგნე პერიტი დატუმბულ უღამაზეს ფერად ბურთს პავს. ამ ბურთს თუ მოასწარი და ჩააველ ხელი, ვერც კი მოასწრებ გაფიქრებას, ისე ასცდები დედამიწას და გრავიტაციაც მითად იქვეცა.

გი დე მოპასანი

ყელსაგამი

იგი იყო ერთ-ერთი იმ ლამაზ და მომზიბველ გოგონათაგანი, რომელიც თითქოს ბედის შეცდომით ხელმოკლე ოჯახში დაიბადა. არ გააჩნდა მზითვეი, იმედი, არანაირი საშუალება იმისა, რომ გაეცნო და შეეყვარებოდა მდიდარ და გამორჩეულ კაცს. ამიტომაც იტულებული ვახდა ცოლად გააყოლოდა სახალხო განათლების სამინისტროს დაბალი თანამდებობის მოხელეს.

ქერიფასი სამკაულების უქონლობის გამო გოგონა სადავად გამოიყურებოდა. სამწუხაროდ, გულგატეხილი იყო. რადგან ქალებს არც საზოგადოებრივი მდგომარეობა აქვთ და არც რასა, თავიანთი კეთილგანწყობა, სიღამაზე და ხიბლი გვარიშვილობადაც ყოფილი და წადებადაც.

აღლო და გონებამახვილობა მათი ერთადერთი იერარქია, რაც დაბალი ფენის ასულებს საზოგადოების მაღალი წრის ქალბატონების უთანასწორებს.

გამუდმებით იტანჯებოდა, ფიქრობდა, ყველაინარი ფუფუნებისთვის ვარ დაბადებული. განიცდიდა ღარიბულად მონყობილ ბინას, ღარიბულ კედლებს, გაცვეთილ საფარძლებს და მდარე ქსოვილებს. ეს ყველაფერი სტანჯავდა და აღელვებდა, რაც შეიძლება მისივე ფენის სხვა ქალისთვის არც კი ყოფილიყო შესაძლებელი. პატარა ბრეტონელი გოგონას დაწახე, ვინც თავმდაბლად ეწეოდა მოკრძალებული ოჯახის საოჯახო საქმეებს, მასში უნეტგმო სიზანებდა და ოცნებებს აღმრავდა.

იგი ოცნებობდა მუდამო, აღმოსავლური შპალერით გაკრულ და ბრინჯაოს მაღალი ტორშერებით შარვალში გამორწყობილ მსახურს, რომელიცაც სითბოს გამო ძლი მორეოდდა და საფარქელში მასძინებდათ. ოცნებობდა ძველი აბრეშუხით შორთულ დიდი მისაღებზე, დახვენილ ავეჯზე, რომელიც განყოფილი იქნებოდა ფსადუდებელი სამწვენისებით, და პატარა, კოხტა ოთახზე, სადაც თავის უაღლოს მეგობრებთან ერთად საათობით ისაუბრებდა ცნობილ და გამორჩეულ მამაკაცებზე, რომელთა ყურადღების მიპყრობაზე ყველა ქალი ოცნებობს.

საბილობისას, როდესაც მეუღლესთან ერთად მიუჯდებოდა მავიდან, რომელზედაც სამი დღის გაუხამებელი სუფრა იყარა, და როდესაც მისი მეუღლე გამყოფიდა საბითი წვნიანის ქურჭელს თავს ხდებდა და ამბობდა: „რა კარგი ბულიონია, არაფერია ამაზე უკეთესი“; ოცნებობდა დახვენილ სადილზე, ბრწყინვალე სასაბილო ვერცხელულზე, კედლებზე გაკრულ ქსოვილზე, რომელზეც გამოსახული იქნებოდნენ გამორჩეული გმირები და ზღაპროული ტყის ფრინველები. ოცნებობდა ასევე ქერიფასი ქურჭლით შორთულ გამორჩეულ კერძებზე, მავიდანზე სენიქსის ღმინით გადაჭურულებულ თავაზიან სიტყვებზე...

არ გააჩნდა არც ტანსაცმელი, არც სამკაულები, არაფერი, მას კი მხოლოდ ეს უყვარდა. სურდა ყოფილიყო

სასურველი, მომზიბველელი, მაცდუნებელი და სანატრელი. ჰყავდა ერთი მდიდარი პანსიონის მეგობარი, რომლის მონახულებაც აღარ სურდა, რადგან დაბრუნებისას დადრის, სინანულისა და იმედგაცრუების გამო მთელი დღე ტიროდა.

ერთ საღამოს მისი მეუღლე შინ მდიდარი იერიით დაბრუნდა, ხელში განიერი კონფერტი ეჭირა.

— შენთვის რაღაც მაქვს, გამომართვი, — უთხრა მან. ქალმა საქაროდ გახია ქალაღი და კონფერტიდან ბართი ამოიღო, რომელზეც ეწერა:

„სახალხო განათლების სამინისტრო და ქალბატონი ქორე რამპონო, ბატონ და ქალბატონ ლუაზელს გთხოვთ პატივი დაგვდლოთ და მოზრძანდეთ ნვეულებზე, რომელიც გაიმართება ორშაბათს 18 იანვარს, სამინისტროს ოცლებში“.

იმის მაგივრად რომ გახარებოდა, როგორც მისი მეუღლე იმედოვნებდა, მოსანვევი გაბრუნებულმა მოისროლა მაგიდაზე და ჩაიჩურჩულა:

— და მერე რა ვუყო ამას? — მეგონა გაგებარდებოდა, მენ ხომ არსად დავხიარ, ახლა კი მშვენიერი შემთხვევა გეცემდა. ასე არ არის? ყველას უნდა მოსანვევის მიღება, მაგრამ ყველა თანამშრომლისთვის არ მიუციათ. ეს დასაფასებელია. იქ ყველა ოფიციალური პირს ნახავ.

ქალი გაბრუნებული უყურებდა ქმარს და განვიწყვილებულმა განუცხადა:

— რომ ნავიოდ, რა უნდა ჩავიცვა? ქმარი არც დაფიქრებულა ისე ჩაილულულა: — კაბა, რომლითაც კინოში დავხიარ, მე ძალიან მომწონს.

გაოცებული და თავგზაბანული ქმარი ხედავდა, რომ მისი ცოლი ტიროდა. ცრემლი თვალის კუთხიდან ტუჩის კუთხისკენ ნაზად ჩამოვარდა.

— რა დაგემართა? ქალბატონმა ლუაზელმა სველი ლოყები შეიმოწალა, თავს ძალა დაატანა და მშვენი ხმით უპასუხა:

— არაფერი, უბრალოდ ჩასაცემელი არ მაქვს და ამის გამო არ შემიძლია ნვეულებზე წასვლა. ეს მოსანვევი რომელიმე თანამშრომელს მიეცი, რომლის მეუღლაც ჩემზე უკეთესად იქნება ჩაცმული.

ბატონი ლუაზელი შეწუხებული ჩინდა. — მომისმინე მადილდა, რა ელირება შესაფერისი ტანსაცმელი, რაიმე უბრალო, თანაც ისეთი, სხვა დროსაც რომ ჩაიცვა?

მატილდა დაფიქრდა, დაიანგარიშა ის თანხა, რომლის დასახლებებისას ხელმოქმირნე მოხელისგან სასწრაფო უარს და ნამოძახილს არ მიიღებდა. ბოლოს ყოყმანით მიუგო:

— ზუსტად არ ვიცი, ვფიქრობ 400 ფრანკად რალაცას შევუღლები.

ბატონი ლუაზელი ოდნავ გაფიქრდა, რადგან თანხის ამ რაოდენობას იგი თოფის საყიდლად ინახავდა, მომავალ ზაფხულს, რამდენიმე მეგობართან ერთად, ტორო-ლეზე სანადიროდ აპირებდა წასვლას.

— კარგი, მოგცემ 400ფრანკს და ლამაზი კაბა იყიდე; — უთხრა მატილდას.

წვეულების დღე ახლოვდებოდა, ქალბატონ ლუაზელს ჩასაცემელი უკვე მზად ჰქონდა, მაგრამ მაინც მოწყენილი და დარდიანი ჩანდა.

— რა გჭირს, მესამე დღეა რაც უცნაურად გამოიყურები; — კითხა ერთ საღამოს ქმარმა.

— სამკაული არ გამაჩნია, რომ გავიკეთო. დარიბული შესახებდაობის ვიქნები სხვებივით. აი, რა მანუბებს. მირჩევნია სულაც არ წავიდე ამ წვეულებაზე.

— შეგიძლია ბუნებრივი ყვავილები დაიმარგო, ძალიან ლამაზია ამ სეზონზე. ათ ფრანკად ორ ან სამ შესანიშნავ ვარს იყიდი.

— არა, არაფერია იმაზე შეურაცხყოფელი და დამამცირებელი, რომ მდიდარ ქალბატონებს შორის საცოდავად გამოვიყურებოდე.

უფერად ბატონმა ლუაზელმა ნაშოიყვირა:

— რა სულელი ხარ, ნაიფ შენს მეგობარ ფორესტიესთან და სთხოვე რაიმე სამკაული გათხოვოს. მასთან ხომ საკმაოდ ახლოს ხარ, რათა დაგეტყვაროს.

მატილდამ სიხარულისაგან შეტკივლა:

— მართალია, ამაზე არც მიფიქრია. მივორ დღეს, წავიდა მეგობართან და თავისი გაჭირვება უამბო.

ქალბატონი ფორესტიე, სარკიანი კარადისკენ გაემართა, განიერი ზარდაბმა აიღო, გახსნა და ქალბატონ ლუაზელს უთხრა:

— აიჩიე ძვირფასო.

მან ჯერ სანაფურები ნახა, შემდეგ მარგალიტის ყელსაბამი, ვენეციური ჯვარი, ოქროს და ძვირფასი ქვების საუცხოო ნაკეთობანი. ყელსაბამებს სარკის წინ ისინჯავდა, ყყყმანობდა, ვერ გადაეწყვიტა, არ ეთმობოდა, მეგობარს გამოუდგებოდა ეკითხებოდა, სხვა აღარაფერი გაქვსო?

— მოძებნე, არ ვიცი, რა შეიძლება მოგეწონოს.

ანაზღადა, ატლასის შავ კოლოფში შესანიშნავი ბრილიანტის ყელსაბამი ნახა. მისი ნდომით გული უჩვეულოდ აუძვრდა. სამკაულის ხელში აღებისთანავე ხელები აუკანკალდა. ყელსაბამი ყელზე მოიხვია. საკუთარი თავით თვითონვე აღფრთოვანდა, შემდეგ მორიდებით კითხა:

— შეგიძლია მხოლოდ ეს მათხოვო? ეს და მეტი არაფერი...

— რა თქმა უნდა.

იგი კისერზე ჩამოეკიდა მეგობარს, ჩაებუტა და ძვირფასი სამკაულით დაბრუნდა შინ.

წვეულების დღეც დადგა. ქალბატონ ლუაზელს წარმატება ხედა. იგი ყველაზე ლამაზი იყო, ელეგანტური, მომიზიდავი, მომომიარო და სიხარულისგან გაგოქებული. ყველა კაცი მის უყურებდა, მის სხეულს კითხულობდნენ, ცდილობდნენ გაეცნოთ. კაბინეტის ყველა ატაშე მასთან ცეკვას ცდილობდა. მინისტრმაც შენიშნა მატილდა.

სიმთვრალისაგან გატაცებით ცეკვავდა, სიამოვნებისგან თავებრუნდებულად აღრფერზე ფიქრობდა. სილამაზის ტრიუმფში ცურავდა, იმ ბედნიერების ღრუბლებში, რომლებიც ამდენი პატივისცემისგან, თაყვანისცემისგან, გავლიძებული სურვილებისა და სრული გამარჯვებისგან შექმნილიყო და რაც ასე წაზად ესალბუნება ქალების გულს.

მათ დღის 4 საათისთვის დატოვეს ოტელი. მის მუღულეს, შუა ღამიდან მოყოლებული, პატარა ოთახში ეძინა სამ სხვა მამაკაცთან ერთად, რომელთა ცოლებიც მშენიერად ერთობოდნენ.

ძველი მოსაცემელი მატილდას მხრებზე მოასხა, ყოველდღიური ცხოვრების უბრალო სამოსი, რომლის უბრალოება არ შეფერებდა წვეულების სამოსის ელეგანტურობას. მატილდა გრძობდა ამას და გაქცევა უნდოდა, რათა არ შეეშინათ მდიდარ ქალბატონებს, რომლებიც ძვირფას ქურქში გახვეულიყვნენ. ბატონმა ლუაზელმა შეაჩერა: დაიცადე, გარეთ შეტყვევდება, ეტლს მოიყვანო, — მაგრამ მატილდა მას აღარ უსმენდა, კიბე სწრაფად ჩაირბინა. როდესაც ქუჩაში გავიდნენ, მანქანა ვერ ნახეს და ძებნას შეუდგნენ. გზაზე მომავალ მეეტლეს ხმაძალდა უყვიროდნენ, მაგრამ არაფერი გაუჭერათ.

სიცივისგან აკანკალებულები და იმედგაცრუებულები სენისკენ დაეშვნენ. ნაპირზე წააწყდნენ ძველ, ორადგი-

მატარია მალაზა იაშვილი

ლიან კარტასს, რომელსაც პარიზში მხოლოდ ღამით ნახათ გამოსულს, თითქოს დღისით თავიანთი უბადრუკობისა სცხვინათ.

კარტასს ისინი მარტირის ქუჩაზე, სახლის კარამდე მიიყვანა. მონყენილები ავიდნენ შინ. მატყლდასთვის ეს დასასრული იყო, ბატონი ლუაზელი კი ფიქრობდა, 10 საათზე სამინისტროში უნდა იყყო.

მას შემდეგ, რაც მატყლდამ კიდევ ერთხელ შეათვალიერა საკუთარი თავი სარკის წინ, მოსაცემელი მხრებიდან მოიშორა და უეცრად იცვალა, ყელსაბამი აღარ ეკეთა!

— რა დავებართა? — ჰკითხა მუღუღემ, რომელიც ნახევრად გაბდილი იყო.

მატილდა გაგიჟებული მიბრუნდა მისკენ.

— ქალბატონ ფორესტიეს ყელსაბამი აღარ მატყს.

გაოგნებული და გამბტერებული ნამოქრა ბატონი ლუაზელი.

— რა?.. როგორ?.. შეუძლებელია!

ყველგან ეძებდნენ, კაბის და მანტის ნაკეცებში, ჯიბეებში, მაგრამ ვერ იპოვეს.

— დარწმუნებული ხარ, რომ ნველთების დატოვებისას ჯერ კიდევ გეკეთა? — ჰკითხა ქმარმა.

— კი, როგორ არა, სამინისტროს ვესტებულში შევისწორე.

— ქუჩაში რომ დაგეკარგა, დეარდნის ხმას გავიგონებდით. ფაქტობრივად იყოს, თუ ჩაკეტილია.

— ზო, აბაღათ. ნომერი დომინახსოვრე?

— არა, არც მუნ შევიხედავს?

— არა.

თავზარდაცემელები უყურებდნენ ერთმანეთს. ბატონმა ლუაზელმა ჩაიკვივა და თქვა:

— ნავალ, იმ მამილს დავთავაზობდი, რომელიც ფეხით გამოვიყარეთ, იქნებ ვიპოვო.

მატილდა საღამოს კაბად დარჩა. დანოღის თავიც აღარ ჰქონდა, გაყინული, ბუნელ თათბინი სკამზე ჩამოყვდა.

მისი მუღუღე დღის 7 საათისკენ დაბრუნდა, გერაფერი ნახა. ყველგან მივიდა, პოლიციის პრეფექტურაში, ფურცლებების რედაქციაში, რათა ჯილდოს შესახებ გაეცხადებინა, ტაქსების კომპანიაში, ყველგან, სადაც ოდნავი იმედი ჰქონდა, რომ იპოვიდა.

დაბნეული და სამინილო უხედურების ნინამ მდგარი მატყლდა მიიღო დღე ელოდებოდა. ბატონი ლუაზელი საღამოს გაფითრებული დაბრუნდა; გერაფერი იპოვა.

— მისწერე მუნს მეგობარს, რომ ყელსაბამს საკეტი გაუფუძღა და გაკეთება სჭირდება, ეს დროს მოგვცემს, რომ ძეხნა გაეგარძელოთ, — თქვა მან.

მატილდამ ქმრის კარნახით დანერა წერილი.

ერთი კვირის შემდეგ ყველანი იმედი გადაეწურათ. ნერეოლოზებისგან ხუთი წლით დაბერებულმა ლუაზელმა გამოაცხადა:

— რამე უნდა მოვიფიქროთ, რომ ეს სამკაული შეეცვალოს.

მეორე დღეს აიღეს ყუთი, სადაც ის სამკაული იდო, და მიუხედავად იუველიერთან, რომლის სახელიც ყუთში იპოვეს. იუველიერმა თავის დაუთარში ჩაიხედ:

— არა, ქალბატონო, მე არ გამიყვინდა ეს ყელსაბამი, მხოლოდ კოლოდი იყიდეს ჩემგან.

იუველიერიდან იუველიერთან დადიოდნენ, მსგავს ყელსაბამს ეძებდნენ, იკონებდნენ ყოველ ნერილმანს. დარდმა და მწუხარებამ ორივე დაასწულა.

პალ — რუაილის ერთ ბუტიკში მათ ნახეს ბრილიანტის კრილოსანი, რომელიც ძალიან გავდა იმ ყელსაბამს. ეს კრილოსანი 40 000 ფრანკი ღირდა, მაგრამ 36 000 ფრანკად მისცემდნენ. იუველიერს სთხოვეს, სამი დღე შეენახა ეს სამკაული და არ გაეყიდა. პირობა დადეს, რომ 34 000 დაუბრუნებდნენ, თუ თებერვლის ბოლომდე იპოვიდნენ იმ სამკაულს.

ლუაზელს მამის დანატოვარი მხოლოდ 18 000 ჰქონდა, დანარჩენი თანხა კი ისესხა. ბატონი ლუაზელი კარდაკარ დადიოდა ფულის შესაკრებლად, იღებდა თამასუკებს, წერდა ხელწერილებს. მომავლითა და იმ უბედურებით შემხმებულად, რომელიც თავს დაატყდა, პირობის შესრულებაზე აღარც ფიქრობდა, ისე ანერდა ხელს. თანხის შეგროვების შემდეგ ახალი ყელსაბამი იყიდა.

როდესაც ქალბატონმა ლუაზელმა მეგობარს ყელსაბამი მიუტანა, მან ცვიი ხითი უთხრა:

— შეგძლოდოდა ადრეც მოგეტანა, რადგან შეიძლება დამჭირებოდა.

მას ყუთი არ გაუსწინა, რამაც მეგობარი ჩააფიქრა, თუ იგი შემამწედა, რომ სამკაული შეცვლილი იყო, რას იფიქრებდა, რას ეტყოდა? ქურდად არ ჩათვლიდა?

ქალბატონმა ლუაზელმა იცემა კომპარული გაჭირვება, თუმცა მან გმირულად მიიღო გადაწყვეტილება, საჭირო იყო ვალის გადახდა და გადაიხდოდა კიდევ.

დაითხოვეს შინამოსამახურე, გამოიცვალეს ზინა და პატარა მანხარდა იქირავეს სახურავის ქვეშ.

მატილდამ გამოსცადა ფრჩხილით ფეხედა ცხინიანი ქაბებში ფსკერი. საშინადა ჭყუქიან თეთრეულს, პერანგებსა და ჩერებს, შემდეგ მათ თოქზე აპრობდა.

ყოველ დღეს უზომი ჩაჰქონდა ნაგავი, ამოჰქონდა ნყალი, თან თითოეულ სართულზე ჩერდებოდა და ისევე ნებადა.

მედიოხავით ჩაცმული მიდიდა მუხლესთან, მედუქნესთან, ყსაბთან, ვაჭრობდა, თან გამყიდველებს ეხუბებოდა და თან თითოეულს სუს დაჰკანკალიებდა.

ყოველ დღე უნდა გადაეხდათ თანხას, შეეფიქრათ ახალი ხელწერილები, დრო უნდა მოეკათო.

მისი ქმარი მუშაობდა. საღამოებით რომელიმე კომერსანტის ანგარიშებს ანესტრავებდა, ღამით კი ასლებს აკეთებდა, გვერდს ხუთ სულე.

და ეს ცხოვრება ათ წელიწადს გაგრძელდა. ათი წლის მინორულს მათ ყველაფერი ვასტუმრებელი ჰქონდათ. ვახშის სარგებებს დამატებული პროცენტების სარგებელი.

ამ ყველაფრის შემდეგ ქალბატონი ლუაზელი მოხუცივით გამოიყურებოდა. ძლიერი ქალი უხეში და მკაცრი გამზდარიყო, ღარიბი ოჯახის ქალს დამსჯავსებოდა დაუვარცხნელი, მოუნესრევებელი, ზოლიანი ქვედატანით, ნიოელი ხელბითი.

ზოგჯერ, როდესაც ქმარი სამახურში იყო, ფანჯარასთან დაუდებოდა და ფიქრობდა იმ საკარნავალო სულამოზე, როდესაც ისეთი მშვენიერი და გალალბული ვახლდათ. რა იქნებოდა, თუ იმ ყელსაბამს არ დაკარგავდა?

და? ვინ იცის!.. რა ცვალებადია ცხოვრება, რა ცოტაა საჭირო, რომ ან აშენდე ან დაიციე!

ერთ კვირა დღეს, როდესაც მანზელიზე შეიკრიბა, რათა მთელი კვირის საქმიანობით გადაღლილს დაესვენა, შეამჩნია ქალი, რომელიც ბავშვს ასეირნებდა. ის ქალბატონი ფორესტიე იყო, ისევე ისეთი ახალგაზრდა, ლამაზი და მომზიბილელი.

ქალბატონი ლუხაშვილი დამუნჯდა, მისულიყო მასთან სალაპარაკოდ? რა თქმა უნდა, ახლა, როდესაც ყველაფერი გადაიხადა, გამოიტყდომითაც გამოუტყდებოდა, რატომაც არა...

მიუახლოვდა.

— გამარჯობა, თანა.

თანამ საერთოდ ვერ იცნო მატყლდა, გაკვირვებული იყო ბურთუა ქალის ასეთი შინაურული მიმართვით. ჩაიჩურჩულა:

— ქალბატონო, გეშლებათ.

— არა, არ მეშლება, მე მატყლდა ლუხაშვილი ვარ.

მეგობარს ყვირილი აღმოხდა.

— ოჰ, ჩემო საბრალო მატყლდა, როგორ შეცვლილხარ.

— ზო, მას შემდეგ, რაც არ გინახივარ, მძიმე დღეები გადავიტანე, ბევრი გაჭირვება შემხვდა და ეს ყოველივე შენს გამო!..

— ჩემს გამო?.. ეს როგორ?

— გახსოვს ის ბრილიანტის ყელსაბამი, შენ რომ მათხოვე, სამირისტროს წვეულებაზე წასასვლელად?

— კი, რა თქმა უნდა, მერე?

— ის ყელსაბამი დაეკარგე.

— როგორ თუ დაეკარგე, ხომ დამიბრუნე...

— შე სხვა ყელსაბამი მოგიტანე, მისი მსგავსი, და ათი წელი მის საფასურს ვიზღი. ალბათ ხვდები, რომ ეს ადვილი არ იყო ჩვენთვის, ჩვენ ხომ არაფერი გაგვარნდა, როგორც იქნა დამთავრდა ეს ყველაფერი და ძალიან კმაყოფილი ვარ.

ქალბატონი ფორესტიე შედგა.

— შენ ამბობ, რომ ბრილიანტის ყელსაბამი იმიტომ იყავი, რათა ჩემი შეგეცვალა?

— დიხ, და შენ არც კი შეგინიშნავს, არა? — მატყლდა ამავი და მაიამიტი გამომეტყველებით იღიმებოდა.

აღუღებულმა ფორესტიემ მას ხელზე ხელი მოკიდა და უხიხა:

— ჩემო საბრალო მატყლდა, ჩემი ყელსაბამი ხომ უბრალო იყო. მხოლოდ 500 ფრანკი ღირდა!

ფრანგულიდან თარგმნა
ბჰანცა გოგაჯიშვილი

პოეზიის მერილიანები

ვაპრი ადოსო

ბედნიერება

ჩემს ბედნიერებას ვწერ ერთ ფურცელზე და მხოლოდ შემდეგ ვეძლევი თვლემას. ფურცელი წიგნში, ხოლო წიგნი წიგნებს შორის გადავინახებ. კი, ნუგეშია ესეც ერთგვარი, რომ არ დაეკარგავ ბედნიერებას და დილისთვის ისევ ვიბედნიერებ.

თუმცა დილაზე მიმაინწყდა, რომელ წიგნში შევინახე ბედნიერება და მას აქეთ ბედნიერებას წიგნებში ვეძებ.

პარდი

ვარდს მაგონებს მისი სახე: შემიზნისას თეთრი არის ავადობისას ყვითელია. გახარებისას მოვარდისფრო, შეგვარებისას კი ნიეთლი.

ფუტკარი და ყვავილი

ერთ ყვავილს ფუტკარი დააჯდა ნაზად, ყვავილი მეტად ლამაზი იყო, მაგრამ მე ფუტკარი შემეყვარდა...

ყვავილის მონყვეტას არ ვისურვებდი, მაგრამ ვერც უფუტკაროდ გაძლებდი, ვიცო. ცხადია, ფუტკარი ყვავილს ეტრფოდა

და ყვაეილს თუ ნაეტიანდი,
ნამომყვებოდა ისიც,
ამიტომ
ყვაელი ყუნს მოვანყვიტი,
არ დაეინდე მისი ლამაზი სიცოცხლე.

სხვა ყვაელიზე გადაფრინდა ფუტკარი უცებ,
მე კი გავმრი, უსულო ყვაელით ხელში გავმრი.

არა, ეს გრძნობა
არ ყოფილა თურმე ტრფიალი...
მიყვარსო – მეთქი და სატრფოს კი
ყვაელი დაფუჭანე.

ლოდინი

გემები ზანტად სცილდებიან ნაემისადგომებს
ელმავლები ნამისნამად მოპქრიან ვაგ ზლად.

მე ნაესადგურში დაგემშიდიობე
და სადგურისაკენ ვიჩქარი ახლა.

ფარი

შენი თვალების ფერი იკითხეს,
ვერ ვუპასუხე.
როს ჩემი თვალის თვალისამზერიდან
შენი თვალების ფერი დავითვალცხადე, -
სნორედ იმ ნამს
უცებ ისეთი დამეცა ზაფრა,
გონს ვერ მოსულმა
გაურკვევლობის სქელ ბურუსში გაეშალე აფრა.

ქიდილი

ჩემი დუმილი შენ გაიყვის
გაიგო იქნებ.
ჩემი თვალები შენ მოგჯაჭვიან,
ჭიყვარდე ეგებ.
ქიდილით კი თავს ვეჭვიდები,
ნუ ჩაურევია.

ჩაგბე

ტრფობას ვეყმეთ, ვეთაყვანეთ,
„მე“ დავტოვეთ, „ჩვენად“ ვვანეთ.

მგზავრობა

ჩემში დანყებული
და ჩემშივე დასრულებული მგზავრობით დავილაღე.
დალლილობის ამოსართელად
ქვაზე დავეყეტი.

ვხედავ, თანაბარ სიმორეზე ვარ
სანყის და სასრულ ნერტილებს შორის.
თაბოლო ხვედრი ჩემგან შორს შეყრილან
ერთ ნერტილში.
და მივხვდი რომ, კი არ სრულდება,
ახალი მგზავრობა იწყება ყოველი ნერტილიდან.

ნაბიჯ-ნაბიჯ

საგვ მთვარემ
გზა გადამიღობა,
შემოვუარე.
გამომორებულს
მზე შემომხვდა
და შენკენ ნამოსულე
ჩაეფერფლე
მე ნაბიჯ-ნაბიჯ.

პველა

ლაშეები, როცა არ მეძინება
ჩემს მშველელად მოპეტელე
ასი ცხვარი მყავს:
ლურჯა,
ცისფერი,
ზიპზიპი,
თოფქურიუქი,
ჭრელა,
კეთილო,
შეთვალა,
მძინარა.
მძინარას შემდეგ, მყისვე ვიძინებ.
ამ ასის გარდა სხვების სახელები არ ვიცი.

საკოდიშო

გული თუ გაგიტებე
მაპატიე
მიგ ჩახედვა მინდოდა.

თურქულიდან თარგმნა
ოქტაბი ქაზუმოვა

ხელოვნის პედი საპოთიში

სახლში კაიკი არა გვაქვს (სო, - ნერს თავის დილორში (1981 წლის 3 აპრილი). მერე დასქენს: გუშინ მოსენერგო- დან" გვეხება შიქრიკი და კატეგორიულად მოითხოვა მუ- კის გადასახადის გადახდა. მიდი და უმტკიცე, სახლში კაიკი- კიც არა გვაქვს.

განაგრძობს: ხევა ჩემი დაბადების დღეა. ლარისა ურე- კავს ნაცნობ-მეგობრებს, არ გვესტუმროთ, დაბადების დღეს არ ვიხდითო. აგერ, მოვიდნენ "მოსენერგოდან" და მუქი გამოგვირთეს" - აქ დამონიშ- ბულ ტექსტთა ავტორი გახლავთ გა- მოქნილი კინორეჟისორი ანდრეი ტარკოვსკი.

ენა როგორ მოგაბრუნდება, რომ „საბჭოთა კინორეჟისორი“ უნდო მას, მაგრამ ამ ცნებას ამ შემთხვევა- ში მხოლოდ და მხოლოდ გეოგრაფი- ული მნიშვნელობა ექნებოდა, სრუ- ლიდადაც არ იგულისხმება მსოფლმ- ხედველობა და სულისკვეთება.

ლამის მოთხედის საუკუნის მან- ძილზე ტარკოვსკი თავის უბის ნიგა- ნაკებს ასე ასათაურებდა: „მარტი- როლოვ“.

როდესაც 49 წლის კინორეჟისო- რი, შემოქმედი მთელ კინოსამყარო- ში განხილული ფილმებისა, დაბადების დღეს ვერ იხდის უკაბიკობის გამო და, ყველა სიკეთესთან ერთად, შუქს გა- მოითხოვდა, როგორც ურს გადაამბედეს (თანაც, თუ გახ- სოვთ, რაოდენ მიზერული იყეს ეს გადასახად ათასჯე- ნივლ საბჭოთა კავშირში!), ხევა რა უნდა დარგვდა მისი ცხოვრების დიდურებს, თუ არა „მარტიროლოვი“?

იტალიაში ემიგრირებული ტარკოვსკის უბის ნიგანაკები ინახებოდა ე. ჟ. დიორენციოს არქივში. ამასწინათ ნიგნად გა- მისცეს მოსკოვში. აღნიშნავენ, რომ შესაძლოა ნაადრევი იყოს მისი გამოქვეყნება, ვინაიდან იქ გვხვდება ავტორის მი- ვერ თავისი კოლექციის მკვებე და პირუთენელი დახასიათე- ბანი, ხოლო არაერთი მათგანი დღესაც ცოცხალიაო.

ავილით თუნდაც ერთი ნერილმანი ფაქტი, სამტოთა ყო- ფა-ცხოვრებას რომ უხება.

1970 წლის 7 აგვისტოს ტარკოვსკის შვილი შექმნა. მიმ- დინარეობს „ანდრეი რუბლოვის“ გადაღება. გადაღებები ვგუფიდან თითქმის არავის მიულოცია. დაპირებს საზიარ- ებო იყიდონ საბაბეშო ეტლი. ცნობილი კინოოპერატორი ვადიმ ლისოვი, მეგობარი ტარკოვსკისა, თავის გაცხებას ვერ მალავს: „რატომ ასეთი ძვირფასი საჩუქარი?“ (ჩანს, მა- საც უკაბიკობა სჭირს).

იმევე წლის 1 სექტემბრის ჩანანერიდან: „ძალიან მინდა, რომ „საბჭოლივი“ ვაჩვენო სოლენციმის. კარგე მერაღია და უნიარეს ყოვლისა - მოვალევე. ცოტა არ იყოს, გამო- როტბუნდა, რაც საყვებით გასაგებია, თუკი განსჯებით მას, როგორც ადამიანს, მაგრამ უფრო ძნელია გაუგებოთ, რო- გორც მწერალს“.

ტარკოვსკი პირდაპირ ათიამინო ურტყამს! ზუსტი ვერ- დეტიკი გამოუტანია სოლენციმის მისამართით. ოღონდ იქვე დასქენს, რომ პიროვნება მისი გმირულია, კეთილმოი- ლური და სტოკოური.

ანდრეი ტარკოვსკი

ლას იტყვი მწერალზე? და აი, 1984 წლის მარტი. ემიგრაციაში მყოფ სოლენცი- მის თავის უნიარეს („ვესტნიკ“) გამოუქვეყნებია ქვე- ფერტილთა განმარტებული სტატია ასევე ემიგრაციაში მყო- ფი ტარკოვსკის „არუბლიოვზე“.

აქამდე სად იყოთ, ნერს გაოგნებული ტარკოვსკი. თავს და- მესხა სწორედ ახლა, როცა ის დედაც მეც დღემდე ვარო (ალბათ გულისხმობს სა- მედიცინო პრობლემებს).

და გულისტკივლით ასკენის: „ნამდვილად არ მეგონა, რომ სოლენ- ციკინი აღმოჩნდებოდა ესოდენ უგუ- ნური, ბოლშოანი, შურიანი და, რაც მთავარია, არაკეთილსინდისიერი“.

ვინახავთ თქვენ სტიპლჩევი? უთუოდ გავახსენდება მძლეო- ნობის ეს სახეობა, როდესაც აღწეს- ხავ, რამდენ დამბოკლებას აწედე- ბოდა ტარკოვსკი თავისი ყოველი ფილმის გადაღებისას და ნებაღე- ბნავლებით ეკრანზე გამგებისას (თუ დამგებისას?) - მთელი ოცი წლის განმავლობაში. სტიპლჩევი აბა აქ რა მოსატანია!

კინორეჟისორის ტრადიციული ცხოვრება ტრადიციულად- ვე მიზარებდებოდა - უკურნებელი სნეულება და ნაადრევი სიკვდილი.

1985 წლის ჩანანერი: „ადამიანი ცხოვრობს და მან იცის, რომ ადრე თუ გვიან მოკვდება. მაგრამ არ იცის - როდის და ამიტომაც ეს მომენტია გადააქვს გაურკვეველი დროით, რაც ეხმარება იმაში, რომ იცოცხლოს. მე კი ამაჟამად ვიცი, რო- დის მოუკვდები და ველარფერი დამეხმარება იმაში, რომ ვიცოცხლო“.

1986 წლის თებერვალი: „ჩამოვიდა ნიკიტა მიხალკოვი და ჩემი ნახვა უნდა. მე არ მინდა... გამოჩნდა თათარ ოსლეო- ანი. ბარათი მომანდინა. არავის ნახვა არ მინდა“. და ბოლოს: „მხოლოდ და მხოლოდ ტკივილები და განწი- რულობა“.

პოლტიკა იქრებოდა თავისი შემოქმედებით აპოლიტი- კური ტარკოვსკის ფიქრებშიც.

აი, 1982 წლის 29 აპრილის ჩანანერი: „დამესიზმრა ბრეჟნევი, რომელიც კეთილგანწყობით მელაპარაკებოდა. Dio mio! (ღმერთო ჩემო!)“.

1982 წლის ნოემბერი - ბრეჟნევის გარდაცვალება და ანდროპოვის აღზევება: „ახლა კოვლე დღე ქვეყნის ცხოვ- რებისა ძველი გზით - სრიალია უფსკრულიასკენ. შეუძლე- ბელია, ანდროპოვმა ეს არ იცოდეს!“

მთელი „მარტიროლოვის“ ფინალურ აკორდად გამოდგება ბედისგან უღვთივად განწირული ხელოვანის ამონაკვეთი:

„რა ნალვლიანია ცხოვრება ამქვეყნად! შერის ყველასი, ვისაც ძალეს შრომა დამოუკიდებლად სახელმწიფოსგან. ღმერთო, ჩემო, რაოდენ ხემავე ხელისუფლება გვაქვს! განა სჭირდება მას ლიტერატურა, მუსიკა, მხატვრობა, კინო?“

ამგვარი დავაწინა, რა თქმა უნდა, ოდენ საბჭოთა ხე- ლისუფლებას როდი შეიძლება დაუსვა...

306 არის მართალი?

ლად იქცნენ (ცხადია, ეს მარტოოდენ ყავღასულ თაობებს ეტება, ჩვენს სამა-

სოლფეჯიციონისა არ იყოს, ტარკოვსკიც გაუბოროტებია თავის უბედობას, გარე-სამყაროს გულცივიობას, შემოქმედებით გოლგოთას და... ჯარის იერის კოლექტზე.

აგერ, უნახავს ბონდარჩუკის „ვატერლოო“. ვკითხულობთ მთაბჭედოლებას: „საბრალო სერიოგა! მის მაგივრად მე მრცხვენია!“

უნახავს ალოვის და ნაუმოვის „სარბოლა“ (ბულგაკოვის მიზედვით). წერს: „ეს საშინელი რამ არის. აბურად აგდება ყოველივე რუსულისა - ადამიანის, ოფიცრის, ხასიათების. ეშმაკმა უწყის, რა არის!“

კიდევ ერთი ციტატა ტარკოვსკის უბის წიგნაკებიდან: „ჩუბრაი არ მომწონს. თავის თავზე შეყვარებულია და უნიჭო... ჭირვეული, უნდობარი და ქარაფშუტა ადამიანი“.

შეიკო, რომ სმოკტუნოვსკი ტელევიზიისთვის იღებს დოსტოევსკის „იდიოტს“ (ცხრა სერიად!). კინაზ მიქინსაკ თვითონ თამაშობსო. გოცუბით ამბობს: „ნეტავი რა უნდა დადგას? ის ხომ უღრან ტყესავით ბნელია“.

1980 წელსლა, დაგვიანებით ნახულობს კოხინცევის „ჰამლეტს“. და აი, განაჩენიც: „რაოდენ უსუსურია! ნუთუ მართლა ფგონა, რომ რაღაც ფასეული შექმნა?“

ახლა მსახიობები თქვით!

„ნუთუ ყველა მსახიობი სულელია? ლამის ვიფიქრო, რომ ჭკვიანი მსახიობები საერთოდ არ არსებობენ... ჩემს სიცოცხლეში არ შემხვედრია ჭკვიანი მსახიობი... შემხვედრია კეთილიც და ბოროტიც, თავაგებებულნიც და თავდაუბაღნიც, მაგრამ ჭკვიანი - არასოდეს, არც ერთხელ“.

პოეტებსაც გადასწავლება (მამა პოეტი ჰყავდა!). უზომოდ სახელმძიმეძილ ვეგენი ვეტლუნისას ასე ახასიათებს: „უბადრუკი... პრანჭიკელა... გაიჭირა“.

გასაკვირი არ იქნება, თუკი პატრიოტიზმის კეთილშობილი ხუნდებით შემორკილი რომელიმე ღრმადაბატოცე-მული მკითხველი ტარკოვსკისა და მისი კოლეგების ამბავს რომ გაეცნობა, აღმოფითებით ნამოიძახებებს: ბონდარჩუკი თუ ჩუბრაი რა ჩვენი საქმე, ყველამ თავისი მკვდარი იტორისო (ეგზე უფრო ვულგარულადაც ბრძანის): ყველამ თავის ბოზ მამიდას მოუაროსო).

მაგრამ რა უნდა ქნა, რა უნდა იღონო, რომელ კედელს უნდა ბიალო თავი, როცა ეს ბონდარჩუკები და ჩუბრაები (ფუი ეშმაკს, ფუი ეშმაკს!), ცხონებული ვერეკლე შეიღებს გამოსიბობით, დაგვემოყვრებენ და, იმ წვეულ ნარსულში, ჩვენი ისედაც გატანჯული ცხოვრების დაუსურველ ნაწი-

ყო ტინეიჯერებს - არავითარი შემთხვევაში მერწმუნეთ, ლეე ტოლსტოის ვერ გაარჩევენ ლეე იაშინისგან).

ორიოდე სიტყვით ეგებ განვსაჯოთ, რამდენად მარ. თებულად ტარკოვსკი უაქელავციო შეფასებანი?

სახელმწიფი კინორეჟისორი თავის „მარტორილოგმა“ ერთგან ამბობს: „ჩემი მიზანია, რომ კინო გავუტოლო ფერწერას, მუსიკას, პოეზიას და ა.შ.“

კეთილი და პატიოსანი, მაგრამ ცხოვრებას საქმითა ეპოქაში, ტარკოვსკის მიერ აბურად აგებული კინორეჟისორები უფრო ასახავდნენ (ავად თუ კარგად), ვიდრე გენიალური ვიჭრებოზი.

ფართო მატყობელი მათ ფილმებს უფრო ითავისებდა და, რაც მთავარია, შემოსავალიც მეტი მოჰქონდათ სახელმწიფოსათვის.

აი, მაგალითად ბონდარჩუკის „ბედი კაცისა“ ეტებოდა მწვაეე პრობლემას - დიდ სამამულო ომში ტყვედ ჩაგარდნილ წითელარმიელთა მწარე ხეცების და ფილმი ღლადადება მათ მართლდაცობას (ე.წ. „დათბობის“ შესახაზი-სად).

ჩუბრაის „ორმოცდამეერთე“ ასახავდა სამოქალაქო ომის წლებში უბადურ კუნძულზე გარყული წითლარმიელი ქალისა და თეთრგარდიელი ოფიცრის სიყვარულს, რასაც ავტორი არ გმობდა!

ბულგაკოვის „სარბოლა“ (ალოგმა და ნაუმოგმა რომ გადაიღეს) ლამის აპოლოგია იყო თეთრი გვარდიისა.

ყოველივე ზემოთქმული აღნიშნულ ფილმთა ხობტას როდი ნიშნავს, მაგრამ მათ თავიანთი ადგილი დამიკვიდრეს მაყურებლის ცხობიერებაში, ცარიელი ნიშა შეავსეს. სახვადოლებმა ისინი კარგად მიიღო, შეიყვარა. ეს ხომ პირველ, გაუბედავ ნაბიჯებს წარმოადგენდა, მოარული გამოთქმა რომ ვიხმართო, ტაძრისაკენ მიმავალ ტახზე.

ანკი კოხინცევის „ჰამლეტმა“ რა დაუშავა ტარკოვსკის? როგორც ამბობენ, ეს ფილმი არაფრით ჩამოუვარდება სერ ლორენს ოლივიის „ჰამლეტს“.

და მათ სათავეში იდგა კალატოზოვის ბრწყინვალე ქმნილება „მიფრინავენ წეროებში“ (ოქრის პალმის რტო - 1958 წ. კანის საერთაშორისო ფესტივალზე).

ყველაზე ტარკოვსკის ხომ არ გადაამალერებდნენ? ერთი სიტყვით, დღემდე გადაუჭრელი რჩება, ვინ არის მართალი - ხელოვნება ხელოვნებისათვისო ხელოვნება ხალხისთვისო?

ქრონიკა

ავატა კრისტის უცნობი მოთხრობა ჯერ კიდევ წიგნის გამოსვლამდე გამოქვეყნდება.

„ცერებრის მორჯულებას“ (1947 წელს გამოქვეყნებული ამავე დასახელების მოთხრობის ალტერნატიული ვერსია) პირველი თავი, რომლებიც ხელნაწერები 30 წელიწადს იყო ჩაკარგული, ფურხად „დელო მელის“ ფურცლებზე გამოქვეყნდა.

გამოქვეყნებული მოთხრობების „ქალის მურთის საიდუმლო“ და „ცერებრის მორჯულება“ მონახაზები ზრიტანელმა მკვლევარმა ჯონ კარანმა ა.წ. იენისის თემში აღმოაჩინა მწერლის სახლში.

კარანმა 1920-1970 წლების ხელნაწერების 73 რვეული გამოფრა. სამწუხაროდ, ამ გურკვეველი კალიგრაფიით მსრუთულეულ ხელნაწერებში სრულად ორიენტირება მხოლოდ „დეტექტივის დედოფალს“ შეეძლო. რვეულებში ბევრი ორიგინალი სიცხობარო ინფორმაცია მერეულ ნაწარმოებთა მონახაზებსა და სამშურნეო შენიშვნებთან.

ორივე მოთხრობა კარანის რედაქციით 2009 წლის სექტემბერში გამოქვეყნდება. წიგნს, რომელსაც პარკერ კოლინის გამოქვეყნებას გამოსცემს, ასე დაურქმევა: „ავატა კრისტის საიდუმლო უბის წიგნაკები: საიდუმლოთა 50 წელი მზადების პროცესში“.

ქართული ლიტერატურა (X კლასის სახელმძღვანელო)

შედგენილი ბელა წიფურიას მიერ

როგორ ვიკითხოთ ქართული ლიტერატურა, და როგორ ვასწავლოთ ის?

ქართული ლიტერატურის ახალი სახელმძღვანელო ახალი ინსტრუმენტია ლიტერატურული ტექსტის და ლიტერატურული პროცესის წაკითხვისთვის.

წაკითხვით, ვისწავლოთ და ვასწავლოთ ბოლო ორი საუკუნის მალაქმსატვრული, საყოველთაოდ ცნობილი ქართული ტექსტები და ამ გზით ვასწავლოთ მხატვრული ტექსტის ბუნებაც, მიხი კითხვის ხერხებიც.

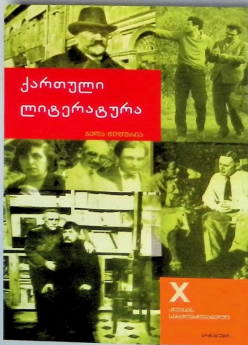
წაკითხვით ქართული მწერლობა, როგორც საქართველოს კოლონიურ ვითარებასთან წინააღმდეგობის უწყვეტი, ორსაუკუნოვანი პროცესი და დღევანდელი პოსტკოლონიური ვითარების დაძლევის საშუალება.

გავიაზროთ ქართული ლიტერატურა, როგორც ქართული ნაციონალური იდენტობის შექმნის, განვითარების, განახლების ძირითადი სივრცე.

დავეხმაროთ ჩვენს მოსწავლეებს ლიტერატურის მეშვეობით საკუთარი ნაციონალური, კულტურული, პიროვნული იდენტობის ჩამოყალიბებაში.

ვიკითხოთ ქართული მწერლობა თანამედროვე მიდგომებით და ის თანამედროვეობის გაგებაში, ახალი თანამედროვეობის შექმნაში დაგვეხმარება.

დასტამბა გამოცემლობამ
„არტანუჯი“

6211/34

მსჯელობები

ლუკა ლაშინის ფილა